

Regionplan 2005-2017

Regionplan 2005-2017

December 2005

Storstrøms Amt

STORSTRØMS AMT

Regionplan 2005 - 2017

December 2005

Storstrøms Amt

Indhold

	Opbygning og amtsrådets overordnede mål.....	5
1	BOSÆTNING OG ERHVERVSUDVIKLING – sundhed, velfærd og trivsel.....	13
1.1	Regionalt og internationalt samarbejde	20
1.2	Samarbejde for Lokal Agenda 21	24
1.3	Landdistriktspolitik.....	26
1.4	Erhvervs politik.....	30
1.5	Transportpolitik	32
1.6	Uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik	35
1.7	Kulturpolitik.....	39
1.8	Vej-, Natur- og Miljøpolitik	42
1.9	Turisme og friluftsliv.....	44
1.10	Social- og psykiatripolitik	47
1.11	Sundhedspolitik	50
2	BOSÆTNING OG ERHVERV.....	55
2.1	Byer og service	58
2.1.1	Arealer til offentlig og privat service.....	63
2.1.2	Detailhandel.....	66
2.2	Byvækst og erhvervslokalisering	71
2.2.1	Arealer til erhvervsformål, herunder arealer til særligt forurenende virksomheder.....	74
2.2.2	Konkrete nye arealudlæg.....	77
2.3	Landsbyerne og det åbne land.....	88
3	FERIE OG FRITID.....	91
3.1	Friluftsliv	94
3.2	Besøgscentre og større anlæg til udendørs sport.....	97
3.3	Sommerhusområder	101
3.4	Hoteller	102
3.5	Campingpladser	105
3.6	Fritidshavne	107
4	TRAFIK OG TRANSPORT	109
4.1	Det overordnede vejnet	111
4.2	Cykelstier langs det overordnede vejnet.....	120
4.3	Femern Bælt forbindelsen	124
4.4	Kollektiv trafik, herunder jernbaner.....	126
4.5	Trafikhavne og erhvervshavne.....	130
4.6	Flyvepladser.....	132
5	TEKNISKE ANLÆG	133
5.1	Affaldsbehandling og -deponering	135
5.2	Anvendelse og udlæg af (uforurennet) jord i landskabet.....	141
5.3	Spildevandsanlæg.....	143
5.4	Havbrug.....	145

5.5	Telemaster	147
5.6	Forsvarets anlæg	148
5.7	Energiforsyning og kraftvarmeværker	151
5.7.1	Elforsyning	152
5.7.2	Naturgas.....	155
5.8	Vindmøller	157
6	AREAL OG NATURINTERESSER	165
6.1	Jordbrugsområder	167
6.2	Skovrejsningsområder	171
6.3	Lavbundsarealer	174
6.3.1	Vandmiljøplan II - potentielle vådområder	175
6.4	Råstofindvindingsområder	176
6.5	Jordbrugs- og beskyttelsesområder	182
6.5.1	Regionale naturbeskyttelsesområder	185
6.5.2	Regionale friluftsområder	186
6.5.3	Internationale naturbeskyttelsesområder.....	187
6.6	Økologiske forbindelser	191
6.7	Regionale naturparker	192
6.8	Geologiske interesseområder	195
6.9	Større uforstyrrede landskaber.....	198
6.10	Kystnærhedszonen.....	200
6.11	Kirkeomgivelser.....	206
6.12	Kulturmiljø.....	208
6.13	Grundvandsbeskyttelse og vandforsyning	213
6.13.1	Drikkevandsområder	216
6.13.2	Nitrattfølsomme indvindingsområder	221
6.13.3	Indsatsområder for grundvandsbeskyttelse.....	224
6.13.4	Vandforsyning	229
7	MILJØBESKYTTELSE	231
7.1	Vandmiljø.....	232
7.1.1	Vandløb	234
7.1.2	Søer.....	236
7.1.3	Kystvande.....	237
7.2	Spildevand.....	238
7.2.1	Spildevandsrensning i det åbne land	240
7.2.2	Regnbetingede udledninger.....	242
7.2.3	Farlige stoffer i vandmiljøet.....	243
7.3	Jord- og grundvandsforureninger.....	244
7.3.1	Nyttiggørelse af lettere forurenede jord og slagger til bygge- og anlægsarbejder	246
7.4	Renere Teknologi	249
7.5	Beskyttelse mod støj	251
7.6	VVM-anlæg	252
7.7	Strategisk Miljø Vurdering - SMV	253
	MINDRETALSUDTALELSER	255

Opbygning og amtsrådets overordnede mål

Regionplanens opbygning og amtsrådets overordnede mål

Regionplan 2005 er blevet til samtidig med processen med den kommende, kommunale struktur i Danmark. Amtsrådet har valgt at gennemføre revisionen af regionplanen ud fra den hidtil gældende planlov. Det betyder, at der i mange afsnit mangler en relevant kobling til strukturen og de nye sektorlove, der fremover skal administreres af de nye kommuner, af regionerne og af staten.

Amtsrådets politik- og målformuleringer er skrevet, som om amtsrådet fortsat skal bestå og virke for den regionale udvikling. Det skyldes, at det er amtsrådets plan, uanset at amterne nedlægges den 31. december 2006.

I skemaet sidst i dette afsnit er regionplanens emner oplyst med angivelse af, hvilken myndighed der fremover varetager området. Det vil være op til de nye myndigheder at videreføre amtsrådets politik eller eventuelt at ændre den.

Indledning og læsevejledning

Med regionplanen har amtsrådet søgt at skabe overblik over regionale strategier for udviklingen i amtet. Hensigten er, at samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskers levevilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Amtsrådet ønsker at sikre, at de aktiviteter, som foregår i det åbne land i form af bebyggelse, vandindvinding, råstofudnyttelse, landbrugsdrift og rekreativ udnyttelse, finder sted under hensyntagen til miljøet og naturbevaringsinteresserne, herunder både de landskabelige værdier og interessen i at bevare et alsidigt dyre- og planteliv og forbedre levevilkårene for dyr og planter.

Amtsrådet ønsker med regionplanens retningslinjer om miljøbeskyttelse dels at sikre, at udviklingen finder sted i en form, som begrænser miljøgener til det mindst mulige, dels at forbedre miljøets kvalitet.

Amtsrådet ønsker gennem sin virksomhed at skabe gode muligheder for forskellige livs-, bo- og arbejdsformer, så levevilkårene bliver optimale for befolkningen. Det forudsætter bl.a. at amtets borgere får et godt arbejde, en god bolig i et godt boligmiljø, og at de betjenes med tilfredsstillende offentlig og privat service.

Det blev fra starten af denne revisionsproces besluttet, at der var tale om en teknisk revision af Regionplan 2001. Samtidig skulle revisionen ses helhedsorienteret i lyset af to overordnede temaer "Bosætning og erhvervsudvikling" samt "Sundhed, velfærd og trivsel". Med dette som udgangspunkt har processen forløbet med bidrag fra:

- "Overblik over statslige interesser i regionplanrevision 2005", Miljøministeriet 2002,
- Amtsrådets temamøde i januar 2003,
- Resultatet af idéfasen i perioden maj – juli 2003,
- Møder med kommuner og organisationer,
- Amtets erfaring med sagsbehandling i den forgangne planperiode,

- Amtsrådets og fagudvalgenes politiske behandling af planforslaget i efteråret 2004,
- Offentlig debat om regionplanforslaget i foråret 2005,
- Forhandlinger med staten,
- Ekstra offentlig høring om 10 nye byområder, og
- Amtsrådets og fagudvalgenes politiske behandling af hvidbogen og den endelige plan.

Der er opstillet en række mål for indhold og proces i forbindelse med Regionplan 2005:

- Sammenhængen mellem amtsrådets politiske mål og de efterfølgende handlinger og indsatsområder skal være tydelige.
- Retningslinjerne i planen skal være enkle, så de danner et klart administrationsgrundlag for amtet og kommunerne i amtet.
- Materialet skal være overskueligt og let tilgængeligt.
- Regionplanrevisionen skal foregå i dialog med amtsrådet.
- Regionplanrevisionen skal foregå i en dialog med kommunerne og alle relevante interesseorganisationer.
- Befolkningen generelt skal have mulighed for at ytre sig og blive inddraget aktivt i planprocessen.

Regionplanen er opbygget med følgende 7 hovedafsnit:

Kapitel 1 – kæder de to overordnede temaer sammen, og skitserer de muligheder og udfordringer amtet står overfor. Kapitlet indeholder amtsrådets overordnede mål for den ønskede udvikling i amtet. Her er tale om amtsrådets seneste beslutninger på de enkelte forvaltningsområder, og dermed en sammenfatning af de tiltag, der allerede er i gang eller er vedtaget.

Kapitel 2 – handler om det regionale bymønster, også kaldet centerstrukturen, om byvækst, servicefunktioner, samt arealanvendelsen til erhvervsformål. Der er fortsat udpeget et regionalt center som et samarbejde mellem amtets 4 største byer. Afsnittet er endvidere revideret på baggrund af en analyse af kommunernes behov for arealudlæg til byvækst samt planlovens ændrede bestemmelser for detailhandelsplanlægningen og landzoneadministrationen.

Kapitel 3 – behandler ferie- og fritidsanlæg; sommerhuse, hoteller, campingpladser og friluftsliv. Kapitlet er flyttet frem i planen, da de fleste afsnit handler om byggeri eller anlæg til forskellige ferie-/fritidsformål, og dermed ligger i naturlig forlængelse af kapitlet om bolig- og erhvervsbyggeri. De ikke-realiserede muligheder for nye feriecentre, hoteller og campingpladser føres videre fra Regionplan 2001. Kapitlet beskriver desuden Miljøministeriets afsluttede proces med et landsplan-direktiv for nye sommerhusområder.

Kapitel 4 – behandler trafik- og transportanlæg. Traceer til nye veje omkring Næstved, Nykøbing F. og Nakskov er med i planen, mens reservationerne til vejudbygning Næstved-Rønnede og Næstved-Bårse er taget ud igen. Reservationszonen ved Rødbyhavn til den kommende, faste Femern Bælt forbindelse er udvidet mod nord, så der nu er plads til de landanlæg, der er skitseret i Rødby Kommunes Masterplan for området.

Kapitel 5 – behandler større tekniske anlæg; affalds- og spildevandsanlæg, telemaster, energiforsyning og vindmøller. Afsnittet om vindmøller er ændret i overensstemmelse med det regionplantillæg om vindmøller, der blev vedtaget af amtsrådet i april 2003. Redegørelsen refererer desuden til nye udmeldinger fra staten samt nye ansøgninger om opstilling af høje møller på land, herunder Energi E2's planer for demonstrationsmøller ved Kappel på Vestlolland.

Kapitel 6 – behandler areal- og naturinteresser i det åbne land; jordbrug, skovrejsning, naturområder, kulturmiljøer, grundvand. Kapitlet er revideret på flere punkter i forhold til Regionplan 2001. Ferie og fritid er som nævnt skilt ud som et selvstændigt kapitel 3, således at samtlige afsnit i kapitel 6 handler om konkrete områdeudpegninger. "Regionale naturområder", "Regionale naturområder med jordbrugsinteresser" og "Øvrige områder" er slået sammen til én kategori, "Jordbrugs- og beskyttelses-områder". Regionale naturparker og Kirkeomgivelser er helt nye afsnit. Geologiske interesseområder er revideret betydeligt og forsynet med retningslinjer, mens der er udpeget et nyt, større uforstyrret landskab som supplement til et område i Vestsjællands Amt.

Kapitel 7 – om miljøbeskyttelse omfatter vandmiljø, jordforurening samt beskyttelse mod støj. Det sidste afsnit refererer kort de erfaringer, amtet har gjort med strategisk miljøvurdering (SMV) som forsøg på dele af planen.

De enkelte afsnit indeholder delmål, anbefalinger, retningslinjer og redegørelse. **Delmålene** viser, hvordan de enkelte afsnit kan hjælpe til at opfylde amtsrådets overordnede mål. **Retningslinjerne** er bindende for amtets og kommunernes administration af forskellige sektorlove. Der kan være tale om lokaliseringkriterier, om udpegnings af forskellige arealtyper eller om målsætninger for miljøet. De retningslinjer i Regionplan 2001, der ikke direkte kan håndhæves med hjemmel i planloven, er enten taget ud af planen eller indskrevet som anbefalinger eller redegørelsestekst. **Anbefalingerne** er typisk møntet på kommunerne. Der er tale om gode råd til at sikre opfyldelsen af fælles mål eller henstillinger, der skal hjælpe til opfyldelse af forskellige sektorloves formålsparagrafer. **Redegørelsen** i de enkelte afsnit fortæller kort om udviklingen i den forløbne planperiode og uddyber meningen med retningslinjer, mål eller anbefalinger.

Kort - Til regionplanen hører ét trykt hovedstrukturkort i målestok 1:100.000 samt en række små kort i 1:600.000 inde i planen. Endelig er der en række temaer, der kun kan ses på amtets hjemmeside, www.stam.dk. Regionplanens kort er som hovedregel produceret i målestok 1:100.000. Hvis der på nettet zoomes tættere på, kan korttemaet i visse tilfælde være misvisende. Hvis der i konkrete tilfælde opstår tvivl om et områdes afgrænsning, bør man kontakte amtet for en afklaring.

Bilag - Til regionplanen hører endvidere en række bilag. Disse bilag skønnes at have begrænset, almen interesse og udsendes derfor ikke sammen med regionplanen. De enkelte bilag kan rekvireres ved henvendelse til amtets Natur- og Plankontor. Bilagene omfatter:

Bilag 1: Målsatte Vandløb i Storstrøms Amt

Bilag 2: Målsatte Søer i Storstrøms Amt

Bilag 3: Målsætninger for Kystvande i Storstrøms Amt

Bilag 4: Farlige stoffer i vandmiljøet

Bilag 5: Grundvandet i Storstrøms Amt, 1997

Jordbrugsanalyse 2004

Naturredegørelse 2004

Amtsrådets overordnede mål for planperioden

Amtsrådets overordnede mål for sin virksomhed i planperioden er:

- at forbedre vilkårene for borgere og virksomheder i regionen,
- at Storstrøms Amt bliver et attraktivt sted for bosætning og erhvervsudvikling,
- at der arbejdes for økologisk bæredygtig drift af alle amtets institutioner og driftsområder,
- at Storstrøms Amt udnytter sine styrkepositioner og udviklingsmuligheder under hensyn til den øgede regionalisering og internationalisering i Europa og de muligheder, der ligger i anvendelsen af informationsteknologi.

Amtsrådet vil især arbejde for disse mål ved:

- at tilbyde borgerne i Storstrøms Amt en offentlig service samt en miljø- og naturkvalitet, der gør det attraktivt at placere virksomheder i regionen og attraktivt at bosætte sig i amtet, også selv om man eventuelt arbejder udenfor amtet,
- at give borgerne i amtet og brugerne af amtets tilbud maksimal indflydelse på amtets virksomhed indenfor de rammer, som amtsrådet og lovgivningen udstikker,
- at drive amtets institutioner og driftsområder effektivt, så den amtslige service sikres ved en skatteprocent, der er rimelig i forhold til servicen,
- at gøre amtet til et attraktivt sted at være og bosætte sig, bl.a. via et rigt og varieret decentralt kulturudbud i tæt samarbejde med befolkningen,
- at intensivere indsatsen for et stadigt renere miljø og en forbedret færdselssikkerhed, for en bevarelse af de attraktive landskaber og kulturmiljøer samt at arbejde for at forbedre mulighederne for artsrigdom i naturen - og herigennem skabe en natur- og miljøkvalitet i omgivelserne, der sikrer borgernes sundhed og fremmer deres trivsel,
- at kompetencen på natur- og miljøområdet anvendes i regionale bestræbelser på at erhvervsudvikling og beskæftigelse i regionen fremmes i balance med natur- og miljøinteresserne, samt at styrke anvendelsen af renere teknologi i virksomhederne, skabe nye grønne arbejdspladser, uddannelses tilbud og grønne aktiviteter på turistområdet,
- at arbejde for en forstærket indsats i det natur- og kulturmiljøbevarende arbejde og for et renere miljø,

- at være det regionale talerør, som - i samarbejde med kommuner, virksomheder og organisationer - sikrer, at regionens interesser bliver varetaget, når omverdenen - inden for og uden for landets grænser - træffer beslutninger, der er af betydning for regionen, ikke mindst på trafik- og infrastrukturområdet,
- at udnytte mulighederne for, at amtet, inden for økonomiske rammer, der fastlægges i de årlige budgetter, kan støtte udviklingen af initiativer i lokalsamfundene eller på regionalt niveau. Det kan bl.a. ske i form af støtte til offentlig-privat samarbejde o.l., som lovligt kan støttes, og som indeholder perspektiver, der kan fremme amtsrådets overordnede mål,
- at understøtte indførelse af og anvendelse af moderne kommunikationsteknologi, herunder arbejde for en tidssvarende regional teknologisk infrastruktur, hvor det kan styrke amtets relative position i forhold til omverdenen, f.eks. fordi arbejdet ikke i samme omfang som tidligere er afhængigt af, at man fysisk er til stede på virksomheden,
- at udvikling af yder- og landområderne styrkes ved udvikling af landsbymiljøer med byfornyelse, styrkelse af fællesskabet ved fællesværksteder, gårdbutikker, gårdmejerier og gårds slagterier for at opbygge den lokale økonomi, samt støtte udviklingen af gode forhold for hjemmearbejdspladser. Det moderne landbrug skal samtidig sikres gode udviklingsmuligheder.

Regionplanen sætter nogle rammer for udviklingen af hele regionen. En væsentlig forudsætning for, at udviklingen kan ledes i den retning, der fastlægges i planen, er at planen får en bred tilslutning både hos de enkelte borgere og i de kommunale råd.

Opgaverne flyttes efter kommunalreformen

Som en følge af Regeringens kommunalreform og de efterfølgende lovændringer flyttes hovedparten af amtets opgaver til de 6 nye kommuner i amtet, Lolland, Guldborgsund, Ny Vordingborg, Ny Næstved, Ny Faxe og Stevns. De resterende opgaver overgår til Region Sjælland eller til staten.

I skemaet herunder kan man se, hvor regionplanens emner fremover skal planlægges eller administreres. Skemaet giver et groft overblik og skal ses som en hjælp til at søge detaljerede oplysninger hos de respektive myndigheder.

Skemaet rummer kun de opgaver, der flyttes fra amtet pr. 1. januar 2007. Det er grunden til relativt få krydser ud for staten, som allerede arbejder med stort set alle emner.

Afsnit	Emne	Kommune	Region	Stat
1.1	Regionalt og internationalt samarbejde - EU Interreg projekter - Øresundskomiteen	X	X X X	X ? ?
1.2	Samarbejde for Lokal Agenda 21	X	X	
1.3	Landdistriktspolitik - Artikel 33 programmet - Leader +	X X X	X X X	X X X
1.4	Erhvervs politik - EU programmer - erhvervscentre	X	X X	X
1.5	Transportpolitik - persontransport - godstransport		X X	
1.6	Uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik - ungdomsuddannelser - social- og sundhedsuddannelser - gymnasier og HF - videregående uddannelser - VUC - arbejdsmarked	X		X X X X X X
1.7	Kulturpolitik - musik - teater - billedkunst - museer	X X X X		X X X X
1.8	Vej-, Natur- og miljøpolitik - veje - natur - miljø	X X X X	X	X X X X
1.9	Turisme og friluftsliv - turismeudvikling - friluftsliv	X X X	X X X	
1.10	Social- og psykiatripolitik - socialpsykiatri - behandlingspsykiatri - øvrige voksenområde - drift af døgninstitutioner for børn og unge med sociale og adfærdsmæssige problemer - øvrige tilbud for børn og unge - alkohol- og stofmisbrug	X X X X X X	X X	
1.11	Sundhedspolitik - forebyggelse og sundhedsfremme - sygehuse - sundhedscentre - skadestuer - praktiserende læger - speciallæger - hospice	X X X X X X	X X X X X X	X X X X
2	BOSÆTNING OG ERHVERV		X	
2.1	Byer og service	X		
2.1.1	Arealer til offentlig og privat service	X		

2.1.2	Detailhandel	X		
2.2	Byvækst og erhvervslokalisering	X		
2.2.1	Arealer til erhvervsformål, herunder særligt forurenende virksomheder	X		
2.2.2	Konkrete arealudlæg	X		
2.3	Landsbyerne og det åbne land	X		
3	FERIE OG FRITID		X	
3.1	Friluftsliv	X		
3.2	Besøgscentre og større anlæg til sport	X		
3.3	Sommerhusområder	X		X
3.4	Hoteller	X		
3.5	Campingpladser	X		
3.6	Fritidshavne	X		
4	TRAFIK OG TRANSPORT		X	
4.1	Det overordnede vejnet			X
4.2	Regionale cykelstier	X	X	
4.3	Femern Bælt forbindelsen			X
4.4	Kollektiv trafik, herunder jernbaner	X		X
4.5	Trafikhavne og erhvervshavne	X		
4.6	Flyvepladser	X		
5	TEKNISKE ANLÆG			
5.1	Affaldsbehandling og -deponering	X		
5.2	Anvendelse og udlæg af (uforurenet) jord i landskabet	X		
5.3	Spildevandsanlæg	X		
5.4	Havbrug	X		X
5.5	Telemaster	X		X
5.6	Forsvarets anlæg	X		X
5.7	Energiforsyning og kraftværker	X		
5.7.1	El-forsyning	X		
5.7.2	Naturgas	X		
5.8	Vindmøller	X		
6	AREAL OG NATURINTERESSER		X	
6.1	Jordbrugsområder	X		
6.2	Skovrejsningsområder	X		
6.3	Lavbundsarealer	X		
6.3.1	VMP II områder	X		X
6.4	Råstofindvindingsområder	X	X	
6.5	Jordbrugs- og beskyttelsesområder	X		
6.5.1	Regionale naturbeskyttelsesområder	X		
6.5.2	Regionale friluftsområder	X		
6.5.3	Internationale naturbeskyttelsesområder	X		X
6.6	Økologiske forbindelser	X		
6.7	Regionale naturparker	X		
6.8	Geologiske interesseområder	X		X
6.9	Større uforstyrrede landskaber	X		
6.10	Kystnærhedszonen	X		X
6.11	Kirkeomgivelser	X		
6.12	Kulturmiljøer	X		

6.13	Grundvandsbeskyttelse og vandforsyning - Vandplan efter Lov om miljømål - Opfølgende Handleplaner - Vandindvindingstilladelser	X X X	X X X	X X X
6.13.1	Drikkevandsområder - Vandplan efter Lov om miljømål - Opfølgende Handleplaner - Kommuneplanen	X X X	X X X	X X X
6.13.2	Nitratfølsomme indvindingsområder - Vandplan efter Lov om miljømål - Opfølgende Handleplaner - VVM sagsbehandling	X X X		X X X
6.13.3	Indsatsområder for grundvandsbeskyttelse - Kortlægning efter Lov om miljømål - Indsatsplaner til grundvandsbeskyttelse (sikring af drikkevandforsyningen)	X X	X X	X X
6.13.4	Vandforsyning - Vandindvindingstilladelser (grundvand og overfladevand) - Tilladelser til vandbehandlingsanlæg	X X	X	X
7	MILJØBESKYTTELSE			
7.1	Vandmiljø	X		X
7.1.1	Vandløb	X		X
7.1.2	Søer	X		X
7.1.3	Kystvande	X		X
7.2	Spildevand	X		X
7.2.1	Det åbne land	X		
7.2.2	Regnbetingede udledninger	X		
7.2.3	Farlige stoffer i vandmiljøet	X		(X)
7.3	Jord- og grundvandsforurening	X	X	
7.3.1	Nyttiggørelse af lettere forurenede jord og slagger	X		
7.4	Renere teknologi	X		
7.5	Beskyttelse mod støj	X		
7.6	VVM-anlæg	X		X
7.7	Strategisk MiljøVurdering	X	X	X

1 BOSÆTNING OG ERHVERVSUDVIKLING – SUNDHED, VELFÆRD OG TRIVSEL

Regionplan 2005 er udarbejdet med særlig fokus på de to tværgående temaer, "Bosætning og erhvervsudvikling" samt "Sundhed, velfærd og trivsel". To temaer med forskellige tilgange til det samme – nemlig livet i Storstrøms Amt.

"Sundhed, velfærd og trivsel" sætter fokus på det enkelte menneskes tilgang til hverdagen – og dermed til mange af de emner, der behandles i regionplanen eller i amtets politikområder. "Bosætning og erhvervsudvikling" er en mere samfundsmæssig eller planlægningsmæssig tilgang til de samme emner.

Amtsrådet har valgt begge temaer til denne revision af regionplanen, netop for at vise helhederne og bredden i regionplanlægningen. Man kan ikke sats på bosætning, hvis der ikke kan skabes en meningsfuld, sammenhængende hverdag med bl.a. arbejde, børnepasning og et godt ydre miljø. Til gengæld er det amtsrådets opfattelse, at man godt kan forfølge begge temaer med succes, hvis der skabes et rent miljø, gode boliger, god offentlig service og gode trafikale forbindelser.

Sundhed i amtets hverdag handler meget om sygehuse, skadestuer og lægeambulancer. Men der er jo netop ikke tale om sundhed, når man får brug for sygehuset. Så har man mistet sin sundhed – sit velfærd eller sin trivsel. Sundheden kan genvindes efter endt behandling og genoptræning. Den kan også styrkes forebyggende, så man ikke bliver syg. Sundhed er sunde ydre påvirkninger sammen med den styrke, der sætter mennesker i stand til at mestre belastninger og udfordringer. Det er derfor en fælles forpligtigelse at sikre sundhedsfremmende miljøer og muligheder for alle borgere.

I de senere år er der kommet fornyet fokus på motion, ernæring, rygning og alkohol. Vi kan selv arbejde med disse forhold, eller vi kan tage imod tilbud fra idrætsforeninger, Folkesundhedscentret og andre institutioner, der arbejder med at forbedre folkesundheden.

Motion er et område, hvor regionplanen kan spille sammen med sundhedsområdet. Motion dyrkes organiseret i foreninger – både udendørs og indendørs i sportshaller o.l., og det foregår

uorganiseret i helsecentre eller i naturen.

Ophold i naturen har direkte virkninger på blodtryk og puls, immunforsvar, muskelspænding, motorik, stressniveau, døgnrytme, søvn, humør og D-vitaminproduktion. Dermed får det også virkninger på usunde stressreaktioner, på infektionssygdomme, depression og knogleskørhed.

Fysisk aktivitet i naturen har betydning for sukkersyge, overvægt, hjerte-karsygdomme, knogleskørhed, mave-tarmfunktion, motorik, stressreaktioner, søvn og mentalt velbefindende. Hertil kommer, at aktivitet sammen med andre i naturen giver fælles oplevelser og dermed bedre socialt velvære.

Vandrers- og cykelstier, lejrpladser og nye skove er emner, der behandles i regionplanen. Det samme gælder sikringen af offentlighedens adgang til strande, til skovene og andre steder i det åbne land, hvor veje, stier eller udyrkede arealer fører til naturoplevelser. Den direkte sammenhæng mellem motion i det fri og vores sundhed gælder både den rolige gåtur i skoven og de mere aktive friluftaktiviteter som kanosejlads, orienteringsløb eller ridning.

Cykelstierne har også en anden betydning for sundheden. Når der anlægges cykelstier langs de strækninger af landevejene, hvor børn færdes, øges trafikikkerheden. Amtets vedholdende arbejde for at forbedre trafikikkerheden medfører færre ulykker og dermed generelt forbedret sundhed.

Sundhed kan altså handle om mange ting; en sund krop, en sund sjæl eller sunde boliger. På samme måde kan velfærd

betyde fysisk, mental, social eller økonomisk velfærd. Trivsel er nok det bredeste af de tre begreber. Vi kan trives med vores job, vores familier, omgivelserne – kort sagt med vort liv. Eller man kan ikke trives! Det handler om at befinde sig i midten mellem for meget og for lidt. At finde balancen med tilstrækkelig mad, motion, arbejde, samvær – i forhold til, når det går ud over den fysiske, mentale eller sociale sundhed.

Disse individuelle forhold kan direkte overføres til bosætning og erhvervsudvikling. Vi skal finde områder til nye, attraktive boligområder, uden at vi dermed sætter de fælles, landskabelige værdier over styr. Vi skal tilbyde ordentlige rammer for en nødvendig erhvervsudvikling uden samtidig at reducere mulighederne for bosætning. Udviklingen generelt skal ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for andre mennesker samt for naturen, landskabet og miljøet.

Amtsrådet kan med regionplanen give rammerne for fremtidens boliger og for sikringen af vores miljø og landskab. Planen omfatter også muligheder for bl.a. erhverv, butikker, turisme og friluftsliv. Selv på de områder, hvor regionplanen gennem kvalitetsmål for miljøet sætter begrænsninger for aktiviteter, opstår der muligheder for andre for at bosætte sig eller for at færdes i naturen. Regionplanens overordnede rammer følges op i kommuneplanerne og via private initiativer samt gennem amtets og kommunernes administration af forskellige sektorlove.

Kommunesamarbejdet

Lolland-Falster og

Sjælland Syd

Kommunerne i Storstrøms Amt har dannet to kommunesamar-

bejder, der hver for sig arbejder med en fælles strategi for områdernes udvikling. På Lolland-Falster udspringer strategien af regeringens regionale vækststrategi, som har medført, at der er etableret ni vækstsamarbejder rundt i landet. På Sydsjælland har der været arbejdet med et oplæg til en fælles planstrategi som ét af de dialogprojekter, der blev lanceret i Landsplanredegørelse 2003.

På Lolland-Falster er der primært fokus på erhvervsudviklingen, men bosætningen spiller også en væsentlig rolle. Kommunesamarbejdet Lolland-Falster ser muligheder i en pendlingsorienteret bosætningsindsats på Falster og de motorvejsnære dele af Lolland. På det øvrige Lolland skal der sættes på at skabe arbejdspladser som forudsætning for bosætning.

På Sydsjælland og Møn tænkes fremtiden i højere grad sammen med udviklingen i København. De nordligste kommuner er især interessante i forhold til bosætning fra København. De sydligste kommuner kan ikke betragtes som rene bosætningsområder, men har behov for lokalt og regionalt forankrede arbejdspladser. Stevns Kommune er ikke en del af Sjælland Syd samarbejdet, men via kommunens geografiske placering rummer den de samme potentialer.

De to kommunesamarbejder skitserer altså de samme primære muligheder for vækst som amtet; nemlig bosætning tættest på hovedstaden og en selvstændig, regional erhvervsudvikling længere væk som strategi for udviklingen.

Forskellene ligger i geografien. Kortene kan forklare, hvordan samme strategi kan retfærdiggøres på alle tre geografier. Men

kortene viser også, hvor svære odds bosætningen har, jo større afstanden bliver til hovedstadsområdet.

Bosætning og erhvervsudvikling – to sider af samme sag

Byerne rundt om hovedstadsområdet satser i disse år på at kunne tilbyde attraktive boliger til "veluddannede børnefamilier". I første omgang må folk påregne at pendle til København, men strategien går på sigt ud på at tiltrække nye virksomheder, når der bor tilstrækkeligt mange veluddannede i byerne.

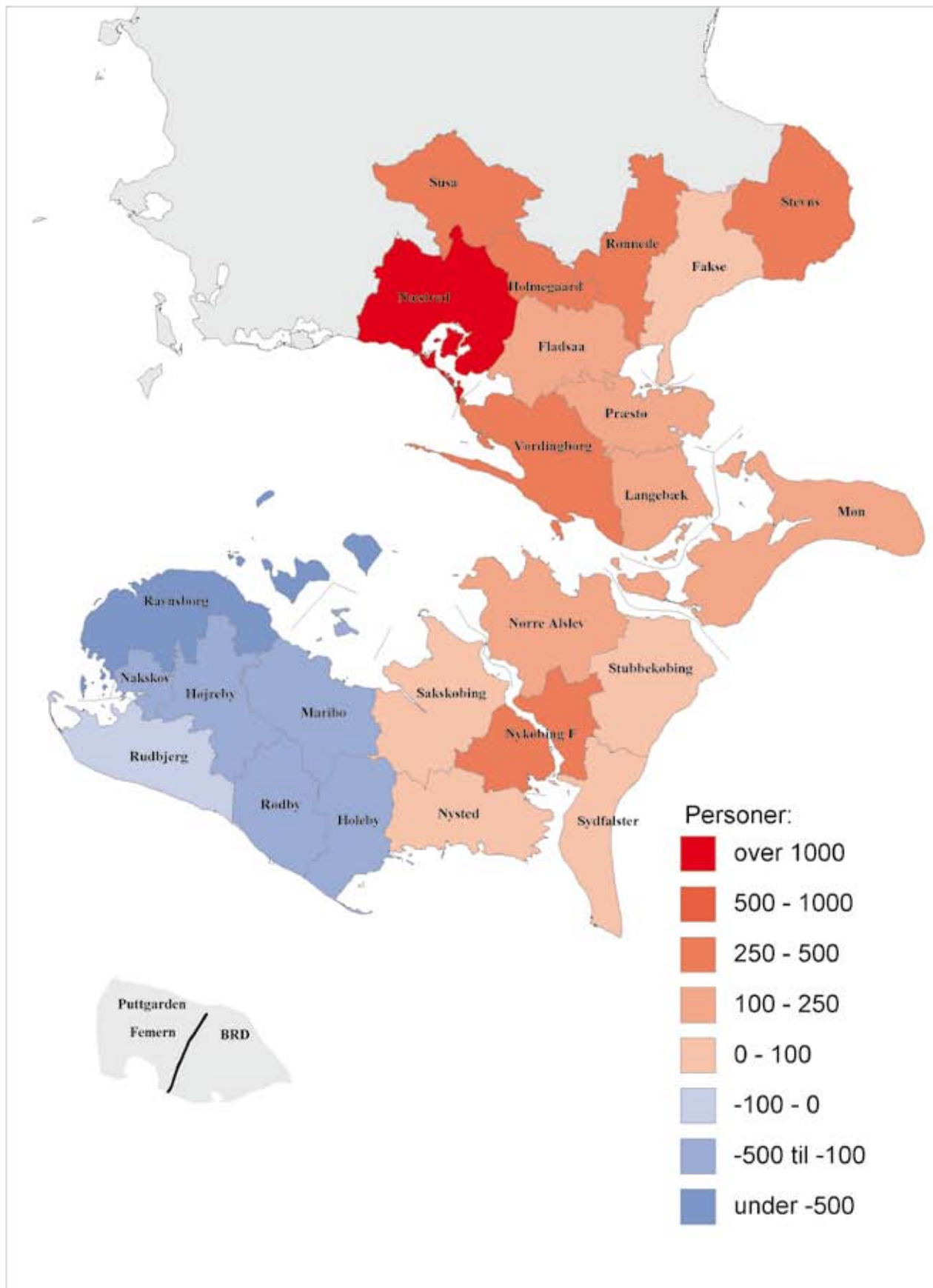
De største byer i Storstrøms Amt satser mere eller mindre på denne strategi. Det sker både i indbyrdes konkurrence og i konkurrence med de større byer i Vestsjællands Amt og Roskilde Amt. Konkurrencen udelukker ikke samarbejde mellem byerne. Amtsrådet opfordrer til, at byerne samarbejder i fleksible netværk. Samarbejdet kan bestå i at pege på fælles problemer og fælles styrker overfor staten eller overfor virksomheder, der ønskes tiltrukket. Samarbejdet kan også bestå i en arbejdsdeling, hvor de enkelte byers styrker og svagheder er åbenlyse og erkendte. Byerne har forskellige forudsætninger for forskellige udviklingsstrategier, men de har samtidig en fælles interesse i et strategisk samarbejde i forhold til hovedstadsområdet.

En anden variant af "bosætning som erhvervsstrategi" kan gå på også at tiltrække gruppen af ældre, der står overfor at skulle udskifte et stort parcelhus med en mindre, funktionel bolig. Det vil ikke tiltrække nye produktions- eller videnvirksomheder. Til gengæld vil det skabe basis for en markant vækst indenfor sundheds- og servicesektoren.

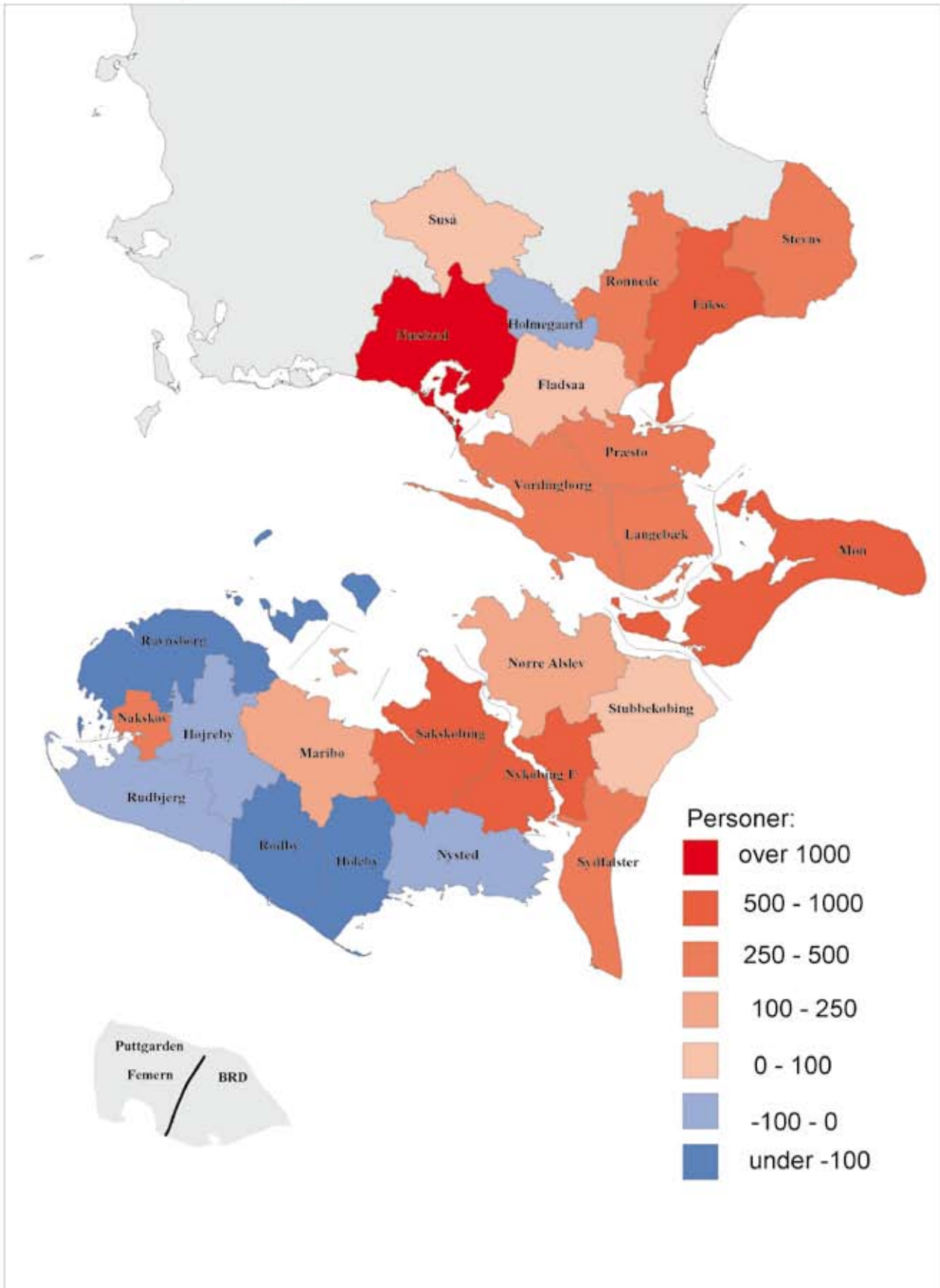
Udvikling i folketallet 1999 - 2003

Kort 1.1

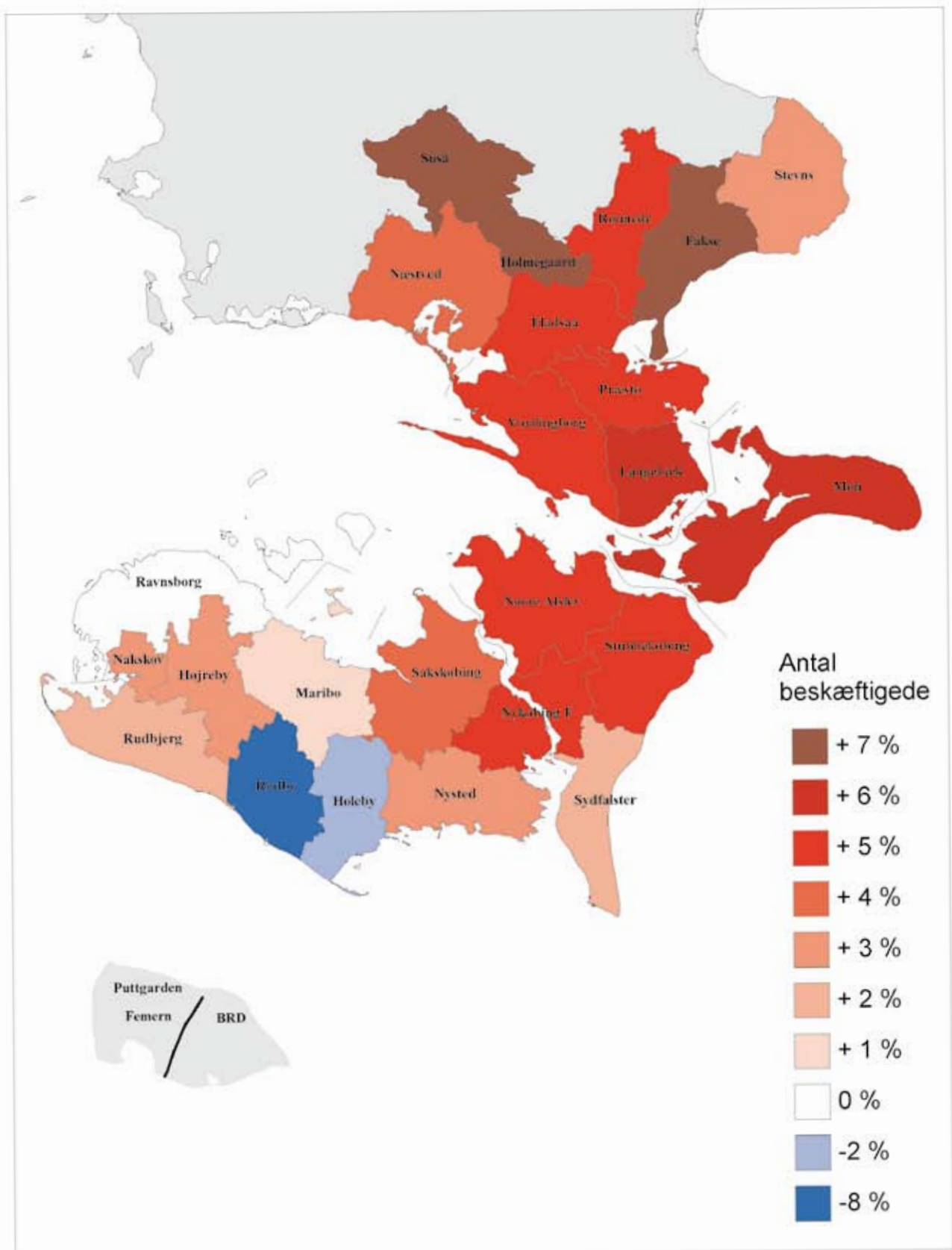
Nettotilflytning 1993 - 2002

Kort 1.2

Udvikling i antal beskæftigede i kommunen 1997 - 2002

Kort 1.3

En bred satsning på sundhed - både forebyggelse, behandling og genoptræning, kan opbygge faciliteter, som også kan anvendes i turistmæssig sammenhæng. Her tænkes bl.a. på overnatningsfaciliteter og rekreative anlæg. Det vil medføre nye arbejdspladser indenfor direkte behandling og servicering, men også en lang række afledte arbejdspladser indenfor håndværk, handel og service.

Pendlingen mod København aftager, når rejsetiden kommer over 1 – 1½ time. Hvor langt "nede" i amtet man vil bosætte sig afhænger af, om arbejdspladsen ligger i Køge eller på Rådhuspladsen. Derfor kan man ikke sige, præcist hvor pendlingsgrænsen ligger. Det afhænger helt af individuelle faktorer som arbejdssted, familieforhold og privatøkonomi. Valg af boligområde afhænger af pris, attraktioner og fremkommelighed. Derfor kan man med rette satse på pendlere i både Sydsjælland og på Østsjælland.

I takt med at pendlingsgrænsen i forhold til hovedstadsområdet passerer, øges nødvendigheden af at opretholde og udvikle det lokale erhvervsliv. Nærhed til jernbane, motorvej og de større byer ser ud til at have stor betydning for erhvervsaktiviteten. Vestsjælland ligger udenfor pendlingsafstand til København og langt fra motorvej og overordnet jernbane. Alligevel er viljen og initiativerne til egen erhvervsudvikling stærk. Nakskov træder frem i flere statistikker over udviklingen på trods af de svære odds. Tallene viser dog, at der stadig er lang vej, før udviklingen ruller af sig selv.

Vækstsamarbejdet Lolland-Falster har defineret fire temaer, der vurderes at spille en stor rolle for

at udvikle erhvervslivet, og dermed medvirke til regional vækst:

1. Fysisk og digital infrastruktur
2. Tiltrækning af arbejdspladser og personer
3. Udvikling af menneskelige ressourcer
4. Regionale spidskompetencer, innovation og iværksætteri

Det er stort set de samme temaer, som Sjælland Syd anser for vigtige. Det første tema om infrastruktur handler om at sikre gunstige rammebetingelser for virksomhederne. Planlægning af erhvervsarealer og trafikforbindelser sker for hele amtet i regionplanen. Det andet tema viser, at Lolland-Falster primært satser på at tiltrække eller opbygge virksomheder og sekundært nye indbyggere. I Sjælland Syd er det tiltrækning af nye indbyggere, som har første prioritet. Det tredje tema om uddannelse hænger delvist sammen med regionplanen, da uddannelsesinstitutioner er en del af de offentlige institutioner, som understøtter bymønstret og centerstrukturen. Amtet udbyder selv en række ungdomsuddannelser og koordinerer flere af de kortere, videregående uddannelser (Se afsnit 1.6). Der findes ingen universitetsuddannelser i amtet, men med 3-amts samarbejds aftale med Roskilde Universitetscenter er vejen banet for nye tiltag. Med afsæt i erhvervs- og miljøkompetencer i Nakskov samt sundhedskompetencer i Næstved kan samarbejdet med universiteter udbygges.

Det fjerde tema er det, der især kan gøre en forskel på Lolland-Falster, og som kan smitte positivt af på resten af amtet. Temaet handler om potentialerne for en selvstændig erhvervsudvikling med afsæt i:

- Miljø- og energivirksomheder,
- Nye specialprodukter i jordbruget,

- Plast, fiber og kompositter,
- Iværksætteri.

Alle initiativer tager afsæt i de ressourcer, der allerede er i regionen. Viden, råvarer og arbejdskraft findes, og der er allerede mange eksempler på, at der er muligheder i både produktion, forskning og uddannelse inden for disse felter.

Landsplanredegørelse 2003 slog fast, at der ikke er skarpe grænser mellem byers oplande eller mellem regioner. Der er heller ingen skarpe grænser mellem de dele af amtet, der kan satse på bosætning, og de dele der primært bør satse på erhvervsudvikling i bred forstand.

Som nævnt aftager bosætningen som det primære udviklingspotentiale med afstanden i tid til København og afløses gradvist af større og større fokus på erhvervsudviklingen.

Vækstpotentialer, når det gælder erhverv, ligger i de initiativer, der allerede er taget indenfor miljø og energi i Nakskov samt i de potentialer, der tager afsæt i jordbruget. En sådan erhvervsudvikling vil aftage, når man bevæger sig fra Lolland mod nordøst i amtet. Dels fordi jordbrugets rolle aftager, dels fordi udviklingen med afsæt i bosætning sigter mod videnerhverv, og endelig fordi kommunerne tættere på hovedstaden i stigende grad integreres i hovedstadens arbejdsmarked.

Det langsigtede mål med bosætnings- og erhvervsstrategier er at skabe lokale arbejdspladser, hvor folk bor. Det er ikke bæredygtigt, hverken socialt, økonomisk eller økologisk, at bruge tid og brændstof på pendling mellem hjem og arbejde.

Målgrupper for såvel bosætnings- som erhvervskampagner fastsættes i samarbejde mellem kommunerne, amtet og erhvervsorganisationer. Regionplanen peger på udviklingstendenserne, og udlægger arealer til den ønskede udvikling.

Amtsrådets politik bliver kommunernes politik – og omvendt

Amtsrådets politik for bl.a. sundhed, uddannelse, kultur og erhvervsfremme har stor betydning for de større byers udviklingsmuligheder. Regionplanen fastlægger de fysiske rammer, som kommunerne via kommuneplanen kan udfylde med områder til f.eks. bolig- og erhvervsbyggeri. Man kan sige, at regionplanen med tiden bliver til kommunernes plan. Omvendt er det kommunernes strategier for byernes udvikling, der sætter afgørende præg på regionplanens rammeområder til byvækst. Kommunernes ønsker til byvækst kommer med i regionplanen, hvis arealernes størrelse passer sammen med udviklingen i en given egn, og hvis der ikke er arealkonflikter i forhold til natur, miljø, landbrug eller andre af de temaer, som skal varetages i regionplanen.

Amtsrådet ønsker lige som kommunerne at fremme udviklingen – at sikre arbejdspladser, infrastruktur, uddannelses- og kulturinstitutioner samt sundhedstilbud. Samtidig har amt og kommuner gennem en række love, bl.a. planloven, en fælles opgave i at sikre miljøet, naturen og landskabet. Regionplanen er en samlet plan for hele regionen. Overordnet er udgangspunktet for udvikling og beskyttelse ens for amt og kommuner, men i flere konkrete tilfælde har amt og kommuner forskellige opfattelser af hvilken arealinteresse, der skal veje tungest.

Amtsrådets politik bliver altså en afvejning af de overordnede, samfundsmæssige hensyn, der ligger i Folketingets lovgivning og de regionale hensyn, der skal sikre en bæredygtig udvikling i netop Storstrøms Amt. Regionplanens målformuleringer afspejler dette.

1.1 Regionalt og internationalt samarbejde

Storstrøms Amt kan ikke udelukkende betragtes som en enhed i sig selv, men må ses som en del af en række lokale, regionale og internationale netværk. Samspillet mellem regionerne og de regionale aktører øges – også på tværs af grænserne. I den sammenhæng er såvel de administrative som de nationale grænser af mindre betydning end tidligere. EU's indre marked og den stigende internationalisering af erhvervslivet er blot eksempler på dette. Samtidig har den globale udvikling betydet, at flere og flere job flyttes ud af landet.

Vi skal konkurrere i en økonomi, som nu er uden landegrænser. Det er en tendens, der vil blive yderligere styrket af EU's udvidelse og den hastige udvikling i de østasiatiske lande, herunder åbningen af den kinesiske økonomi. Hvor regionale virksomheder tidligere havde rollen som underleverandører, må de samme virksomheder nu erkende, at deres opgaver løses langt borte. Mange IT- og call-center opgaver løses uden problemer fra Indien, og komplicerede komponenter produceres i Kina. Det er en udfordring for de regionale virksomheder – en udvikling der ikke kan stoppes. Den eneste løsning vil være, at virksomhederne opbygger ny viden, som kan give konkurrenceevne på andre områder og fastholde videnstunge elementer i Danmark.

På det politiske niveau giver de regionale og internationale netværk mulighed at få politisk indflydelse og dermed mulighed for at fremme amtsrådets politiske målsætninger.

Deltagelse i regionale og internationale netværk kan også føre til, at der tilføres Storstrøms Amt ny viden, og at erhvervslivet får lettere adgang til partnere/virksom-

heder uden for Storstrøms Amt. Kontakterne og den ny viden kan samtidig være med til at skabe den konkurrencedygtighed, der skal til for at sikre en harmonisk samfundsudvikling i den nye, globale økonomi.

Det er her vigtigt, at forskning, innovation og uddannelse/kompetenceudvikling er på den regionale dagsorden, og at der sikres et stærkt regionalt samspil mellem disse og i forhold til internationale erfaringer. Hermed kan der skabes grundlag for et regionalt kompetenceløft i både uddannelses- og videnindustrien og blandt regionens øvrige virksomheder, herunder ikke mindst de mange små- og mellemstore virksomheder.

Amtsrådet ønsker, at Storstrøms Amt skal indgå i regionale netværk - både nationale og internationale, som fremmer den regionale udvikling og udviklingen af amtets kerneydelser.

Udgangspunktet er, at deltagelsen skal:

- styrke amtet i dets løsning af kerneopgaver gennem tilførsel af ny viden, (Det sker gennem deltagelse i EU-udviklingsprojekter og -programmer f.eks. EU Interreg IIIA.)
- styrke amtslige medarbejderes kompetencer og faglige baggrund, (Det sker ved mødet med faglige kolleger fra andre lande.)
- understøtte udviklingen af privat/offentligt samarbejde, (Det sker ved formidling af kontakt til virksomheder og vidensinstitutioner i udlandet.)
- medvirke til at skabe et synligt, amtsligt, politisk engagement i de beslutninger, der tages i Østersøregionen og i EU's institutioner i sammenhænge, der direkte eller indirekte berører Storstrøms Amt,

(Det sker ved deltagelse i politiske netværk som BSSSC, Øresundskomiteen, STRING, Skandinavisk Arena og strategiske netværk som f.eks. Baltic Gateway og ODIN projekterne.)

- understøtte de generelle udviklingsmuligheder og erhvervsudviklingen i Storstrøms Amt, (Det sker via Storstrøms Amts Bruxelleskontor, deltagelsen i EURADA, BARDI, ICLEI og kontakten til regionale udviklings- og erhvervsfremmeaktører i andre lande.)
- bidrage til at fremme en bæredygtig udvikling specielt i Østersøregionen, (Det sker gennem deltagelsen i Baltisk Agenda 21 og deltagelse i netværk og fælles udviklingsprojekter på bl.a. turismeområdet og planlægningsområdet som f.eks. kystplanlægning.)
- medvirke til at styrke en demokratisk udvikling i nærregionerne, hvor viden fra Storstrøms Amt kan bidrage til at styrke den fælles udvikling, (Det sker ved et nært samarbejde med Storstrøms Amts regionale partnere i Østersøområdet, herunder venskabsregionerne: Den Pomeranske Region i Polen, Csongrad Amt i Ungarn, Mittleres Mecklenburg i Mecklenburg/Vorpommern, Skåne i Sverige, Ostholstein i Schleswig-Holstein og Kaliningrad i Rusland.)
- fremme den regionale viden om EU og Storstrøms Amts nærområder, specielt de nye medlemslande, (Det sker ved informationsformidling via EU Carrefour Rådgivningscentret og via EU Rådgivningscentret for små og mellemstore virksomheder.)

Den nye geografi

Der er en række faktorer, der sætter rammerne for, hvilke regionale netværk Storstrøms Amt er en del af eller kan/bør blive en del af. Det er bl.a. international politik, økonomisk-, social- og kulturel udvikling samt EU's prioriteringer.

Et element, der er meget vigtigt for Storstrøms Amt, er de rammer, infrastrukturen og transportforholdene sætter for udviklingen. Det skyldes, at Storstrøms Amt i høj grad er påvirket af de faste forbindelser over Storebælt, Øresund og en kommende, fast forbindelse over Femern Bælt. De store infrastrukturprojekter skaber et nyt geografisk rum for Storstrøms Amt.

Det er Amtsrådets opfattelse, at disse nye muligheder skal udnyttes gennem en aktiv og målrettet planlægning, hvis forudsætninger bl.a. skabes ved et direkte engagement i de beslutninger, der træffes i den sydvestlige del af Østersøregionen.

Etableringen af en fast forbindelse over Femern Bælt vil udbygge en række nye potentielle samarbejder mellem Storstrøms Amt og det nordlige Tyskland for såvel den private som den offentlige sektor. Der er allerede i dag gode samarbejder, konkretiseret ved INTERREG IIIA, hvor Storstrøms Amt har varetaget programadministrationen af INTERREG A samarbejdet med Ostholstein/Lübeck siden 1989. Derigennem har amtet initieret mere end 40 grænseoverskridende projekter. Projekter omfattende samarbejde mellem erhvervsfremmeorganisationer, museer, uddannelsesinstitutioner, dansk/tysk politi, dansk/tysk arbejdsformidling mm.

Med Femern Bælt forbindelsen vil Storstrøms Amt ligge midt

i mellem de tre centrale nord-europæiske storbyer: Berlin, Hamburg og Øresundsregionen (København/Malmø). Etableringen af den faste forbindelse vil ikke i selv skabe udvikling i Storstrøms Amt, men den vil skabe nye rammer for udviklingen. Hvis potentialerne skal udnyttes, må Storstrøms Amt forholde sig aktivt til, hvilken fremtid der ønskes. Det har Amtsrådet bl.a. besluttet skal ske ved en meget målrettet indsats i forhold til forberedelsen af Femern Bælt forbindelsen. Amtsrådet handler ud fra en forventning om, at der etableres en fast forbindelse over Femern Bælt. Det betyder, at de muligheder en fast forbindelse åbner, indtænkes bredt i den regionale planlægning og i de amtslige politikker.

Indtil en fast forbindelse over Femern Bælt tages i brug og i forhold til Gedser-Rostock/Berlin vil amtet arbejde for udbygning af færge- og togforbindelserne over Østersøen kombineret med moderne og hurtige tog gennem amtet og et godt vejnet, som både vil understøtte udviklingen i regionen og sikre en hurtig forbindelse til Hamburg/Berlin.

Storstrøms Amt er en del af Øresundsregionen, og deltager aktivt i Øresundskomiteen. Det betyder, at Amtsrådet er repræsenteret i det styrende politiske organ, og dermed er med til at sætte dagsordenen for regionens udvikling. Der er dog væsentlig forskel på f.eks. Københavns Amts og Storstrøms Amts rolle i opbygningen af Øresundsregionen. Storstrøms Amt fungerer traditionelt som bosætningsområde og rekreative områder for de mere centrale dele af Øresundsregionen. Det er en vigtig rolle, men amtet finder også, at det er vigtigt at sikre en mere helhedsorienteret udvikling i

Øresundsregionen. Derfor prioriterer Amtsrådet udbygning af samarbejdet mellem institutioner i Storstrøms Amt, København og Sydsverige for at sikre en større integration.

De internationale Netværk

Gennem arbejdet med Øresundsregionen og Femern Bælt forbindelsen blev der i 1999 skabt et samarbejde under navnet STRING (Sydvestlige Østersø Trans Regionale områder Implementerer Ny Geografi). Samarbejdet omfatter Skåne, Østdanmark, Schleswig-Holstein og Hamburg. Samarbejdet i dette område skal fortsat have højeste prioritet og skal styrkes. Målet er at støtte udviklingen i STRING regionen til at blive en førende europæisk region ved at bidrage til, at området, erhvervslivet og den offentlige sektor kan håndtere fremtidige ændringer i samfundet og dermed fortsætte og styrke det overordnede formål; at fremme en samstemmende regional og fysisk udvikling i STRING regionen. Interreg IIIA programmet Storstrøms Amt, Kreis Ostholsten og Lübeck samt Interreg IIIA programmet for Øresund er med til at realisere målene i STRING regionen.

Amtsrådet giver 1. prioritet til samarbejdet i Øresunds- og STRING regionen, men også høj prioritet til samarbejdet med Storstrøms Amts øvrige nærområder:

- a) mod syd til Mecklenburg-Vorpommern og Berlin, hvor Storstrøms Amt kan drage nytte af Berlins centrale rolle i Tysklands og Nordeuropas udvikling,
- b) mod øst til Sydsverige, Polen og de baltiske lande,
- c) mod nord til Gøteborg og Oslo,
- d) mod vest til Fyn og Jylland.

Prioriteringerne understøttes af Storstrøms Amts deltagelse i Øresundskomiteen, "STRING", "Baltic Gateway" samt i Øresundspartnerskabet "Skandinavisk Arena", der inkluderer Göteborg og Oslo.

Amtsrådets strategier knyttes til 3 infrastrukturkorridorer med udgangspunkt i København:
København – Ostholstein/Lübeck - Hamburg
København – Rostock - Berlin
København – Göteborg - Oslo

Amtsrådet ønsker, at de regionale netværk skal skabes inden for følgende geografiske rum:

1. prioritet: "STRING-regionen" med Skåne, Schleswig-Holstein, Hamburg og Østdanmark. Mecklenburg-Vorpommern/Berlin, defineret som Mittleres Mecklenburg med Rostock som center, Brandenburg og Berlin.
2. prioritet: Østersøregionen, med fokus på Polen, Kaliningrad og de baltiske lande.
3. prioritet: Det øvrige EU med fokus på de nye EU-medlemslande.

Eksempler på samarbejdsprojekter

I Storstrøms Amts forvaltninger findes en lang række eksempler på tværnationale:

Sundhedsforvaltningen yder bistand til udvikling af organisatoriske rammer for hospitalsvæsenet Kaliningrad og indgår i et Interreg IIIA samarbejde med Lübeck vedrørende overvægtige børn.

Social- og Psykiatريفorvaltningen yder bistand til udvikling af indsatsen overfor hjemløse i Kingisepp, Rusland.

Uddannelses-, kultur- og arbejdsmarkedsforvaltningen er

med i et projekt vedr. udvikling af den polske arbejdsformidlings indsats i Gdansk (VUC Storstrøm) og et Interreg IIIA-projekt om samarbejde mellem museer i Storstrøms Amt, Lübeck og Ostholstein ("Kulturbro").

Teknik- og Miljøforvaltningen deltager for tiden i et dansk-tysk samarbejde om miljøforbedring i den vestlige del af Østersøen (Interreg IIIA-projekt) samt i DestiLink, et samarbejdsprojekt med 15 europæiske partnere for at styrke udviklingen af bæredygtige turismedestinationer i landdistriktsregioner (Interreg IIIC-projekt). Forvaltningen deltager også i CoPraNet, et europæisk netværk med 21 deltagere, rettet mod kystbeskyttelse og turismeudvikling i kystregioner (Interreg IIIC-projekt).

Regionale samarbejder

Vestsjælland-Storstrøm Erhvervssamarbejdet blev etableret i sommeren 2001 af amter og kommune-foreninger i området samt Økonomi- og Erhvervsministeriet som svar på udfordringerne i videnøkonomien. Sammen med en række regionale aktører har erhvervssamarbejdet igangsat flere projekter og initiativer til gavn for hele området. Der blev i 2003 udarbejdet en [erhvervsredegørelse](#) for området, som var i høring. [Strategi](#) og [handlingsplan](#) for innovativt samspil er offentliggjort på en erhvervskonference marts 2004.

Erhvervssamarbejdet blev igangsat som en pendant til det jyskfynske erhvervssamarbejde og det tilsvarende initiativ i hovedstadsområdet tidligere. Det blev fra starten sat som mål, at der på relativt kort tid skulle arbejdes frem mod konkrete resultater.

Derfor blev det besluttet, at der ikke skulle igangsættes længere-

varende/dybdeborende analysearbejde, som fx i det jysk-fynske samarbejde.

På en konference i september 2001 præsenterede styregruppen i et debatoplæg områdets styrker, svagheder og udfordringer. Der blev lagt an til et bredt ejerskab ved at invitere alle interesserede i regionen til at deltage på konferencen. I alt deltog 400 på konferencen. Efterfølgende deltog ca. 200 i arbejdet i 6 fokusgrupper, som blev etableret indenfor 6 udvalgte indsatsområder. Frem til statuskonferencen august 2002 opfyldte fokusgrupperne deres formål med at udvikle projekti-deer. De blev derefter nedlagt. I forlængelse af fokusgruppernes arbejde blev der allerede i løbet af erhvervssamarbejdets første år opnået konkrete resultater i form af en række igangsatte projekter. Siden er flere kommet til, og der findes således en række projekter i regi af erhvervssamarbejdet, som enten er igangsat eller under udvikling. Se mere på www.vsss.dk

EU en vigtig platform for de regionale samarbejder

Beslutninger på EU-niveau har stor betydning for Storstrøms Amts udviklingsmuligheder. Det gælder f.eks. regionaludviklingsstøtten til den sydlige del af amtet og beslutningerne omkring Femern Bælt forbindelsen, der på grund af sin strategiske betydning som transportkorridor mellem Skandinavien og kontinentet er en del af de transeuropæiske transportnetværk. Det er derfor vigtigt, at Storstrøms Amts interesser bliver hørt, når der træffes beslutninger i Bruxelles, som kan have indflydelse på regionens udvikling.

EU spiller også en vigtig rolle i forhold til skabelsen af de re-

gionale netværk. EU kan støtte processerne dels fagligt og dels økonomisk. Samtidig er Bruxelles et vigtigt sted for etableringen af kontakter og skabelsen af netværk. EU prioriterer udvikling af grænseoverskridende, regionale samarbejder, og fokuserer samtidig på Østersøområdet og resten af det nordeuropæiske område.

Amtsrådet ønsker, at Storstrøms Amts Bruxelles-kontor fortsat skal udvikles i samarbejde med Vestsjællands Amt med henblik på at blive Bruxelles-kontor for den nye Region Sjælland. Derfor skal kontoret udbygge kontakterne til beslutningstagere i EU-systemet og medvirke til at skabe transnationale samarbejder mellem Storstrøms Amt og andre relevante regioner med henblik på at styrke udviklingen i Storstrøms Amt.

Amtsrådet ønsker også, at udviklingen i EU og Storstrøms Amts nærområder, herunder de nye EU-medlemslande skal være nærværende for regionens indbyggere. Derfor lægger Amtsrådet vægt på at sikre den regionale EU-information i form af EU-Carrefour rådgivningen til borgere, institutioner, myndigheder og EIC EU-information til små og mellemstore virksomheder samt en udbygning af de regionale Europa-biblioteker.

1.2 Samarbejde for Lokal Agenda 21

Strategi og handlingsplan

Amtsrådet vedtog i december 2003 en Strategi og Handlingsplan for bæredygtig regional udvikling i Storstrøms Amt, en Lokal Agenda 21-Strategi og -Handlingsplan.

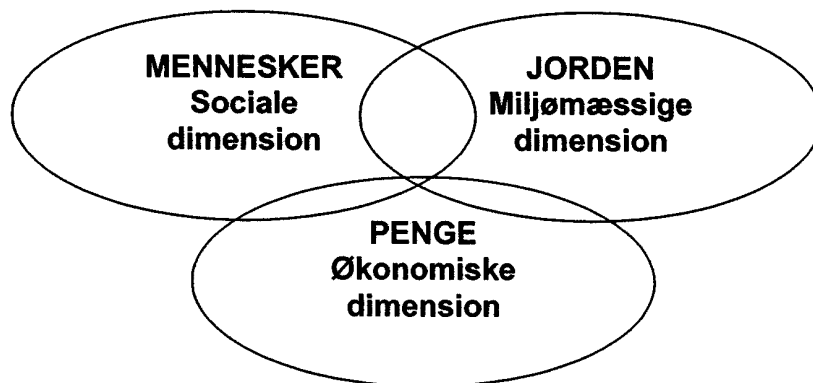
I snæver forstand handler bæredygtig udvikling om at passe på miljøet - gennem mindre forurening og mindre ressourceforbrug - for at sikre livsgrundlaget for kommende generationer. Men bæredygtig udvikling er langt mere komplekst. Det handler om bedre levevilkår og livskvalitet for alle.

For at skabe bæredygtig udvikling kræves det, at der sker en kobling af økonomisk udvikling med social retfærdighed og miljøbeskyttelse. Samtidig forudsættes det, at demokratiet styrkes gennem involvering af borgerne og forbedring af samarbejdet mellem forskellige aktører i samfundet på tværs af sektorer og interesser.

Med amtsrådets vedtagelse af den ny politik lægges op til, at hensynet til bæredygtig udvikling skal indarbejdes i alle amtets politikker, planer, programmer og projekter.

Lokal Agenda 21-Strategien og -Handlingsplanen har bidrag fra og bidrager til alle amtets politik- og forvaltningsområder. Den nye politik er således bygget op over en række tværgående temaer:

- Borgerinvolvering og samarbejde på tværs
- Bæredygtighedsvurdering af planer og større sager
- Bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug / bæredygtig erhvervsudvikling
- Bæredygtig byudvikling
- Bæredygtige landdistrikter
- Uddannelse og undervisning for bæredygtig udvikling
- Kulturel bæredygtighed

Bæredygtig udviklings 3 dimensioner, som skal spille sammen, for at der kan skabes en bæredygtig udvikling: økonomisk udvikling (herunder produktion og forbrug), social retfærdighed (herunder gode levevilkår, sundhed og demokrati) samt miljøbeskyttelse og mindre ressourceforbrug.

- Social bæredygtighed
- Folkesundhed, livsstil og livskvalitet
- Miljø og sundhed
- Formindskelse af miljøbelastning
- Biologisk mangfoldighed
- Internationalt samarbejde
- Amtet som bæredygtig virksomhed

Samarbejde og innovation for bæredygtig udvikling

I Lokal Agenda 21-arbejdet lægges der afgørende vægt på involvering af borgere og samarbejde med lokale og regionale aktører. Herigennem sikres den bedste problemløsning, ligesom nyskabende aktiviteter kan udvikles. Her gælder det om at benytte de ressourcer og potentialer, som findes i regionen.

Blandt handlingsplanens næsten 200 aktiviteter kan især 11 aktiviteter fremhæves. De kan kaldes Fyrtårnsprojekter, fordi de på en særlig måde styrker indsatsen for en bæredygtig regional udvikling, og involverer mange aktører i regionen:

- Miljø & Sundheds-kampagner, der sætter fokus på kemikalier og børn.
- Jordens Dag, som fejres af

mange daginstitutioner og skoler hvert år.

- Grønt Råd - for bæredygtig udvikling i Storstrøms Amt er netop blevet fornyet med medlemmer fra sektorerne sundhed, kultur, lokalsamfund, undervisning mv.
- Netværk for Grøn Erhvervsudvikling - et centralt udviklingsforum.
- Et spændende Teater - erhvervsprojekt på Holmegaards Glasværk.
- Unges Trivsel - et pilotprojekt, som søger at forbedre de unges levevilkår.
- De sociale institutioner, bl.a. Fakse Vandrerhjem og Grøn Verden giver mennesker nye udfordringer.
- Lokal Agenda 21 på Bogø - erfaringerne søges brugt i andre landsbyer.
- Nationalpark på Møn med spændende udviklingsmuligheder.
- Folkesundhedscenteret, som arbejder for at øge vores sundhedstilstand.
- Tænketaank for uddannelse for bæredygtig udvikling - sætter fokus på nye former for kompetenceudvikling i skoler og uddannelsesinstitutioner.

Grønt Råd - for bæredygtig udvikling i Storstrøms Amt

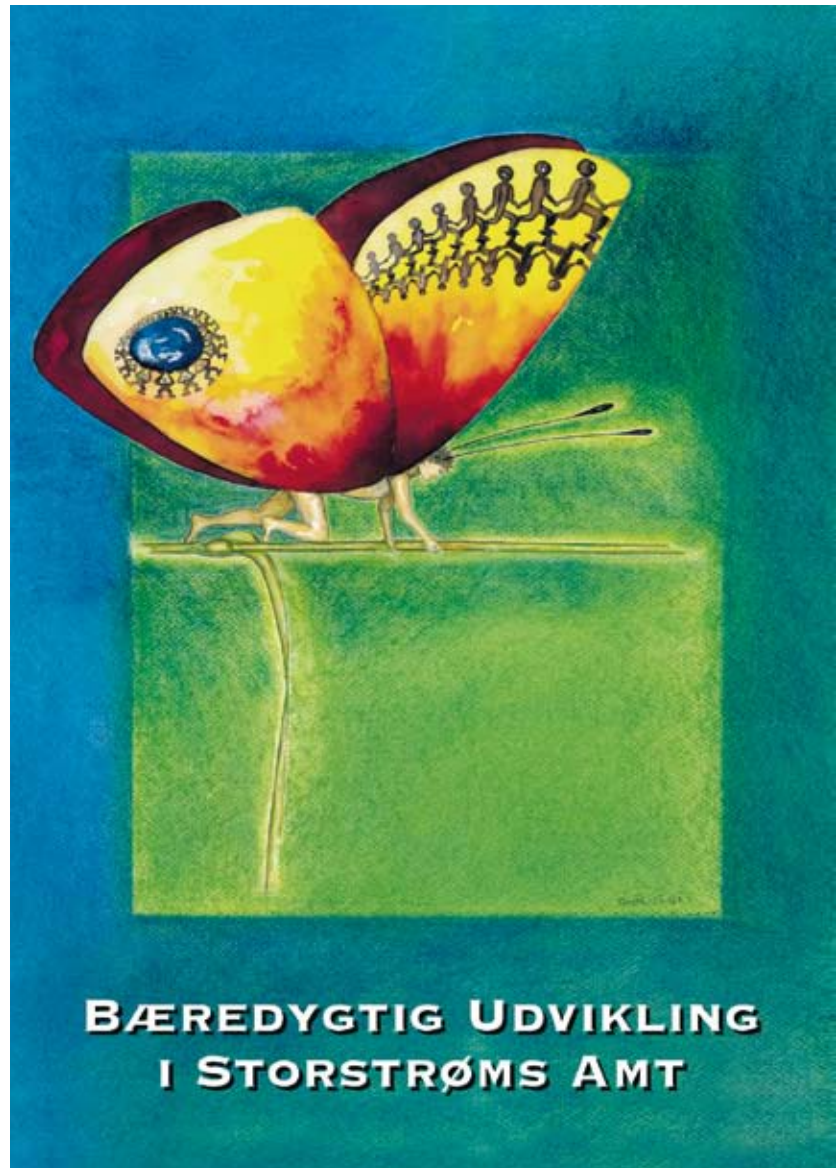
En meget vigtig faktor i Lokal Agenda 21-indsatsen har været Grønt Råd, som adskiller sig fra alle andre amters Grønne Råd ved at have en meget bred sammensætning af interesseorganisationer og ved at beskæftige sig med bæredygtig udvikling.

Grønt Råd har været en af motorerne i mange nye projekter, kampagner og andre initiativer. Og i forbindelse med udvikling af strategien og handlingsplanen blev det foreslået at videreudvikle Grønt Råd. Amdsrådet besluttede i foråret 2004, at rådet skulle udvides med organisationer fra sundhedsområdet, kulturområdet, uddannelsesområdet og socialektoren. Og repræsentanter for alle amtets forvaltninger deltager nu også i Grønt Råds møder. Desuden er der sket en justering af Grønt Råds navn, så det nu hedder: Grønt Råd - for bæredygtig udvikling i Storstrøms Amt. Hermed er Grønt Råd blevet et råd, der kompetent kan beskæftige sig med alle dimensionerne inden for bæredygtig udvikling.

Potentialer og perspektiver

Udfordringen om at skabe en bæredygtig region rummer store potentialer for fornyelse og forbedring inden for mange områder. Det får betydning for både den måde, vi indretter produktion, forbrug og samfundet i øvrigt, ligesom der her findes og kan skabes konkurrencemæssige fordele i forhold til andre regioner i Østersø-området og Europa i øvrigt.

Amdsrådet ønsker at følge udviklingen tæt. Derfor vil der en gang årligt blive udarbejdet evaluering, som skal forelægges amtdsrådet. Med den nye strategi og handlingsplan er der skabt et godt værktøj til at fremme udviklingen i retning af den bæredygtige region.

1.3 Landdistriktspolitik

Hvad er et landdistrikt? I Danmark spænder begrebet fra store områder, der er meget tyndt befolkede og helt domineret af landbrug og skove til meget tæt-befolkede områder ved de større byer, hvor jordbruget kun spiller en lille rolle, mens landskaber i højere grad bruges til fritidsformål.

Når vi taler om landdistrikter som et politisk begreb, der kræver en særlig indsats og planlægning, er et landdistrikt i Danmark kendetegnet ved at være et tyndt befolket område, tæt på naturen, og med forholdsvis stor afstand til privat og offentlig service. Boligmassen er præget af individuelle ejerboliger og erhvervsstrukturen er, trods forandringer, præget af landbrug, fiskeri, fremstillingsvirksomhed samt bygge- og anlægsvirksomhed og i mindre grad servicevirksomhed.

Landdistrikter som politisk begreb defineres af forskellige aktører på forskellig vis. En opdeling mellem by og land giver et landdistrikt, som er alt uden for landsbyerne, der i indbyggertal går helt ned til 200 indbyggere.

Vi betragter de små landsbyer som en del af landdistrikterne. Det afspejles også i mange af de officielle definitioner på et landdistrikt. Landdistriktsprogrammet "artikel 33" medtager det åbne land og alle byer op til 3.000 indbyggere. Leader+ definerer landdistrikterne som alle kommuner, hvor den største by er under 10.000 indbyggere. Disse støtteprogrammer er en del af EU's fælles landdistriktspolitik. To definitioner hos én myndighed viser tydeligt, hvor svært det er at definere og afgrænse landdistrikterne.

Med "artikel 33"-definitionen bor ca. 150.000 mennesker,

svarende til 60 % af Storstrøms Amts indbyggere i et landdistrikt. Efter Leader+ definitioner er det ca. 172.000 indbyggere eller 66 %. Hvis vi bruger regionplanens bymønster med egns-, kommune og lokalcentre til at definere byerne, får vi en rest, der består af det åbne land og de mindste landsbyer. Alene her bor ca. en tredjedel af amtets indbyggere. Så uanset definitionen har Storstrøms Amt mange landdistrikter med mange indbyggere.

Amtets forskellige politikker, strategier og handlingsplaner gælder i princippet for alle borgere – både i byerne og på landet. Sundhedspolitikken f.eks., gælder selvfølgelig uanset om man bor tæt på eller langt fra sygehuset.

Når der alligevel tales om en særskilt landdistriktspolitik, skyldes det, at vi er præget af land/by tankegangen, som tog fart med urbaniseringen og industrialiseringen. Langt de fleste politikker er formuleret for at tilvejebringe forskellige former for offentlige serviceydelser eller myndighedsudøvelse. For at gøre dette rationelt sker der en centralisering i de større byer. Det medfører så øget fokus på serviceforringelser uden for centerbyerne.

Fakta er, at der stadig bor mange mennesker forholdsvis langt væk fra centerbyernes serviceydelser, arbejdspladser, butikker m.v. Derfor er der behov for en politik for landdistrikterne, der kan svare på, hvordan vi sikrer den mest basale service. Eller hvordan man kan understøtte en bæredygtig bosætning og erhvervsudvikling i landdistrikterne. Regionplanen giver en del svar, men kan ikke stå alene.

Udviklingen på landet i Storstrøms Amt

Amtsrådet vil arbejde for, at det er attraktivt at arbejde og bosætte sig i alle dele af amtet. Mulighederne på landet og i byen kan dog ikke være, og skal heller ikke være de samme. Mens livet i byen byder på et tæt udbud af privat og offentlig service, er fortrinene ved at bo på landet det overskuelige samfund, nærheden til naturen og de tilbud, der udspringer af det frivillige foreningsliv.

Forholdene i nærheden af de større byer og hovedstadsområdet er meget forskellige fra forholdene i yderområderne langt fra større byer. Man kan således afgrænse nogle områder med særlige problemer med hensyn til fraflytning, serviceforsyning og aldersfordeling. Det gælder dele af Lolland, den østlige del af Falster og den østlige del af Møn. Forskellen mellem landdistrikter, hvor det går godt, og landdistrikter, der har udviklingsproblemer, er øget det seneste årti.

Den øgede beskæftigelse og de gunstige økonomiske forhold i Danmark har medført en positiv udvikling for mange landdistrikter. I de landområder, der kan nå inden for en kørselsafstand på godt 1 time fra hovedstadsområdet, har udviklingen været meget positiv. Der er stor efterspørgsel på boliger i landområderne og landsbyerne, og mange ønsker også et lille stykke jord til huset på landet. En tilsvarende positiv udvikling ses omkring amtets større byer. Men de områder i amtet, der blev nævnt før, har imidlertid stadig store problemer, der betyder, at såvel levevilkår som kulturelle værdier er truet.

Attraktive landdistrikter er ikke kun et gode for dem, der bor på landet. Det er samtidig grundla-

get for, at vi i fritid, ferie og som turist fra det øvrige Danmark og fra andre lande kan få gode oplevelser. Mosaikken af købstæder, landsbyer, kulturmiljøer, dyrkede marker og natur skaber en værdifuld kulturhistorisk sammenhæng i landskabet. Det er amtsrådets ønske at skabe betingelser for fortsat liv i de bestående bygninger på landet, og især bygninger med en bevaringsværdi. Kulturhistoriske værdier på herregårde og i landsbyer bør beskyttes.

Storstrøms Amt beskrev i Regionplan 1997 nogle regionalpolitiske målsætninger for landdistrikterne. De blev yderligere diskuteret i forbindelse med revisionen af Regionplan 2001 og ved forberedelserne til EU-landdistriktsprogrammer (bl.a. Leader+). En række andre initiativer, der fokuserer på udvikling i landdistrikterne, har ligeledes ydet væsentlige bidrag til udformningen af en landdistriktspolitik. I det følgende fremlægges den regionale landdistriktspolitik.

Den regionale landdistriktspolitik

Storstrøms Amt har en meget lav befolkningstæthed, som kræver forholdsmæssigt store investeringer for at opretholde et rimeligt dækkende serviceniveau. Amtet har som et overordnet mål, at egnscentre, kommunecentre og lokalcentre efter størrelse og opland rummer de nødvendige funktioner til betjening af befolkningen i de mindre byer og landområderne. Storstrøms Amt har desuden særlige forpligtelser overfor udkantsområder, der har svært ved at fastholde og tiltrække bosætning og erhverv. Øerne i Smålandshavet har særligt vanskelige vilkår, der kræver en målrettet indsats. Initiativerne på Fejø har dog allerede vist, at udviklingen kan vendes.

De tættere befolkede egne af amtet og egne, der har gode trafikale forbindelser til København, er udsat for et pres på de landlige omgivelser. De negative virkninger af dette pres omfatter forurening af vand og jord, opsplitning af åbne landskaber, konflikter mellem arealinteresser og tab af den landlige karakter. Landbrug, skovbrug og naturbeskyttelse er afhængig af store sammenhængende landskaber. Det er derfor en central opgave for den fysiske og funktionelle planlægning at skabe en bedre balance mellem byudvikling og beskyttelse af det åbne landskab.

Landdistrikterne bidrager i høj grad til den kulturelle, naturmæssige og landskabsmæssige mangfoldighed. Deres rolle er ikke begrænset til at være oplande til byer og områder for fødevarerproduktion og naturressourcer. De socio-kulturelle funktioner er værdifulde aspekter i landdistrikterne. Bosætning på landet er ofte et udtryk for et ønske om at skabe levevilkår, hvor ro, natur og tættere sociale netværk er afgørende kvaliteter.

Den decentrale struktur i amtet er afgørende for at opretholde livet i landområderne og i de mindre bysamfund. Det gælder inden for alle områder; transport, kultur, uddannelse, sundhed, sociale forhold, arbejdsmarked, erhvervsudvikling, detailhandel m.v. Udvikling i byerne og byerhvervene er en forudsætning for fortsat liv i landområderne. Landdistrikterne nyder gavn af byernes kulturelle, uddannelses- og erhvervmæssige tilbud, mens byerne nyder godt af landdistrikternes rekreative værdier og naturværdier. Det er derfor nødvendigt at samarbejde tæt for at fremme fælles interesser indenfor de enkelte egne. Fælles

udviklingsperspektiver kan blive drivkraft i egen og naboombuds udvikling.

Samarbejde på tværs af administrative grænser mellem kommuner, amter og nabolande kan bidrage væsentligt til at fremme bæredygtige udviklingsmuligheder, der kommer landdistrikterne til gode. Storstrøms Amt deltager aktivt i fælleskommunale initiativer, bynetværk, amtskommunalt samarbejde og internationale samarbejdsinitiativer på en lang række områder. Se afsnit 1.1.

Med hensyn til bosætning og erhvervsudvikling i landdistrikterne ønsker amtsrådet at fremme en strategisk tilgang, der inddrager kommunerne og andre samarbejdspartnere. Amtsrådet bidrager gerne til koordinering af samarbejdsinitiativer, hvor det vil være hensigtsmæssigt. Eksisterende samarbejdsinitiativer bør støttes og indarbejdes i den fysiske planlægning.

Amtet og kommunerne har et fælles ansvar for kulturmiljø-, natur- og miljøforhold i det åbne land. Administrationen foregår i samarbejde mellem amt, kommuner, organisationer og borgere, således at forskellige interesser tilgodeses. Afsnit 2.3 om landsbyerne og det åbne land kommer nærmere ind på koblingen mellem planloven og landdistriktsudviklingen.

Samarbejdsprojekter

Amtsrådet arbejder for at inddrage borgerne (lokale beboergrupper, organisationer og enkeltpersoner) aktivt i planlægning og forvaltning af naturområder og lokalområder. Regeringens skovrejsningsprogram giver f.eks. nye muligheder for etablering af bynære skove, der kan bidrage til at tilfredsstille befolkningens rekreative behov og samtidig

styrke grundvandsbeskyttelse og de grønne korridorer mellem naturområder. Amtsrådet fremmer desuden lokal selvforvaltning og aktiv borgerinddragelse i forholdene omkring det åbne land som en del af arbejdet med Lokal Agenda 21.

Amtet har gennemført en række landdistriktsprojekter med støtte fra EU's regionalfonde. Projektet "Det Syddanske Øhav" har bl.a. udarbejdet lokale udviklingsprojekter, der sammenkæder natur, miljø og turisme med udviklingsmuligheder i landdistrikterne. Lokal Agenda 21 metoder er benyttet på Bogø til at involvere beboerne i udformningen af lokale initiativer. I samarbejde med naboregioner i Sverige og Tyskland er der gennemført projekter til fremme af landboturisme, grønne ture og grøn turismeudvikling.

STRING-samarbejdet mellem Øresund-, Hamburg- og de mellemtiliggende regioner søger blandt andet at styrke en afbalanceret bosætningsstruktur, så de internationalt orienterede storbyer indgår i et frugtbart samspil med de landlige omgivelser. Landdistrikterne tilbyder nogle funktionelle muligheder, når det gælder bosætning, adgang til naturen, uddannelses- og arbejdsmuligheder. Det styrkende princip for planlægningen af området og i EU generelt er en "polycentrisk" udvikling. Det vil sige, at de økonomiske muligheder i alle egne skal udnyttes ligeligt for at forhindre en for stor økonomisk og befolkningsmæssig koncentration.

Muligheder for et strategisk samarbejde mellem lokale områder er afprøvet under projektet "Nabo til en storby". Projektet har som mål at styrke udviklingsmulighederne i især den nordlige del af

Storstrøms Amt i forventning om vækstmuligheder i Øresundsregionen. Projektet, der er gennemført af partnere i Syd-, Østsjælland og Møn, har fokuseret på områdernes potentialer som bosætnings- og erhvervsområde. På baggrund af socio-økonomiske analyser og spørgeskemaer er der udarbejdet en strategisk handlingsplan.

Støttemuligheder

Amtet administrerer en række EU-programmer. Bl.a. Artikel 33-programmet og LEADER+ programmet, der er rettet mod landdistrikterne. I Storstrøms Amt er to områder omfattet af LEADER+. Det drejer sig om:

- Lolland (Nakskov Kommune undtaget) og
- Falster (Nykøbing F. Kommune undtaget), Møn, Langebæk, Præstø og Vordingborg Kommune.

For hvert af områderne er der udarbejdet en udviklingsplan, som udstikker rammerne for støt-berettigede initiativer under LEADER+. Den fælles vision er, at Lolland, Falster, Møn og Syd-sjælland bliver et attraktivt område for bosætning og arbejde, erhverv og turisme. Indenfor temaet bæredygtig udnyttelse af naturlige og kulturelle ressourcer er der skitseret en række prioriterede indsatsområder, som skal medvirke til realiseringen af den overordnede målsætning. Udviklingsplanerne og vejledning til LEADER+ programmet findes på www.leaderstam.dk.

Under LEADER+ programmet vægtes følgende indsatsområder højt:

- Kompetenceudvikling for at sikre lokal opkvalificeret arbejdskraft.
- Fokus på beskæftigelse af lokale ressourcegrupper.

- Innovation i det lokale erhvervsliv.
- Nye ideer inden for offentlig og privat service.
- Samarbejder på tværs af sektorer eller om specifikke temaer.

Artikel 33-ordningen er den anden EU-støttemulighed til udvikling i landdistrikterne. Artikel 33-ordningen skal fremme tilpasningen og udviklingen i landdistrikterne. Ordningens overordnede formål er at fremme en bæredygtig og sammenhængende udvikling i landdistrikterne. I forlængelse heraf ydes der støtte til projekter, som medvirker til at skabe attraktive erhvervs- og levevilkår og en bæredygtig udvikling i landdistrikterne. Amtets handlingsplan for Artikel 33-ordningen kan bestilles hos Storstrøms Amt, Kontor for Regional Udvikling eller findes på internet-adressen www.leaderstam.dk.

Handlingsplaner for regionplanperioden

Amtet foreslår, at der etableres et landdistriktsråd, som skal være bredt sammensat af repræsentanter fra amt, kommuner, foreninger m.v. Ideen med et landdistriktsråd er at koordinere og inspirere indsatsen for at forbedre levevilkårene på landet.

Amtet vil deltage i igangsættelse og koordinering af projekter inden for følgende seks hovedområder:

- Udvikling og gennemførelse af fælles, helhedsorienterede udviklingsstrategier, således at den fysiske planlægning og erhvervsudvikling behandles samlet og i sin helhed.
- Involvere lokale aktører i udformningen af egnsudviklingsperspektiver, der kan skabe eller vedligeholde attraktive bosætningsområder. Plan-

lægningen bør skabe rum for nye småerhverv, bolig- og bosætningsformer.

- Fremme af bosætningen i eksisterende boliger på landet gennem kvalitetsforbedringer af landsbyerne og øvrige bebyggelser f.eks. ved byfornyelse, forskønnelse og varetagelse af den kulturelle arv.
- Fremme af turistformer, der bringer turisten ud i alle kroge af amtet, og samtidig har en positiv afsmittning på livet i landområderne; cykelturisme og cykelmuligheder, vandremuligheder, havkajak og kanosejlads, organiserede grønne ture, lystfiskeri m.v.
- Fremme af alternative erhvervsformer og landbrug (f.eks. økologisk landbrug, gårdbutikker eller landboturisme) samtidig med at

kultur, natur og miljøforhold tilgodeses. Der skal arbejdes med erhvervsformer, hvor produktion, forarbejdning og afsætning hænger sammen, så transporten bliver så kort som mulig.

- Fremme af den generelle bæredygtighed i de egentlige produktionslandbrug, med det formål, at bevare og forøge den regionale værditilvækst i landbrugserhvervet og tilgrænsende erhverv.

1.4 Erhvervspolitik

Storstrøms Amt har gennem mange år arbejdet med erhvervspolitik som et redskab til udvikling af regionen. Amdsrådet har prioriteret arbejdet i stigende grad, og i 1997 blev Erhvervspolitisk Udvalg nedsat. Udvalget har siden da arbejdet med erhvervsudvikling og udvikling i det hele taget i Storstrøms Amt. En af årsagerne til, at amtet har øget fokus på erhvervs- og regionaludvikling, er tilstedeværelsen af de EU-programmer, som amtet administrerer, og har administreret. Det er f.eks. Mål 2-, Mål 3-, LEADER+- og Interreg IIIA-programmerne.

EU-programmerne har haft betydning for amtets udvikling. Der har med programmerne og de midler, som de har stillet til rådighed, været markeret et sigtepunkt for den regionale udvikling, som ikke nødvendigvis ville være det samme uden den europæiske dimension. De enkelte programmer er formuleret her i regionen, men rammerne har været defineret fra europæisk hold. Midlerne har været med til at trække den regionale og lokale medfinansiering i amtet og kommunerne i samme retning, og har dermed gjort det muligt at lave udviklingsprojekter i samarbejde mellem mange parter.

Udviklingsprojekterne har beskæftiget sig med infrastrukturinvesteringer, kompetenceudvikling og andre uddannelsesinitiativ rettet mod arbejdsmarkedet, iværksætter, virksomhedsetablering, produktudvikling, videnoverførsel og innovation. Der er en tendens til, at EU's strukturfonde fra at have et geografisk sigte begynder at tematisere udviklingsprogrammerne. Et eksempel er, at Regionalfonden, som bl.a. finansierer Mål 2-programmer (Lolland, Falster og Møn), nu også stiller midler

til rådighed til programtyper som Nyskabende Aktioner (som Storstrøms Amt er nationalt programsekretariat for i Danmark), hvor formålet er at oprette strukturer, der kan overføre viden fra center til periferi.

Et af de områder, som amtet har satset på, er at give virksomhederne adgang til rådgivning og faglig kompetence på relevante områder. Det sker bl.a. gennem de samarbejdsaftaler, amtet har med de fire erhvervscentre i regionen, som amtet støtter økonomisk. De fire centre er Grønt Center og Syd-Tek på Råhavegård, Storstrøms Erhvervscenter og Østdansk Turisme. De seneste par år har samarbejdsaftalerne især taget udgangspunkt i implementering af Vestsjælland-Storstrøm Erhvervsamarbejdet og forberedelserne til den regionale erhvervsfremme efter 2006, hvor EU's strukturfondsmidler må forventes ikke at være til stede på samme måde som nu.

Amtet har også tradition for samarbejde med de andre regionale og lokale erhvervsfremmeaktører, herunder erhvervsrådene, de enkelte kommuner og kommunesamarbejderne.

Erhvervspolitikken har udviklet sig gennem årene. Traditionelt kan den beskrives som en blomst med mange kronblade, hvor hvert kronblad illustrerer et af de mange områder, der ligger op ad politikområdet; f.eks. arbejdsmarkedspolitik, uddannelsespolitik, infrastrukturpolitik, iværksætterpolitik og skattepolitik. I Storstrøms Amt har vi løbende nedsat komitéer og udvalg til at arbejde med særlige fokusområder. F.eks. blev Idékomitéen vedrørende infrastruktur nedsat til at indgå i forberedelserne til en beslutning om at bygge en fast forbindelse

over Femern Bælt. Dette arbejde er nu taget over af Femern Bælt Forum, som arbejder med regionale aspekter i forhold til at forberede beslutningen og selve byggefasen. Der findes også et Formandsforum, som består af formændene for en række EU-programmer og Erhvervspolitisk Udvalgs formand. Dette forum udveksler især erfaringer fra EU-programmerne, og bruger dem til at forbedre og koordinere indsatsen i den nuværende strukturfondsprogramperiode.

Amdsrådet nedsatte i 2000 Videnskabskomitéen på opfordring fra Erhvervspolitisk Udvalg for at fremme begrebet viden som et redskab i regional udvikling. Da Videnskabskomitéen blev nedsat, var fokus på viden i alle begrebets facetter – videntiltrækning, videnformidling, videnabsorbering og videndeling mv. – spændende arbejdsområder. Det er det stadig. Viden er fortsat en væsentlig faktor i udvikling for mennesker, virksomheder og regioner. Begrebet viden kan man ikke komme uden om i en globaliseret verden. Der er viden i produkter, i processer, i organisationer osv. Men det enkelte menneskes arbejdsliv og hverdagsliv forandres også i takt med begrebet "viden"s øgede vægt i samfundet. Forandringstakten øges stadig. Derfor handler viden ikke kun om "at lære", men måske meget mere om "at lære at lære".

Læring er også en af grundpillerne i Vestsjælland Storstrøm Erhvervsamarbejdet, hvor der bl.a. er arbejdet med kompetenceklynger. Den mest fremtrædende klynge er frøværkstklyngen, Frøværk Øst. Projektet er blevet godkendt som regionalt vækstmiljø af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Vækstmiljøets formål er at styrke

erhvervsudviklingen inden for frøavl i Storstrøms og Vestsjællands Amter gennem et udvidet netværkssamarbejde mellem frøavlere, frøfirmaer, maskinproducenter, gødningsfirmaer m.fl. Vækstmiljøet skal intensivere og udvikle samarbejdsrelationer for at inddrage ny viden om IT, teknologi, undervisningsformer m.m. Projektkonsortiet består af Næsgaard Agerbrugsskole, Grønt Center og Danmarks JordbrugsForskning. Projektet har igangsat aktiviteter indenfor følgende temaer: frø-kvalitet, tunneldrivhuse, økologisk hvidkløver, væselhale, behovsbestemt gødsning, system til IT-baseret læring og videndeling. Projektets aktiviteter offentliggøres på www.froevaekstoest.dk

Et andet område, som er i fokus, er begrebet innovation. Den traditionelle opfattelse af innovation er, at det er en proces, hvor forskning omsættes til produkter, der kan sælges på markedet. Dette er for det første en lineær betragtning, som forbyder, at innovationsprocessen er en interaktiv, social proces, hvor der er frem- og tilbagekoblinger i processen. For det andet er det en meget snæver definition, som udelukker en række væsentlige aktører og rammebetingelser, og som udelukker en række innovationer, der ikke udspringer af forskning eller ender i et nyt produkt. I forhold til potentialerne for at styrke innovation i Storstrøms amt bliver et så snævert innovationsbegreb kritisk, fordi den afgrænser innovation som noget, der sker mellem forskning og virksomheder, der er i stand til at omsætte den til nye produkter. To faktorer der typisk er en mangelvare i udkantsområderne. Der er altså brug for et bredere og mere moderne innovationsbegreb, der dels identificerer flere typer aktø-

rer i processen og dels anerkender flere former for innovation. Storstrøms Amt bidrager til arbejdet med at forbedre innovationsbegrebet. Amtet vælger på den baggrund at forstå innovation som en proces, der fører til fornyelse af produkter, serviceydelser, produktionsmetoder eller organiseringer. Det kan ske ved, at ny viden udvikles og anvendes, eller ved at eksisterende viden anvendes på nye og bedre måder. Tilsvarende er et regionalt innovationssystem summen af de aktører, interaktioner og processer, der skaber innovationer i en region. Og derfor er det fortsatte samarbejde mellem mange aktører væsentligt for amtet.

Der er sket en fokusering af det erhvervspolitiske arbejde mod bestemte temaer i de senere år. Amtet sætter i disse år fokus på læring, opsamling af erfaringer, implementering og forankring af viden, og vægter det tværsektorielle indhold og samspil højt. Det afspejles dels i regionplanens indledende afsnit og gennem regionplanens følgende dele, men også i det politiske arbejde i amtet. For eksempel har Erhvervspolitisk Udvalg besluttet at undlade at lave en erhvervs politik i gængs forstand. I stedet vil man lave en implementeringsplan, der konkret kan være med til at samle op på de mange erfaringer, der ligger fra EU-programmerne og fra erhvervsfremmearbejdet i det hele taget. Implementeringsplanen skal være med til at sikre

- at bevare og implementere den viden, som de mange erhvervsfremmeaktører i regionen besidder,
- at kontinuiteten fra den/de nuværende administrative og politiske strukturer føres videre til de kommende efter den kommunale strukturreform,
- at kompetencer i de nuvæ-

rende enheder – både i erhvervsråd, erhvervscentre og i amtet understøttes frem mod nydannelserne, og at kompetencerne videreudvikles i de nye strukturer,

- at videnopsamling ikke kun sker for "vores egen skyld", men også for at de ting, der er sat i søen, kan sejle videre,
- at man forsøger at holde på medarbejderne,
- at skabe indhold for den nye region – og her har Storstrøms Amt mange kompetencer og medarbejdere at bidrage med, specielt inden for regional udvikling,
- fortsat at drøfte den politiske vinkling af arbejdet i de nye regioner.

Storstrøms Amts fokus i arbejdet med erhvervs politik er flyttet fra en diskurs, hvor erhvervsfremme og regional udvikling er hinandens synonyme, hen imod en bredere opfattelse og brug af begrebet regional udvikling. Regional udvikling omfatter således en bred palet af udfordringer og indsatsområder, som innovation og erhvervsudvikling, kompetenceudvikling og uddannelse, beskæftigelse og arbejdsmarked, teknologi og infrastruktur, natur- og miljøudvikling, udvikling af byer, landdistrikter og udkantsområder samt kulturaktiviteter og events. Disse mange områder i regional udvikling skal i det kommende arbejde koncentreres i konkrete redskaber og handlingsplaner, som kan sammenfattes under tre temaer, der er essentielle for den regionale udvikling: innovation, kompetence og attraktivitet.

1.5 Transportpolitik

Gode transportforhold og en central placering er vigtige forhold, når virksomheder skal placere sig, og når borgere skal bosætte sig. Dermed udgør transportforholdene nogle af rammerne for den regionale udvikling i Storstrøms Amt. Det er derfor vigtigt for Storstrøms Amt, at regionen fortsat er placeret på hovedtransportåren mellem Skandinavien og Kontinentet. I den forbindelse er det amtsrådets opfattelse, at det er helt centralt, at det besluttes at etablere en fast forbindelse over Femern Bælt med motorvej og jernbane. Femern Bælt forbindelsen vil også betyde, at en række af de mere regionale transportforhold bliver forbedret gennem etablering af landanlæg i form af jernbaneforbindelser og veje.

Det er samtidig vigtigt, at transportforholdene internt i amtet og de øvrige transportkorridorer ud af amtet forbedres.

Amtsrådet vil således arbejde for, at der indsættes nyt materiel, og at jernbaneinfrastrukturen forbedres samtidig med, at der sker en udbygning af færge- og togforbindelserne over Østersøen. Indtil ibrugtagning af en fast forbindelse over Femern Bælt vil amtsrådet arbejde for indsættelse af moderne og hurtige færges over Østersøen. Kombineret med moderne og hurtige tog gennem amtet og et godt vejnet vil det sikre udviklingen i regionen og sikre en hurtig forbindelse til både Hamburg og den nye metropol, Berlin.

Ansvar for tilrettelæggelsen af transportforholdene er gennem en årrække i højere grad blevet et regionalt anliggende. I 1998 overtog amterne 2/3 af hovedlandevejene fra staten og 1. januar 2001 overtog amterne ansvaret for driften af privatba-

nerne. Det er hensigtsmæssigt, at Amtsrådet har stor indflydelse på tilrettelæggelsen af de regionale transportforhold, da kun en regional myndighed har tilstrækkelig indsigt i, hvordan der opbygges et tilfredsstillende transportsystem for regionens borgere og erhvervsliv. Planlægningen af transportforholdene på hovedfærdselsårerne, herunder på jernbanerne, er vigtige opgaver for amtsrådet. En del af dem skal i øvrigt udføres i samarbejde med staten.

Amtsrådet ønsker, at transportforholdene i amtet bliver så gode, at Storstrøms Amt er et attraktivt sted at bo og at placere virksomhed. Amtsrådet ønsker på den baggrund, at der skal være et sammenhængende system for person- og godstransport i Storstrøms Amt samt ud af og ind i amtet, hvor kollektiv og individuel transport supplerer hinanden. Transportforholdene skal tilrettelægges under hensyntagen til en balanceret afvejning af økonomi, miljø og sociale forhold.

Persontransport i Storstrøms Amt

Amtsrådets overordnede mål for arbejdet med persontransport i Storstrøms Amt er, at det skal gennemføres på den mest bæredygtige måde, økonomisk, miljømæssigt og socialt set.

Befolkningstætheden i amtet er relativ lav. Det betyder sammen med en række andre faktorer, at det er vanskeligt samt økonomisk og miljømæssigt uforsvarligt at betjene alle dele af regionen med kollektiv trafik. Bosætningen bliver mere spredt. De grupper af borgere, der oftest bruger kollektiv trafik, bliver mindre. Der kommer flere små og færre store virksomheder med en mere spredt lokalisering til følge, og

andelen af personer med bil i landdistrikterne bliver større. Amtsrådet mener, at det er nødvendigt, at den kollektive og den individuelle transport kan supplere hinanden. Derfor skal der sikres service og faciliteter, som fremmer rejser, der kombinerer kollektiv og individuel transport.

Amtsrådet mener, at privatbilismen skal sikres gode vilkår i fremtiden. Statslige initiativer, der straffer alle privatbilister over en kam, skal derfor undgås, da konsekvenserne for borgerne i Storstrøms Amt vil være meget negative. Herunder skal befordringsfradrag for pendlere fastholdes.

Med hensyn til den kollektive trafik mener amtsrådet, at den skal målrettes mod de ruter og tidspunkter, hvor der er mange personer, som skal transporteres fra ét sted til et andet. Det kan betyde forringelser på tyndt benyttede ruter og tidspunkter. Her skal der dog tages sociale hensyn og tænkes i alternative transportløsninger.

Godstransport i Storstrøms Amt

Langt størstedelen af godstransporten i Storstrøms Amt foregår med lastbil. Det er derfor vigtigt med et godt vejnet, herunder vejforbindelser fra hovedfærdselsårerne til erhvervsområder.

Godstransporten på jernbane i Storstrøms Amt varetages primært af Lollandsbanen, enten som selvstændig kørsel eller som underleverandørkørsel for Raillion Denmark. Raillion Denmark kører dog enkelte tog nord for Næstved. Det er amtsrådets opfattelse, at godstransporten på skinner skal fremmes. Amtsrådet arbejder derfor for, at Lollandsbanen fortsat kan køre gods på

jernbane. Det er en vigtig opgave for Amtsrådet at sikre, at der fastholdes godstransport på jernbane frem til åbningen af den faste forbindelse over Femern Bælt.

Det er generelt amtsrådets ønske, at en større del af godstransporten skal foregå på jernbane og med skib. Ved etablering af en fast forbindelse over Femern Bælt vil nord-syd korridoren krydse øst-vest korridoren for skibstransport på Østersøen. Amtsrådet mener, at havnene i Storstrøms Amt skal udnytte de muligheder, det giver.

Transportkorridorerne til omverdenen

Det er væsentligt for den regionale udvikling, at det ikke kun er inden for Storstrøms Amts grænser, der er gode transportforhold. Der skal være en sammenhæng med de forhold, der er i naboregionerne, og planlægningen bør derfor koordineres med disse.

København-Hamburg korridoren

Den vigtigste transportkorridor for såvel borgere som erhvervsliv er forbindelserne mellem København og Hamburg. Mange tusinde pendler dagligt mellem Storstrøms Amt og Hovedstadsområdet, og der transporteres meget gods. Forbindelsen mod Hamburg er den vigtigste forbindelse mellem Storstrøms Amt og kontinentet. Der er i dag en udmærket færgebetjening mellem Rødby og Puttgarden.

Amtsrådet mener, at Femern Bælt udgør en væsentlig barriere for Storstrøms Amts udvikling, og at der derfor skal etableres en fast forbindelse. Amtsrådet handler ud fra en forventning om, at der etableres en fast forbindelse over Femern Bælt.

I forbindelse med etableringen af Femern Bælt forbindelsen skal jernbanen forbedres med bl.a. dobbeltspor hele vejen til Rødby og elektrificeres. Der er knyttet en særlig problemstilling til jernbanedelen af Storstrømsbroen. Det bør vurderes nærmere, om

den meget kostbare udbygning af jernbanen over Storstrømmen kan undværes, uden at det forringer udviklingsmulighederne og driftssikkerheden på jernbanen.

Det er Amtsrådets opfattelse, at der i forbindelse med etableringen af Femern Bælt forbindelsen skal sikres flere og væsentligt hurtigere togforbindelser mellem København og Hamburg. Ved planlægningen af disse skal det sikres, at der også opnås regionale gevinster af forbedringen, og en sådan togforbindelse bør derfor have flere standsningssteder i Storstrøms Amt.

Udover Femern Bælt forbindelsen har amtsrådet følgende ønsker til transportkorridoren mellem København og Hamburg:

- Jernbanebetjeningen mellem København og Storstrøms Amt skal forbedres gennem:
  - nyt materiel på Sydbanen,
  - udbygning af kapaciteten mellem Ringsted og København med en ny bane via Køge,
  - opgradering af Sydbane mellem Ringsted og Nykøbing F.,
  - flere afgange og hurtiere forbindelse mellem Storstrøms Amt og København.
- Kapaciteten på Køge Bugt Motorvejen skal udbygges hele vejen til Køge

Udover transportkorridoren mellem København og Hamburg er der 3 andre korridorer, som forbinder Storstrøms Amt med omverdenen.

Storebælt korridoren

Den større interaktion mellem Øst- og Vestdanmark og dermed mellem Storstrøms Amt og Fyn/Jylland, der er skabt på grund af Storebæltsforbindelsen, stiller også nye krav. Amtsrådet mener,

at der skal sikres bedre transportforhold mellem Storstrøms Amt og Storebæltsforbindelsen, og har følgende ønsker:

- Bedre og direkte togforbindelser fra Storstrøms Amt til Fyn/Jylland.
- Udbygning af den interregionale vejforbindelse mellem Syd- og Vestmotorvejen. Storstrøms Amt og Næstved Kommune har igangsat VVM-arbejdet i forhold til vejene rundt om Næstved. Staten bør medvirke til at finansiere den samlede udbygning.

Langeland korridoren

Ifølge den politiske aftale om Storebæltsforbindelsen skal færgeoverfarten mellem Tårs og Spodsbjerg opretholdes på et tilfredsstillende serviceni-

veau. Amtsrådet mener, at det nuværende serviceniveau på Tårs-Spodsbjerg overfarten som minimum skal opretholdes.

Berlin korridoren

Berlin er som Tysklands hovedstad en af Europas vigtigste metropoler. Derfor er korridoren via Gedser-Rostock overfarten meget central, og amtsrådet har følgende ønsker:

- Reel genåbning af den direkte togforbindelse København-Gedser-Berlin, og herunder forbedring af færgedriften mellem Gedser og Rostock.
- Forbedring af vejforbindelsen til Gedser. Storstrøms Amt og Nykøbing Falster Kommune har igangsat VVM-arbejdet i forhold til etablering af en omfartsvej omkring Nykøbing Falster.

Takster på de faste forbindelser

Det er amtsrådets opfattelse, at der fortsat skal være en balanceret takspolitik på de faste forbindelser over Storebælt, Øresund og Femern Bælt. I forhold til taksterne på Storebælt skal det sikres, at der fortsat kan opretholdes en færgeforbindelse mellem Tårs og Spodsbjerg. Derudover skal der sikres balancerede rammer for taksterne på Storebæltsforbindelsen og den kommende Femern Bælt forbindelse.

Amtsrådet mener, at eventuelle takstnedsættelser på de faste forbindelse primært skal komme de hyppige og daglige brugere til gavn.

1.6 Uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik

Storstrøms Amt har fire overordnede målsætninger for indsatsen på uddannelses- og arbejdsmarkedsområderne i regionen:

- Unges og voksnes muligheder for at øge deres livskvalitet og handlemuligheder gennem uddannelse og deltagelse på arbejdsmarkedet er en hjørnesten i amtets uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik.
- For at skabe grundlag for den samlede udvikling i regionen arbejder amtet målrettet på, at der i Storstrøms Amt er tilstrækkelig med arbejdskraft, der har de personlige kompetencer og den faglige viden, som de nuværende og kommende virksomheder har behov for.
- Amtet lægger vægt på, at regionens tilbud om videregående uddannelser, der er attraktive for både de studerende og arbejdsmarkedet, bliver udvidet og udviklet.
- Samarbejde mellem alle parter og en effektiv koordinering med fokus på borgernes og arbejdsmarkedets behov er nøgleord i regionens samlede udvikling.

Disse overordnede målsætninger er retningsgivende for de konkrete mål og aktiviteter inden for alle de forskellige indsatsområder i amtets uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik.

Uddannelse

Gennem attraktive tilbud om uddannelse for alle skal amtets unge og voksne på alle niveauer have mulighed for at øge deres personlige kompetencer, der giver indflydelse på og ansvar for sin egen tilværelse. Uddannelserne forbedrer samtidigt unges og voksnes muligheder for at videre- og efteruddanne sig og for at deltage aktivt på arbejds-

markedet. Adgang for alle til uddannelser sikres bl.a. ved en så decentral placering af tilbudene som muligt. Hvor det er hensigtsmæssigt, kan decentraliseringen ske i form af fjernundervisning og anvendelse af IT, ligesom IT også af læringsmæssige årsager i stigende grad søges integreret i amtets uddannelsespolitiske indsats.

Uddannelse for Unge

Målet er, at alle regionens unge gennemfører en ungdomsuddannelse. Regionens samlede uddannelses tilbud skal være så alsidigt som muligt. Den enkelte ungdomsuddannelse skal være attraktiv og rummelig. Det sker ved at udvikle det faglige, pædagogiske og sociale indhold, samt ved at skabe sammenhænge mellem ungdomsuddannelserne, så de unge ikke oplever barrierer ved uddannelsesskift. Det betyder bl.a., at:

- de unge skal have større og flere faglige og personlige udfordringer i uddannelserne,
- måden at undervise og arbejde på i uddannelserne skal udvikles,
- der udvikles nye former at evaluere på,
- der udvikles særlige uddannelsesforløb til de unge, som ikke kan gennemføre en godkendt ungdomsuddannelse,
- der sikres attraktive uddannelses tilbud til blandt andet de unge, der ikke er bogligt stærke, og til unge med en anden etnisk baggrund end dansk.
- der etableres brobygningsforløb mellem ekstraordinære og ordinære uddannelsesforløb.

Vejledning til uddannelse, studie og erhverv sikres i samspil med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) og Studievalg Sjælland Næstved.

Social- og sundhedsuddannelserne

De amtslige ungdomsuddannelser på Social- og sundheds-skolerne skal fortsat udvikles, så de er lige så attraktive og rummelige som de øvrige ungdomsuddannelser. Det drejer sig om grundforløbet og uddannelserne til social- og sundhedshjælper og -assistent samt til den pædagogiske grunduddannelse (PGU). Forkurser, hvor unge med en anden etnisk baggrund end dansk kan tilegne sig viden og erfaring til optagelseskravene, vil øge uddannelsernes rummelighed. Amtet vil også aktivt benytte de muligheder, som lovgivningen giver for i højere grad at integrere personer med anden etnisk baggrund på social- og sundhedsuddannelserne.

Amtsrådet har vedtaget en 4-årig politik for social- og sundheds-skolerne for 2004 –2007.

Gymnasie- og HF-uddannelserne

Gymnasie- og HF-uddannelserne skal være et bredt og kvalitativt tilbud tæt på de unges bopæl. Amtets gymnasieskoler skal leve op til de unges behov for personlig udvikling og faglig viden, der giver kompetence til videregående uddannelser. Udviklingen af gymnasie- og HF-området i regionen skal samtidig imødekomme erhvervslivets og det øvrige samfunds behov og forventninger. Derfor skal gymnasieskolerne løbende udvikle både det pædagogiske og faglige indhold. Amtet vil i den forbindelse sikre, at gymnasie- og HF-reformen, som træder i kraft den 1. august 2005, kommer til at fungere som en naturlig ramme for gymnasierne i Storstrøms Amt.

Som den første offentlige udbyder af uddannelser øst for Storebælt og uden for hovedstadsområdet tilbyder Storstrøms Amt nu også en international studentereksamen, en såkaldt International Baccalaureate, (IB). Det sker for at styrke den uddannelsespolitiske udvikling i regionen, herunder bl.a. at forbedre de uddannelsesmæssige rammer for erhvervsvirksomheder og institutioner med højtuddannede medarbejdere og på den måde være med til at tiltrække højtuddannet arbejdskraft til regionen.

Amtsrådet har vedtaget en 4-årig politik for gymnasie- og HF-området for 2005 - 2008.

Videregående uddannelser og forskning

Det er et generelt sigte, at flest mulige unge i Storstrøms Amt tager en videregående uddannelse. For at skabe et bredt og attraktivt uddannelsesstilbud for amtets borgere udvikler og støtter amtet initiativer til at udvide regionens tilbud af videregående uddannelser. Det sker i samspil med arbejdsmarkedet, der skal sikre kvalificeret arbejdskraft til de eksisterende og nye vidensintensive virksomheder. Uddannelser, der er attraktive for både de studerende og arbejdsmarkedet, sikres blandt andet ved et øget samarbejde mellem de videregående uddannelser i regionen og med forskningsmiljøer uden for regionen. Derved skabes også grundlaget for opbygning og udvikling af videnscentre i regionen".

Storstrøms Amt indgår sammen med de øvrige amter bag den kommende Region Sjælland (Roskilde og Vestsjællands Amter) i et forpligtende samarbejde med Roskilde Universitetscenter (RUC). De tre amter vil bruge og samarbejde med RUC om at

sikre forskning og uddannelse til gavn for udviklingen i Region Sjælland. På områder hvor samarbejde med RUC er mindre relevant, vil Storstrøms Amt arbejde for at øge samarbejdet med andre universiteter og forsknings- og uddannelsesmiljøer.

Den amtslige sygeplejerskeuddannelses samarbejde med de øvrige videregående uddannelser i regionen er sikret ved Sygeplejerskolens indgåelse i Center for Videregående Uddannelser (CVU) Syd. Storstrøms Amt vil arbejde for at øge samarbejdet med CVU'erne på efter- og videreuddannelsesområdet samt for en fortsat udvikling af såvel CVU'erne som erhvervsakademierne.

Uddannelse for voksne

Alle regionens borgere skal i videst muligt omfang have adgang til kortere eller længere uddannelsesforløb, så den enkelte borger efter eget ønske kan øge sine personlige kompetencer og forbedre sine valgmuligheder på arbejdsmarkedet og i det øvrige uddannelsessystem. Uddannelse er et nøgleord for den fremtidige udvikling i Storstrøms Amt, hvor antallet af voksne vil stige i de kommende år. Derfor spiller voksenuddannelse og vejledning af voksne en afgørende rolle, ikke mindst i forhold til de kortuddannede". Amtet har ansvaret for tilbudene på Voksen Uddannelses Center (VUC) Storstrøm og for gennemførelsen af den Forberedende Voksen Uddannelse, der foregår flere steder i regionen. Amtet lægger vægt på, at der etableres samarbejdsflader og –former mellem det almene voksenuddannelsesstilbud på VUC og de erhvervsrettede voksen- og efteruddannelsesstilbud på erhvervsskoler og social- og sundhedsskoler.

Voksen Uddannelses Center (VUC)

Amtets VUC-politik sikrer fleksibilitet på VUC Storstrøm, så tilbudene kan tilpasses borgernes fremtidige behov for uddannelse. Fleksible undervisningsforløb skal være med til at give alle grupper af voksne et relevant uddannelsesstilbud, og skal således være med til at motivere voksne med en kort uddannelse til at få en kompetencegivende uddannelse. Vejledning og uddannelsesplanlægning skal tage højde for nye krav til kvalifikationer, så flere voksne kan få adgang til arbejdsmarkedet, og færre risikerer at måtte forlade det. Der lægges vægt på fleksibilitet i både tid, rum og undervisningsindhold, uden at der gås på kompromis med den faglige kvalitet. Dermed er der f.eks. også mulighed for en målrettet indsats på virksomheder, der har behov og ønsker det i forhold til sine ansatte.

Amtsrådet har vedtaget en 4-årig VUC-politik for 2005 – 2008.

Forberedende Voksen Uddannelse (FVU)

Både i arbejde, uddannelse og fritid stilles der større krav om, at de manuelle færdigheder suppleres af, at den enkelte kan læse, skrive og regne tilfredsstillende. Voksne kan opkvalificere sig i disse grundlæggende færdigheder via den Forberedende Voksen Uddannelse, der tilbydes af mange forskellige uddannelsesinstitutioner i regionen, dog med VUC som primær udbyder.

Uddannelse for Voksne med individuelle forudsætninger

Uanset sociale eller andre personlige livsbetingelser skal alle voksne have adgang til uddannelse, arbejde og øget livskvalitet, der åbner muligheder for at deltage bredt i samfundets aktiviteter.

Voksenspecialundervisningen

skal i høj grad koordineres med det øvrige uddannelsessystem og med social- og sundhedsområdet. Dialog, netværk og konkrete samarbejdsaftaler skal sikre denne sammenhæng. Der lægges vægt på nærhedsprincippet ved at sikre undervisning i nærområder. Det sker med udgangspunkt i amtets Videnscenter for Specialpædagogik med afdelinger i Næstved og Nykøbing F., overenskomster med private initiativtagere samt Synscentralen i Vordingborg, der koordinerer tilbudene til synshandicappede.

Alle, der ønsker at dygtiggøre sig, skal have muligheder i det almindelige uddannelsessystem eller i særligt tilrettelagte uddannelsesforløb. I amtets **uddannelsesstilbud for sindslidende** skal der være størst mulig støtte til den enkelte i nærmiljøet.

Arbejdsmarked

Målet er, at arbejdsstyrken i amtet samlet har de kompetencer, som regionens arbejdsmarked efterspørger. En kompetent arbejdsstyrke vil desuden øge muligheden for at etablere flere arbejdspladser. Med amtsrådets 4-årige mål for den arbejdsmarkedspolitiske indsats 2004 – 2007 vil amtet:

- Arbejde for at øge uddannelses- og kompetenceniveauet med udgangspunkt i såvel regionens som den enkeltes udviklingsbehov.
- Arbejde for at styrke mangfoldigheden og herunder integrationen af udsatte grupper på arbejdsmarkedet, så den enkeltes ressourcer kan udnyttes bedst muligt.
- Fortsat fremme udviklingen af amtet som en moderne og attraktiv arbejdsplads, der er bevidst om behovet for såvel

målrettet kompetenceudvikling af medarbejderne som fastholdelse og integration af personer på særlige vilkår.

Kravene til kvalifikationer og fleksibilitet på arbejdsmarkedet ændres og skærpes løbende. En bred almen kvalificering er en nødvendighed for, at arbejdskraften har den fornødne fleksibilitet. Desuden er uddannelse det bedste værn mod ledighed.

Det er derfor vigtigt, at der tages højde for denne udvikling i uddannelsespolitikken, hvor efter- og videreuddannelser er væsentlige faktorer i den arbejdsmarkedspolitiske indsats.

Ikke mindst de amtslige uddannelsesinstitutioner i regionen spiller en væsentlig rolle i uddannelse og efteruddannelse af både ledige og beskæftigede. Det er vigtigt, at uddannelses-tilbudene gøres synlige og tilgængelige også for regionens virksomheder, som skal have mulighed for at planlægge uddannelser i et samspil med amtets uddannelsesinstitutioner.

Den offentlige sektor i Storstrøms Amt kan i de kommende år få problemer med at rekruttere kvalificerede medarbejdere. Det

skyldes, at mange ældre medarbejdere trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet samtidig med, at tilgangen af unge til arbejdsstyrken bliver mindre. Uden en særlig indsats kan omfang og kvalitet af den offentlige service blive påvirket.

Som regionens største arbejdsgiver vil amtet tage målrettede initiativer for at rekruttere, fastholde og kompetenceudvikle medarbejdere. Amtet vil i videst muligt omfang koordinere sådanne initiativer med øvrige dele af den offentlige sektor og med den private sektor for at sikre en sammenhæng i den regionale arbejdsmarkedspolitik.

En aktiveringsindsats, så ledige hurtigt kan vende tilbage til arbejdsmarkedet, er væsentlig. Amtet prioriterer jobtræningspladser af høj kvalitet på områder, hvor amtet forudser rekrutteringsproblemer, samt på områder, der kan give de ledige kvalifikationer, som øger deres mulighed for ordinær beskæftigelse.

Et helstøbt og rummeligt arbejdsmarked

Alle skal have muligheder for at bruge deres ressourcer på arbejdsmarkedet. Derfor skal

mere fleksible arbejdsbetingelser gøre arbejdsmarkedet mere rummeligt. Målet er, at regionens arbejdsmarked:

- tilbyder relevant videreuddannelse til ældre medarbejdere,
- har fleksible ordninger, når en medarbejder trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet,
- undgår diskrimination af for eksempel borgere med anden etnisk baggrund end dansk og
- tilbyder flex- og skånejob og andre ansættelsesformer på særlige vilkår til borgere med nedsat erhvervsevne.

Som regionens største arbejdsgiver har Storstrøms Amt et stort ansvar for at udvikle egne medarbejders kompetencer samt

ansvar for aktivering af ledige og uddannelse af elever. Amtet vil fortsat etablere det nødvendige antal jobtræningspladser i samarbejde med Arbejdsformidlingen samt øge mulighederne for ansættelse på særlige vilkår.

Amtet er optaget af at sikre muligheder for alle på arbejdsmarkedet, uanset om en borgers forudsætninger er begrænsede midlertidigt eller permanent. På amtets revalideringsinstitutioner tilbydes en afklaring og forbedring af den enkelte persons muligheder for at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Det er vigtigt at udvikle nye metoder på området, så borgere f.eks. kan tilbydes arbejdsprøvning og virksomhedsrevalidering i lokalområdet.

Synlig sammenhæng

Koordinering, udvikling og information er nøgleord i amtets arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitiske indsats. Der er behov for endnu større fokus på samarbejde og koordinering af indsatsen blandt de mange aktører på arbejdsmarkedet og uddannelsesområdet. Også sammenhæng mellem den arbejdsmarkeds-, erhvervs-, uddannelses- og socialpolitiske indsats er meget væsentlig.

For at sikre en helhedsorienteret indsats integreres amtets arbejdsmarkedspolitiske initiativer i videst muligt omfang i alle amtets forvaltningsområder. Amtet vil desuden arbejde aktivt for at sikre en koordinering af regionens samlede indsats.

1.7 Kulturpolitik

Storstrøms Amt har opstillet fire pejlemærker for indsatsen for at udvikle regionens kultur- og fritidspolitiske landskab:

- **Kvalitet:** Udfoldelsesmulighederne for de professionelle kunstnere i regionen prioriteres højt. Større aktiviteter af høj kvalitet udvikler regionens kulturelle miljø på alle niveauer.
- **Rummelighed:** Der skal skabes plads i amtet til en varieret kunstnerisk udfoldelse inden for alle udtryksformer - også de eksperimenterende. Nye aktører inden for kulturområdet skal inddrages i den koordinerede indsats for udvikling af kulturregionen.
- **Decentralisering:** Ved at udvikle rammer for mange aktivitetstyper sikres variation i hele regionens kulturtilbud. Skabende kunstnere og lokale kulturaktører deltager i den koordinerede indsats for kulturregionens udvikling.
- **Kulturelt demokrati:** Gennem målrettet information og økonomisk prioritering af amtets tilskud skal alle amtets borgere uanset alder, køn og kulturel baggrund kunne vælge at deltage i kulturelle aktiviteter.

Kvalitet og rummelighed

Amtets kulturpolitik sætter fokus på både musik, drama, maleri og anden skabende kunst, på museernes forskning og på de udøvende og formidlende aktiviteter, som for eksempel varetages af udstillingssteder og musik- og teaterforeninger. De professionelle aktiviteter i regionen er af høj kvalitet. Rammerne for den forholdsvis lille gruppe af professionelle kunstnere skal udvikles, så de i højere grad virke som "dynamoer" ved at være inspirerende, motiverende, igangsættende, visionære og nyskabende.

De professionelle aktiviteter skal udvikles parallelt med, at mangfoldigheden styrkes. Af initiativer, som er sat i gang, kan nævnes det almene og konservatorieforberevende Musikalsk Grundkursus, Storstrøms Kammerensemble, det regionale rytmiske spillested STARS, museernes informationsteknologiske initiativ Åbne Samlinger, Storstrøms Konserveringscenter og egne teatrene. Disse initiativer har i høj grad været afhængige af en bred opbakning fra såvel offentlige instanser som frivillige kulturelle aktører. Bl.a. gennem disse samarbejder bliver kulturens rolle som inspirator tydelig, og dens særlige evne til at røre, begejstre og provokere.

Decentralisering og kulturelt demokrati

Regionens kulturpolitiske indsats skal planlægges og koordineres i et tæt samarbejde mellem amt, kommuner, institutioner, foreninger og andre aktører for at udvikle, forbedre og forøge de kulturelle tilbud og vilkår for borgerne i Storstrøms Amt. På grundlag af positive erfaringer fra et 4-årigt kulturforsøg og den regionale

Kulturaftale 2000-2004 har amt og kommuner indgået en ny regional Kulturaftale 2004 - 2007 med Kulturministeriet, der har udlagt den statslige finansiering af en række aktiviteter til amtets og kommunernes selvforvaltning. Med en klarere fordeling af opgaverne mellem stat, amt og kommuner og med koordinering af indsatsen i en fælles amtslig og kommunal politisk styregruppe er målet at styrke og opkvalificere kulturaktiviteterne i regionen.

Med Kulturaftalen som redskab vil amtet i de kommende år arbejde for, at initiativtagere og aktiviteter på kunst- og kulturområdet sikres de bedst mulige rammer gennem en fortsat tæt dialog med regionens kommuner. Overordnet skal kulturopgaver af regional karakter varetages af amtet, mens mange lokale kulturopgaver fortsat skal varetages af kommunerne.

Kultur som dynamo

Kreativitet og innovation indgår som overordnede fornyende parametre i udviklingen, både hos virksomheder, kunstnere og for amtet som helhed. Derfor indgår kultur- og fritidspolitikken som et selvstændigt område i en samlet indsats for regionens udvikling af tilbud og vilkår for borgere og virksomheder. Målrettede kulturaktiviteter for unge med henblik på at styrke det studiesociale liv kan for eksempel bidrage til den fortsatte udvikling af uddannelserne i amtet.

Storstrøms Amt vil aktivt være med til at skabe grobund for et nyt dynamisk samarbejde mellem kulturen og erhvervslivet til gavn for begge parter og hele regionen. Turisterhvervet og de stadig flere virksomheder, som konkurrerer på kreativitet, livsstil og design, kan have stor gavn af den inspiration og fornyelse, som kulturlivet kan tilbyde.

Amtet vil understøtte samarbejdet mellem kulturinstitutioner og samordning af kulturelle aktiviteter med det formål at synliggøre regionens kulturværdier, der er væsentlige for regionens udvikling og identitet.

Det internationale kultursamarbejde øger den internationale forståelse, og er med til at gøre samarbejde over grænserne naturligt. Det kan også være med til at bane vej for erhvervsmæssigt samarbejde med udlandet. Amtets internationale aktiviteter på kulturområdet søges udviklet for at gøre Storstrøms Amt synligt i det internationale arbejde og for at etablere netværk, som fremmer samarbejde og udveksling af erfaringer og viden. Der er behov for en særlig indsats i Østersøregionen.

Uddannelses- og Kulturudvalget udmelder årligt indsatsområder, hvor indsatsen for at omsætte de kultur- og fritidspolitiske mål til konkrete resultater prioriteres særligt højt.

I forbindelse med kommunalreformens, som træder i kraft pr. 1. januar 2007, vil kommuner, stat og private virksomheder få et betydeligt ansvar for at udvikle kulturlivet i regionen. Der er også fremover behov for at tænke kultur i både dybden og bredden, og for at skabe fælles kulturelle fyrtårnsprojekter. Til sikring heraf kan der også efter den 1. januar 2007, vise sig behov for regionale kulturaftaler, indgået mellem f.eks. kommunerne i den nye region Sjælland og Kulturministeriet

Musik

Hovedparten af amtets støtte til det alsidige musikliv i regionen går til den klassiske, professionelle musik: Sjællands Symfoniorkester, Storstrøms

Kammerensemble og Storstrøms Amts Symfoniorkester. For at styrke det rytmiske musikmiljø har amtet siden 2000 ydet driftstilskud til det regionale spillested STARS i Vordingborg, som skal udvikle det rytmiske musikmiljø i regionen.

En udstrakt pædagogisk virksomhed foregår på de kommunale musikskoler, der i det fælles kommunalt/regionalt/statsligt støttede Musikalske Grundkursus i Nykøbing Falster har en almen og konservatorieforberevende overbygning. Desuden støtter amtet det udstrakte netværk af skolekoncerter

Teater

Amtet yder lov- og aftalepligtige tilskud til landsdækkende, turnerende teatre (Det Danske Teater, Den Jyske Opera samt Det Rejsende Børneteater og Opsøgende Teater), den landsdækkende abonnementsordning og til producerende teatre i området. Der eksisterer i amtet 6 producerende teatre, hvoraf to er amtsstøttede egnsteatre – Cantabile 2 og MASKEN - placeret i henholdsvis Vordingborg og Nykøbing F. Desuden formidles tea-

teroplevelser bl.a. af regionens 6 teaterforeninger, der udover amtstilskud til en abonnementsordning modtager amtslig støtte til bl.a. særlige forestillingstyper. Herudover yder amtet en koordinerende og igangsættende indsats på teaterområdet. Endelig turnerer mange børne- og opsøgende teatre på institutioner i regionen.

Billedkunst

Den professionelle billedkunst formidles primært af private gallerier, kunstforeningerne og Storstrøms Kunstmuseum. Billedkunstrådet køber værker af regionens professionelle kunstnere. Værkerne kan ses på amtets institutioner. Amtet yder tilskud til den årlige sommerudstilling på Masnedø Fortet, hvor professionelle kunstnere i amtet kan præsentere deres produktion i utraditionelle omgivelser. Storstrøms Amts Grafiske Værksted giver professionelle billedkunstnere mulighed for at arbejde med de grafiske teknikker, mens Metalværkstedet i Nakskov tilbyder kunstnerne mulighed for at arbejde med jern, stål og andre metaller.

Museer

Sikring af kultur- og naturarv i forbindelse med den fysiske planlægning varetages af et netværk af seks (ud af 7) kulturhistoriske statsanerkendte museer, som amtet yder tilskud til. Aktiviteterne på museumsområdet bidrager til den fælles historiske bevidsthed. Specialmuseer, museumslignende initiativer og et middelaldercenter supplerer de i alt 8 statsanerkendte museer, som i Storstrøms Amt har karakter af mindre kunst- og kulturhistoriske museumsinstitutioner med forpligtelse til både at formidle og forske. Af de i alt 8 statsanerkendte museer, er de 7 kulturhistoriske museer. De er placeret i hhv. Næstved, Store Heddinge, Fakse, Stege, Vordingborg, Nykøbing Falster, Maribo og Højreby. Kunstmuseet er placeret i Maribo, idet der dog er besluttet opført ny museumsbygning til kunstmuseets samling ved Fuglsang Gods med åbning ultimo 2007.

Desuden yder amtet driftsstøtte til Middelaldercentret i Nykøbing Falster, der gennem eksperimentel arkæologi forsker og formidler med udgangspunkt i middelalderen.

Amtets økonomiske engagement består bl.a. af driftstilskud til museerne og projektpuljer til museumsformål. Siden 1998 har Storstrøms Amts Konserveringscenter i Næstved styrket museernes udstillings- og bevaringsmuligheder.

Amtets mål er sammen med museums kommunerne at styrke formidling, forskning og de øvrige lovpligtige opgaver på de professionelle museer. Blandt andet for at nå dette mål er der i Storstrøms Amt sat en udvikling i gang, så disse museer fra 2001 bindes sammen i et regionalt samarbejde, der fortsat udvikles.

Siden 2000 har amtet ydet driftstilskud til museernes fælles Webportal Åbne Samlinger, som via Internettet formidler oplysninger om museerne og deres samlinger.

Siden 2000 har amtet støttet en konsulentordning på arkivområdet med det formål at opkvalificere aktiviteterne på de lokalhistoriske arkiver i amtet.

For at styrke de fysiske forhold for Storstrøms Kunstmuseums samlinger, har amtsrådet og flertallet af kommunerne på Lolland-Falster besluttet at etablere nye bygningsmæssige rammer ved Fuglsang.

Fritidsområdet

Amtet yder tilskud til de lovpligtige lokaletilskud til foreningsarbejde på amtsplan i henhold til lov om støtte til folkeoplysning. Tilskuddene ydes på baggrund af oplysninger fra amtsforeningerne.

Desuden yder amtet tilskud til en handicapdrætskonsulent.

1.8 Vej-, Natur- og Miljøpolitik

Storstrøms Amt har Danmarks længste kystlinje i forhold til arealet, og har dermed flere naturtyper, der er knyttet til kystlandskabet. Mange vade- og svømmefugle er afhængige af amtets vådområder, og amtet har i forhold til andre amter flere internationale naturbeskyttelsesområder. Amtet har desuden en række landskabelige, kulturhistoriske og geologiske særegne elementer.

Amtet indtager en særstilling som det mest intensivt dyrkede planteavlsområde i landet. Derfor er der få naturområder og ekstensivt udnyttede landbrugsområder. Bevaring af naturtyper og landskab er vigtig for udbredelse af dyr og planter, men omgivelserne har også betydning for befolkningens sundhed og trivsel.

Den landskabsmæssige vurdering og hensynet til beskyttede naturtyper, arter og områder har indflydelse på bl.a. afgrænsning af byområder, anlæg af større industrielle landbrugsproduktioner, udpegning af arealer til tekniske og rekreative anlæg. Der tages særlige hensyn til de mest sårbare områder, og amtet gør en målrettet indsats for at bevare og genoprette værdifulde naturområder – fremover særligt i de regionale naturparker.

Befolkningens sundhed belastes af forurening af luft, jord og vand. Livskvalitet og trivsel belastes desuden af støj-, lugt-, støv- og lysgener. Grundvand, jord og vandmiljø skal sikres gennem en målrettet indsats, der tager højde for de komplekse forhold, som skader omgivelserne og sidst rammer befolkningens sundhed.

Bæredygtig udnyttelse af råstoffer, anvendelse af renere teknologi, genbrug af affald og fremme af grønne arbejdspladser er

nogle af de regionale bestræbelser, amtet lægger vægt på i sit arbejde for en bæredygtig udvikling. Beskyttelse af naturen og miljøet foregår i en åben og tæt dialog med kommuner, virksomheder, grønne organisationer, borgergrupper og andre.

Vision og mål

Amtsrådets har i 2004 formuleret en ny vision på teknik- og miljøområdet (veje, natur og miljø):

”Storstrøms Amt - den mest attraktive region - skabt af bæredygtig natur og miljø - med fremkommelighed og livskvalitet for alle”.

Amtets overordnede mål og underliggende målsætninger i amtets vej-, natur- og miljø-politik er:

Bæredygtig benyttelse af naturen og dens ressourcer

- at amtet skal foretage en bæredygtighedsvurdering af planer og større sager
- at beskytte og bevare de naturlige kredsløb
- at bevare og forbedre naturens mangfoldighed af bestande, arter, naturtyper og landskaber
- at amtet skal arbejde for og medvirke i internationalt samarbejde
- at amtet selv skal være en miljørigtig virksomhed
- at bæredygtig produktion, forbrug og erhvervsudvikling skal udvikles og støttes

Beskyttelse og forbedring af naturens mangfoldighed

- at forbedre vilkår for planter og dyr
- at bevare og forbedre naturens mangfoldighed af bestande, arter, naturtyper og landskaber
- at bevare den kulturhistoriske arv

- at fremme befolkningens naturforståelse
- at fremme befolkningens aktive medvirken i ansvaret for - og brugen af naturen
- at amtet skal arbejde for biologisk mangfoldighed
- at sikre ægthed og oprindelige naturelementer

Forebyggelse af forurening for at sikre miljøkvalitet

- at sikre kvaliteten af grundvandet og dermed drikkevandet, så grundvandet ikke forurennes
- at bæredygtig byudvikling skal fremmes
- at jord- og grundvandsforurening ikke udgør en trussel mod menneskers sundhed eller miljøet
- at vej- og trafikforholdene skal udvikles mod miljømæssig større bæredygtighed
- at sikre miljøkvalitet i vand, jord og luft
- at virksomhedernes miljøpåvirkning skal begrænses mest muligt ved hjælp af samarbejde, fleksibilitet og renere teknologi.

Sikkerhed og fremkommelighed på veje og stier

- at vejnettet skal udformes med god fremkommelighed
- at trafiksikkerheden skal forbedres for alle i trafikken
- at sikre befolkningen adgang til skov og strand uden at naturen nedslides
- at sikre befolkningens muligheder for naturoplevelser og rekreation
- at landevejenes tilstand skal vedligeholdes og udvikles
- at der skal være cykelstier langs amtets overordnede veje
- at sikre alle borgere og virksomheder i regionen adgang til et velfungerende vejnet med tilbud om service i form af information og komfort

Livskvalitet og sundhed for befolkningen

- at sikre kvaliteten i grundvandet og dermed drikkevandet, så grundvandet ikke forurenes
- at styrke mulighederne for at dyrke friluftsliv i amtet
- at miljø og sundhed skal hænge sammen
- at forbedre befolkningens og turisternes kendskab til amtets natur, kultur og miljø, så turismen i Storstrøms Amt kan øges
- at bæredygtige landdistrikter skal fremmes, så der kommer liv på landet
- at amtet skal arbejde for formindskelse af miljøbelastninger

Strategier

For at nå såvel delmålsætninger som hovedmålsætninger vil amtsrådet følge følgende strategier:

- vej-, natur- og miljøhensyn er et afgørende element i region- og sektorplanlægningen,
- der udarbejdes politikker herunder mål og rammer for administrationsområderne,
- der arbejdes helhedsorienteret og for bæredygtighed,
- information og borgerinddragelse er del af beslutningsprocessen,
- der sikres sammenhængende naturområder med mulighed for spredning af planter og dyr,
- der sikres, at amtsveje og tilhørende stianlæg er i en stand, som trafikken art og størrelse kræver,
- der sikres god fremkommelighed på veje og stier, så

befolkningen sikres adgang til skov og strand,

- der sikres befolkningen muligheder for naturoplevelser og rekreation,
- indsamle/ opbygge viden om naturens og kulturmiljøets tilstand med henblik på god information og administration,
- informationer og viden stilles til rådighed for interesserede og
- der opstilles målbare succeskriterier for opfyldelse af målsætningerne.

Generelt

Amtsrådets transportpolitiske målsætninger vedrørende den overordnede infrastruktur og internationale forbindelser fremgår af afsnit 1.5. Det er vigtigt for amtsrådet, at hele regionens befolkning sikres de bedst mulige trafikforbindelser med såvel offentlig som individuel transport, herunder gang- og cykeltrafik, til både den daglige og den mere sjældne service, til arbejdspladser, samt til rekreative områder og anlæg.

Ordene natur og miljø har i årenes løb været brugt på skiftende måde som betegnelse for vores omgivelser. Natur er især brugt om den del, der ikke er påvirket af mennesker og miljø om den del, der er påvirket af mennesker i en eller anden grad. Men det meste af Danmark er påvirket af os mennesker, så vi har valgt at bruge begge ord, vel vidende, at vi bruger dem lidt i flæng. Da begreberne således kan siges i overvejende grad at dække over det samme, er det naturligt at formulere fælles politikker og mål for området.

I regionplanen er mål og strategier vedrørende veje, natur og miljø udmøntet i mange af de enkelte afsnit. Målsætningerne udmøntes via strategierne i de aktiviteter, som amtet udfører. Alle aktiviteterne er indeholdt i budgettets mål og rammeoversigt. Aktivitetsoversigten for det enkelte år indgår derfor i budgetmaterialet, og justeres således hvert år. Der er kortvarige og langvarige (flerårige) aktiviteter, myndighedsopgaver og mere serviceorienterede aktiviteter mellem hinanden.

Amtets daglige arbejde på vej- natur- og miljøområdet sker ud fra de handlingsplaner, der knytter an til ovennævnte strategier. Fra 2004 har Lov om miljømål og den nye naturbeskyttelseslov ført til væsentlige nye arbejdsopgaver. I den kommende planperiode fortsætter arbejdet frem mod indsatsplaner for vanddistrikter og internationale naturbeskyttelsesområder, hvis første generation skal færdiggøres i 2009. På naturområdet har amtet som baggrund for den reviderede arbejdsmæssige prioritering udarbejdet en naturreddegørelse, der sammenfatter den hidtidige indsats.

1.9 Turisme og friluftsliv

Storstrøms Amt er et ørige med lange og varierede kyster, natur- og skovområder samt byer i en overskuelig størrelse med god kontakt til vandet og naturen. Det er derfor et af amtets største aktiver, at der er gode muligheder for at dyrke friluftsliv, f.eks. i form af vandre-, cykel- og sejlture.

Naturen og mulighederne for friluftsliv gør amtet attraktivt for bosætning, erhverv og turisme samtidig med, at det fremmer befolkningens sundhed og trivsel.

Forståelsen for værdien af en smuk og varieret natur og et rent miljø kommer bedst gennem egne oplevelser. Muligheder for friluftsliv er derfor ikke bare vigtige for sundhed og livskvalitet, men også for værdien af at beskytte naturen og landskabet.

Det er et regionalt mål, at indsatsen for aktiviteter for turister og lokalbefolkning skal kombineres. Turisterne søger fortrinsvis de samme oplevelser som de fastboende. Det er for eksempel adgang til kyst og natur, aktive oplevelser til fods, på cykel, i båd eller til hest samt gode lokale kulturoplevelser.

Turisme

Turisterne behøver overnatningsmuligheder. Gennem regionplanen sikres, at turistudviklingen i regionens enkelte delområder afpasses til områdets bæreevne, så områdernes attraktioner i form af natur- og kulturoplevelser bevares og udbygges. Kysterne skal i særlig grad beskyttes mod bebyggelse og anlæg, der kan skade de landskabelige og rekreative værdier.

Turismen kan være med til at fremme en mere ligelig regional udvikling ved, at udviklingen især

prioriteres i de dele af amtet, der er ramt af fraflytning og vigende skattegrundlag. Der skal være et varieret udbud af overnatnings- og aktivitetsmuligheder. De store eksisterende sommerhusområder skal herunder suppleres med andre overnatningsmuligheder som feriecentre og campingpladser.

Der er gode muligheder for investeringer i nye turistanlæg i amtet - også ved kysterne. Der er en rummelighed i flere af de eksisterende sommerhusområder og muligheder for investeringer i campingpladser og feriecentre. Gennem et landsplandirektiv er der bag nogle af de eksisterende sommerhusområder givet mulighed for udbygning. Ligeledes skal der langs alle kyster være et netværk af primitive overnatningspladser, og landgangsbroer/bådebroer, hvor landgang på kysten ikke er mulig.

Kvaliteten i ferieområderne skal til stadighed søges forbedret, herunder skal offentlighedens adgang til områderne forbedres. Langs de regionale cykel- og vandreruter samt i forbindelse med kanosejlads skal der være mulighed for primitiv overnatning. Der skal sættes på den lette turisme som byturisme, kulturferie, helseferie, øko-ferie, landboturisme samt cykel- og vandreferie og andre turistformer, der nedsetter behovet for biltransport.

Aktive tilbud i ferien, bl.a. muligheder for at spille golf, sejle og fiske, er med til at udvide turist sæsonen udover højsæsonen. En god og aktiv formidling af området er vigtig både for at tiltrække opmærksomhed og tilskynde til et længere ophold. Hver enkelt egn skal sætte på sine stærke sider, så tilbudene bliver varierede og autentiske.

Udviklingen til en grøn destination har første prioritet for alle indsatsområder. Udviklingen skal være bæredygtig såvel inden for de økonomiske, sociale og økologiske områder. Miljørigtige turistvirksomheder og miljørigtige destinationer skal fremmes, og hensigtsmæssige mærkningsordninger skal støttes. Turisterne skal være med til at støtte forbedringer for natur, miljø og kulturmiljøer. Gennem kampagner og andre aktiviteter skal naturen, herunder strandene, holdes rene for affald.

Interesserne i regionen for udvikling af grøn turisme bliver koordineret gennem turistgruppen med det regionale turistudviklings-selskab, Østdansk Turisme, der er fælles for Storstrøms og Vestsjællands Amter. Under overskriften "Det Syddanske Øhav" arbejdes der sammen mellem de sydlige områder i Danmark for en bæredygtig udvikling af natur, miljø, kultur og turisme. Tværgående samarbejder vil fortsat blive prioriteret højt.

Internationalt indgår regionen i en række samarbejder for en helhedsorienteret planlægning af kystområderne. I EU samarbejdet CoPraNet indgår Storstrøms Amt i et netværk med 20 andre regioner i Europa. Det højest prioriteret område er her bæredygtig turisme.

Indenfor udvikling af bæredygtige turistedestinationer er Storstrøms Amt leder af et netværksprojekt, DestilLink, med 15 partnere fra hele Europa. Desuden deltager amtet i Nave Nortrail, et projekt med det sigte at etablere et sammenhængende vandresystem i Nordsøregionen.

Turistudvikling

Storstrøms Amt har medvirket til etablering af det regionale turismeudviklingsselskab, Østdansk Turisme, der delvist er finansieret af amtet. Østdansk Turisme er samtidig en alliance mellem de to regionale turismeudviklingsselskaber i Vestsjælland og Storstrøms amter. Alliancen skal sikre en fortsat udvikling og vækst i turisterhvervene i hele regionen. Det er alliancens mål at få skabt et større markedstryk og dermed vinde markedsandele på de vigtigste markeder. Det er hjemmemarkedet, det svenske og norske marked samt det svære tyske marked, hvor Danmark i de seneste otte år har oplevet en voldsom tilbagegang.

Alliancen skal gøre regionen mere kendt og tilgængelig, medvirke til at skabe bedre oplevelser og medvirke til at dygtiggøre aktørerne og fremme holdbare strategier. Alliancen skal fremme viden og innovation i turisterhvervet, fremme samarbejde

mellem private og offentlige turismeaktører i regionen. Østdansk Turisme vil tage initiativer til nye markedsføringskampagner, til nye koncepter for markedsføring og kommunikation. De vil styrke presse- og PR-arbejdet, og medvirke til at regionens turisttilbud er mere synlige og oftere på dagsorden i de danske og udenlandske medier.

Samarbejdet tager udgangspunkt i tre forretningsområder, nemlig kystnær ferieturisme, aktiv ferie og erhvervsturisme. Erhvervsturismen er et nyt arbejdsområde for det regionale turismeudviklingsselskab, men er prioriteret på baggrund af forretningsområdets relativ store økonomiske betydning i både Vestsjælland og Storstrøms amter, og fordi erhvervsturismen skaber trafik i de fleste af årets måneder.

Vision og mission for Østdansk Turisme

"Regionen vil skabe Nordeuropas foretrukne udflugts- og rejsemål for kvalitetsprægede totaloplevelser – i fritiden, i ferier og i arbejdssammenhæng."

"I kraft af regionens unikke placering i Øresundsmetropolens opland, ved indsejlingen til Østersøen og ved Skandinaviens begyndelse, skal regionen være knudepunkt for familie-, kultur-, natur- og erhvervsturisme. Østdansk Turismes mission består af 3 virkefelter, der hver især og tilsammen skaber værdi for vores kundegrupper:

- *Regionen skal være mere kendt!*
- *Regionen skal forny og udvikle oplevelser og aktiviteter!*
- *Regionen skal formidle viden, kompetence og virke for en holdbar udvikling."*

Regionens værdier

Natur: Nærhed til vandet er regionens største aktiv, med strande,

kyster, søer og de mange små og større øer omkranset af Kattegat, Storebælt, Smålandshavet og Østersøen. Fra de dramatiske former ved Møns og Stevns Klinter skifter landskabet karakter over de syd- og vestsjællandske herregårdslandskaber til kystskovene på Falster og det flade Vestlolland med det særegne miljø i Nakskov Fjord.

Ro og fred: Regionen kan tilbyde god plads til den enkelte turist, uden trafikkaos og hektisk stemning. Der er altid mulighed for at finde en uforstyrret plet.

Børnevenlighed: Der er mange børne- og familieattraktioner som f.eks. Lalandia, Bon Bon Land, Knuthenborg, Middelaldercentret, Sommerland Sjælland og Trelleborg. Desuden mange børnevenlige strande uden pludselige vanddybder og farlige understrømme.

Kultursummen: Regionen har en "kultursum" af slotte og herregårde med deres haver, parker og landskaber og købstædernes historiske bymiljøer, kirker, museer og kunsthåndværk. Dette suppleres af kulturelle arrangementer inden for musik, teater og festivaler.

Geografisk placering: Regionen ligger centralt placeret mellem København, Storebælts- og Kattegat-forbindelsen samt Fugleflugtslinjen. Det betyder, at regionen har en transportkorridor, hvor mange kører igennem på vej mellem Skandinavien og kontinentet med mulighed for at gøre ophold. Det giver en mulighed for at placere sig som Øresundsregionens foretrukne udflugtsmål og rekreative opland.

Friluftsliv

Det er amtets mål at:

- **mulighederne for at dyrke friluftsliv fremmest mest muligt**, men på en måde så naturgrundlaget, landskaber og kulturmiljøer ikke nedslides,
- **forebyggelse, sundhed og livskvalitet bliver prioriteret højere i indsatsen for friluftslivet** gennem udbud af flere aktiviteter, der retter sig mod alle aldersgrupper,
- **forbedre befolkningen og turisternes kendskab til amtets natur, kultur og miljø** gennem formidling, der både bidrager til at skabe interesse for værdierne og bidrager til hensynsfuld adfærd,
- **fremme adgangen til naturen, herunder amtets kyster uden at naturen nedslides.** Der skal kompenseres for de begrænsninger for adgangen i det åbne land, der følger af udviklingen i strukturen i landbruget og den øgede motorisering.

Friluftslivet fremmes gennem indsats på 6 områder:

- 1. Det bynære friluftsliv**
For at fremme sundhed og almindelig velfærd skal der være friluftsområder i tilknytning til byerne, ruter mellem bydelene og naturområderne samt en god formidling af natur og kulturmiljøer.
- 2. Regionale naturområder**
De store oplevelses- og aktivitetsmuligheder ved kysterne og ved naturområderne inde i landet skal være mere kendt og mere tilgængelige. Sundhedsaspektet skal fremhæves som en del af udflugten. Temature og den sammenhængende fortælling om natur- og kulturoplevelserne er en vigtig del af formidlingen. Indsatsen koncentrerer sig i pilotprojektet

for Nationalpark Møn, Naturpark Maribosøerne og i nye regionale naturparker.

3. Ruter for vandrende, cyklister og ridende

At fremme mulighederne for natur- og kulturoplevelser i sammenhængende ruteforløb, der indbyder til aktiv udfoldelse. Miljøet og naturen belastes så lidt som muligt dels ved ikke at anvende motor-kraft og dels ved hensynsfuldt at lede de besøgende gennem naturområderne.

4. Blå aktiviteter

At fremhæve og bruge hav, søer, kyst, fugleliv, havne og kulturmiljøer i en mere aktiv udvikling af friluftsliv og grøn turisme. Her ved halvdelen af kysterne er NATURA 2000 områder, hvor der skal tages særlige hensyn til beskyttelse af naturen.

5. Balance mellem friluftsliv og hensynet til naturværdierne

Fremme af et mere aktivt friluftsliv skal ske, uden at hensynet til naturen tilsidesættes. Oplysning og øget forståelse for naturen er nødvendig, men det er også nødvendigt at friholde dele af naturen for aktivitet.

6. Internationale aktiviteter

At fremme regionalt samarbejde og projekter for friluftsliv og grøn turisme især i Østersøregionen.

Mål og indsats samt retningslinjer for nye ferie- og fritidsanlæg er nærmere beskrevet i kapitel 3 om ferie- og fritid. I den årlige handlingsplan for friluftslivet gennemgås indsatsområderne med hensyn til tovholdere og budget ligesom, der foretages årlige prioriteringer.

1.10 Social- og psykiatropolitik

De opgaver, som er samlet under Social- og psykiatriudvalget omfatter primært drift af institutioner samt rådgivnings- og udviklingsfunktioner. Målet er at yde borgerne støtte og service med hensyn til løsning eller afhjælpning af sociale, psykiske og fysiske problemer. Målet er, at borgeren modtager tilbud og aktiviteter, der tilsammen retter sig mod den hele livssituation, helbred og færdigheder. Den sociale og psykiatriske indsats tilstræber at fungere som et samlet støttesystem.

Amtets indsats på social- og psykiatriområdet sker indenfor en ramme bestående af lovgivningen, Social- og psykiatropolitikken 2002-2005, helhedsplaner for målgrupperne, de enkelte institutioners dialogaftaler med Social- og psykiatriudvalget og forvaltningen – og endelig brugernes individuelle handlingsplaner.

Social- og psykiatropolitikken 2002-2005, som blev vedtaget af amtsrådet i december 2001, er bygget op efter en tretrinsmodel bestående af værdier, handle mål og handleplaner.

Modellen er valgt for at fremme sammenhængen mellem formål, mål og handling. "Værdigrundlag" beskriver menneskesyn og grundlæggende holdninger. "Handle mål" beskriver mål inden for målgrupper og udviklingsområder. Konkret henvises der under afsnittet "Handleplaner" til helhedsplanerne for de forskellige områder.

Børn og unge

På børne- og ungeområdet gennemførte Storstrøms Amt og Kommuneforeningen i 2001 en analyse af, hvilke muligheder der var for på en gang at begrænse udgiftsvæksten og øge kvaliteten i arbejdet med familier, børn og unge med behov for en særlig indsats. Etableringen af Specialteamet var et af resultaterne af analysens anbefalinger. Specialteamet er tænkt som et af flere værktøjer i en forandringsproces frem mod mere kvalitet og bedre økonomistyring i forhold til kommunernes og amtets arbejde med børn og unge.

Amtet sørger for specialundervisning af børn og unge under 18 år, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen

eller støtte. Elevernes fysiske, psykiske eller kontaktmæssige vanskeligheder kræver en individuel undervisning, og kan foregå i forskellige skoleformer. Undervisningen foregår efter principper om nærhed, mindste-indsats, helhed og integration.

Indenfor de seneste år er der etableret 46 pladser på børne- og ungeområdet. I sommeren 2003 blev der igangsat et særligt ungdomstilbud til autister med særlige vanskeligheder. Der er etableret syv pladser, hvoraf de to pladser er som skærmede enheder. Det samlede antal anbragte børn er pt. faldende, men behovet for mere specialiserede pladser er stigende. Målet er derfor, at de nuværende institutioner skal indrettes mere fleksibelt, så de kan påtage sig specialfunktioner, der modsvarer kommunernes forskellige og skiftende behov.

Voksne

Indsatsen for borgere med sindslidelse

Det tidligere Amtshospital i Vordingborg er nu nedlagt som organisation. Hospitalet er opdelt i fem centre, som er sammenlagt med de socialpsykiatriske institutioner i fem blokke, der har hver sin ledelse, og som omfatter både behandlingspsykiatri og socialpsykiatri. Herved er der taget et stort skridt i retning af at sikre grundlaget for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats overfor sindslidende.

Behandlingspsykiatrien er opdelt i fem centre. De tre centre er opdelt efter geografi, fordelt på henholdsvis Nord, Midt, Syd. Hertil kommer et Ekspertisecenter samt et Børne- og Ungepsykiatrisk center. I Børne- og Ungepsykiatrisk center indgår Børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling i Næstved. Der er inden-

for psykiatriområdet etableret en Uddannelses-, Udviklings- og Forskningsafdeling, som skal sikre den nødvendige faglige opkvalificering af personalet, udføre forskning og arbejde med kvalitetssikring af den psykiatriske indsats.

De overordnede strukturer er nu på plads, og alle læger og andet behandlingspersonale er flyttet ud i de decentrale centre. Det samme gælder det personale, der har været knyttet til de nedlagte sengepladser.

Hele området er under stadig udvikling. Senest er der etableret klinikker for demens, for psykoterapi og supervision samt en afdeling for traumatiserede flygtninge som en spæd start på en klinik for transkulturel psykiatri. Der arbejdes på etablering af flere nye klinikker, f.eks. en klinik for udviklingshæmmede, en klinik for misbrugere med psykisk lidelse samt en liaisonklinik.

En samlet vurdering går ud på, at det vil kræve en målrettet indsats i adskillige år, før det kvalitetsløft, som er formålet med de mange ændringer, slår afgørende igennem overfor brugere, pårørende og andre interessenter.

Borgere med udviklingshæmning

Der er siden 2002 gennemført betydelige organisatoriske og personalemæssige omlægninger af døgn- og dagtilbud (botilbud, aktivitets- og beskæftigelsestilbud) på området for udviklingshæmmede. Det har betydet, at strukturen med mange små og geografisk spredte tilbud er ændret, så der nu er færre, men større enheder.

To vigtige mål for området er på den ene side en social indsats i tæt og løbende samspil med

kommune, borger, pårørende og deres organisationer. For det andet medarbejderudvikling med fokus på kompetenceudvikling og forbedret arbejdsmiljø.

Som en "knop-skydning" på det Europæiske handicap år i 2003, arbejdes der med

at fremme brugerens selvbestemmelse og indflydelse. Det sker gennem et pilotprojekt, der skal etablere en fysisk "medborgerportal" med funktion som formidlingscenter. Ideen er at øge brugerindflydelsen ved at synliggøre valgmuligheder i forhold til boligforhold, arbejde, samværs- og fritidsaktiviteter samt ved at formidle information om lovgivning, politik og regler ved hjælp af IT og billedkommunikation.

Nye boliger

På Bo og naboskabsområdet (voksne med udviklingshæmning) forventes det, at der i løbet af 2005 vil blive bygget i alt ca. 389 boliger. Boligerne opføres efter almenboligloven. Dette

indebærer, at boligerne bliver brugernes med egen lejekontrakt og de rettigheder og forpligtelser, der følger af lejeloven.

På området for fysisk handicappede er man i gang med at planlægge opførelse af et antal handicapvenlige boliger; 12 boliger i Maribo og 21 boliger i Næstved. Hensigten er, at boligerne skal stå klar til indflytning i slutningen af 2005.

Kvalitetssikring

Social- og psykiatriudvalget har igangsat arbejdet med at fastsætte kvalitetsstandarder for borgere under servicelovens §92. Reglen omfatter borgere med sindslidelse, borgere med udviklingshæmning og borgere med fysisk handicap. Arbejdet med kvalitetssikring skal ses i sammenhæng med servicelovens formål på voksenområdet. Gennem sammenhængende og helhedsorienterede tilbud skal indsatsen sigte mod at styrke den enkeltes muligheder for personlig udvikling, aktivering og social integration. Det bidrager til at give den enkelte en mere selvstændig tilværelse med respekt for den enkeltes ønsker, behov og muligheder for livsudfoldelse. Arbejdet skal også indgå som en del af grundlaget for tilsynet med løsningen af de amtskommunale opgaver. Kvalitetsstandarder skal udmøntes i servicedeklarationer for de enkelte botilbud, dvs. med beskrivelse af ydelsens art, omfang og funktion. Tilsammen skal kvalitetsstandarder og servicedeklarationerne ses som et redskab, der gør det nemmere at vurdere, om de enkelte tilbud lever op til det serviceniveau, amtsrådet har fastsat.

Selv mord og selvmordsforsøg
Social og psykiatriudvalget og

Sundhedsudvalget vedtog i juni 2000 "Handlingsplan til forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg". I forlængelse af planens intentioner om forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg blev der i august 2004 igangsat et projekt med det formål at opbygge en behandlingsindsats efter selvmordsforsøg. Der var tale om en fælles strategi mellem sundhedsforvaltningen samt social- og psykiatريفorvaltningen, og der er etableret et center for selvmordsforebyggelse og behandling efter selvmordsforsøg i Storstrøms Amt. Projektperioden afsluttes december 2005.

Borgere med stofmisbrug

På stofmisbrugsområdet arbejdes der på at give borgeren et individuelt tilpasset, helhedsorienteret og sammenhængende behandlingstilbud, som både kan rumme ambulante behandling, dagbehandling, døgnbehandling, efterbehandling og opfølgningstiltag.

En stofmisbruger har ret til at komme i behandling senest 14 dage efter, at han eller hun har henvendt sig til behandlingssystemet. Derfor har Storstrøms Amt etableret 59 nye pladser i ambulante behandling og 6 nye pladser i døgnbehandling. Samtidig har Rådgivningen for Stofmisbrugere etableret et dagbehandlingstilbud, som kan tage imod stofmisbrugere fra hele amtet. Desuden har institutionerne på stofmisbrugsområdet iværksat et tilbud om hjælp til pårørende til stofmisbrugere.

Borgere med alkoholmisbrug

På området for alkoholmisbrug arbejdes der på at etablere et alkoholbehandlingsmiljø, som bygger på nyeste forskning, viden og erfaring, og som i sin strukturelle opbygning løbende skaber mu-

lighed for at tage nye initiativer. Tilbuddet omfatter afrusning, stabilisering, ambulante behandling, længerevarende døgnbehandling, efterbehandling, samt generelle og specifikke forebyggende initiativer, f.eks. støtte til børn i misbrugsfamilier. Indsatsen sker til dels gennem projekter som f.eks. "Døgnbehandling i eget hjem". Dels gennem kursusvirksomhed, bl.a. kurser for pårørende. Alkoholrådgivningen har i nyere tid taget et omfattende visitationssystem i brug, som fremmer vurdering og dokumentation af både behandlingsbehov og behandlingseffekt. Systemet bruges i adskillige amter, og det forventes, at det på sigt giver en ensartet og sammenlignelig dokumentation på landsplan.

Borgere som er hjemløse

For de borgere, der bliver hjemløse, kriseramte, eller ikke rigtig kan finde sig tilrette i samfundet, er forsorgshjemmene, herbergerne og værestederne ofte den sidste udvej. Målet er at sikre, at ingen hjemløse bliver afvist.

Støtten er en midlertidig hjælp med henblik på et liv i egen bolig, f.eks. i form af et længerevarende, socialt botilbud eller plads på herberg for en nat ad gangen. Herbergerne er tilknyttet et værested, hvor der er mulighed for ophold og bespisning i dagtimerne. Som et nyt botilbud er der etableret et "alternativt plejehjem" med i alt 8 pladser til aktive misbrugere. Her ydes omsorg og sundhedsfaglig hjælp til de skader, der er en følge af misbruget. En del af indsatsen sker via projekter, f.eks. rettet mod de helt unge brugere med det formål at forkorte opholdet på forsorgshjemmet.

Borgere som er i krise

Til kvinder, der har været udsat

for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i forhold til familie- og samlivsforhold, tilbyder amtet midlertidige botilbud. Storstrøms Amt har indgået driftsoverenskomst med 3 krisecentre i amtet: Frelsens Hærs Krisecenter i Næstved, Hjemmet i Nykøbing F og Nakskov Krisecenter. De 3 krisecentre har tilsammen 18 pladser, og deres primære ydelse er husly under beskyttede forhold. Derudover lægges der vægt på at yde kvinderne omsorg og hjælp til selvhjælp. Krisecentrene yder også ambulante rådgivning til kriserammede kvinder og deres pårørende. På hvert krisecenter er der ansat en børnemedarbejder, som især skal have fokus på de børn, der er med på krisecenteret.

Hjælpemidler

På social- og psykiatriområdet er Hjælpemiddelcentralen hjørnestenen i hjælpemiddelproblematikken. Det er målet at Hjælpemiddelcentralen er videns- og rådgivningscenter på hjælpemiddel- og boligindretningsområdet. Hjælpemiddelcentralens opgaver er at yde information og rådgivning på hjælpemiddelområdet til Storstrøms Amts handicappede og ældre borgere samt pårørende, kommuner, institutioner og hospitaler, ingeniører, arkitekter og producenter, der beskæftiger sig med hjælpemiddelproduktion og -udvikling. Alle der ønsker rådgivning ved anskaffelse af hjælpemidler. Der er særligt fokus på fællesindkøb af hjælpemidler på basis af kravspecifikation mhb. på det bedst egnede produkt, samt fokus på genbrug af hjælpemidler.

1.11 Sundhedspolitik

På det sundhedsmæssige område varetager Storstrøms Amt en lang række opgaver, der sigter på at forbedre borgernes muligheder for at leve sundt og træffe sunde valg, at forebygge sygdom og imødekomme borgernes behov for tryk og kvalitet i behandlingen af sygdom. Det er grundlæggende vigtigt, at borgeren er i centrum for sundhedsvæsenet, og at indsatsen medvirker til at begrænse uligheden i sundhed. De grundlæggende værdier for forebyggelse, behandling, pleje og omsorg er respekt, nærvær og faglighed.

Rammerne for amtets overvejelser om sundhedsvæsenets opgavevaretagelse er regeringens udspil om forebyggelse "Sund hele livet – de nationale strategier for folkesundheden 2002-10", indførelsen af nye finansieringsmodeller, reglerne om frit sygehusvalg, ventetidsgarantier på alvorlige og livstruende sygdomme samt principperne om funktionsbærende enheder.

For at imødekomme behovet for mere og bedre forebyggelse og behandling har Storstrøms Amt i 2003 gennemført en gennemgribende omstrukturering af sundhedsvæsenet.

De lægelige specialer er samlet i funktionsbærende enheder under én fælles sygehusledelse på tværs af de geografiske enheder. Herigennem opbygges regionale styrkepositioner, der sikrer flere og bedre tilbud til borgerne ikke mindst for kræftpatienter, de store kroniske patientgrupper og på områder med ventelisteproblemer. Forebyggelse og styrkelse af patienternes egen handleevne skal indarbejdes i alle relevante ydelser og forløb. På basis af principperne i Den Danske Kvalitetsmodel og i samarbejde med kommunerne og de praktiserende læger skal sammenhængende, koordinerede og effektive patientforløb sikres på tværs af funktionsbærende enheder, faggrupper og sektorer. Endvidere skal faglig kvalitet, patientsikkerhed, service, uddannelse og forskning styrkes indenfor alle områder.

Samtidig er der oprettet et præhospitalscenter med driftsmæssigt ansvar for sygesikringsområdet, patienttransport og det præhospitale beredskab. Med præhospitalscentrets etablering er alle forhold vedrørende sygesikringsområdet organisatorisk samlet, hvilket medvirker til et bedre samlet overblik, en styrket

indsats og en stærkere koordination internt og i forhold til det øvrige sundhedsvæsen. Storstrøms Amt er nu i højere grad en aktiv deltager centralt i forhold til udvalgsarbejder, modernisering af overenskomster, m.v. Centret bidrager desuden til en styrket koordination af den samlede præhospitale indsats, og sikrer et tættere samspil mellem det sundhedsfaglige og de daglige praktiske funktioner.

For at styrke og målrette den sundhedsfremmende og forebyggende indsats i mængde og kvalitet er der oprettet et folkesundhedscenter i Storstrøms Amt. Folkesundhedscenteret skal udvikle strategier for sundhedsfremme og forebyggelse i samarbejde med Præhospitalscenteret, Sygehuset, andre amtslige forvaltningsområder, de kommunale sundhedsordninger, de praktiserende læger og andre sundhedsprofessionelle. Desuden har Folkesundhedscenteret til opgave at gennemføre og koordinere konkrete sundhedsfremmende og forebyggende aktiviteter på områder af betydning for folkesundheden. Folkesundhedscenteret skal sikre, at den forebyggende indsats er baseret på et fagligt grundlag, og tager udgangspunkt i viden om sundhed, sygelighed og resurser i befolkningen. Til Folkesundhedscenteret er knyttet sundhedschefer, der er placeret på sygehusene i amtet. Folkesundhedscenteret og sundhedscheferne skal sammen med amtets øvrige sundhedsvæsen bidrage til at styrke den forebyggende indsats, som henvender sig til patienter og borgere med høj sygdomsrisiko.

Sundhedsmæssige udfordringer

Som i resten af Danmark er der i Storstrøms Amt sket forbedringer i befolkningens oplevelse af egen

sundhed, og stadig flere gør en indsats for at bevare et godt helbred.

Men i Storstrøms Amt halter folkesundheden bagefter resten af landet. Sundhedsundersøgelser viser, at kun lige godt halvdelen af amtets borgere mener, at deres egen indsats er vigtig for helbredet. Det er væsentlig færre end i de fleste andre amter. Færre i Storstrøms Amt oplyser, at de gør noget for at bevare eller forbedre helbredet.

I forhold til resten af Danmarks befolkning er der færre i Storstrøms Amt, især blandt de yngre, der dyrker motion. Færre, især mænd, spiser sundt. Flere og flere er overvægtige eller svært overvægtige. Og Storstrøms Amt er stadig amtet med flest rygere trods en stor indsats for at stoppe rygning.

Sammen med tobaksrygning udgør overvægt og lav fysisk aktivitet de største trusler mod folkesundheden. De stigende problemer med overvægt skyldes et øget forbrug af billige fødevarer med højt energiindhold såsom læskedrikke og "fast food" på bekostning af traditionelle basale fødevarer. Denne udvikling ses i alle aldersgrupper, også blandt børn og unge, hvor usunde kostvaner reducerer energi og evne til fysisk udfoldelse og læring, og har alvorlige langsigtede virkninger på sundheden.

Der er også positive tendenser. Alkoholforbruget er stadig lavere end i resten af Danmark, og færre føler sig stressede i hverdagen end i landet som helhed.

Siden midten af 1980'erne er andelen af danskere med langvarig sygdom steget fra godt 32% til godt 41% i 2000. Denne udvikling ses også i Storstrøms Amt, men her er der forholdsvis flere,

som er hæmmet af langvarig sygdom.

For en række livsstilsbetingede sygdomme er sygeligheden og dødeligheden større i Storstrøms Amt end i Danmark som helhed. Det viser sig også i den generel-

le dødelighed. Selv når der tages højde for befolkningens alderssammensætning, er dødeligheden i Storstrøms Amt væsentligt større end i resten af landet. Kun i Københavns Kommune er dødeligheden større end i Storstrøms Amt.

Der er stadig stor social ulighed i sundhed mellem borgerne i Storstrøms Amt. Den sociale ulighed i sundhed medvirker også til ulighed i folkesundheden mellem amterne i Danmark.

På næsten alle områder er der en klar sammenhæng mellem varighed af uddannelse, social status, sundhed og sygelighed. Borgere med flest resurser er mindre syge, og klarer sygdom bedre end borgere med få resurser. Omvendt tror langt færre borgere med få resurser på betydningen af egen indsats. Det er også de resurssvage grupper, at de negative tendenser i danskeres livsstil træder tydeligst frem.

På det sundhedsmæssige område er amtet således stillet over for store udfordringer, hvis løsning kræver målrettet indsats i alle dele af sundhedsvæsenet og tæt samarbejde de øvrige forvaltningsområder, kommunerne og de frivillige organisationer.

Styrket indsats for folkesundheden – kurven skal knækkes

Storstrøms Amt vil intensivere den sundhedsfremmende og forebyggende indsats. Sundhedsfremme og forebyggelse skal rettes mod de områder, der er mest relevante for befolkningens sundheds- og sygdomsproblemer. Storstrøms Amt vil målrette tilbud om sundhedsfremme og forebyggelse til grupper af socialt svage borgere, patienter og andre udsatte grupper. Indsatsen skal være præget af kvalitet og tage udgangspunkt i borgernes virkelighed og sundhedsvæsenets viden og ekspertise.

Målene for amtets forebyggende og sundhedsfremmende indsats er,:

- **at flere bevarer et godt helbred i et langt liv,**

Den gennemsnitlige levetid skal forlænges ved at færre dør for tidligt af sygdomme, der skyldes livsstil.

- **at færre bliver syge,**

Den gennemsnitlige levetid uden sygdom skal forlænges ved, at færre bliver syge som følge af usund livsstil. Sundhedsfremme og forebyggelse skal målrettes mod folkesygdommene.

- **at mindske ulighed i sundhed,**

Der skal være målrettede tilbud om sundhedsfremme og forebyggelse for socialt svage borgere og særligt udsatte grupper.

• **at flere træffer sunde valg,**
Langt flere borgere skal forstå
nyttens af egen indsats for helbre-
det – og handle derefter.

• **at færre bliver hæmmet af sygdom,**
Sundhedsfremme og forebyg-
gelse er også for dem, der er
blevet ramt af sygdom. Tilbud om
hjælp til ændring af livsstil skal
målrettes patientgrupper, hvor
livsstilsændringer kan forbedre
livskvaliteten.

• **at dialogen om folkesundhed styrkes,**
Dialogen med borgerne om
sundhed skal i fokus. Samarbej-
det for folkesundheden mellem
amt, kommuner og frivillige orga-
nisationer skal intensiveres. Kon-
tiniteten i den forbyggende ind-
sats skal sikres gennem deling
af viden og gennem partnerskab.

Forebyggelse og sundheds- fremme - prioriterede indsatsområder

Storstrøms Amt vil prioritere
den sundhedsfremmende og
forebyggende indsats mod de
livsstilsproblemer, der har de
største skadevirkninger på folke-
sundheden. Det drejer sig om to-
baksrygning, usunde kostvaner,
for lidt motion samt misbrug af
alkohol og andre rusmidler.

På tobaksområdet vil amtet
fortsat have tilbud til rygere om
rygestop. Den forebyggende
indsats mod rygestart hos børn
og unge vil få særlig prioritet.
Indsatsen for røgfrie miljøer og
mod passiv rygning vil blive in-
tensiveret.

På kost- og motionsområdet vil
amtet fortsætte den folkeoply-
sende indsats. Amtet vil rette
særlig opmærksomhed mod
forekomsten af svær overvægt.
En særlig indsats mod overvægt

blandt børn og unge vil blive
gennemført. Storstrøms Amt
vil tilbyde motion på recept til
borgere med høj sygdomsrisiko.
Desuden indføres motion i hånd-
køb som et informationstilbud til
alle amtets borgere. Et særligt
samarbejde med kommuner og
frivillige organisationer om tilbud
til motions svage grupper vil blive
iværksat.

I den fysiske planlægning vil
Storstrøms Amt sammen med
statslige, kommunale, private og
frivillige organisationer udvikle
anvendelsen af stisystemer, sko-
ve og friarealer til motionsformål
tilpasset alle befolkningsgrupper.

Misbrug af alkohol og brug af il-
legale rusmidler øger risikoen for
ulykker samt fysisk og psykisk
sygdom. En vellykket indsats
mod alkoholmisbrug og illegale
rusmidler stiller store krav til
samarbejde mellem amt, kom-
muner og frivillige organisationer.
Storstrøms Amt vil styrke ind-
satsen for en generel reduktion
i alkoholforbruget samt forebyg-
gelse og behandling af brug af
rusmidler. En styrkelse skal ske
gennem øget samordning mel-
lem forebyggelsen i de amtslige
forvaltninger, kommunerne og de
frivillige organisationer.

Det er et kendetegn ved arbejdet
for forbedring af folkesundhe-
den, at stat, amt og kommuner
samt frivillige organisationer og
private virksomheder skal spille
godt sammen for at opnå de
ønskede resultater. Borgerind-
dragelse, interessentsamarbejde
og kommunesamarbejde er vig-
tige elementer ved skabelsen af
partnerskaber, der kan arbejde
effektivt for forbedringer af folke-
sundheden. Med den kommende
regionsdannelse og omlægning
af kommunerne er det nødven-
digt, at der fokuseres på et tæt
samarbejde samt videns- og

kompetencedeling mellem med-
arbejdere i amter og kommuner,
for at sikre kontinuitet og frem-
gang i det sundhedsfremmende
og forebyggende arbejde.

Sundhedscentre

Som et led i den fortsatte ud-
vikling af sundhedsvæsenet
og forberedelse af den nye
arbejdsdeling mellem de kom-
mende kommuner og regioner
vil amtet deltage i udvikling og
implementering af sundheds-
centre i Vordingborg og Stege.
Sundhedscentrene etableres og
drives som samarbejdsprojekter
mellem Storstrøms Amt og Vor-
dingborg og Møn kommuner.

Sundhedscenter Møn skal om-
fatte sygehusbetjente funktioner
som røntgen, laboratorium, am-
bulante undersøgelser, træning/
genoptræning, skadeklinik og
jordemoderkonsultationer. Her-
udover aktiviteter indenfor sund-
hedsfremme, forebyggelse og
sundhedspædagogik finansieret
i fællesskab af amt og kommune.
Det kan f.eks. være aktiviteter
som patientskoler, familierapi
m.v. Endelig vil der være mu-
lighed for udlejning af lokaler til
sundhedsfaglige aktører.

Sundhedscenter Vordingborg
vil i højere grad få status som
et "husfællesskab" for en række
sundhedsprofessioner sammen
med skadeklinik, lægevagtskon-
sultation og visse sygehusfunk-
tioner.

Behandling og pleje

Sygehusene står overfor store
udfordringer de kommende år.
Flere kronisk syge patienter, nye
sygdomstyper og større krav fra
borgerne medfører sammen med
den sundhedsfaglige og tekno-
logiske udvikling stigende krav
om specialisering, og åbner nye
muligheder for undersøgelse,

behandling og forebyggelse. Disse behov skal imødekommes, samtidig med at store udfordringer rekrutteringsmæssigt, økonomisk, regionalt og i forhold til øget konkurrence skal håndteres.

Amtsrådet har igangsat en udviklingsplan for Storstrømmens Sygehus, så sygehuset er rustet til disse udfordringer, og kan levere sygehusedydelser i tilstrækkeligt omfang. Sygehuset skal også levere kvalitet, så patienter og personale vælger Storstrømmens Sygehus, og dermed sikrer grundlaget for fortsat vækst og udvikling af et lokalt sygehusvæsen i Storstrøms Amt.

Hovedmål i denne udvikling er:

- at behandlingstilbuddene til borgerne øges og forbedres ikke mindst for kræftpatienter, de store kroniske patientgrupper og på områder med ventelisteproblemer,
- at forebyggelse og styrkelse

af patienternes egen handleevne indarbejdes i alle relevante ydelser og forløb,

- at sammenhængende, koordinerede og effektive patientforløb sikres på tværs af funktionsbærende enheder, faggrupper og sektorer, og
- at faglig kvalitet, patientsikkerhed, service, uddannelse og forskning styrkes indenfor alle områder.

For at leve op til målene og være rustet til udfordringerne gennemføres strukturtilpasninger, hvor der satses systematisk på effektiv og konkurrencedygtig drift, på udvikling af regionale styrkepositioner og stærke faglige miljøer med vægt på kvalitet og udvikling.

Alvorligt syge og døende

Der bør være særligt fokus på omsorgen for alvorligt syge og døende. Storstrøms Amt lægger vægt på, at patient og pårø-

rende oplever tryghed, nærhed og helhed i patientforløbet. Det er særlig vigtigt, når det gælder alvorligt syge og døende. Omsorgen for den alvorligt syge patient skal tage udgangspunkt i patientens behov og forudsætninger. Derfor bør der være adgang til en bred vifte af tilbud, der spænder fra omsorg for den alvorligt syge og døende i eget hjem til omsorg på amtets sygehuse. Storstrøms Amt lægger vægt på, at omsorg for alvorligt syge og døende kan tilbydes som en del af patientforløbet på amtets sygehuse. Amtet har derfor igangsat etableringen af hospice inden udgangen af 2006, der kan bidrage til at imødekomme behovet for tryghed, nærvær og faglighed i omsorgen for den alvorligt syge og døende.

2 BOSÆTNING OG ERHVERV

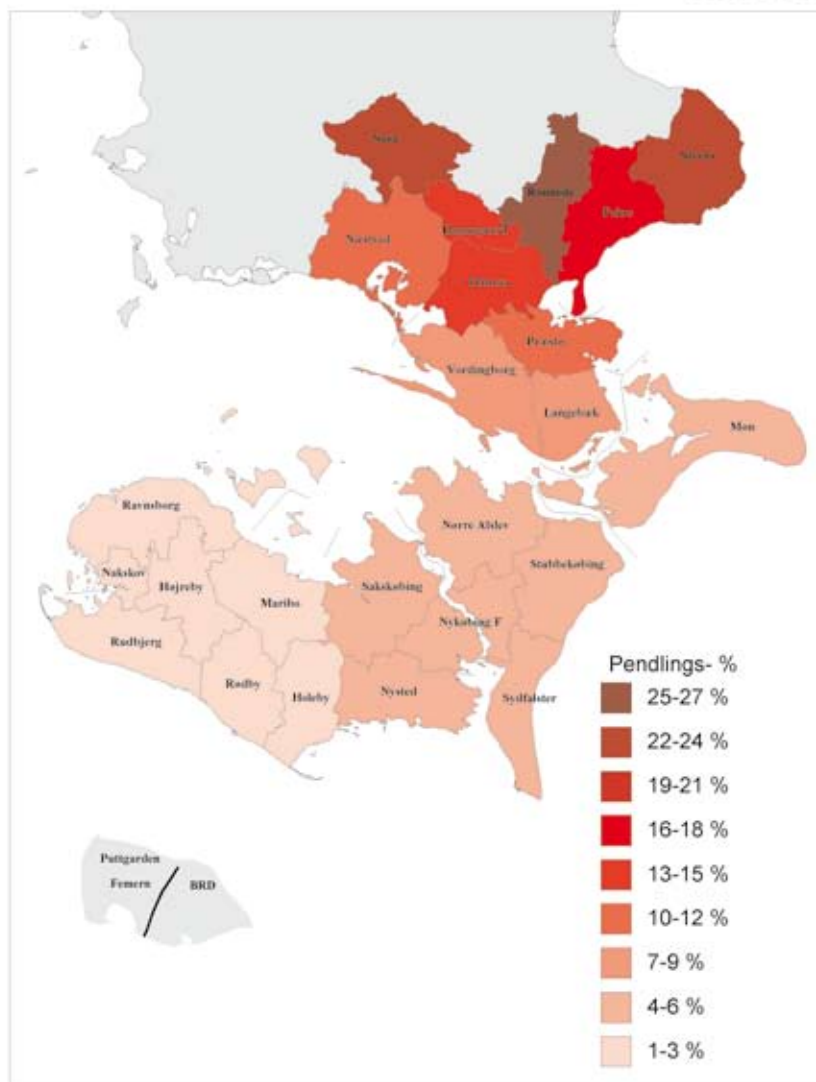
Dette kapitel handler om byernes roller, herunder fordelingen af privat og offentlig service, samt om placeringen af nye områder til byvækst. Der fokuseres meget på bosætning – både tiltrækning af nye borgere til amtet og flytninger rundt i amtet. Det skal ikke opfattes, som om amtet baserer al udvikling på tilflyttere. Det skal mere ses som udtryk for, at stort set alle kommuner i amtet ser bosætning udefra som den hurtigste vej til øget velfærd og dermed udvikling. Samtidig udlægges nye byvækstarealer netop til nye boliger og virksomheder, der enten flytter rundt i – eller til regionen. Når det gælder erhvervsudviklingen, støtter amtet i overvejende grad initiativer, der går på at udvikle eksisterende kompetencer i regionen. Fælles for alle amtets initiativer er, at de primært er rettet mod de borgere, institutioner og virksomheder, der allerede i dag udgør amtet. Kun med en ordentlig, basal offentlig service kan de mange bosætnings- eller erhvervstiltag lykkes.

Storstrøms Amts beliggenhed i det sydøstlige hjørne af Danmark åbner mange muligheder i fremtiden. Storstrøms Amt ligger nemlig lige op ad Danmarks vækstcentrum, København – og på sigt lige midt i fremtidens europæiske vækstregion, Baltikum.

Udviklingen i de seneste 10 år tegner en region, der nyder godt af væksten i hovedstadsområdet, men i forskellig grad afhængig af afstanden til København. Fælles for hele amtet er, at boligpriserne ligger væsentligt under hovedstadsområdet, og vi kan tilbyde smuk og alsidig natur samt albuering.

Pendling fra kommunen til hovedstadsområdet, 2002

Kort 2.1

Den nordligste del af amtet ligger så tæt på København, at bosætningen nærmest kommer af sig selv. En vedholdende indsats for bosætning i kommuner og i amtet har sammen med regionens mange værdier sikret en stigende tilflytning. Storstrøms Amt kan tilbyde billigere, attraktive boliger samt omgivelser med plads, fred og ro – indenfor en kort afstand til København. Hertil kommer, at der er gode forbindelser via jernbaner og motorvej til og fra området, om end der er

forskellige kapacitetsproblemer i myldretiden.

Den midterste del af amtet helt til det østlige Lolland har potentiale til at få direkte andel i den positive udvikling i hovedstadsområdet. Attraktive boligområder, levende bycentre og gode forhold for pendlere – såvel dem i bil som dem, der bruger kollektiv trafik, kan trække udviklingen sydpå. Aksen Næstved – Nykøbing Falster kan udgøre lokomotivet i udviklingen.

Det meste af Lolland, det sydligste af Falster og Østmøn ligger så langt fra hovedstadsområdet, at der skal andre ting til for at få gang i de positive, opadgående spiraler. Turismen og jordbruget spiller en stor rolle i disse egne, men små og mellemstore produktionsvirksomheder vil også fortsat have betydning. Der er behov for særlige tiltag i form af en landdistriktspolitik eller målrettet erhvervsfremme, og ikke nødvendigvis de samme udviklingstiltag som i resten af amtet.

Flere forhold tyder på, at Storstrøms Amt kan gå en lys fremtid i møde, hvis myndigheder, erhvervsliv og organisationer forstår at koordinere indsatsen:

- Nabo til vækstområdet Øresundsregionen,
- Høje huspriser i hovedstadsområdet,
- Den kommende, faste Femern Bælt forbindelse,
- EU's udvidelse i Østeuropa.

Afsnit 2.1 handler om byernes roller og deres funktion. Amtets centerstruktur med et samarbejdende regionscenter, der består af Næstved, Vordingborg, Nykøbing F. og Nakskov, samt egns-, kommune- og lokalcentre. Centerstrukturen er uændret i forhold den seneste regionplan, men byernes funktioner er denne gang blot beskrevet og ikke som tidligere angivet som retningslinjer. I afsnittet om offentlig og privat service er der skabt overensstemmelse mellem centerstrukturen og amtets sygehusplan, ligesom der er redegjort

for de videregående uddannelser i amtet.

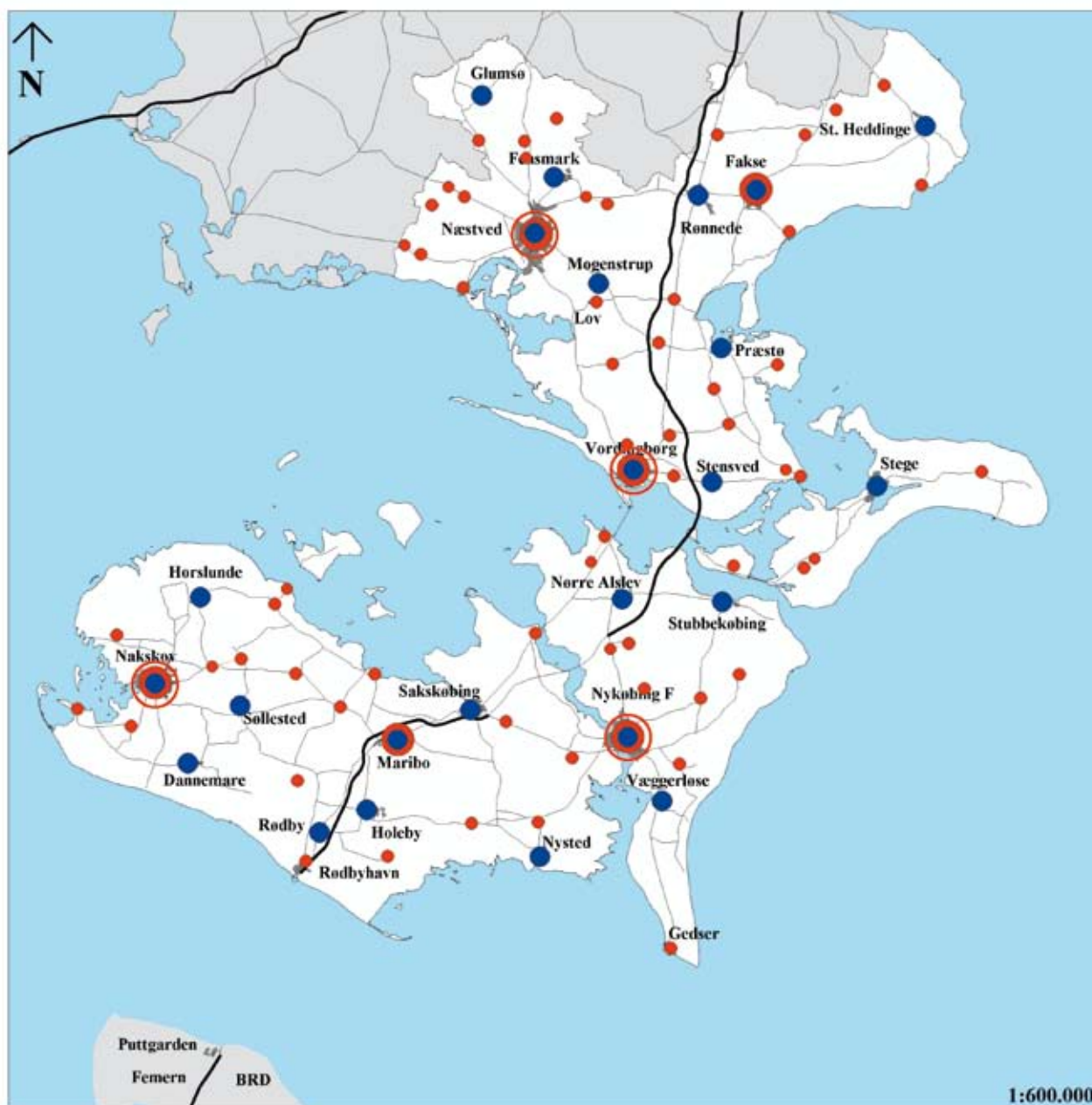
Bestemmelserne om detailhandel er ændret, så de passer med den ændrede planlov fra maj 2002. Regionplanen indeholder nu kun retningslinjer for den regionale detailhandelsstruktur. Derfor er det uheldigt, at der stadig er kommuner, som endnu ikke via en samlet detailhandelsplan har overtaget den primære kompetence på området. Det kan kun ske ved at udarbejde kommuneplantillæg for detailhandel for hele kommunen. Indtil da er det amtets vurdering, at Regionplan 2001 fortsat fungerer som kommuneplanrammer.

Afsnit 2.2 om byvækst og erhvervslokalisering er i princip uændret. Der er foretaget en nøjere vurdering af byggebehovet i den kommende planperiode, og vi har endnu en gang forsøgt at tydeliggøre og forenkle retningslinjer og redegørelse. Der foreslås udlagt 526 ha til ny byvækst, mens der udtages 205 ha af region- og kommuneplanernes rammer.

Afsnit 2.3 om landsbyerne og det åbne land er nyt. Det skyldes dels kommunernes overtagelse af landzonekompetencen, dels Naturklagenævnets fortolkning af betydningen af landsbyafgrænsninger i kommuneplanen. Afsnittet skal ses som en hjælp til kommunerne med at afdække de regionale hensyn i landzoneadministrationen.

Centerstruktur

Kort 2.1.1

2.1 Byer og service

Delmål

Byerne skal styrkes som centre for service, erhverv og bosætning for på den måde at virke for regionens udvikling – både i byerne og på landet. Samtidig ønsker amtsrådet at sikre, at udviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag.

Retningslinjer

1. De seks byer Fakse, Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster, Maribo og Nakskov udpeges som egnscentre. Byerne ses på kort 2.1.1 og på det trykte hovedstrukturkort i 1:100.000.
2. Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster og Nakskov danner tilsammen et regionalt kraftcenter, hvor mere overordnede regionale eller nationale funktioner kan placeres og udvikles. Disse fire byer udpeges tilsammen som et regionscenter. Amtsrådet vil på længere sigt arbejde for, at denne udviklingsakse kan tillægges landdelscenterstatus.
3. Kommunecentret Stege varetager egnscenterlignende aktiviteter på grund af den lange afstand til nærmeste egnscenter og pga. byens høje serviceniveau, der delvist understøttes af Møns mange turister i sommerhalvåret. Denne status bør opretholdes.
4. Kommuneplanerne skal redegøre for, hvordan de enkelte regions- og egnscentre lever op til amtsrådets kriterier for centerudpegnin-gen. Der skal i de enkelte regions- og egnscentre, gennem kommuneplanen, sikres mulighed for en fortsat udbygning af relevante centerfunktioner.
5. Kommuneplanerne fastlægger den kommunale centerstruktur med kommune- og lokalcentre, og planlægger for servicefunktioner, der skal sikre grundlaget for den ønskede bosætning og erhvervsudvikling.

Fakta

Regionplanen skal vise, hvor den fremtidige byudvikling kan finde sted. Retningslinjerne for vækst og udvikling skal tage udgangspunkt i amtsrådets vurdering af den fremtidige, regionale udvikling.

Redegørelse

Bosætning og arbejdspladser koncentrerer i de største byer. Derfor er det også her, vi finder de servicefunktioner vi bruger dagligt eller en gang imellem. Det er amtets største byer, der har flest butikker samt mest offentlig og privat service. I figur 2.1 ses indbyggertallene i 10 store byer i amtet for de seneste 25 år. 41 % af amtets indbyggere bor i disse 10 byer. Koncentrationen af service i disse byer illustreres af, at 68 % af samtlige butikker i amtet ligger i disse byer.

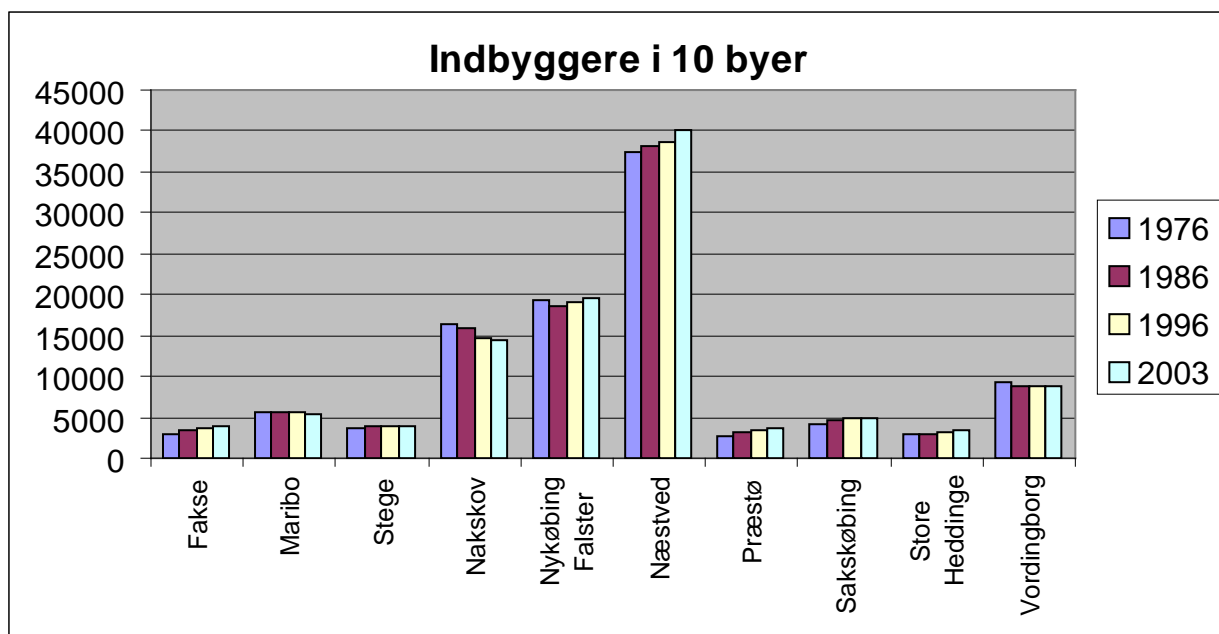
I de øvrige byer, som er kommune- og lokalcentre med en del servicefunktioner, bor ca. 26 % af amtets indbyggere. Den sidste tredjedel bor uden for centerbyerne i de små landsbyer eller

frit i det åbne land. Tallene viser, at der er behov for at opretholde basale servicefunktioner lokalt, men at tendensen går mod færre og større servicefunktioner i de største byer.

Tendenser ses indenfor amtsgrænsen, men også i forholdet til hovedstadsområdet. For at sikre en bæredygtig udvikling handler det om at finde balancen mellem en styrkelse af amtets store centre i konkurrence med hovedstaden på den ene side, og en vis styrkelse af lokalcentre i konkurrence med egnscentrene på den anden side.

Centerstruktur

I den første debat om Regionplan 2005 har flere kommuner kommenteret amtets centerstruktur og sammenhængen med

Figur 2.1 Indbyggertal i 10 byer i Storstrøms Amt. Kilde: Danmarks Statistik.

amtets planer for bl.a. sygehuse, uddannelsesinstitutioner og trafikinvesteringer. Centerstrukturen beskriver det nuværende bymønster med byernes størrelse, rolle og indbyrdes samspil – kombineret med den regionalstruktur, amtsrådet ønsker at arbejde frem imod. Se kort 2.1.2. På baggrund af debatten, og set i lyset af de store kommunale forandringer vi står over for, har amtsrådet besluttet at fastholde de seks egnscentre og et samarbejdende regionscenter i form af et bynetværk mellem de fire byer Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster og Nakskov.

Et styrket samarbejde mellem amtets byer og samarbejde med byer i Vestsjællands Amt og Roskilde Amt vil være med til at sætte fokus på de fælles opgaver, der skal løses for at opnå en balanceret udvikling på Sjælland og øerne. Et eventuelt landsdelscenter øst for Storebælt, uden for København, må nødvendigvis omfatte Nykøbing Falster. Det vil medvirke til at styrke

Lolland-Falster, og i samarbejde med Næstved kan transportkorridoren mellem Øresundsregionen og Nordtyskland styrkes og udbygges. Et landsdelscenter bestående af sjællandske købstæder vil ligge for tæt på København og vil derfor ikke have nogen yderligere regionaløkonomisk effekt.

I Landsplanredegørelse 2003 skrev Miljøministeriet, at Danmark i rimelig grad er betjent af de eksisterende landsdelscentre, og nye udpegninger ikke er aktuelle. Ministeriet slår ellers fast, at landsdelscentrene har været en succes til at mindske ulighederne mellem landsdelene. På trods af en beliggenhed tæt på hovedstaden fremstilles Lolland-Falster i landsplanredegørelsen som et af Danmarks "yderste yderområder". Et landsdelscenter i Storstrøms Amt med statslige institutioner kan medvirke til at rette op på dette billede.

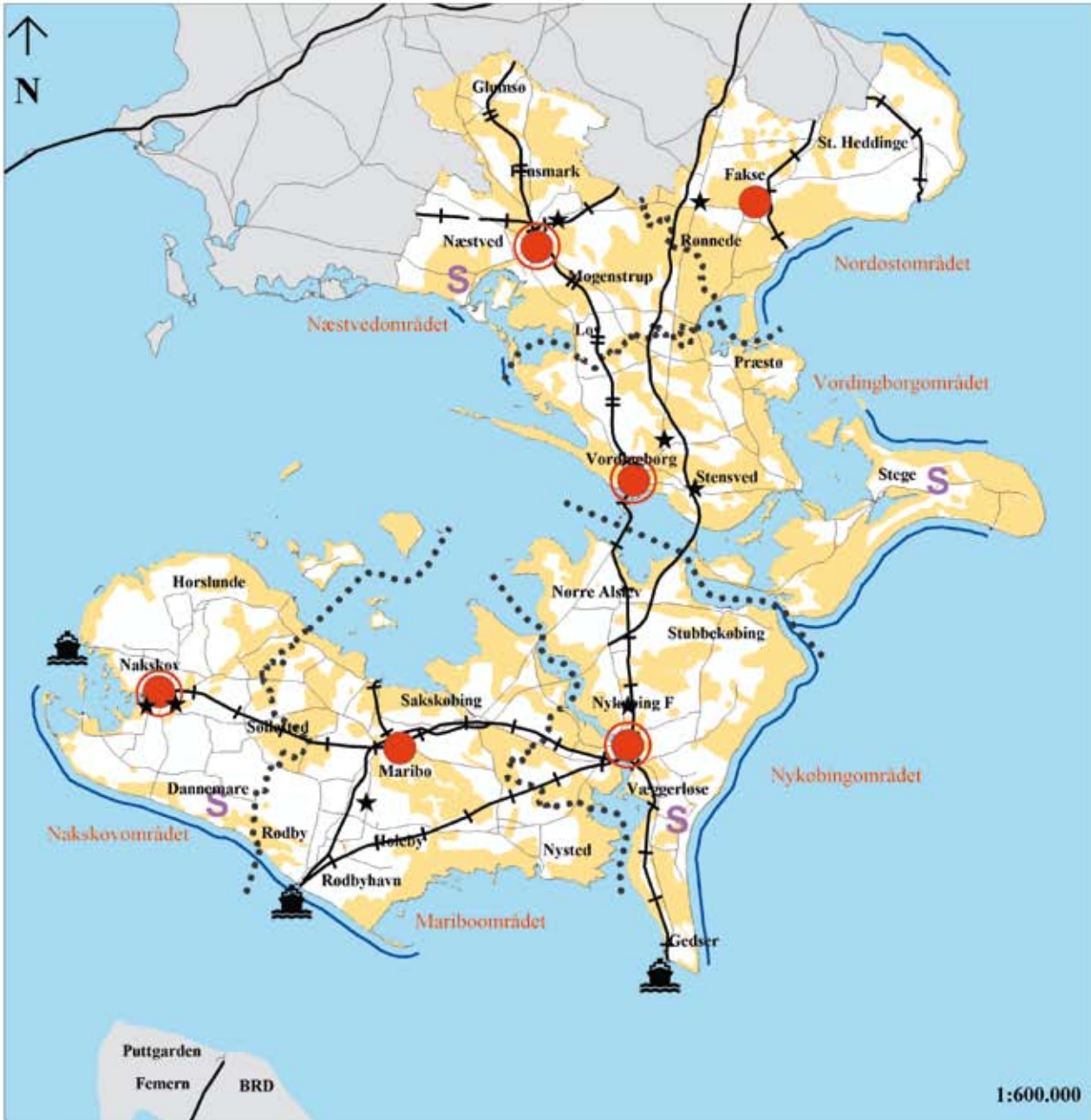
Samarbejder omkring kulturinstitutioner, sygehusstrukturen og

etablering af centre for videregående uddannelser er vigtige faktorer i regionens strukturelle udvikling. Dynamikken kan styrkes gennem et tæt samarbejde og en arbejdsdeling mellem de største byer Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster og Nakskov. De tre førstnævnte byer ligger på den nord-syd gående transportkorridor fra København ned over Femern Bælt, og har alle tre muligheder for at drage direkte fordel af væksten i hovedstadsområdet. Amtets tredjestørste by, Nakskov, rummer andre potentialer gennem kommunens satsning på miljøvirksomheder, agroindustri og havnevirksomhed.

Hele regionen må ruste sig til at håndtere de nye krav der stilles. Vi må bygge på de ressourcer og de stærke sider vi har. Målet er ikke, at byerne i det overordnede bymønster alle skal have det samme indhold. Det er derimod målet, at satse på de områder hvor de enkelte byer har deres fortrin, og hvor de har særlige forudsætninger.

Regionalstruktur

Kort 2.1.2

- Regionscenter
- Egnscenter
- Grænse for egnscenterområde
- Motorvej
- Enkelt- eller dobbeltsporet jernbane
- Større færgehavn
- Større sommerhusområder
- Fælleskommunalt industriområde
- Kyster med primære opholdsarealer
- Jordbrugs- og beskyttelsesområder

Set i denne sammenhæng vil det være hensigtsmæssigt, at de udpegede centre såvel inden for som på tværs af de enkelte hovedkategorier fortsætter samarbejdet med hensyn til udbudet af forskellige former for service. Et samarbejde, der kan betegnes som en form for netværk mellem byer.

Bynetværk kan bl.a. etableres, hvor flere mindre og mellemstore byer ligger inden for korte geografiske afstande. Sådanne byer kan med fordel bruge hinandens funktioner og tilsammen tiltrække eller opretholde funktioner, som ellers ikke ville blive etableret i området, eller som måske ville være gået tabt. Det er amtets opfattelse, at bynetværket som samarbejdsform bør (videre)udvikles, og at det kan være medvirkende til at sikre en positiv udvikling i de mindre byer.

Opfordringen til etablering af bynetværk mellem mindre og mellemstore byer ændrer ikke ved, at funktioner med regional betydning som udgangspunkt skal lokaliseres i de udpegede regions- og egnscentre.

Med udgangspunkt i de opstillede mål for byer og service samt de enkelte centres betydning for brugerne har amtsrådet i regionplanen foretaget en centerklassificering, der inddeler regionens centre i fire kategorier; Regionscentre, egnscentre, kommunecentre og lokalcentre. Se kort 2.1.1, centerstruktur.

I det følgende ses, hvilke servicefunktioner de enkelte kategorier af centre er tiltænkt. Denne fordeling er styret af hvor stort et opland/kundegrundlag, der er nødvendigt for de enkelte servicefunktioner. Et overordnet center har desuden samme status og forventes at indeholde de

samme funktioner, der er nævnt under de øvrige centerkategorier.

Regionscentre

De fire byer, der sammen udgør et regionscenter, kan indeholde store offentlige og private institutioner, der kræver store dele af eller hele amtet som opland for at kunne opretholdes på regionalt niveau. Det gælder f.eks.:

- Statslige, regionale kontorer,
- sygehus,
- uddannelsesinstitutioner,
- politistation,
- domstol,
- kulturhus i form af f.eks. koncert-, teater- eller udstillingslokaler,
- højt specialiserede udvalgsvarebutikker,
- gode trafikforbindelser i form af hovedveje, jernbaner og offentlig persontransport.

Kommunecentre

I langt de fleste kommuner er kommunecentret i kraft af sin størrelse det naturlige center for offentlig og privat service i kommunen. Foruden de seks egnscentre er følgende 18 byer kommunecentre. Se kort 2.1.1:

Kommune:	Kommunecentre:
Højreby	Søllested
Ravnsborg	Horslunde
Rudbjerg	Dannemare
Holeby	Holeby
Nysted	Nysted
Rødby	Rødby-Rødby Havn
Sakskøbing	Sakskøbing
Nørre Alslev	Nørre Alslev
Stubbekøbing	Stubbekøbing
Sydfalster	Væggerløse
Møn	Stege
Langebæk	Stensved
Præstø	Præstø
Fladså	Mogenstrup-Lov
Holmegaard	Fensmark
Suså	Glumsø
Rønnede	Kongsted-Rønnede
Stevns	Store Heddinge

Egnscentre

Egnscentrene indeholder typisk følgende servicefunktioner:

- sygehus, sundhedscenter eller skadeklinik,
- ungdomsuddannelser,
- dagblad,
- kulturelle aktiviteter, f.eks. koncert-, teater-, udstillings- og foreningslokaler,
- stor udvalgsvarerhandel og anden privat service,
- gode trafikforbindelser i form af hovedveje, jernbaner og offentlig persontransport,
- kollektiv trafikknudepunkt for den regionale trafik.

Ud over at fungere som centre for offentlig og privat service udgør egnscentrene hjørnestenene for bosætning og erhvervsudviklingen i Storstrøms Amt.

Kommunecentrene fungerer som centre for offentlig og privat service, andre erhverv og kulturelle aktiviteter i et område, der svarer til de enkelte kommuners geografiske udbredelse. Byerne indeholder typisk følgende servicefunktioner:

- skole med overbygning,
- kommunekontor,
- posthus,
- arbejdsformidling,
- bibliotek,
- lokaler til forskellige kulturelle aktiviteter,
- pengeinstitut,
- de vigtigste liberale erhverv,
- dækkende dagligvarehandel og den vigtigste udvalgsvarerhandel,
- kollektiv trafikknudepunkt for kommunale ruter med forbindelse til de overordnede centre.

Lokalcentrene fungerer som nærcentre i mindre lokalområder og indeholde funktioner, der dækker befolkningens daglige behov. Lokalcentrene bør som hovedregel indeholde følgende servicefunktioner:

- skole (1.-6./7. årgang),
- dagligvarehandel i form af købmand, brugsforening eller lignende,
- en vis offentlig service (f.eks. biblioteksfilial eller bogbusbetjening, postekspedition, plejehjem),
- visse private funktioner (f.eks. forsamlingshus, pengeinstitut, håndkøbsudsalg),
- busforbindelse til kommunecentret.

Lokalcentre og bydelscentre
Kommunerne udpeger det lokale centermønster i kommuneplanlægningen. De nuværende lokalcentre ses på kort 2.1.1.

2.1.1. Arealer til offentlig og privat service

Delmål

Hele amtet skal sikres den bedst mulige service ved at placere større offentlige institutioner i de overordnede centerbyer. Højt specialiserede servicefunktioner placeres i de største byer for at opretholde flest mulige tilbud i regionen.

Der skal også sikres attraktive tilbud om uddannelse til alle. Uddannelsesinstitutionerne placeres i amtets overordnede centerbyer for dels at sikre levedygtige institutioner og dels at sikre den højest mulige grad af tilgængelighed.

Retningslinjer

1. Offentlige institutioner og anlæg, som skal betjene hele regionen, skal så vidt muligt placeres i egnscenterbyer. Ved udvælgelse af arealer bør der tages hensyn til disses tilgængelighed, især med kollektiv trafik og cykel. Overvejelser om cykeladgang skal også indgå ved nyetableringer og forbedringer af offentlige institutioner.
2. Offentlige institutioner og lignende, der skal betjene større oplande, men som ikke nødvendigvis kræver placering i et egnscenter, bør placeres således, at de områder, der er dårligt stillede med hensyn til arbejdspladser, befolkningstilvækst m.v., først og fremmest bliver tilgodeset.
3. Regionale, kommunale og lokale funktioner skal placeres så de understøtter det regionale bymønster / centerstrukturen.
4. På Fuglsang Gods i Nykøbing Falster Kommune kan der etableres nye bygningsmæssige rammer for Storstrømmens Kunstmuseum. Se også retningslinje 3.2.10.

Redegørelse

Større offentlige institutioner er i denne sammenhæng funktioner, der har betydning for mere end én kommune, og som dermed er regionale eller nationale.

Amtet forventer, at staten vil følge sin udmeldte politik og placere statslige arbejdspladser i regionen. Udviklingen har vist, at arbejdspladserne hidtil er forsvundet fra regionen i stor stil. Det er derfor med stor tilfredshed, amtet har konstateret, at staten nu vil placere et nyt statsfængsel i Storstrøms Amt.

Sygehuse

Med vedtagelsen i 2003 af den nye profil for Storstrømmens Sygehus vil amtsrådet arbejde for at Storstrømmens Sygehus Nykøbing Falster og Næstved udvikles til to kraftfulde og bredt dækkende sygehuse. Begge sygehuse får en øget kapacitet til at varetage en lang række akutte og planlagte medicinske og kirurgiske funktioner.

De enkelte funktioner på sygehuse fastlægges ikke gennem

regionplanen. Funktionerne tilpasses løbende udviklingen af sygehusledelsen, sundhedsudvalget og amtsrådet. Planen er, at Storstrømmens Sygehus Næstved bliver center for behandlingen af for tidligt fødte børn, nervesygdomme, kirurgisk og medicinsk kræftbehandling – med tiden også stråleterapi - og hjertesygdomme. Desuden vil amtets genoptræningscenter for yngre hjerneskadede blive placeret i Næstved, hvor også tand- mund- og kæbe-kirurgien har hjemsted.

Storstrømmens Sygehus Nykøbing Falster øger den planlagte ortopædkirurgi markant. Sygehuset bliver også centrum for behandlingen af nyresygdomme og urinvejssygdomme. Desuden er arbejds- og miljømedicinsk klinik placeret i Nykøbing Falster.

Storstrømmens Sygehus Fakse skal tage sig af medicinske patienter og varetage planlagt kirurgi. Fakse får desuden et rygcenter. Der er ambulatorier, tapning af bloddonorer, røntgen og laboratorium.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for beliggenheden af større offentlige institutioner, som f.eks. sygehuse, gymnasier og andre undervisningsinstitutioner.

Storstrømmens Sygehus Nakskov har akutmedicinsk modtagefunktion og kan tage imod medicinske patienter med behov for hurtig indlæggelse. På sygehuset vil der være ambulatorier for børn, medicinske og kirurgiske patienter samt røntgen og laboratorium.

De nuværende sengepladser på Stege, Vordingborg og Maribo Sygehuse overflyttes til amtets øvrige fire sygehuse inden udgangen af 2005.

Sundhedscenter

Amtsrådet planlægger i samarbejde med kommunerne at etablere sundhedscentre på Møn og i Vordingborg. Sundhedscentre er en nyskabelse i amtets sygehusvæsen. Ideen er, at de nye sundhedscentre skal tilbyde skadeklinik, røntgenklinik, laboratorium, ambulatorier samt jordmoderkonsultation og fødselsforberedelse.

Skadeklinikker

I Næstved, Nykøbing Falster, Fakse, Vordingborg, Nakskov og Stege åbner sygehuset skadeklinikker. En skadeklinik er et akut beredskab bemandet med en sygeplejerske, der på baggrund af erfaring og uddannelse selv kan færdigbehandle patienter med mindre skader og lidelser efter nærmere fastlagte rutiner.

Uddannelsesinstitutioner

Amtets 6 egnscentre har alle gymnasium og/eller HF. I Maribo er der kun gymnasium og i Fakse kun HF. Alle 6 byer har desuden Voksen Uddannelses Centre. I Nykøbing Falster og Næstved ligger der social- og sundhedsskoler. Videnscenter for

Specialpædagogik (voksenspecialundervisning) har afdelinger i både Nykøbing Falster og Næstved, mens amtets synscenter ligger i Vordingborg.

I Næstved, Vordingborg og Nykøbing Falster ligger afdelinger af Center for Videregående Uddannelse. CVU Syd er udbyder af grund-, efter- og videreuddannelse indenfor lærer, pædagog, socialrådgiver og sundhedsområdet. Der udbydes for tiden følgende professionsbacheloruddannelser på mellemlange videregående uddannelser:

Bioanalytikeruddannelse	- Sundhedsuddannelserne i Næstved
Læreruddannelse	- Vordingborg Seminarium
Ergoterapeutuddannelse	- Ergoterapeut- og Fysioterapeutskolen i Næstved
Fysioterapeutuddannelse	- Ergoterapeut- og Fysioterapeutskolen i Næstved
Pædagoguddannelse	- Storstrømsseminariet i Nykøbing F.
Socialrådgiveruddannelse	- Storstrømsseminariet i Nykøbing F.
Håndarbejds læreruddannelse	- Seminariet for Formgivning i Nykøbing F.
Sygeplejerskeuddannelse	- Sygeplejerskolen i Storstrøms Amt - afdelingerne i Nykøbing F. og Næstved

Teknisk – merkantile ungdomsuddannelser, inkl. HHX og HTX samt efter- og videreuddannelse udbydes af EUC Lolland i Nakskov og Maribo, CEUS i Nykøbing Falster, Handelsskolen Sjælland Syd i hhv. Vordingborg og Næstved og EUC Sjælland i Næstved.

Næsgaard Agerbrugsskole under CEUS udbyder landmands- og agrarøkonomuddannelserne.

CVU Handelshøjskolecentrets afdeling i Nykøbing Falster udbyder bl.a. erhvervsøkonomiske uddannelse på diplom (HD) og bachelorniveau (HA).

Kulturinstitutioner

På kulturområdet er der i Storstrøms Amt etableret en række selvejende kulturinstitutioner med regional rækkevidde, der drives med støtte fra amt og kommuner. Flertallet modtager desuden statstilskud. Kulturinstitutionerne er bl.a. placeret i – eller tæt på - egnscentrene Nakskov, Maribo, Nykøbing Falster, Vordingborg, Næstved og Fakse. Der er tale om følgende institutioner:

Næstved Museum

Storstrøms Konserveringscenter i Næstved

Østsjællands Museum med afdelinger i Fakse og Store Heddinge
Sydsjællands Museum i Vordingborg

Det rytmiske spillested STARS i Vordingborg

Egnsteatret Cantabile 2 i Vordingborg

Møns Museum

Museet Falsters Minder i Nykøbing Falster

Middelaldercentret i Nykøbing Falster

Storstrøms Kammerensemble i Nykøbing Falster

Storstrøms Amts Symfoniorkester i Nykøbing Falster

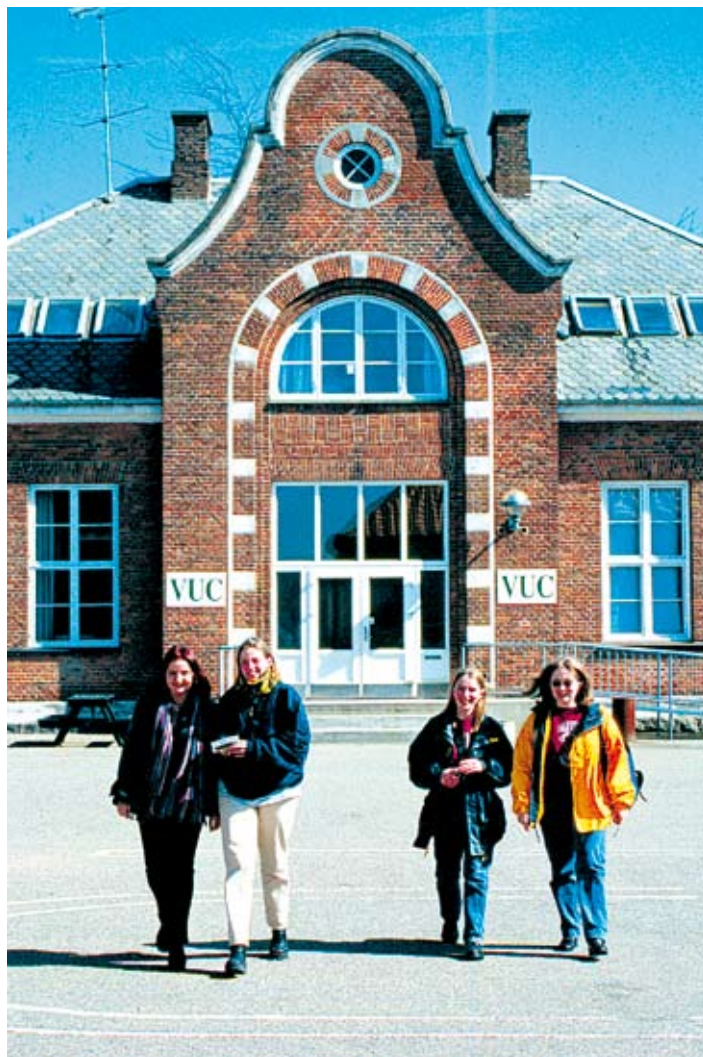
Musikalsk Grundkursus i Nykøbing Falster

Egnsteatret MASKEN i Nykøbing Falster

Storstrøms Kunstmuseum i Maribo

Lolland-Falsters Stiftsmuseum i Maribo

Reventlow-Museet i Højreby

Desuden bidrager amtet med støtte til etablerede, årlige eller biennale større kulturbegivenheder:

Teaterfestivalen WAVES i Vordingborg

Sommerudstillingen på Masnedø-fortet v. Vordingborg

Kultureventen Lys Over Lolland i Saksøbing.

2.1.2 Detailhandel

Delmål

Udviklingen i detailhandlen skal understøtte og tilpasses regionens bymønster. Det betyder bl.a., at nye butikker primært placeres i centrum af centerbyerne, på en sådan måde at bymidte og forbrugere uden bil tilgodeses.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for den regionale detailhandelsstruktur, der er defineret som eventuelle dagligvarebutikker større end 3.000 m², udvalgsvarebutikker større end 1.500 m² samt bydels- eller aflastningscentre på mere end 3.000 m² samlet i en del af byen.

Retningslinjer

1. Kommunerne kan planlægge for dagligvarebutikker op til 3.000 m² bruttoetageareal.
2. Kommunerne kan planlægge for udvalgsvarebutikker op til 1.500 m² bruttoetageareal.
3. Kommunerne kan desuden planlægge for et mindre antal udvalgsvarebutikker, der alene forhandler særlig pladskrævende varegrupper, med et bruttoetageareal over 1.500 m², når,
  - butikken placeres i det centrale område af en by, i et bydelscenter eller i et erhvervsområde med god trafik tilgængelighed for alle trafikformer, hvis butikken ikke kan indpasses i de centrale områder af en by eller en bydel,
  - det maksimale bruttoetageareal fastsættes til 5.000 m² for den enkelte butik i egnscentre og 3.000 m² i kommune- og lokalcentre,
  - kommunen i forbindelse med lokalplanlægning redegør for særlige planlægningsmæssige begrundelser for at bygge større end 1.500 m².

I de fire kommuner, hvor byerne Næstved, Vordingborg, Nykøbing Falster og Nakskov samlet udgør et regionscenter, kan der i hver kommune planlægges for 2 butikker á 5.000 m². I de øvrige egnscenterkommuner Maribo og Fakse – samt i Stege, der har egnscenterlignende funktioner, kan der i hver kommune planlægges for 1 butik på 5.000 m². I hver af de øvrige kommuner kan der planlægges for 1 butik på 3.000 m².

4. Der kan ikke planlægges for nye aflastningsområder.
5. Det eksisterende aflastningsområde, Næstved Nord i Næstved Kommune kan udbygges til et samlet maksimalt bruttoetageareal for byggeri til butiksformål på 85.000 m².
6. Inden for det eksisterende aflastningsområde Guldborgsundcentret i Nykøbing Falster Kommune kan der udlægges et område til dagligvarebutikker og udvalgsvarebutikker med et samlet bruttoetageareal på 8.000 m². Aflastningsområdet kan i øvrigt udbygges med butikker til særligt pladskrævende varegrupper på baggrund af den gældende lokalplan for området.
7. Alle kommuner kan planlægge for mindre butikker til lokal forsyning af en bydel eller lignende samt for bydelscentre med et maksimalt bruttoetageareal på 3.000 m² i bydelen.
8. I Næstved by kan der planlægges for følgende bydelscentre med det angivne, maksimale bruttoetageareal:
  - Sct. Jørgens Park i bydelen Næstved Syd på i alt 11.185 m²
  - Kalbyris i bydelen Markkvarteret på i alt 4.000 m²
  - Fodbygårdsvej i bydelen Lille Næstved på i alt 1.000 m²

Anbefalinger

Amtsrådet har ikke længere mulighed for at sikre detailhandlen i de små og mellemstore byer. Amtsrådet vil dog kraftigt opfordre kommunerne til at skabe balance mellem omsætning og forbrug i den enkelte kommune og i de enkelte, regionale handelsoplande. Denne opfordring går primært på dagligvarehandlen, herunder opretholdelse af dagligvarebutikker i lokalcentrene.

Amtsrådet vil også opfordre til, at kommunerne i langt overvejende grad planlægger for nye butikker i bymidten, så byernes kvaliteter styrkes til gavn for hele regionens udvikling.

Redegørelse

Planloven blev ændret i maj 2002, så regionplanen i stedet for at indeholde retningslinjer for den samlede detailhandelsstruktur nu kun skal have retningslinjer for den regionale detailhandelsstruktur.

Planlovens mål for detailhandlen er uændret efter at kommunerne har overtaget hovedansvaret for detailhandelsplanlægningen. Der bør være forskellige butikker i de mindre og mellemstore byer samt i de enkelte bydele i de største byer. Nye butikker skal placeres, så de er lette at komme til - især for gående, cyklende og for den kollektive trafik. Endelig skal butikker placeres på en bæredygtig måde til gavn for hele samfundet. Det betyder især, at transportafstandene i forbindelse med indkøb skal være begrænsede.

For at opfylde Folketingets og amtsrådets mål for detailhandelsudviklingen er der behov for nye butikker i de byer, hvor butikkernes omsætning er lav i forhold til forbruget, og hvor

9. I Nykøbing Falster by kan der planlægges for følgende bydelscentre med det angivne, maksimale bruttoetageareal:

- Bydelscenter Nørrebro ved Gåbensevej i bydelen Nørrebro på i alt 4.000 m²
- Bydelscenter Lindholmscentret i bydelen Østerbro på i alt 4.000 m²

10. I Vordingborg by kan det eksisterende bydelscenter i bydelen Masnedsund udbygges til et bruttoetageareal på i alt 4.000 m².

11. På Holmegaard Glasværk kan der med udgangspunkt i eksisterende bygninger planlægges for en oplevelses- og turistattraktion (Se også afsnit 3.2, retningslinje 13.), der omfatter en butiksdel med et samlet bruttoetageareal på 6.000 m². Butiksdelen omfatter:

- en butik på 1.500 m² til salg af produkter fra Holmegaard Glasværk / Royal Scandinavia,
- små butikker på 50-300 m² pr. butik - samlet 2.500 m² til mindre butikker, der sælger egne produkter i tilknytning til produktionsstedet inden for f.eks. fødevarerbranchen (bageri, slagter, pølse- mager o.l.),
- 1.000 m² til lokale kunstnere, der kan producere glaskunst, maleri m.v. og sælge egne varer,
- 1.000 m² til mindre butikker til lokalforsyning af områdets beboere og turister.

butikkerne ligger dårligt placeret i forhold til bymidten og den trafikale tilgængelighed. I alle amtets byer kan der dog være behov for nybyggeri og omdannelse for at tilpasse gamle butikker til nutidens krav og for at skabe attraktive og levende bymiljøer.

Store butikker

Den regionale detailhandelsstruktur omfatter dagligvarebutikker større end 3.000 m² og udvalgsvarebutikker større end 1.500 m². Ifølge amtets detailhandelsanalyse fra 1998 er der 4 dagligvarebutikker i amtet, som er større end 3.000 m²; 2 i Næstved, 1 i Nykøbing Falster og 1 i Præstø. En del dagligvarebutikker er lige under eller akkurat 3.000 m². Ud af 27 udvalgsvarebutikker over 1.500 m² er de 10 møbelbutikker og 11 er trælasthandler - altså butikker til særligt pladskrævende varer. Kun 6 er almindelige udvalgsvarebutikker,

inklusiv dele af Bilka i Næstved og Føtex i Nykøbing Falster.

I modsætning til tidligere er det kun Vordingborg Kommune, der ved denne revision af regionplanen har ønsket dagligvarebutikker på mere end 3.000 m². Ingen kommuner har ønsket almindelige udvalgsvarebutikker på mere end 1.500 m². Så store butikker vil forudsætte særlige, planlægningsmæssige begrundelser i regionplanen og de vil typisk have en uhensigtsmæssig regional betydning. Derfor giver regionplanen ikke mulighed for at planlægge for sådanne store butikker.

Hvis der senere skal planlægges for store butikker, vil det givetvis udløse krav om et regionplantillæg med VVM-redegørelse. I denne proces vil begrundelser og regional betydning blive konkret belyst og vurderet.

Kommune	Bydel – eksisterende butiksareal		Heraf butiksareal i bydelscenter		Samlet ramme for bydelscentret
Næstved	Syd	20.940 m ²	Sct. Jørgens Park	9.185 m ²	11.185 m ²
	Markkvarteret	7.380 m ²	Kalbyris	1.630 m ²	4.000 m ²
Nykøbing Falster	Nørrebro	4.308 m ²	Nørrebro v. Gåbensevej	2.563 m ²	4.000 m ²
	Østerbro	4.778 m ²	Lindholmcentret	1.674 m ²	4.000 m ²
Vordingborg	Masnedsund	2.579 m ²	Masnedsund	2.579 m ²	4.000 m ²

Butikker, der alene forhandler særligt pladskrævende varegrupper, betragtes som udvalgsvarerbutikker, der normalt kun må være op til 1.500 m². Det kan dreje sig om biler, byggematerialer, planter, møbler, køkkenelementer eller andre varer, der i sig selv er store, eller som kræver megen udstillingsplads. Arealer til disse butikker kan udlægges i kommuneplanen uden regionplanlægning, når der er tale om områder, som udelukkende skal anvendes til de nævnte varegrupper. Hvis der skal placeres butikker med et større bruttoetageareal end 1.500 m² i et sådant område, skal regionplanen indeholde retningslinjer om beliggenheden og den maksimale butiksstørrelse, men regionplanen skal ikke afgrænse området.

Hvis butikkerne skal være større end 1.500 m², skal regionplanen samtidig redegøre for en særlig planlægningsmæssig begrundelse for dette. Mange af disse butikker er ofte større, da de store varer kræver megen plads til både salgsareal, udstilling og lager. Det er derfor ofte svært at indpasse butikkerne i de centrale bydele. Kommunerne kan derfor planlægge for et mindre antal af sådanne, store butikker, jf. retningslinje 3. Det vil typisk ske i eller direkte op til erhvervsområder uden for bykernen. Hvis der i et område udelukkende placeres butikker til særligt pladskrævende varer, er området ikke omfat-

tet af retningslinjerne for bydels- og aflastningscentre.

De enkelte kommuner kan kun planlægge for et mindre antal af disse butikker afhængig af byernes størrelse og centerstatus. Det sikrer dels, at antallet af de store butikker til pladskrævende varegrupper afstemmes med kundeoplandet, og dels at også de mindre byer har muligheden for sådanne butikker.

Bydelscentre

Den regionale detailhandelsstruktur omfatter også bydels- og aflastningscentre på mere end 3.000 m² samlet i en del af byen. I de største byer i amtet findes der fuldt udbyggede boligområder i en sådan afstand fra bykernen, at det er hensigtsmæssigt med lokale butikker. Kommunerne kan selv tillade butikker til lokalforsyning i mindre omfang, eller de kan udlægge bydelscentre på op til 3.000 m², uden at det vil være omfattet af regionplanlægningen.

I amtets største byer findes der en række bydelscentre, som enten allerede nu forudsætter retningslinjer i regionplanen, eller som ønskes udvidet til over 3.000 m². Der er tale om mindre, samlede centerbyggerier i bydele, hvor der desuden ligger et mindre antal spredte butikker. Selv mindre udvidelser af disse bydelscentre vil efter amtets opfattelse ikke påvirke den regionale detailhandelsstruk-

tur væsentligt. Derfor er disse bydelscentre tildelt en samlet ramme, der både indeholder det eksisterende butiksareal og en mulighed for nybyggeri.

Nykøbing Falster Kommune har i den gældende kommuneplan opdelt både Nørrebro og Østerbro i en indre og en ydre bydel. Kommuneplanen giver mulighed for et bydelscenter på op til 3.000 m² i hver af de fire bydele. Med retningslinje 9 får kommunen nu i stedet en mulighed for at udlægge ét bydelscenter på 4.000 m² ved Gåbensevej på Nørrebro og ét bydelscenter på 4.000 m² ved Lindholmcentret på Østerbro.

Aflastningsområder

Hidtil har der ikke været behov for at udlægge nye aflastningsområder. Det betyder, at Næstved Nord og Guldborgsundcentret i Nykøbing Falster er de eneste aflastningsområder i amtet. Regionplanen fastlægger for hvert område et samlet, maksimalt bruttoetageareal, der indeholder det eksisterende butiksareal og en mindre ramme for yderligere udbygning. Arealerne er fastlagt ud fra de muligheder, der allerede ligger i gældende lokalplaner for områderne. Dermed er der tale om en uændret videreførelse af rammerne i Regionplan 2001.

Da lovgrundlaget for retningslinjerne i Regionplan 2005 er ændret i forhold til grundlaget

for Regionplan 2001, kan tallene ikke direkte sammenlignes. Regionplan 2001 havde en ramme for nybyggeri og omdannelse til butikksformål, mens det eksisterende butikksareal og restrummeligheden i lokalplanerne kun fremgik af vurderinger i redegørelsen. I denne Regionplan 2005 skal vi nu fastsætte et samlet bruttoetageareal for aflastningsområdet.

Næstved Nord

Regionplan 2001 muliggjorde en udbygning af Næstved Nord indenfor gældende lokalplaners rammer. Næstved Kommune opgjorde i 2002 det eksisterende butikksareal til 65.270 m². Det svarer til amtets opgørelse fra 1999, inklusiv tilladte byggeprojekter. Restrummeligheden i gældende lokalplaner blev i 1999 opgjort til 30.750 m². Den er siden faldet til 24.841 m².

På baggrund af disse opgørelser – og ud fra de ændrede bestemmelser i planloven har amtet efter forhandlinger med Staten fastsat en samlet ramme på 85.000 m². Det betyder, at der kan bygges ca. 20.000 m² yderligere til butikksformål i området. Denne ramme svarer til mulighederne i Regionplan 2001 – korrigeret for udført byggeri i den mellemliggende periode.

Næstved Kommune har ønsket at planlægge for butikker på et ubebygget areal nordvest for Næstved Storcenter. Da regionplanen ikke længere skal afgrænse aflastningsområdet, kan områdets afgrænsning justeres, som det er ønsket af kommunen, når blot det sikres, at det samlede bruttoetageareal i området ikke øges. Det kan ske ved at ændre anvendelsesbestemmelserne i lokalplan C3.1-1 og dermed begrænse restrummeligheden i dette område, for derefter

at udarbejde en ny lokalplan for område C5.1.

Amtsrådet mener, at den ønskede fleksibilitet i planlægningen vil resultere i en bedre byplanlægning og i en bedre afvikling af trafikken i området, end det ville være tilfældet, hvis området skulle udbygges efter den gældende lokalplan C3.1-1. Hertil kommer, at der pågår en markant boligudbygning på denne side af Næstved Nord.

Guldborgsundcentret

Guldborgsundcentret i Nykøbing Falster rummer i dag 20.329 m² butikksareal. Hovedparten af butikkerne er de særligt pladskrævende butikker, som ikke medregnes i et bydels- eller aflastningscenter.

Regionplan 2001 muliggjorde også her en udbygning indenfor rammerne af den gældende lokalplan. Den giver ifølge kommunens opgørelse mulighed for at opføre yderligere 23.000 m² butikker til særligt pladskrævende varer. Kommuneplantillæg nr. 1 om detailhandel muliggør, at der i stedet kan udarbejdes en ny lokalplan for området, som vil give mulighed for at opføre yderligere 3.000 m² almindelige udvalgsvarerbutikker og 17.000 m² særligt pladskrævende butikker.

Efter forhandlinger med Staten er det maksimale bruttoetageareal for aflastningsområdet Guldborgsund nu fastsat til 8.000 m² dagligvare- og udvalgsvarerbutikker. Arealet omfatter det eksisterende Føtex varehus samt den ramme på 3.000 m², der i Regionplan 2001 var udlagt til nye udvalgsvarerbutikker. Arealet omfatter derimod ikke butikker til særligt pladskrævende varer. Disse butikker kan dels etableres på baggrund af den gældende lokalplan, dels på baggrund af

en ny lokalplan, der kun må omfatte sådanne butikker.

Butikker på Holmegaard Glasværk

Glasproduktionen på Holmegård Glasværk er blevet indskrænket igennem en årrække. En stor del af de eksisterende bygninger er derfor blevet overflødiggjort, og der skal findes nye anvendelsesmuligheder. En helhedsplan for Glasværket skitserer en række fremtidige anvendelsesmuligheder; produktion, turisme, museum, butikker, småproduktion og boliger. Det er et mål, at eksisterende bygninger så vidt muligt skal opretholdes. Turistdelen af projektet er nærmere beskrevet i afsnit 3.2.

I den nordlige del af området forventes en del af de overflødiggjorte lagerbygninger nedrevet, mens en del af de solide værkstedsbygninger ventes genanvendt. Planen er at videreudvikle området som et oplevelses- og turistcenter, herunder udvikle et område med én stor butik til salg af produkter fra Holmegaard Glasværk / Royal Scandinavia samt små butikker på 50-300 m² pr. butik inden for den samlede bygningsmasse.

Projektet vil udnytte eksisterende bygninger, og er på den måde med til at bevare et kulturmiljø. Projektet er ikke et traditionelt detailhandelscenter, men en del af en større turistattraktion, hvor produktion og salg er en integreret oplevelse. Et af potentialerne for regional udvikling i Sydsjælland er netop turisme og oplevelser. Holmegaard Glasværk ligger tæt på den eksisterende turistmagnet, BonBon Land og på Næstved Storcenter. Kundegrundlaget er dermed allerede i stort omfang til stede i området. Hertil kommer, at det med de

planlagte boliger også vil være et spændende bosætningsprojekt. Bymiljøet omkring glasværket fremtræder som et gammelt købstadsmiljø med blandet bolig og erhverv – som en by i byen.

Butikkerne, der sælger egne produkter i tilknytning til produktionsstedet samt de mindre butikker til lokalforsyning af områdets beboere og turister er ikke omfattet af den regionale detailhandelsstruktur. Disse butikker kan udlægges gennem kommuneplanen, jf. planlovens § 5d, stk. 2, nr. 3 og 4. Amtet har alligevel valgt at medtage en retningslinje for projektet, fordi det samlede butiksareal i området udgør 6.000 m², og fordi det også er et spændende turistprojekt, som amtsrådet ønsker at bakke op omkring.

VVM og detailhandel

Etablering af detailhandelscentre, der på grund af størrelsen har regional betydning, kan først ske, når amtsrådet endeligt har vedtaget et regionplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse for projektet, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 428 af 2. juni 1999 om VVM-reglerne.

Store udvidelser af detailhandelscentre med regional betydning kan også være omfattet af VVM-reglerne, hvis udvidelsen vurderes at have lige så stor virkning på omgivelserne som et nybyggeri.

Ifølge samme bekendtgørelse kan alle butikscentre uanset størrelse være omfattet af VVM-reglerne, hvis amtet vurderer, at byggeriet pga. størrelse og placering vil få væsentlig indvirkning på miljøet.

Endelig skal amtet vurdere, om udvidelser eller ændringer af eksisterende butikscentre vil være til skade for miljøet, før projekterne kan sættes i værk.

Kommuneplanlægning

Kommunerne skal som udgangspunkt planlægge inden for retningslinjerne i denne Regionplan 2005. Planlovens overgangsbestemmelser for detailhandel medfører dog, at indtil der er tilvejebragt bestemmelser i kommuneplanens hovedstruktur og rammer for lokalplanlægningen om den samlede detailhandelsstruktur i kommunen, kan der kun kommune- og lokalplanlægges for butikker i overensstemmelse med retningslinjerne i Regionplan 2001. De kommuner, der endnu ikke har foretaget en sådan fuld revision af sin kommuneplans detailhandelsbestemmelser i henhold til planloven,

skal derfor planlægge inden for retningslinjerne i Regionplan 2001 med det tilhørende Bilag 4.

Følgende kommuner har via en samlet detailhandelsplanlægning overtaget kompetencen til bl.a. at afgrænse den centrale bydel og til at fastsætte butiksstørrelser inden for planlovens maksimumsgrænser:

- Fakse Kommune,
- Fladså Kommune,
- Nakskov Kommune,
- Nykøbing Falster Kommune,
- Nysted Kommune,
- Næstved Kommune,
- Nørre Alslev Kommune,
- Præstø Kommune,
- Stevns Kommune,
- Sakskøbing Kommune,
- Sydfalster Kommune og
- Vordingborg Kommune.

2.2 Byvækst og erhvervslokalisering

Retningslinjer

1. Der udlægges nye arealer til byformål i overensstemmelse med Hovedstruktur kortet (1:100.000). De konkrete arealer er beskrevet og vist på små kort i afsnit 2.2.2. Arealerne er udlagt efter kriterierne i redegørelsen. I flere kommuner er amt og kommune blevet enige om at udtage arealer af kommuneplanens rammer, som forudsætning for at udlægge nye arealer. Disse arealer fremgår derfor ikke længere af hovedstrukturkortet. Kommuneplanlægning for nye arealer og for udtagning af gamle arealer skal ske samtidig.
2. Fremtidig byvækst skal placeres i byzone i eksisterende byer, eller i direkte tilknytning hertil (dvs. de udpegede centerbyer). Byvæksten skal altid ske indefra den eksisterende by og udad.
3. I kystnærhedszonen kan der kun inddrages nye arealer i byzone og planlægges for anlæg i landzone, hvis der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering.
4. I kystnærhedszonen forudsættes, at den rummelighed, der findes i eksisterende udlagte arealer til byvækst, udnyttes, før nye arealer inddrages til byvækst.
5. I kystnærhedszonen skal nye arealer til byzone og anlæg i landzone lokaliseres i størst mulig afstand fra kystlinjen og fortrinsvis bag eksisterende bebyggelse.
6. Byernes udbygning og endelige afgrænsning mod det åbne land bør planlægges på en sådan måde, at landskabelige værdier påvirkes mindst muligt.
7. Langs nye byområders afgrænsning mod det åbne land kan regionplanmyndigheden af hensyn til særlige landskabsinteresser i det åbne land stille krav om, at der udlægges, plantes og vedligeholdes afskærmende beplantningsbælter med en bredde af mindst 10 meter.
8. Selv om et areal er udlagt til fremtidig byvækst, skal de mindre naturområder og kulturhistoriske anlæg m.v., der er omfattet af generelle beskyttelsesbestemmelser, bevares som landskabsmæssige værdier for borgerne og som levesteder for det vilde dyre- og planteliv.
9. Byudvikling langs motorveje og disses tilslutningsanlæg, hovedlandeveje og landeveje skal ske på en sådan måde, at yderligere lokal trafik på langs og på tværs af det overordnede vejnet så vidt muligt undgås. Specielt skal den lette trafik tilgodeses.
10. Ved byvækst langs motorveje og disses tilslutningsanlæg, hovedlandeveje og landeveje skal der i kommuneplanerne efter aftale med vejbestyrelsen fastlægges bestemmelser om bredden af et afskærmende beplantningsbælte ud mod den overordnede vej. Ved nye boligbebyggelser bør der som minimum være et plantebælte mod motorveje og disses tilslutningsanlæg, hovedlandeveje og landeveje, der har en bredde, som svarer til afstanden fra vejskel til tinglyst vejbyggelinie-begrænsning på privat ejendom. (Se 4.1.6)

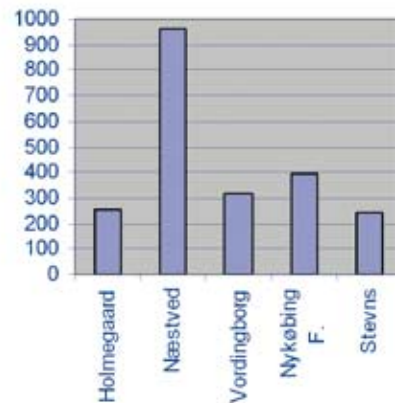
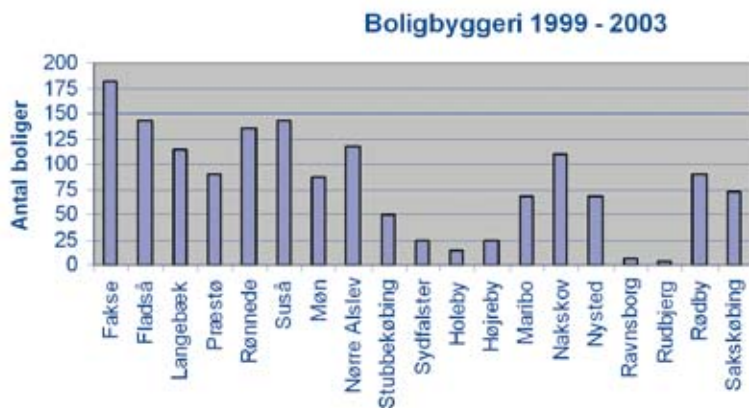
Delmål

Der skal være gode og velbeliggende arealer til rådighed ved amtets centerbyer, så de sikres mulighed for udvikling. Det samlede arealforbrug til byvækst må dog ikke være større end nødvendigt, og byvæksten skal ske under hensyn til de erhvervs- og beskyttelsesinteresser, der er knyttet til det åbne land.

Anbefalinger

Kommunerne opfordres til at arbejde for, at byudviklingen sker, der hvor regionplanen giver mulighederne. Disse arealer er udlagt under hensyn til byggebehov, kommuneplanerne, landskab, natur og miljø. Større arealer til byvækst med en anden placering kan ikke forventes at

blive inddraget i planlægningen i planperioden, som det er sket med "byvækst-tillægget" til Regionplan 2001.

Redegørelse

Kommunernes ønsker til nye byvækstarealer er blevet vurderet ud fra arealernes beliggenhed i forhold til nedenstående kriterier. For at vurdere arealerne i forhold til den 12-årige planhorisont har kommunerne oplyst om rummeligheden i eksisterende planer. Disse oplysninger er sammenholdt med byggeprognoser for planperioden og med befolkningsudviklingen.

Beliggenheden

Ud over retningslinjerne for byvækst har amtsrådet brugt en række kriterier ved gennemgangen af kommunernes ønsker til byvækst. Kriterierne var tidligere retningslinjer, men er nu ændret til kriterier for amtets egen administration. De kan ikke håndhæves overfor kommunerne som regionplan-retningslinjer, men de stammer alle fra lovgivningen og er derfor vigtige for den samlede forståelse. Følgende kriterier er brugt ved placeringen af byvæksten:

- Hensyn til landskabelige, jordbrugsmæssige, natur- og kulturhistoriske interesser
- Hensyn til vandindvindings- og råstofinteresser
- Muligheden for forebyggelse af forurening og støj

- Hensyn til trafikikkerhed og fornuftig afvikling af trafikken
- Bedst mulige betingelser for den kollektive trafikbetjening
- En hensigtsmæssig varme-, energi- og vandforsyning samt spildevandsbortskaffelse

I kystnærhedszonen gælder en særlig tilbageholdenhed for byudvikling. Byudvikling i kystnærhedszonen skal som hovedregel drejes væk fra kysten for at sikre så lange åbne strækninger langs kysten som muligt. Nye arealer til byzone og anlæg i landzone skal lokaliseres i størst mulig afstand fra kystlinien og fortrinsvis bag eksisterende bebyggelse.

Hovedprincippet, om at byudviklingen skal drejes ind i landet, kan kun fraviges i ganske særlige tilfælde, hvor hensynet til kystlandskabets topografi eller tilgrænsende naturområder klart kan begrunde det. Grønne kiler og landskabsstrøg på kyststrækninger, der i øvrigt er domineret af bymæssig bebyggelse, forudsættes opretholdt. Ved bebyggelser, der fremtræder "punktvis" i landskabet, forudsættes de "mellemlemliggende" åbne ubebyggede strækninger af kysten opretholdt.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for arealudlæg til byvækst. Regionplanen skal desuden sikre, at der ikke udlægges mere areal til byvækst, end hvad der med rimelig margin kan forventes at blive brugt for i den 12-årige planperiode.

	12 års behov i hektar for byggeri til:			Samlet behov (ha)	Planlagte arealer med RP 2005
	Boliger	Erhverv	Offentlige formål		
Storstrøms Amt	851	300	79	1230	2693
Fakse	41	15	5	61	99
Fladså	35	4	3	42	64
Holeby	4	2	1	7	93
Holmegaard	61	14	4	79	74
Højreby	6	1	2	9	34
Langebæk	27	3	1	31	80
Maribo	16	11	9	36	137
Møn	21	6	7	34	56
Nakskov	27	44	1	72	195
Nykøbing. F.	95	35	12	142	255
Nysted	16	3	4	23	61
Næstved	231	54	15	300	513
Nørre Alslev	29	25	2	56	99
Præstø	21	3	1	25	43
Ravnsborg	2	5	0	7	32
Rudbjerg	1	6	1	8	12
Rødby	3	6	2	11	80
Rønnede	33	8	2	43	112
Sakskøbing	18	26	1	45	84
Stevns	56	6	7	69	97
Stubbekøbing	12	2	2	16	52
Suså	35	8	1	44	88
Sydfalster	5	5	1	11	78
Vordingborg	60	17	5	82	257

Byggebehov

Rummeligheden i eksisterende, planlagte arealer i de enkelte kommuner fremgår af afsnit 2.2.2. Da rummeligheden i flere tilfælde har været større end behovet for arealer, har flere kommuner taget arealer ud af planen ved denne revision. Det er typisk arealer, som med tiden er kommet til at ligge uhensigtsmæssigt i forhold til den nuværende byudvikling. I alt er der taget 205 hektar ud af planlægningen ved denne revision.

Ovenstående tabel viser behovet for arealer (ha) til hhv. bolig-, erhvervs- og offentligt byggeri i den 12-årige planperiode 2005 – 2017. Tallene er beregnet på

baggrund af Danmarks Statistiks tal for byggeriet i årene 1999-2003. På den måde tages der højde for de senere års vækst i byggeaktiviteten. Der er regnet med hhv. 10 boliger og 3.000 m² erhverv pr. ha samt med en bebyggelsesprocent på 40, når det gælder offentligt byggeri. Tallene har været vejledende for at vurdere behovet for nyudlæg.

De fleste nye børneinstitutioner opføres

integreret i de nye boligområder. Det er en af grundene til, at der udlægges arealer til boligformål med en rimelig margin i forhold til det beregnede behov.

2.2.1 Arealer til erhvervsformål, herunder arealer til særligt forurenende virksomheder

Delmål

Mulighederne for beskæftigelse i amtet skal øges. Det forudsætter, at der skabes flere arbejdspladser især inden for produktions- og serviceerhverv. Amdsrådet vil derfor yde en aktiv indsats for at øge beskæftigelsesmulighederne. Disse bestræbelser skal støttes bl.a. ved hjælp af velplanlagte arealer til erhvervsformål, ved forbedring af infrastrukturen, gennem amtets erhvervsprogrammer samt igennem arbejdet med at gennemføre renere teknologi-strategien.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for beliggenheden af virksomhed m.v., hvortil der af hensyn til forebyggelse af forurening må stilles særlige beliggenhedskrav.

Regionplanen skal også indeholde retningslinjer for beliggenheden og udformningen af større enkeltanlæg, der må antages at påvirke miljøet i væsentlig grad, dvs. de såkaldte VVM-anlæg.

Retningslinjer

1. Erhvervsarealer skal normalt placeres i overensstemmelse med den regionale centerstruktur dvs. primært i regions-, egn- eller kommuncentrene, sekundært i lokalcentre.
2. Mulighederne for at etablere erhverv på gamle erhvervs- og havnearealer i byerne bør undersøges, før der inddrages nye arealer. Især nye service- og videnvirksomheder kan med fordel indpasses centralt i byerne – og ofte i blandede bolig- og erhvervsområder.
3. Der kan i landzone i særlige tilfælde gives tilladelse til etablering og udvidelse af virksomheder, der er tilknyttet landbrug, fiskeri eller råstofudnyttelse, og som på grund af deres karakter ikke kan indpasses i erhvervsarealerne i byerne. Sådanne virksomheder kan bl.a. opstå i forbindelse med satsning på agroindustri i Rudbjerg og Nakskov Kommune. Se hovedstrukturkortet.
4. Placering af særligt forurenende virksomheder, som påvirker miljøet i væsentlig grad, kan kun ske ved tillæg til regionplanen. Tilsvarende gælder beliggenheden og udformningen af større enkeltanlæg, der må antages at påvirke miljøet i væsentlig grad, og hvor der i forbindelse med udarbejdelsen af regionplantillægget skal laves en VVM-redegørelse.
5. For særligt vandforbrugende virksomheder skal der så vidt muligt anvendes sekundavand og/eller etableres recirkulering af vand.
6. Større eksisterende enkeltvirksomheder, som ikke er placeret på hertil egnede erhvervsarealer, kan udvides eller omlægges, hvis det i kommune- og lokalplanlægningen godtgøres og sikres, at udvidelsen ikke strider imod de planlægningsmæssige hensyn i region- og kommuneplanen og ikke vil medføre større miljømæssige eller andre gener i forhold til omgivelserne.
7. I Rødby Kommune kan der etableres et godstransportcenter i forbindelse med motorvejsnet, jernbanenet og havn. Formålet med centret er at tilbyde serviceydelser i forbindelse med godsbehandling, at give plads til virksomheder, hvor godsbehandling udgør en betydelig del af omsætningen, samt at tilbyde forskellige serviceydelser for den privat- og erhvervstrafik, der i øvrigt passerer centret. Den endelige placering af centret skal gennem kommuneplanlægningen koordineres med planerne om en fremtidig fast forbindelse over Femern Bælt.
8. I de kommuner, hvor eksisterende erhvervsarealer er placeret uheldigt i forhold til regionplanens målsætning, kan der udlægges nye arealer til erstatning for de uheldigt placerede arealer. Samtidig skal de uheldigt placerede arealer overgå til andet formål, eventuelt udskydes til senere anvendelse.
9. ”Vest for Stensved udlægges et erhvervsområde til virksomheder, der har et særligt transportbehov og som vil være til gavn for den samlede erhvervsudvikling i den nye kommune. Lokalplanen for området skal indeholde en helhedsplan for områdets udbygning og erhvervsudvikling.”

Anbefalinger

Kommunerne opfordres til at samarbejde om udlæg af erhvervsarealer, så virksomheder med forskellige beliggenhedsbehov tilbydes de rette lokaliteter.

Der skal i kommuneplanerne, bl.a. ved arealudlæg til erhvervsformål, skabes grundlag for placering af de nødvendige arbejdspladser i de enkelte bysamfund. Samtidig skal væsentlige gener fra erhvervsområder for det øvrige bysamfund undgås. Endvidere bør arealerne placeres således, at tilgængeligheden fra boligområderne bliver bedst mulig, specielt med kollektiv transport.

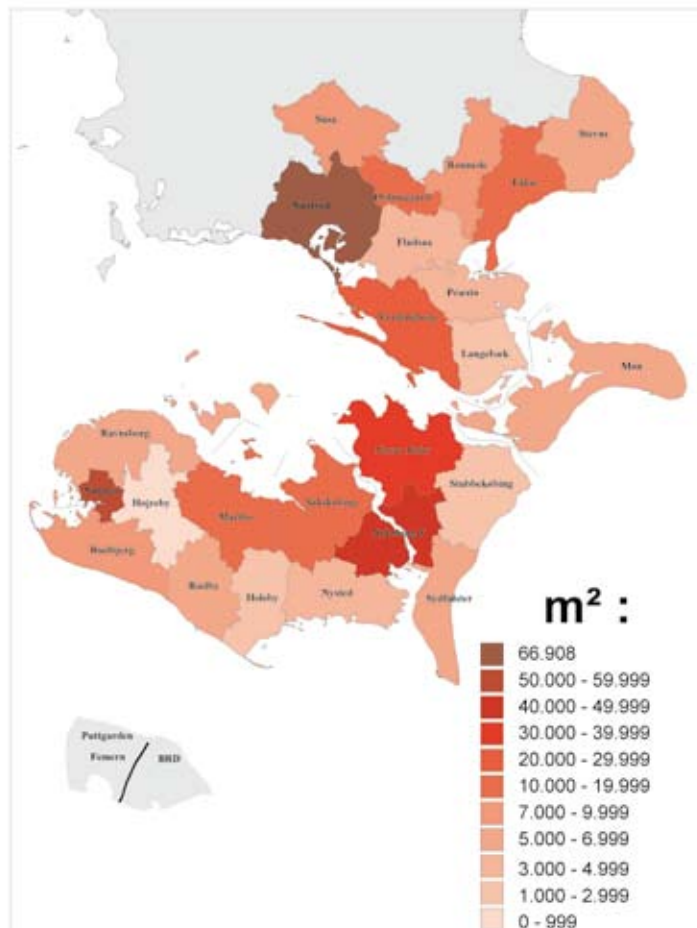
Redegørelse

Der er i amtet udlagt store, velbeliggende erhvervsområder i tilknytning til det regionale centermønster. Samtidig ændres erhvervsstrukturen i retning mod færre produktionsvirksomheder til flere servicevirksomheder, som i højere grad kan integreres i eksisterende byområder. Endelig rummer tomme landbrugsbygninger og ændrede landzonebestemmelser store muligheder for erhverv uden for planlagte erhvervsområder. Der er derfor kun medtaget enkelte nye erhvervsområder i forhold til den tidligere regionplan.

I oplandene til de 4 regionscentre og de 2 egnscentre er der udlagt et fælleskommunalt industriområde (se Hovedstruktur kortet 1:100.000). Ved placeringen af disse arealer er der taget vidtgående hensyn til en hensigtsmæssig beliggenhed i forhold til det regionale trafiksystem med henblik på at skabe den størst mulige tilgængelighed inden for hvert arbejdskraftområde.

Fuldført privat erhvervsbyggeri i perioden 1998 - 2003

Kort 2.2.1.1

De 6 fælleskommunale industriområder er lokalplanlagt til at modtage virksomheder, som har et særligt stort arealbehov og/eller efterspørger arbejdskraft fra regions- eller egnscenteroplandet. Områderne forbeholdes således anvendt til større industri- og værkstedsvirksomhed samt entreprenør- og oplagsvirksomhed.

De fælleskommunale industriområder samt regions-, egns- og kommunecentrenes erhvervsområder skal planlægges med henblik på, at de skal kunne rumme forskellige brancher. Derved skabes mulighed

for at de enkelte industricentre og byers erhvervsområder kan få alsidig sammensat industri. Dette gælder dog ikke områder til særligt forurenende industri.

På trods af rummeligheden i velbeliggende erhvervsområder har amtsrådet valgt at støtte ønsket om at udlægge et nyt, fælleskommunalt erhvervsområde ved motorvejen vest for Stensved. Arealet udlægges med udgangspunkt i et kommuneplanlagt erhvervsområde, så det kan passe sammen med planlovens og regionplanens principper om, at byer skal vokse inde fra og ud. Som det er formuleret i

retningslinje 2.2.1.9 skal kommunen udarbejde en helhedsplan for områdets udbygning og erhvervsudvikling. Det skal sikre, at området forbeholdes virksomheder, der har en klar fordel af den motorvejsnære lokalisering, og som på afgørende vis kan medvirke til erhvervsudviklingen på Sydsjælland.

Arealet ligger knapt 3 km fra kysten, og er derfor omfattet af kystnærhedszonen. Det vurderes, at erhvervsområdet ikke vil påvirke kystlandskabet væsentligt, dels pga. afstanden til kysten dels pga. terræn- og bebyggelsesforhold på stedet. Området udlægges ikke fordi det fordrer en kystnær placering, men fordi placeringen i den vestlige ende af kommunecentret Stensved muliggør en lokalisering tæt på motorvejen.

Enkelte større centerbyer ved motorvejen er allerede i dag vokset ud til motorvejen, hvor der så er placeret erhvervsområder i respekt for vejbyggelinjer m.v. Øvrige centerbyer tæt på motor-

vejen kan på sigt vokse naturligt ud til motorvejen. Til den tid kan der også her planlægges for nye erhvervsområder ud fra hensynene til det samlede erhvervsliv i regionen samt til hensynene i regionplanen i øvrigt.

Virksomheder med særlige beliggenhedskrav og VVM-pligtige virksomheder

I Miljøministeriets "Håndbog om Miljø og Planlægning" er der i virksomhedsbeskrivelserne angivet, hvorvidt en virksomhedstype bør lokaliseres i områder forbeholdt virksomheder med særlige beliggenhedskrav. Retningslinjerne fastlægger kriterierne for lokalisering af de særligt forurenende virksomheder. Der er ikke i forbindelse med udarbejdelse af Regionplan 2005 foretaget nye arealudlæg til denne type virksomheder.

Retningslinjerne for de VVM-pligtige anlæg udformes først, når amtet har kendskab til konkrete anlægsplaner. Retningslinjer for et sådant anlæg vil derfor

typisk blive fastlagt i et tillæg til regionplanen, der alene omhandler det pågældende anlæg.

Udviklingen i begrænsningen af forureningen har bevæget sig fra strategier omkring vand, jord og luft – også kaldet "fortyndingsprincippet" - mod strategier rettet mod forebyggelse - "Renere teknologi". Denne ændring i opfattelse og muligheder blev indarbejdet som det bærende princip i miljøbeskyttelsesloven. I forhold til den fysiske planlægning vil gennemførelsen af renere teknologi-strategien med deraf følgende forureningsforebyggelse reducere behovet for områder til særligt forurenende virksomheder.

2.2.2 Konkrete, nye arealudlæg

Redegørelse

I "Overblik over statslige interesser i regionplanrevision 2005" kræver staten, at regionplanen viser, hvor den fremtidige byudvikling kan finde sted. Samtidig opfordrer staten til, at amtet revurderer beliggenhed og rummelighed til byvækst i gældende arealreservationer. Udlæg af nye byvækstområder bør ske på baggrund af ajourførte oversigter over planlagte arealer.

Til brug for arbejdet med regionplanen har alle 24 kommuner indsendt oplysninger om:

- byggebehov i den kommende 12 års planperiode,
- rummeligheden i eksisterende og evt. nye arealreservationer,
- kortmateriale der viser beliggenheden af arealerne,
- kommunens revurdering af uudnyttede arealreservationer.

Nedenfor nævnes hvilke nye arealer til byformål, der er udlagt i denne regionplan. Ønsker om jordbrugsparceller er ikke medregnet, da det ikke er byvækst ved byzone-centerbyerne. Arealudlæggene til ferie- og fritidsformål nævnes i kapitel 3.

I alt udlægges yderligere 526 hektar i forhold til mulighederne i Regionplan 2001 samt i gældende lokal- og kommuneplaner. Samtidig har kommunerne foreslået, at der tages 205 hektar ud af planerne.

Der er tale om udlæg, der begrundes i en hensigtsmæssig byudvikling i forhold til eksisterende infrastruktur, samt byvækst der er begrundet i et vurderet behov i planperioden. Arealerne er gennemgået og fundet i overensstemmelse med kystcirkulærets bestemmelser.

Generelle kommentarer til de enkelte nye arealudlæg

For alle de udlagte arealer gælder det, at der p.t. ikke er amtslige interesser, som bevirker, at der ikke kan byudvikles på de udlagte arealer. På trods af dette skal der tages højde for en række forskellige forhold, når der konkret skal kommune- og lokalplanlægges for de udlagte områder. Fælles for de udlagte arealer gælder:

- at der i et vist omfang kan forekomme beskyttede naturtyper, ligesom der kan forekomme forskellige bygge- og beskyttelseslinier,
- at der kan være arkæologiske interesser i området i form af fortidsminder på eller i jorden, som er beskyttet af museumsloven,
- at adgangsvejene til de nyudlagte områder generelt set skal foregå ad nyudlagte eller eksisterende kommuneveje,
- at de nyudlagte arealer til boligformål forudsættes at høre under de enkelte kommuners kloakopland,
- at arbejdet skal standses, hvis der i forbindelse med bygge- og/eller anlægsarbejder på de udlagte arealer konstateres forurening, jf. § 71 i Lov om jordforurening,
- at der ved placering og indretning af anlæg samt ved udlæg af arealer til formål, der kan indebære en risiko for grundvandsforurening, skal tages hensyn til beskyttelse af grundvandsressourcen. Før arealerne inddrages til sådanne formål, skal der foretages mere detaljerede hydrologiske undersøgelser for at sikre, at eksisterende og fremtidige indvindingsinteresser ikke berøres.

Herudover skal der planlægges for de udlagte arealer i overens-

stemmelse med gældende love og gældende regionplan.

Nye byvækstarealer i Regionplan 2005

De nye arealer, der er medtaget til byvækst i regionplanen, er vist på kort 2.2.2. Tallet "udlagt i kommune- og lokalplan" indeholder også de arealer, der er udlagt til byvækst via Tillæg nr. 11 til Regionplan 2001.

1 - Fakse Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 103 ha til byformål
Der udlægges ikke nye byområder.

2 - Fladså Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 62,6 ha til byformål
I den sydøstlige udkant af Lov medtages 1,5 ha til boliger.
Vest for Mogenstrup medtages de 7,6 ha ved Svalehøjen, der blev taget ud med byvækst-tillægget.
Vest for Everdrup kan der fortsat, som vedtaget i Regionplan 2001, medtages 2,7 ha til boliger.
Arealet vises ikke på hovedstrukturkortet, da Everdrup ikke er en lokalcenterby.

3 - Holeby Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 83 ha til byformål.
Syd for Grønt Center medtages 8,5 ha til erhverv.
Midt i Holeby – nord for kommuneplanens område C1 medtages 1,5 ha til centerformål.

4 - Holmegaard Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 26,6 ha til byformål
Sydvest for Toksværd udtages 4,4 ha erhverv.
Sydvest for Fensmark medtages 20 ha til boliger.
Øst for Fensmark medtages 20 ha til boliger.
Øst for Holme-Olstrup medtages 8 ha til boliger.

5 - Højreby Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 33,5 ha til byformål
Der udlægges ikke nye byområder.

6 - Langebæk Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 63,5 ha til byformål
I den sydlige ende af Mern udtages 8,8 ha byzone uden rammebestemmelse.

Sydøst for Mern udtages 2,5 ha.
Nordvest for Stensved medtages 14,8 ha til boliger.
Mellem Stensved og et kommuneplanlagt rammeområde i Stensved medtages 7,8 ha som et fælleskommunalt erhvervsområde. Se desuden under Vordingborg Kommune.
Nord for Kalvehave medtages 9,5 ha til boliger. Arealet ligger i kystnærhedszonen, men bag eksisterende by.

7 - Maribo Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 122,5 ha til byformål
I Stokkemærke udtages 1 ha.
Øst for Maribo medtages 7,1 ha til boliger.
Vest for Maribo – langs Rødbyvej medtages 8,2 ha til erhverv.

8 - Møn Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 43 ha til byformål
Nordvest for Store Damme udtages 7 ha erhverv.
Nordøst for Stege medtages 1,7 ha til udvidelse af erhvervsområdet E9.
Øst for Stege medtages 9,7 ha til boliger. Arealet ligger i kystnærhedszonen, men bag byen i forhold til kysten.
Vest for Bogø by medtages 1,1 ha til boliger.
Klintholm Havn overføres til byzone / lokalcenter.

9 - Nakskov Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 135,3 ha til byformål

Nordøst for Nakskov udtages 14 ha i rammeområde B8.
Syd for Nakskov ved Indrefjorden udtages 42 ha i rammeområde G12.

Syd for Nakskov medtages 46 ha til erhverv.
I den nordlige del af Nakskov medtages 10 ha til boliger.
Syd for Nakskov Havn medtages 4 ha til erhverv.

10 - Nykøbing F. Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 239,3 ha til byformål
Syd for Øster Toreby – mod jernbanen medtages 18,5 ha til boliger.

11 - Nysted Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 57 ha til byformål.
Vest for Øster Ulslev udtages 4,4 ha.
Syd for Kettinge udtages 3,5 ha.
Øst for Nysted medtages 3,7 ha til boliger.

12 - Næstved Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 335,1 ha til byformål
I Næstved Syd medtages 44 ha til boliger ud mod Stenstrup.
Nord for Megacentret medtages 16 ha til boliger.
Vest for Næstved – ud mod omfartsvejen – medtages to arealer på i alt 22 ha til boliger.
Syd for Lille Syd-banen ved Holsted medtages 28,2 ha til boliger.
Øst for Næstved – syd for Kaseren – medtages 16 ha til boliger.
Vest for Rønnebæk medtages 7 ha til boliger med det forbehold, at arealet under den igangværende VVM-proces med en østlig omfartsvej ikke berøres af en kommende linjeføring.
Vest for Karrebæk medtages 11,4 ha til boliger.
Vest for omfartsvejen, syd for Karrebækvej medtages 6,5 ha ned mod Kanalen til havneformål.
Vest for Vallensved medtages 2

ha til boliger.
Nordøst for Næstved medtages 25 ha til boliger.

13 - Nørre Alslev Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 90 ha til byformål.
Sydøst for Nørre Alslev medtages 10,2 ha til boliger.
Nordøst for Nørre Alslev medtages 2,5 ha til erhverv.

14 - Præstø Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 36,8 ha til byformål.
Øst for Præstø udtages 4,7 ha.
Vest for Præstø medtages 10 ha til boliger.
Syd for Bårse medtages 1 ha til boliger.

15 - Ravnsborg Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 25,9 ha til byformål.
I område E1 + I1 i Horslunde udtages 7 ha.

16 - Rudbjerg Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 11,7 ha til byformål.
I erhvervsområde E1.2 ved Kirkevej udtages 3 ha.
Ved Savnsøvig indtegnes 150 ha til agroindustri på kortet. Arealet forbliver i landzone med mulighed for byggeri til landbrugsrelateret erhvervsbyggeri.

17 - Rødby Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 77,9 ha til byformål.
Nord, vest og sydvest for Rødby udtages 59,1 ha af kommuneplanens rammer.
Øst for Rødbyhavn reduceres reservationszonen til den kommende Femern Bælt forbindelse med 23 ha for at muliggøre erhvervsudvikling på arealet. Resten af det areal til byvækst, der blev udlagt i Regionplan 1997, er taget ud af planen og udskudt til evt. senere anvendelse.
Vest for Rødbyhavn medtages 0,9 ha.

Vest for Rødbyhavn medtages 14,1 ha til boliger.

18 - Rønnede Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 111,7 ha til byformål. Øst for Dalby udtages 5,3 ha af regionplanens ramme. Vest for Dalby-Borup medtages 5,3 ha til boliger.

19 - Saksøbing Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 84,2 ha til byformål. Der udlægges ikke nye byområder.

20 - Stevns Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 50,9 ha til byformål. Syd for Store Heddinge udtages 10 ha. Øst for Klippinge udtages 3,3 ha. Nord for Store Heddinge medtages 7 ha til boliger. Nordøst for Store Heddinge medtages 11 ha til boliger. Der bør tages hensyn til kirkeomgivelserne. Nord for Rødvig medtages 10,3 ha til boliger.

Nordøst for Rødvig medtages 12 ha til boliger.

Nord for Rødvig medtages 2 ha til erhverv.

Syd for Klippinge medtages 1,6 ha til boliger.

Vest for Klippinge medtages 2 ha til erhverv.

21 - Stubbekøbing Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 50 ha til byformål.

Vest for Stubbekøbing medtages 3 ha til boliger.

I den vestlige del af Stubbekøbing medtages 0,7 ha til erhverv.

22 - Suså Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 63,3 ha til byformål.

Vest for Glumsø udtages 7 ha pga. ny statskov.

Nordvest for Glumsø medtages 14,5 ha til boliger.

Syd for Glumsø medtages 0,9 ha til offentlige formål.

Øst for Tybjerglille Bakker medtages 3 ha til boliger.

Vest for Tybjerglille Bakker medtages 1 ha til boliger.

Syd for Skelby medtages 3,3 ha til boliger.

Nordvest for Herlufmagle medtages 7,6 ha til erhverv.

23 - Sydfalster Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 80,5 ha til byformål.

Der udlægges ikke nye byområder.

24 - Vordingborg Kommune har i kommune- og lokalplan udlagt 234,4 ha til byformål.

I område B203 i Ørslev udtages 3,2 ha.

I område E7 på Masnedø udtages 15 ha.

Sydøst for Ørslev medtages 3,2 ha til boliger.

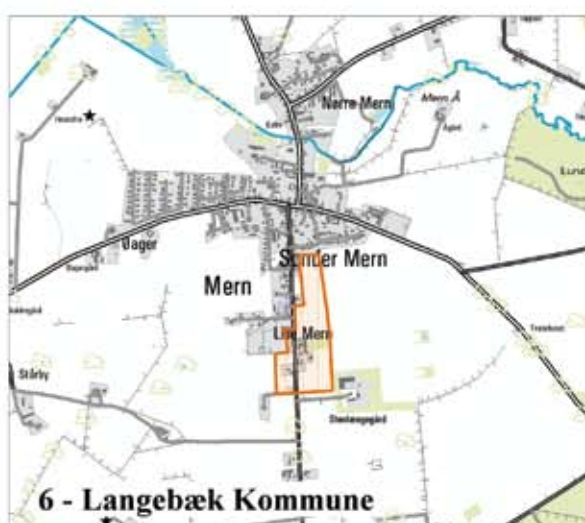
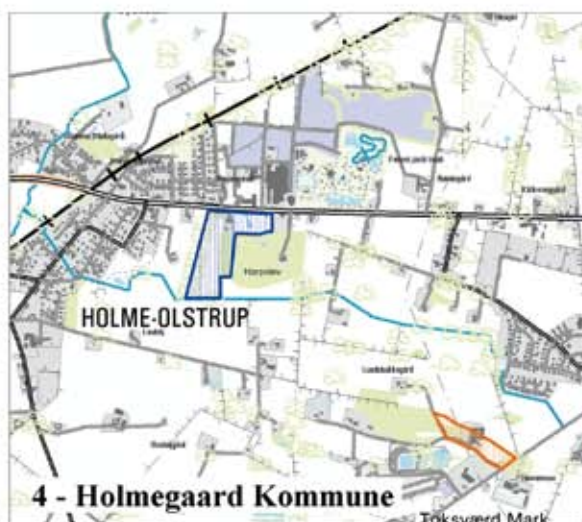
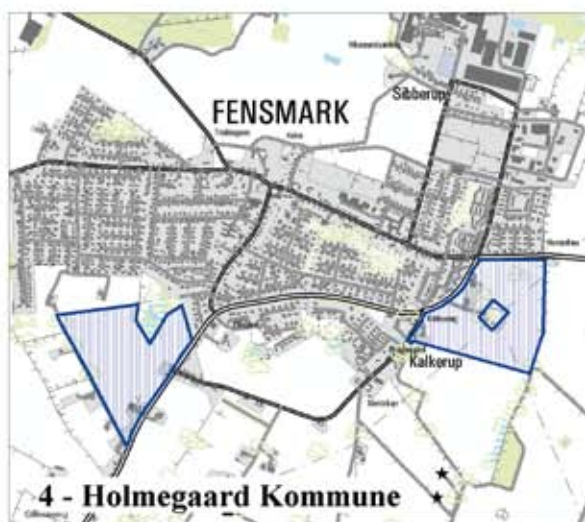
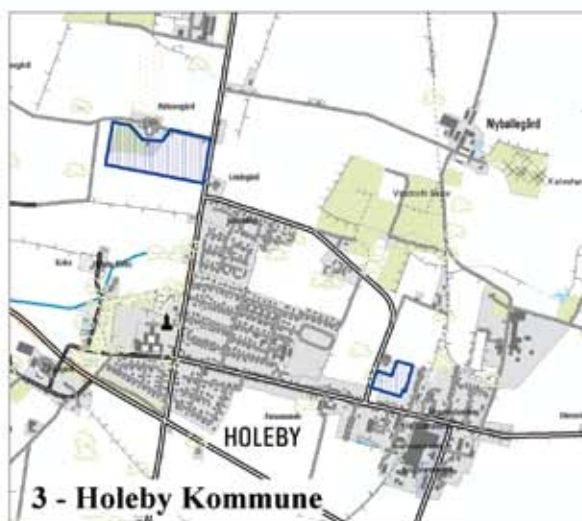
Mellem motorvejen og Stensved medtages 17 ha som et fælleskommunalt erhvervsområde. Se retningslinje 2.2.1.9.

Vest for Lundby medtages 2,1 ha til boliger.

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

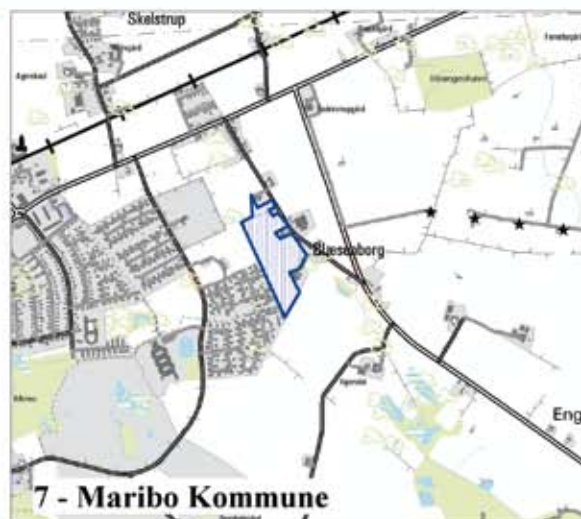
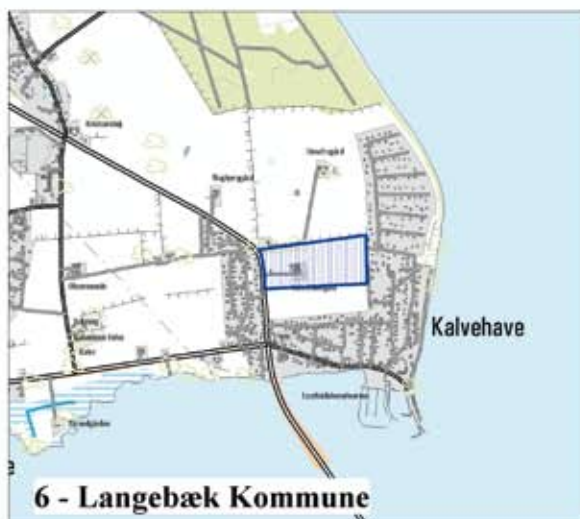
 Nye byvækstarealer

 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

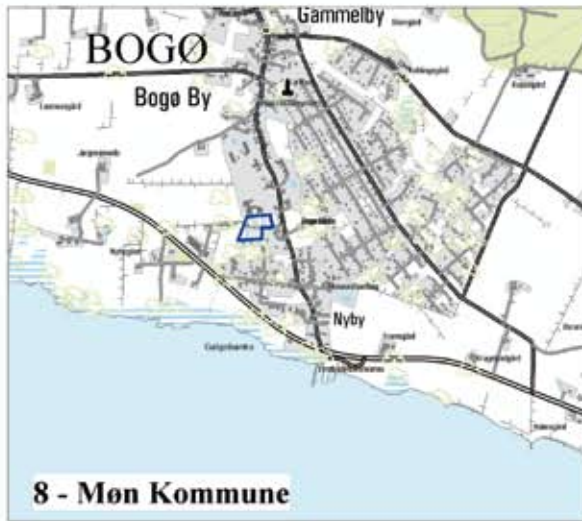
 Nye byvækstarealer

 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

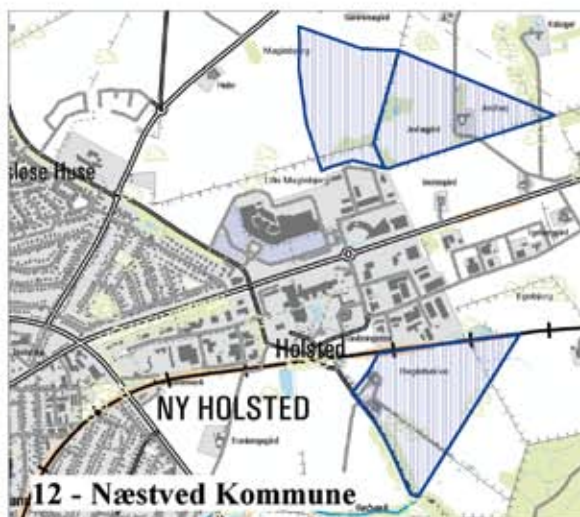
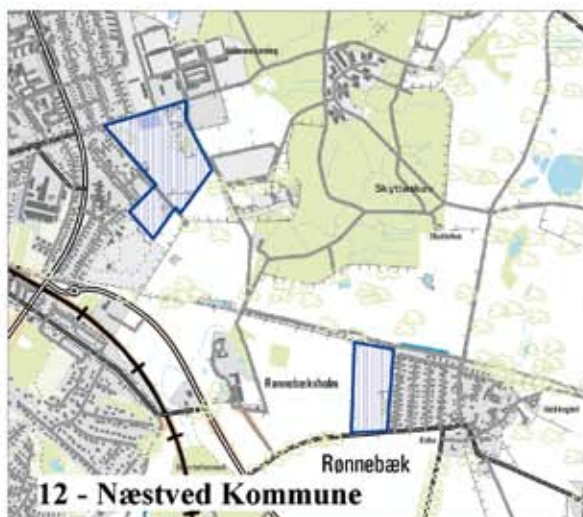
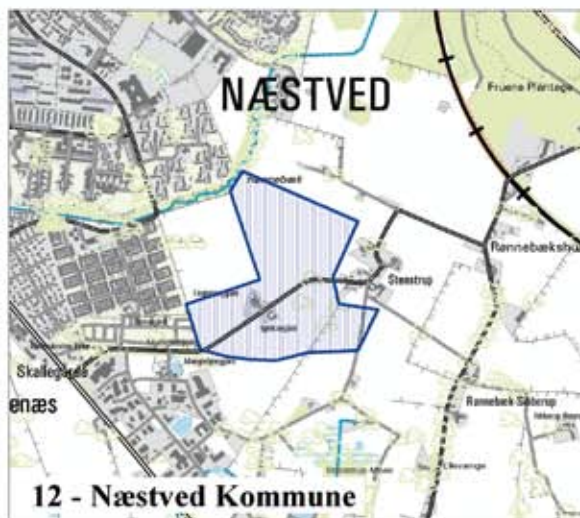
 Nye byvækstarealer

 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

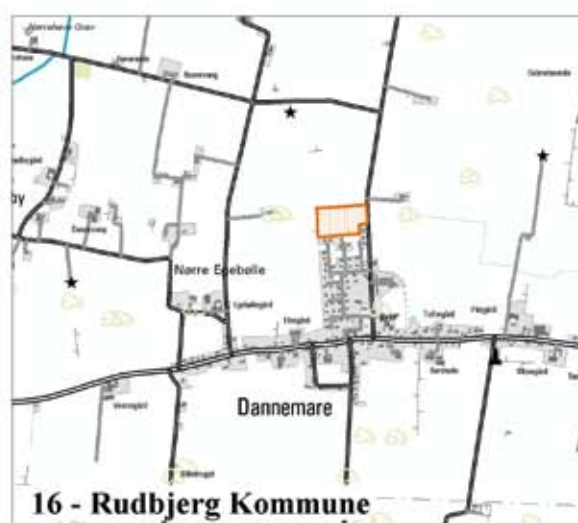
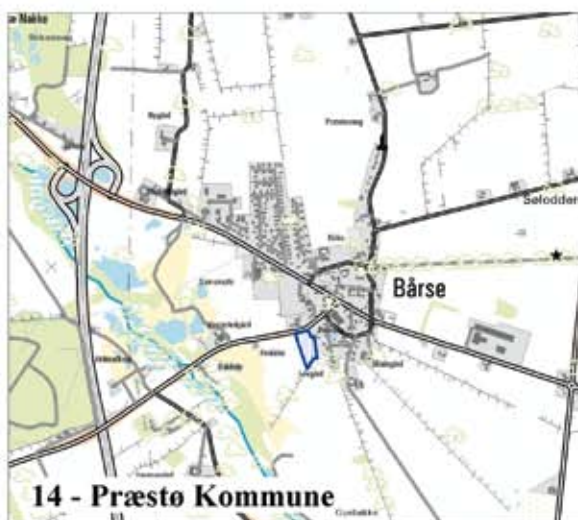
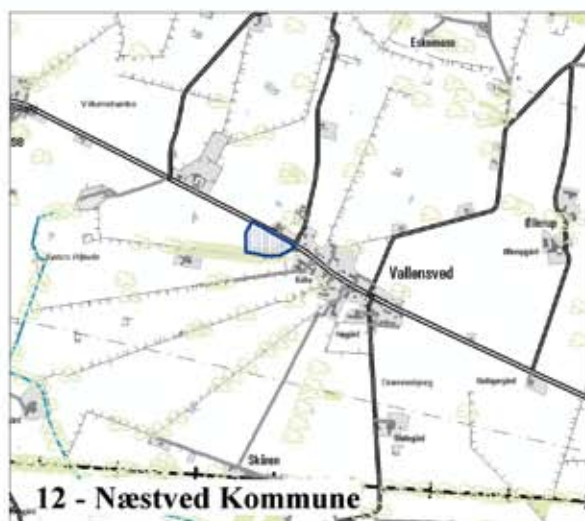
 Nye byvækstarealer

 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

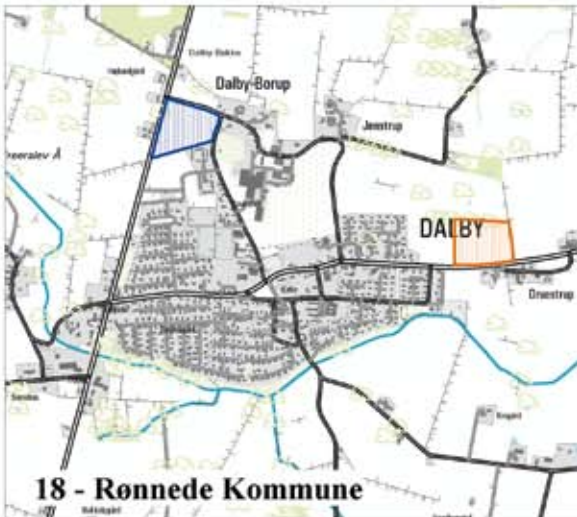
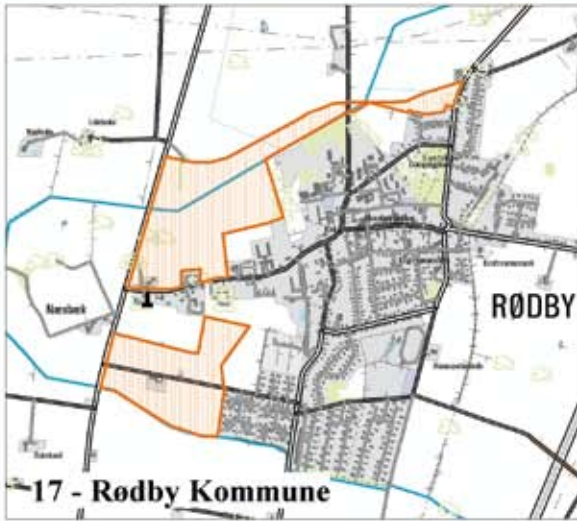
 Nye byvækstarealer

 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

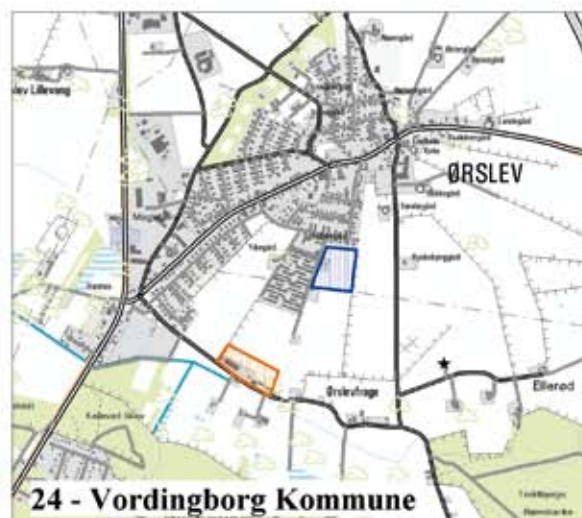
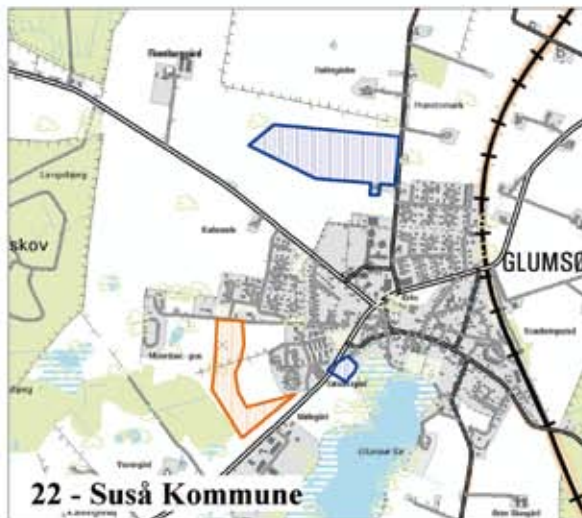
 Nye byvækstarealer

 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

 Nye byvækstarealer

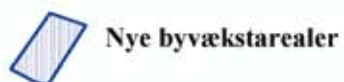
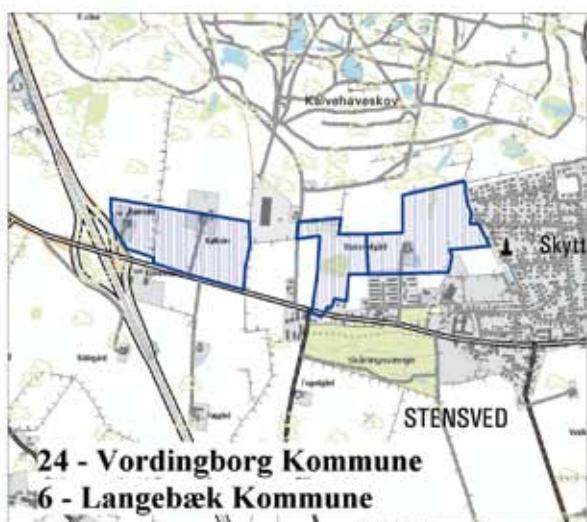
 Arealer der udtages af kommuneplanen

Mål 1:30.000

Nye byvækstarealer

Kort 2.2.2

Mål 1:30.000

2.3 Landsbyerne og det åbne land

Delmål

Landdistrikterne skal styrkes ved at stimulere til aktivitet i de landsbyer, der rummer fælles servicefunktioner som evt. dagligvarehandel, skole, institution m.m. Samtidig ønsker amtsrådet, at byggeri og anlæg, der ikke skal bruges til jordbrugsformål, begrænses i det åbne land.

Retningslinjer

1. Kommunerne kan afgrænse landsbyer i kommuneplanen og gennem lokalplanlægning gøre det muligt at opføre et mindre antal boliger. Egentlig byvækst skal dog fortsat placeres i byzone i centerbyerne.
2. Lokalplaner for landsbyer skal tage hensyn til kulturarvs- og kulturmiljøinteresser i landsbyen, til det omgivende landskab og til mulighederne for rekreativ udfoldelse.
3. Jordbrugsparceller kan placeres i tyndt befolkede landdistrikter i umiddelbar tilknytning til landsbyer med færre end 1.500 indbyggere. Planlægning for jordbrugsparceller skal ske i form af en landzonelokalplan.
4. Bygninger på en jordbrugsparcel skal placeres inden for landsbyafgrænsningen eller lokalplanområdet. Dvs. i direkte tilknytning til den eksisterende bebyggelse i landsbyen og ikke i det åbne land, løsrevet fra bebyggelse.
5. Der kan ikke udlægges arealer til jordbrugsparceller inden for en afstand af 5 km fra byzonegrænsen i Næstved, Nykøbing Falster og Nakskov.
6. Der kan ikke meddeles landzonetilladelse til byggeri eller ændret anvendelse af bygninger eller arealer i landzone, hvis det ansøgte vurderes at være i strid med de interesser, der behandles i regionplanen, jf. planlovens § 6, stk.3.

Fakta

Vejledning om landzoneadministration, Landsplanafdelingen, Miljøministeriet 2002
Jordbrugsparceller – en mulighed for hobbylandbrug, Landsplanafdelingen, Miljøministeriet 2000
Lokalplanvejledning – landsby med jordbrugsparceller, Landsplanafdelingen, Miljøministeriet 2000
Notat om nye retningslinjer for placering af jordbrugsparceller, Fødevarerministeriet, april 2003

Anbefalinger

Kommunerne opfordres til at koordinere bosætningen med erhvervsudvikling, detailhandelsplanlægning, skolestruktur og anden offentlig service, hvis der skal ske en bosætning uden for regions-, egn-, kommune- og lokalcenterbyerne. Lokalplaner for byer i landzone bør omfatte hele byområdet og ikke kun en del af dette.

Redegørelse

Gennem arbejdet med kommunernes lokalplaner og landzonesager oplever vi, at der er stor interesse for at flytte på landet. Et roligere liv, billigere huse og god plads gør det attraktivt at

bosætte sig i de små landsbyer eller frit i det åbne land. Bosætning medfører øget aktivitet og dermed muligvis større behov for byggeri i form af garager, udhuse m.v. Miljøministeriets landsplanafdeling udsendte i oktober 2002 en grundig vejledning om landzoneadministrationen. Vejledningen indeholder en række eksempler på, hvordan planlægning og sagsbehandling spiller sammen.

Hensynet til velfungerende landdistrikter bør ifølge Miljøministeriet varetages gennem region- og kommuneplanlægningen, og retningslinjerne for udviklingen på landet bør ligge til grund for landzoneadministrationen. Udviklingen understøttes bedst ved at styrke byerne på landet og ikke

ved at fremme yderligere spredt helårsbosætning i det åbne land. Specielt bør bosætningen understøttes i de landsbyer hvor der i forvejen er et vist serviceniveau.

I landsbyer bør kommunerne dels tage hensyn til ønsket om at styrke landsbyernes udviklingsmuligheder, dels til de bevaringshensyn, som ofte findes - både med hensyn til bygninger, haver, vejforløb, grønne arealer, tofter og lignende. Det kan gøres ved at lægge vægt på, at ny bebyggelse opføres med en udformning, der respekterer omgivelserne og byggestilen i området. Eksempelvis kan "huller" i husrækken være værdifulde kulturelementer - fx gamle tofter - som ikke blot bør bebygges under henvisning til, at der sker huludfyldning. Se også afsnit 6.12.

De muligheder for boligbyggeri, der ligger i retningslinje 1, er afhængige af de konkrete forhold i landsbyen og udviklingen i hele kommunen. Grænsen mellem egentlig byvækst og landdistriktsudvikling i landsbyerne er svær at definere. Større, samlede udstykninger vil blive opfattet som byvækst, der skal placeres ved byzone i centerby-

erne. Amtet har i den forløbne planperiode gjort indsigelse mod et lokalplanforslag, der udlagde 30 nye byggegrunde i en mindre landsby. Omvendt har amtet godkendt en lokalplan, der udlagde 10 grunde i en landsby, hvor kommunen ønskede at bakke op om den igangværende udvikling med tilflytning og om eksisterende servicetilbud.

Naturklagenævnet har i en række afgørelser slået fast, at den landsbyafgrænsning, som tidligere var en kompetence-grænse mellem amt og kommune, nu må opfattes som en form for planlægning - en grænse mellem landsbyen og det åbne land. Inden for landsbyafgrænsningen kan der gives tilladelse til boligbyggeri, hvis det passer sammen med planlægningsmæssige hensyn, natur- og kulturhistoriske interesser samt nabohensyn. Se "Naturklagenævnet Orienterer" nr. 308, januar 2004. Derimod skal der ikke gives tilladelser lige uden for landsbyafgrænsningen, fordi det vil udviske den ønskede grænse mellem landsby og landskab, og fordi det ikke er hvad kommunen og landsbyen er blevet enige om via kommuneplanprocessen.

Landzonesager

Både amtsråd og kommunalbestyrelser skal virke for gennemførelsen af regionplanen. Det betyder, at kommunalbestyrelsen i vurderingen af de enkelte ansøgninger om landzonetilladelse skal udøve et konkret skøn inden for de rammer, som findes i planlægningen.

Hensigten er, at region- og kommuneplanlægningen ikke efterhånden gennemhulles ved enkeltstående tilladelser, der måske hver især kan synes rimelige og forsvarlige, men som samlet set kan være i strid med intentionerne i den sammenfattende fysiske planlægning.

Grundlaget for den konkrete vurdering er region- og kommuneplanernes retningslinjer for udviklingen i det åbne land og landsbyerne. Disse retningslinjer er fastlagt på baggrund af en samlet afvejning mellem beskyttelses- og erhvervsinteresser i bred forstand og med baggrund i den kortlægning og planlægning som er tilvejebragt for hvert af de enkelte interesseområder.

Ved den enkelte ansøgning om landzonetilladelse skal kommunalbestyrelsen foretage en vurdering og afvejning af en række forskellige hensyn. Det kan være:

- planlægningsmæssige hensyn (I princippet hele planen – særligt kapitel 2)
- hensyn til jordbrugserhvervet (Afsnit 6.1)
- landskabelige hensyn (Afsnit 6.2, 6.5 – 6.12)
- naturbeskyttelsesmæssige hensyn (Afsnit 6.3, 6.5, 6.6 og 7.1)
- rekreative hensyn (Hele kapitel 3 og afsnit 6.5.2)
- miljøbeskyttelsesmæssige hensyn (Afsnit 6.13 og hele kapitel 7)
- hensyn til udnyttelsen af råstofressourcerne (Afsnit 6.4 og 6.8)
- trafikale hensyn (Hele kapitel 4)
- hensyn til udbuddet af servicefunktioner (Afsnit 2.1)
- kulturhistoriske hensyn (Afsnit 6.11 og 6.12)
- sociale eller menneskelige hensyn

De planlægningsmæssige hensyn spiller en væsentlig rolle, men kommunalbestyrelsen har ikke ubetinget pligt til at lægge planlægningen til grund for afgørelser efter landzonebestemmelserne. Det ville være i strid med forpligtelsen til at foretage en konkret vurdering af den enkelte ansøgning. Kommunalbestyrelsen har dog ret til at tillægge planlægningen en afgørende betydning for vurderingen af den konkrete sag, under forudsætning af at der er tale om en egentlig region-, kommune- eller lokalplanlægning.

Kommunalbestyrelsen er landzonemyndighed. Som hovedregel skal kommunen indhente en udtalelse fra amtet, før der meddeles en landzonetilladelse. Inden for landsbyer, der er afgrænset i kommuneplanen, og lokalplanlagte områder i landzone kan kommunen afgøre sagerne uden først at have fået en udtalelse fra amtet.

Ved at afgrænse en landsby kan kommunalbestyrelsen sende et positivt signal, om hvilke landsbysamfund kommunalbestyrelsen ønsker at støtte. Det kan være større landsbyer uden for centerstrukturen, hvor kommunen ser et særskilt behov for

f.eks. nye tidssvarende boliger, bedre service eller nye muligheder for erhverv i landsbyerne. Her vil det være hensigtsmæssigt at afgrænse de aktuelle landsbyer entydigt i kommuneplanens hovedstruktur eller om nødvendigt udarbejde en egentlig landzonelokalplan.

Det er amtets opfattelse, at der ikke er særlige hindringer for etablering af nye erhvervsmuligheder i nedlagte landbrugsbygninger. Bynære erhvervsarealer vil dog ofte være bedre egnede til etablering af moderne virksomheder. Nye bygninger og anlæg skal indpasses i det eksisterende bebyggelsesmønster og landskabet. Der må ikke blive tale om egentlig byudvikling, nyopførelser eller væsentlige udvidelser uden baggrund i en lokalplan. Der er mulighed for fornyelser og nybygninger i tilknytning til landbrugserhverv m.v.

Jordbrugsparcer

Retningslinjen om jordbrugsparcer er justeret på baggrund af en ændring i cirkulæret om varetagelsen af de jordbrugsmæssige interesser i bl.a. regionplanlægningen.

Ekstensiv arealudnyttelse som f.eks. jordbrugsparcer kan hin-

dre eller spærre for en hensigtsmæssig, langsigtet byudvikling omkring centerbyerne. Især i de områder af amtet der har en egentlig befolkningstilvækst. I de dele af amtet, hvor der ikke er byvækst, f.eks. i landsbyerne i de befolkningssvage udkantområder, kan en mulighed for at supplere med nye jordbrugsparcer stabilisere eller udvikle et landsbysamfund.

Etablering af boliger med mulighed for hobbylandbrug (jordbrugsparcer) bør ske på baggrund af en samlet planlægning for udvikling i landdistrikterne. Parcellerne skal placeres i tilknytning til eksisterende landsbyer eller tilsvarende bebyggelse i tyndt befolkede områder, og det samlede arealforbrug må ikke overstige 1 ha pr. bolig.

Udstykning til jordbrugsparcer bør normalt ske på baggrund af en lokalplan frem for ved enkelttilladelser. For at hindre spredt bebyggelse i det åbne land skal lokalplaner for jordbrugsparcer sikre, at beboelsesbygningerne på de store grunde ikke opføres som fritliggende huse uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse.

3 FERIE OG FRITID

Delmål

Der skal være flere og bedre muligheder for ophold og udfoldelser i ferie og fritid i amtet. Udviklingen må ikke ske på bekostning af værdier i natur, miljø og kulturmiljøer, og udviklingen skal afvejes i forhold til de lokale samfund.

Der henvises i øvrigt til den regionale politik i afsnit 1.9: Turisme og friluftsliv. I afsnit 6.5.2 er udpeget "Regionale Friluftsområder", der er de dele af jordbrugs- og beskyttelsesområderne, som er specielt velegnede til naturbaserede, rekreative aktiviteter.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for arealudlæg til sommerhusområder og for beliggenheden af arealer til fritidsformål.

Retningslinjer – fælles for hele kapitel 3

1. Etablering af anlæg og områder til ferie og fritid skal foregå på baggrund af en helhedsorienteret planlægning, hvor naturgrundlaget samtidig søges forbedret.
2. Udbygningen for turismen må ingen steder medføre, at offentlighedens adgangs- og opholdsmuligheder til kystområder og andre naturområder forringes. Tværtimod skal mulighederne søges udbygget, når nye projekter gennemføres.
3. Ved kystområderne må eksisterende og udlagte parkeringsmuligheder ikke forringes. Parkeringskapaciteten skal søges udbygget, så den på længere sigt står i forhold til strandenes kapacitet og størrelsen af det opland, hvorfra de besøgende kommer.

Redegørelse

Udbygningen for turisme og indsatsen for friluftslivet har på mange områder gået hånd i hånd i Storstrøms Amt.

I forbindelse med udbygningen af sommerhusområderne i 60'erne og 70'erne blev der i stor udstrækning gennem en regional indsats sikret offentlige adgangsveje, opholdsmuligheder og parkeringsmuligheder ved strandene.

De største ferieområder ligger ved de bedste strandområder. Først og fremmest på Sydfalster, hvor der er ca. 6.000 sommerhuse samt feriecentre, hoteller og campingpladser. De næststørste koncentrationer findes på kysten på Sydloolland, i Karrebæksminde - Enø området i Næstved Kommune og på Møn. På Sydloolland er sommerhusudbygningen imidlertid stoppet op i slutningen af 70'erne og der er en stor rummelighed indenfor de udlagte områder. Vandlandet Lalandia vest for Rødby Havn med omkring 700 huse er kommet til inden for et af de oprindelig udlagte sommerhusområder.

I regionplanen er der åbnet mulighed for supplerung af sommerhusområderne med feriecentre og campingpladser. Mange af de foreslåede projekter er nu realiseret. Gennem de seneste år er således opført feriecentre ved Karrebæksminde, Fakse Ladeplads og Marielyst, ligesom Lalandia er udvidet. En ny campingplads søges realiseret ved Klintholm Havn. På flere af de eksisterende pladser er der sket forbedringer og mindre udvidelser, bl.a. er der opført hytter. Gennem de sidste par år er der i det hele taget registreret en yderligere aktivitet på ferieområdet, også omkring opførelse af nye sommerhuse indenfor de allerede udlagte sommerhusområder.

Behovet for pladser til lystbåde er tilgodeset inden for de eksisterende havne og ved mindre udvidelser. Gennem netværks-samarbejder på Sydsjælland, Møn og Lolland-Falster udnyttes fordelene ved fælles markedsføring og tiltag for at forbedre kvalitet og oplevelsesmuligheder.

Fakta

- Kystlinjen i Storstrøms Amt er 1.099 km lang. I hele Danmark er den 7.314 km.
- Ca. 15 % af kysten er bebygget - mod 25% i landet som helhed.
- Amtet har ca. 1/7 del af Danmarks kystlinje, men kun en mindre del er sandstrande.
- Ifølge Miljøministeriets opgørelse i 2002: ca. 17.600 sommerhuse eller knapt 9% af sommerhuse i Danmark (3.000 ha ca. 1% af amtets areal).
- Mulighed for 4.000 nye sommerhuse indenfor eksisterende planområder ifølge Miljøministeriets opgørelse i 2002.
- 31 hoteller og feriecentre med mere end 40 sengepladser. På de 31 virksomheder er en samlet kapacitet på 8.184 senge.
- 45 campingpladser med en samlet kapacitet på 7.100 enheder, heraf 360 hytter (2004).
- 9 vandrerhjem med en samlet kapacitet på 766 senge (2004).
- 44 havne med pladser til lystbåde med en samlet kapacitet på 4.246 både (1998).

Overnatningerne i Storstrøms Amt har igennem flere år ligget stabilt eller med mindre stigninger. Amtet har således undgået den stagnation og tilbagegang, der er set i andre regioner. Vandlandet Lalandia har betydet, at der nu kommer flere turister udenfor højsæsonen. Stigningerne i overnatninger er især på feriecentre og i feriehusudlejningen. Det er især danske og nordiske turister, der kommer flere af, mens besøgene fra Tyskland er let vigende.

I Regionplan 2005 bevares de ikke realiserede muligheder for at supplere de eksisterende ferieområder med feriecentre, hoteller og campingpladser. Ved Hjelm Bugt på Møn angives arealet for placering af et nyt feriecenter. Muligheden har ligget i region-

planerne siden 1985, men det er først nu, at det konkrete areal bliver udpeget.

Gennem landsplandirektiver bliver der åbnet mulighed for udbygning af sommerhusområderne bag eksisterende områder. Det skal fortrinsvis være i landets yderområder og med op til maksimalt 8.000 huse på landsplan. I Storstrøms Amt definerer Miljøministeriet yderområderne som Lolland-Falster og Møn. Der lægges vægt på hensynene til naturen, offentlig adgang og den lokale og regionale økonomi.

Amtets initiativer omkring friluftsliv har fulgt ønskerne fra både turisterne og den lokale befolkning om flere natur- og kulturbaserede aktivitetsmuligheder.

Eksisterende samlet turistkapacitet i Storstrøms Amt (Skønsmæssig beregning i antal personer)

Sommerhuse: Kapacitet x 3	Campingpladser: Kapacitet x 3	Vandrerhjem: Sengepladser	Lystbåde: Kapacitet x 3	Hoteller, feriecentre: Kapacitet x 3	I alt
52.800	21.300	766	12.738	8.184	95.788

Fakta

- Turismeomsætning: 1,6 mia. kroner
- Turisme-beskæftigelse: 2.800 helårs job
- Samlet overnatninger i 2003 på hoteller, feriecentre, vandrehjem, feriehusudlejning, campingpladser, lystbådehavne: 2.875.830, eller 6,6% af turistovernatningerne i Danmark
- Stigning i overnatninger i sommerhuse fra 2002 til 2003 på 6,1% - fra 723.000 til 767.000 overnatninger.
- Ca. 5 % af Danmarks 15½ mio. overnatninger i feriehusene foregår i Storstrøms Amt.

Amtets cykelrutenet bliver stadig mere og mere benyttet både af lokale og af turister. Internationale ruter som Østersørutene og Berlin-København ruten er et stadig vigtigere islæt i det internationale turistliv. Cykelrutenettet består af små veje, skov- og mark- og digeveje samt nyanlagte stier. Gennem kort, beskrivelser og skiltning formidles ruterne. Se afsnit 4.2 om regionale cykelruter.

Initiativer for friluftslivet og forbedringer for naturen og miljøet skal fortsat gå hånd i hånd med udvikling af turisterhvervet. Færdselen gennem de følsomme naturområder skal styres gennem tiltag som stier, udsigtspunkter, tårne, formidling m.v.

3.1 Friluftsliv

Delmål

Mulighederne for at dyrke friluftsliv i amtet skal styrkes, og befolkningens fysiske og mentale sundhed skal fremmes.

Befolkningen i alle egne af amtet skal sikres adgang til rekreativ udfoldelse, så vidt det er muligt under hensyn til de naturgivne betingelser.

Friluftsområder skal kunne nå inden for en rimelig afstand fra bysamfundene.

Befolkningens adgang til information om natur og kulturspor skal forbedres.

Hensigtsmæssig planlægning for friluftaktiviteter skal fremmes, så indbyrdes konflikter mellem forskellige former for aktiviteter kan afværges.

Retningslinjer

1. Den kommunale planlægning skal omfatte faciliteter til et aktivt friluftsliv. Herunder kan der planlægges for flere bynære rekreative arealer, som f.eks. ny skov. Der kan desuden arbejdes med forbedring af adgangsmulighederne på cykel eller til fods mellem land og by.
2. Kommunerne skal bevare og udbygge eksisterende jordveje og stier i det åbne land, og arbejde med generelt at forbedre færdselsmulighederne på cykel, til fods, til hest og i båd, når det kan forenes med beskyttelseshensynene.
3. Der skal arbejdes med at udlægge et afmærket regionalt vandrerutenet. Ruterne indgår i sammenhængende forløb som en kystrute, en Sjællands rute og kædes sammen med andre nationale og internationale vandreruter. Principperne for ruterne er vist på kort 3.1.1.
4. Fremme af friluftslivet må ikke medføre, at hensynet til naturen tilsesættes. Oplysning skal fremme forståelsen for naturen. På baggrund af sårbarhedsanalyser kan det være nødvendigt at friholde dele af naturen for aktivitet.

Anbefalinger

1. I amtet udlægges et afmærket vandrerutenet. Se kort 3.1.1. Ruterne skal kædes sammen med andre nationale og internationale vandreruter. På Sjælland og Møn er skiltet en sammenhængende vandrerute på over 500 km: Sjællandsleden – en del af Nord søvandreruten. Der opfordres til at arbejde med tilsvarende rute på Lolland-Falster.
2. Naturcentre søges fortsat etableret i hele amtet med en minimumafstand på ca. 30 km imellem centrene. Se kort 3.1.1. Centrene er særlige støttepunkter for friluftslivet og prioriteres især i fremtidige nationale og regionale parkområder.
3. Primitive lejrpladser etableres så de i videst muligt omfang kan betjene grupper som cyklister, vandrere og kano- og kajakfolk.
4. Ved etablering af nye vejanlæg vurderes mulighederne nøje for, at der af hensyn til friluftslivet fortsat kan benyttes krydsende jordveje, stier og biveje.
5. Bynære skove gøres tilgængelige ved passende adgangsmuligheder.
6. Der opfordres til det bredest mulige samarbejde med kommuner, museer, jordejere, grønne foreninger, beboerforeninger, idrætsforeninger, virksomheder og andre med henblik på at fremme mulighederne for friluftsliv.
7. Kommuner og jordejere opfordres til i videst muligt omfang at fastholde det eksisterende net af stier, skov- og markveje samt biveje.

Der henvises i øvrigt til kapitel 6 om areal- og naturinteresser for de hensyn, der skal tages ved anlæg til fremme af friluftslivet. Disse hensyn gælder også ved udlæg af et regionalt vandrerutenet.

Forslag til regionalt vandrerutenet / naturcentre

Kort 3.1.1

- Forslag til regionalt vandrerutenet
- Eksisterende naturcentre
- ▲ Eksisterende naturskole med regionaldækning
- Kombineret naturcenter og naturskole
- Naturcentre under forberedelse
- Naturcentre ønskes på sigt

Redegørelse

Storstrøms Amt har mange herlighedsværdier at byde på, når der tænkes på natur, kulturseværdigheder og rent miljø. Amtet har den længste kyststrækning i forhold til arealet, og kysterne er samtidig de mest uberørte af byggeri. Disse særpræg er et stort aktiv i forhold til at fastholde og tiltrække nye indbyggere og turister, men ofte mangler der den fornødne formidling og tilgængelighed. Her har amtet hidtil i samarbejde med kommuner og andre fremmet en forbedret formidling i form af foldere, Grønne Ture, informationstavler o.l. samt tilgængelighed via stier, P-pladser, kort, o.l. I fremtiden opfordres til det bredest mulige netværkssamarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen, regionen og kommunerne for at fastholde og fremme initiativer på friluftsområdet.

Strukturudviklingen i landbruget med større brug og marker i kombination med, at befolkningen er blevet mere motoriseret, betyder, at mange jordveje og stier er blevet nedlagt, og flere vil blive det. En måde at modvirke udviklingen på kan være, at de aktivt bruges i et regionalt vandrerutenet. Jordvejene og stierne kan også optages i de kommunale vej- og stifortegnelser, så de gennem en registrering er mere beskyttet for fremtiden.

Den nye naturbeskyttelseslov søger også at tage hånd om proble-

met. I forhold til reglerne om offentlighedens adgang til naturen, er der nu kommet en ny regel i lovens §26A om, at gennemgående stier og veje, eller stier og veje, der fører

til strande, skove, udyrkede arealer, udsigtspunkter, kulturminde og lignende, ikke umiddelbart må nedlægges. Amtet har 4 uger til at reagere i og 6 mdr. til at foretage en vurdering. Hvis amtet ikke reagerer, kan stien/vejen nedlægges.

Et net af vandreruter langs kysterne vil generelt fremme adgangsmulighederne hertil. Der vil samtidig være behov for etablering af mindre kystnære P-pladser til lystfiskere, badende o.a. Disse p-pladser vil også være vigtige for dem, der foretrækker at bruge kortere strækninger af vandreruterne. Det er endvidere vigtigt, at de lokale beboere kan have glæde af evt. nyanlagte stier og mærkede ruter.

Skal vandreruterne være et potentiale for turismen, er det nødvendigt, at der er overnatningsmuligheder. Hvor der ikke er overnatningsmuligheder i forvejen i form af campingpladser, vandrehjem, hoteller, lejrpladser o.l. vil det være nødvendigt at etablere primitive lejrpladser. Lejrpladserne vil typisk give plads til 3-5 telte, evt. en bivouak og en toiletmulighed. Det optimale udbytte af pladserne opnås, hvis de også kan bruges af cyklister og kano- og kajaksejlere.

Tilgængelighed og udbytte af friluftsliv er i høj grad også et spørgsmål om information og guidning. Derfor er det vigtigt, at

sikre information i form af informationstavler, foldere, guidebøger og direkte formidling i form af Grønne Ture ved de vigtigste naturområder og kulturspor i amtet. Samtidig er det ønsket, at den formidlede viden bidrager til at vedligeholde og skabe en interesse hos befolkningen for at beskytte de mange natur- og kulturværdier samt miljøet.

Naturcentrene er især vigtige, hvor der i tilfælde af arrangerede ture er behov for at komme i ly og få adgang til toilet. Samtidig giver de en ekstraordinær mulighed for information i form af udstillinger, som kan berige udbyttet af et besøg. Naturcentrene vil samtidig være vigtige støttepunkter på vandreruter og om muligt cykelruter. Ud fra ønsket om en rimelig dækning i amtet sættes en minimumsafstand på ca. 30 km, hvilket svarer til at alle skulle kunne nå dem på cykel.

Naturcentrenes omfang og udbygning vil variere efter lokale forhold og muligheder. De vil altid skulle indpasses i det lokale miljø, så de ikke i sig selv udgør en belastning for den natur og det kulturmiljø, som de har til opgave at formidle og give lettere adgang til. Ofte vil naturcentrene med fordel kunne indrettes i ældre bevaringsværdige bygninger, der på den måde kan få nyt indhold og sikres for eftertiden. Dette er bl.a. sket ved indretning af de tre naturcentre ved Maribosøerne, ved Præstø Fjord og ved Vordingborg. Naturcentrene prioriteres særligt i de kommende regionale parker, der er omtalt i afsnit 6.7.

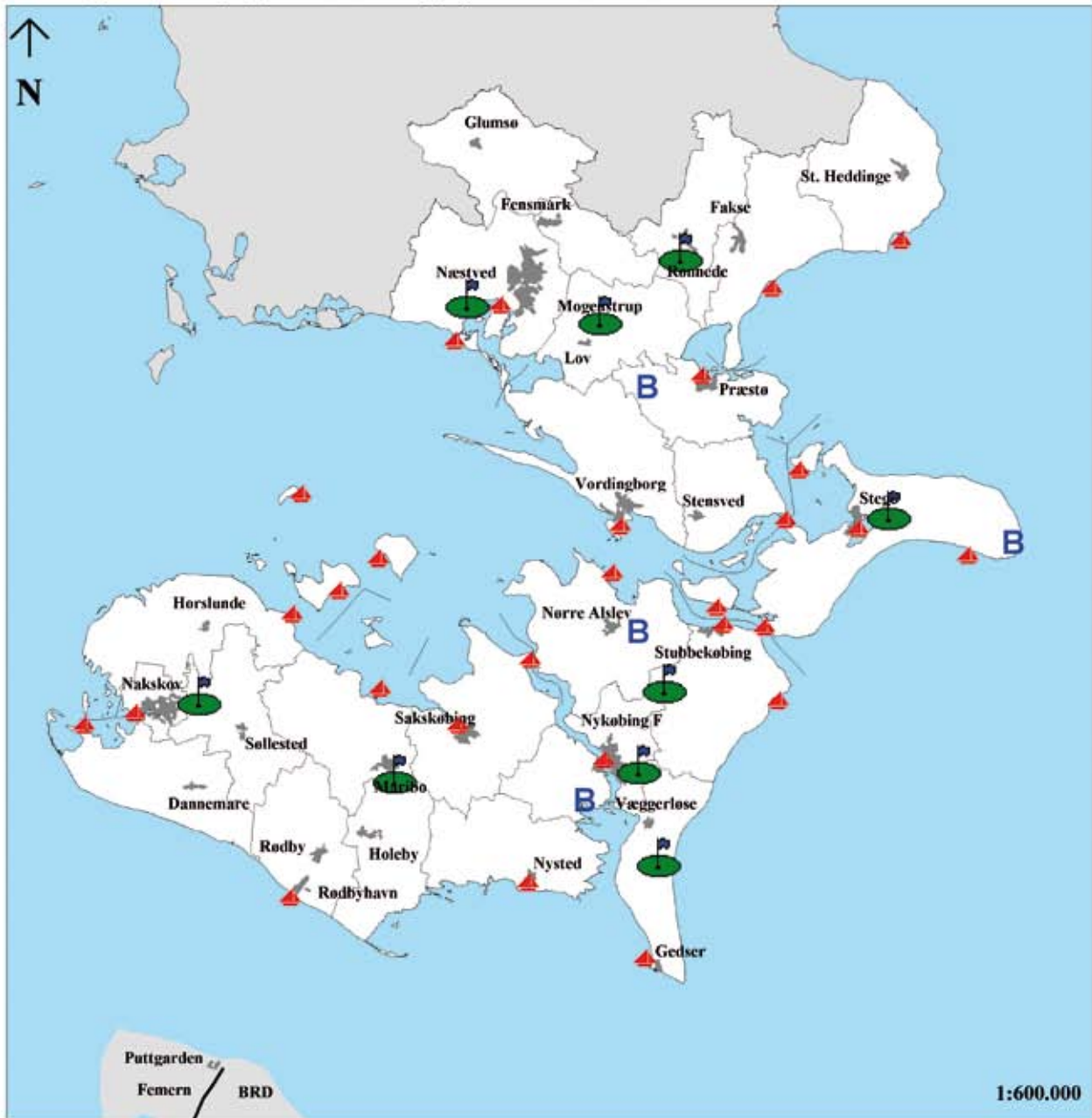
3.2 Besøgscentre og større anlæg til udendørs sport

Retningslinjer

1. Etablering af besøgscentre skal fortrinsvis ske i tilknytning til eksisterende sommerhusområder eller byzone efter afvejning af alle relevante interesser herunder natur- og landskabsinteresser. Det skal i hvert enkelt tilfælde vurderes, om der skal udarbejdes regionplantillæg.
2. Ved placeringen skal der tages hensyn til jordbrugs-, natur- og miljøinteresser jf. retningslinjerne 6-7. Der skal desuden tages hensyn til god trafikal adgang for såvel individuel som kollektiv trafik.
3. I lokalplaner for større besøgscentre skal det sikres, at de omgives af en tilstrækkelig afskærmende beplantning, at billetkøer kan afvikles uden for det offentlige vejnet samt, at parkernes drift ikke medfører væsentlige miljøgener for de omkringliggende områder. Parkområderne skal forblive i landzone.
4. Udover de nævnte større besøgscentre kan der placeres mindre legeparker, dyreparker og lignende med en lokal brugerreds.
5. Efter nærmere vurdering af behovet i det pågældende område kan det eksisterende net af golfbaner suppleres.
6. Ved anlæg af golfbaner må områdernes biologiske, kulturhistoriske og landskabelige indhold ikke forringes. Det anbefales, at drive banerne på en økologisk hensynsfuld måde. I projekterne skal arbejdes med at forøge naturindholdet og offentlighedens adgang, herunder anlæg af stier. Det skal tilstræbes, at arealer til golfbaner også kan anvendes til andre former for friluftsliv, der er forenelige med golfspillet. Det kan være vandring, cykling, stavgang, skiløb eller drageflyvning.
7. Golfbaner skal søges placeret i tilknytning til by- eller ferieområder og helst med god betjening af kollektiv transport. Det skal tilstræbes, at banerne anlægges på jorder, der er mindre egnede til landbrugsformål.
8. De regionale naturbeskyttelsesområder skal som udgangspunkt friholdes for anlæg af golfbaner.
9. Ved Store Klint i Møn Kommune reserveres areal til etablering af et besøgscenter i forbindelse med formidling af områdets geologi og natur. Centret skal i størrelse og udformning indordne sig de store nationale naturinteresser i området.
10. I råstofgraveområdet ved Bårse er der mulighed for efter inddragelse og afvejning af alle relevante interesser såsom råstofinteresser, naturinteresser, miljøinteresser, beboerinteresser m.v. i den kommunale planlægning i dialog med amtet, at udlægge et større område til udendørs sport eventuelt også af støjende karakter.
11. På Fuglsang Gods i Nykøbing Falster Kommune kan der i forbindelse med eksisterende bygninger etableres et kulturcenter på op til 6.000 m² indenfor det byggefelt, der er angivet i den kommunale planlægning. Projektet er planlagt opført i to etaper, med et kunstmuseum på maks. 3.000 m² i første etape. Centeret skal indpasses med videst mulig hensyn til samt forbedring af områdets værdier omkring kulturmiljø, landskab og natur. Offentligheden skal sikres forbedret adgang, hvor det kan forenes med de ovennævnte værdier.
12. På et areal øst for stationsområdet i Nørre Alslev kan der etableres en krokodille Zoo. Området ligger indenfor regionalt naturbeskyttelsesområde, men det forudsættes, at lokalplanen for området sikrer hensynene til natur- og landskabsværdierne i ådalen. Området har været lagt ud til offentlig debat i forslag til regionplantillæg nr. 11 for nye byvækstarealer.
13. På Holmegaard Glasværk i den nordlige del af Fensmark kan de eksisterende turistaktiviteter udvides til et turist- og oplevelsescenter med op til 6.000 m² butiksareal, jf. retningslinje 2.1.2.11.

Besøgscentre, golfbaner og lystbådehavne

Kort 3.2.1

- B** Nye besøgscentre
- Eksisterende golfbaner
- Eksisterende lystbådehavne > 50 både

Delmål

For at forøge tilbuddet af udflugts- og aktivitetsmuligheder kan der efter særlig vurdering af hvert enkelt projekt etableres større besøgscentre, golfbaner samt områder for støjende friluftsskaktiviteter.

Redegørelse

For at give bredspektrede muligheder for udendørs aktiviteter åbnes der fortsat mulighed for placering af besøgscentre og golfbaner. Aktiviteterne kan medvirke til at tiltrække flere turister til amtet og kan have en positiv indvirkning på at forlænge den korte turistsæson. Kort 3.2.1. viser nye besøgscentre og eksisterende golfbaner.

Der er igennem de senere år etableret flere golfbaner i amtet, og flere baner er blevet udvidet. Der findes nu 9 golfbaner alle med 18 huller. Banerne dækker geografisk amtet, og der har været vækst i medlemstal og aktiviteter. I Vordingborg og Stevns Kommuner arbejdes der med nye projekter.

Retningslinjerne for nye anlæg udpeger ikke konkrete placeringer,

men opridser en række hensyn, der skal tages ved valg af placering og under etableringen. Det skal i hvert enkelt tilfælde vurderes, om de konkrete projekter skal behandles i overensstemmelse med reglerne for VVM, og om der skal udarbejdes regionplantillæg.

I den tidligere Bårse grusgrav blev der i Regionplan 2001 udlagt mulighed for placering af fortrinsvis støjende friluftsskaktiviteter såsom vandskisport m.v. eller put & take fiskeri. Via lokalplanlægning har kommunen sørget for inddragelse af alle relevante parter, og en VVM-screening har vist, at aktiviteterne kan indpasses uden at tilsidesætte væsentlige beskyttelsesinteresser og lokale interesser. Med denne mulighed for nye aktiviteter er det samtidig sikret, at friluftsområder til stille aktiviteter andre steder ikke bliver belastede.

Med de nye retningslinjer 11 og 12 åbnes der mulighed for to nye besøgscentre. På Fuglsang Gods i Nykøbing Falster Kommune kan der i forbindelse med eksisterende bygninger etableres et kulturcenter. Øst for Nørre Alslev kan der opføres nye bygninger til udvidelse af Krokodille

Zoo, som i dag ligger syd for Gundslevmagle.

Glasproduktionen på Holmegård Glasværk er blevet indskrænket igennem en årrække. En stor del af de eksisterende bygninger er derfor blevet overflødiggjort, og der skal findes nye anvendelsesmuligheder. En helhedsplan for Glasværket skitserer en række fremtidige anvendelsesmuligheder; produktion, turisme, museum, butikker, småproduktion og boliger. Det er et mål, at eksisterende bygninger så vidt muligt skal opretholdes.

Forudsætningen for helhedsplanen er, at der opretholdes en glasproduktion på området. Derfor skal en stor del af bygningerne fortsat anvendes til glasproduktion, værksteder, lager og administration. Samtidig er det et ønske at videreudvikle den nuværende turistattraktion Holmegaard Glasværk med i dag ca. 35.000 årlige besøgende til en turistattraktion med et besøgstal, som der var dengang, da besøgstallet var på sit højeste (150.000 årlige besøgende). Besøgscentret rummer i dag guidede rundvisninger på fabrikken, velkomstcenter med biograf og udstilling, museum, butik/fabriks-

Kommune	Navn/beliggendhed	Antal huller
Fladså Kommune	Sydsjællands Golfklub, v. Mogenstrup	18
Næstved Kommune	Næstved Ny Golfklub, v. Karrebæksfjord	18
Rønnede Kommune	Rønnede Golfklub, v. Rønnede	18
Møn Kommune	Møn Golfklub, Præstekilde ved Keldby	18
Stubbekøbing Kommune	Falster Golfklub ved Virket	18
Sydfalster Kommune	Marielyst Golfklub, v. Marielyst	18
Nykøbing F. Kommune	Golfklubben Storstrømmen	18
Maribo Kommune	Maribo Sø Golfklub	18
Højreby Kommune	Vestlolland Golfklub	18

Oversigt over golfbaner i Storstrøms Amt

udsalg, showroom, glashytte
ol. Derudover er der en kro i
området. Som et supplement til
det "nye Holmegaard Glasværk"
ønskes der etableret et nyt vel-
komstcenter, som rummer turist-
faciliteter, billetsalg, information
mv. Derudover ønskes der etab-
leret et museum, der kan rumme
glasværkets unikke glassamling.
Det vil samtidig kunne formidle
historien om glasværket, om
glasset og om mosen. I alt for-
ventes, at der skal etableres et
museum og velkomstcenter samt
turistbutik på ca. 1.500 m². Bu-
tiksdelen er nærmere beskrevet i
afsnit 2.1.2.

3.3 Sommerhusområder

Delmål

Der skal sikres fortsatte og langsigtede muligheder for nye sommerhuse, fortrinsvis i de dele af amtet, der har problemer omkring andre former for erhvervsudvikling og indtjening. Udbygningen skal stå i forhold til kysternes og strandenes kapacitet og bæreevne. Naturinteresserne skal respekteres, og naturindholdet søges forbedret.

De eksisterende sommerhusområder fastholdes, og der gives mulighed for at anvende udstykkede områder til andre, mere koncentrerede ferieformer, som feriecentre og hoteller.

Redegørelse

Ifølge Miljøministeriets opgørelse i 2002 er der i alt 17.600 sommerhuse i Storstrøms Amt og en samlet rummelighed i 2002 på knapt 4.000 sommerhusgrunde.

Inden for de eksisterende sommerhusområder er en del arealer ved Sydløllands kyst fortsat hverken bebyggede eller udstykkede. Der blev ved regionplantillæg i 1991 åbnet mulighed for, at de pågældende arealer fremtidig kunne anvendes til koncentreret feriebebyggelse, og denne mulighed indgår fortsat i retningslinjerne.

Muligheden med ændringen i planloven for gennem et landsplandirektiv at udlægge op til 8.000 nye sommerhusgrunde på landsplan vakte stor interesse i Storstrøms Amt. Fra 11 kommuner er der kommet forslag til 2.866 nye sommerhusgrunde.

Miljøministeren har med Landsplandirektivet fra juni 2005 givet mulighed for i alt 1333 nye sommerhusgrunde i Storstrøms Amt

Retningslinjer

1. De eksisterende sommerhusområder er, i det omfang de tidligere er godkendt, vist på Hovedstruktur kortet (1:100.000). Desuden er vist de områder, der er udlagt med landsplandirektivet fra juni 2005. Kommune- og lokalplanlægningen for de nye områder skal tage hensyn til de forhold omkring blandt andet natur, miljø og kulturmiljø, der er nævnt i landsplandirektivet. Desuden skal respekteres retningslinjerne i Regionplan 2005 for beskyttelseshensyn og andre interesser. Områderne skal fastholdes som sommerhusområder.
2. På ubebyggede arealer inden for de eksisterende sommerhusområder kan der tillades opført feriecentre/feriehoteller som lav, koncentreret feriebebyggelse. Bebyggelsen skal ske efter en samlet plan, der sikrer, at en væsentlig del af arealet friholdes for bebyggelse, samt sikre offentlighedens adgangs- og opholdsmuligheder ved kystområderne, ligesom der skal tages hensyn til særlige naturtyper.
3. De koncentrerede bebyggelser skal opføres som lav, tæt bebyggelse. Bebyggelsesprocenten for områderne må normalt ikke overstige 15% og de må som hovedregel ikke overstige en kapacitet på 200 enheder.
4. For områder, der udlægges til feriehoteller eller feriecentre, skal anvendelsen fastlægges udelukkende til hoteldrift eller lignende virksomhed. Virksomheden skal drives efter lov om hotel- og restaurationsvirksomhed.

med følgende fordeling i kommunerne: Rødby 160, Nysted 44, Sydfalster 858, Stubbekøbing 100, Møn 171.

I 2006 forventes fremlagt et landsplandirektiv for yderligere 500 sommerhusgrunde på Lolland. Muligheden gives for at støtte udviklingen i et af Danmarks absolutte yderområder. Sommerhusgrundene er foreslået fordelt med 50 til Fejø, 35 til Femø og 415 til Rudbjerg Kommune bag de eksisterende områder Hummingen og Kramnitse.

Der findes en række sommerhusbebyggelser i landzone inden for kystnærhedszonen. Disse bebyggelser er således

ikke formelt udlagt som sommerhusområder. Kommunerne opfordres til at afklare status for disse områder gennem udarbejdelse af forslag til bevarende lokalplaner.

3.4 Hoteller

Delmål

Der skal fortsat gives mulighed for udvikling af hotelsektoren i Storstrøms Amt. Udviklingen skal støttes af sæsonforlængende tiltag.

Ved de større sommerhusområder er der mulighed for supplerende med feriehoteller for at give et bredere udbud af overnatnings- og aktivitetsmuligheder.

Ud fra målsætning om udvikling i mindre byer og landdistrikter, åbnes der muligheder for indpasning af mindre hoteller i eksisterende bebyggelse og i eksisterende byområder. For at fastholde spredningen i overnatningstilbudene og sikre udvikling indenfor turisterhvervet på længere sigt skal hoteller fastholdes til hotelformål.

Redegørelse

Hotellkapaciteten voksede i amtet i perioden 1978-90 fra ca. 3500 til ca. 9000 sengepladser, og antallet af overnatninger steg væsentligt i perioden. Igennem 1990'erne har kapaciteten ligget nogenlunde stabil, men der ses nu ny investeringslyst, og flere feriehoteller er realiseret igennem de senere år.

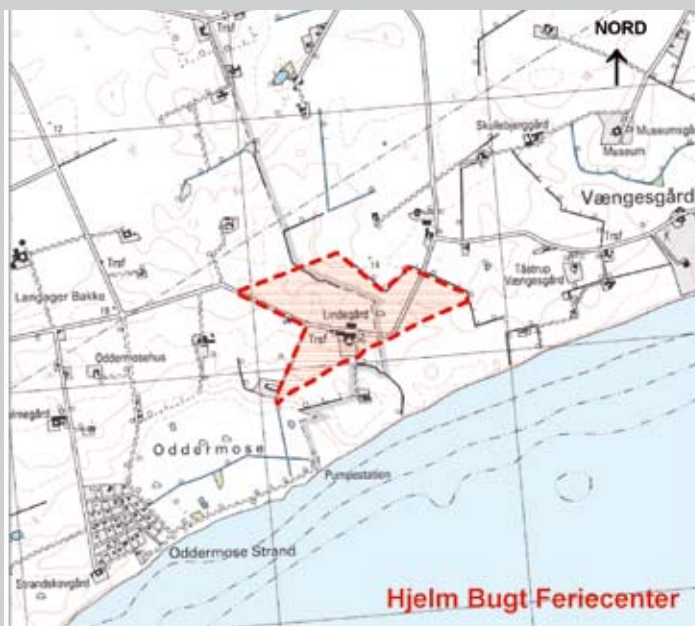
Vandlandet ved Rødbyhavn har bidraget væsentligt til en udvidelse af sæsonen.

I de større udstykkede sommerhusområder er der som nævnt i foregående afsnit mulighed for indplacering af feriehoteller/feriecentre. Herudover eksisterer der nogle lokalplanlagte placeringmuligheder for hoteller.

Ved Hjem Bugt i Møn Kommune har der igennem flere år været mulighed for placering af et nyt

Retningslinjer

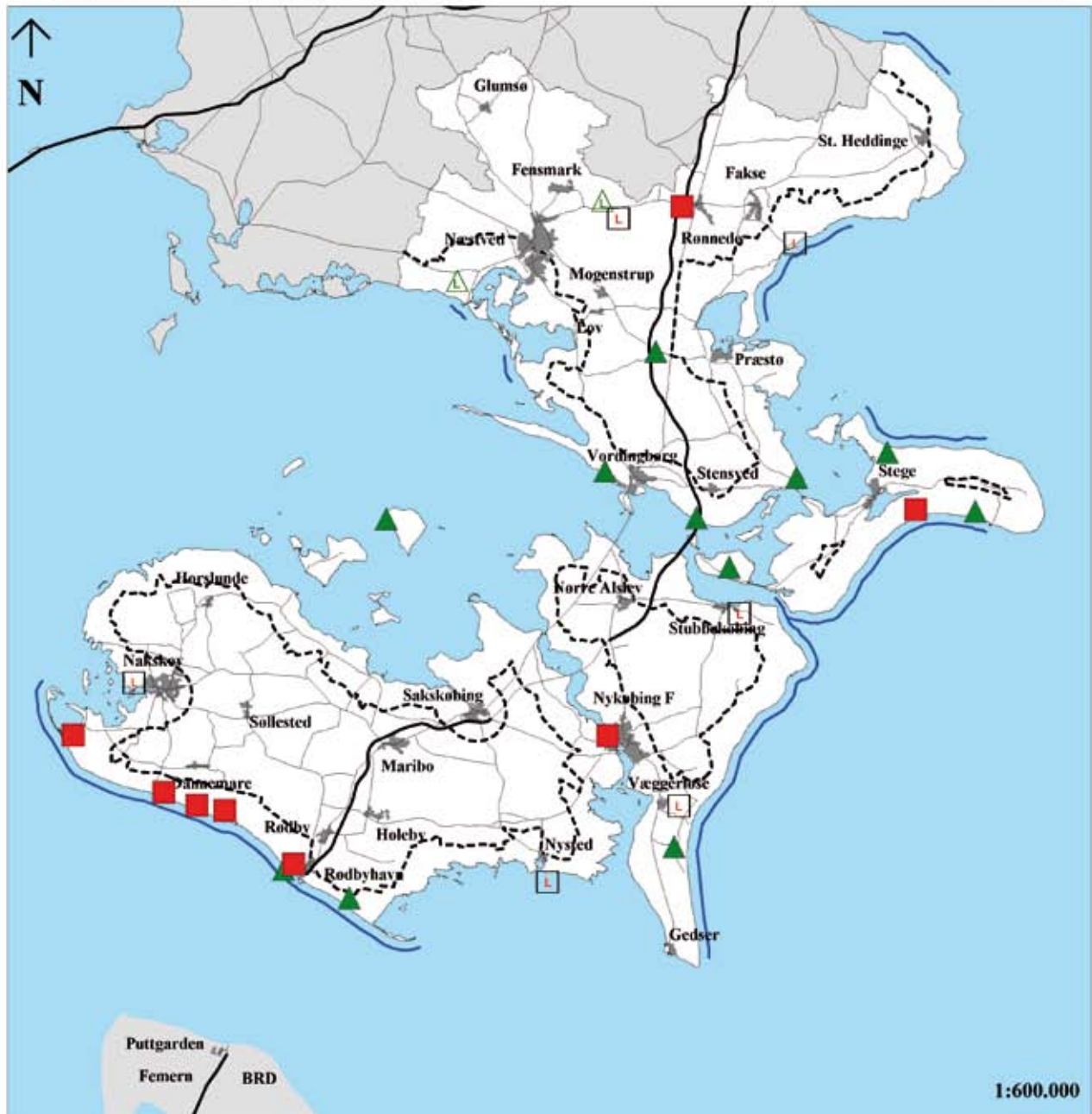
1. Byhoteller betragtes som en del af den private service. De skal placeres i byzone under hensyn til centerstrukturen. Byhoteller betragtes som hotelvirksomheder kun med værelser, varieret udlejningsperiode og højt serviceniveau. Feriehoteller betragtes som virksomheder helt eller delvist bestående af lejligheder og fortrinsvis udlejning på ugebasis. Placering af feriehoteller i byzone kan kun ske efter godkendte regionplanretningslinjer.
2. Mindre feriehoteller, kroer og lignende kan placeres i centerbyerne eller i sommerhusområderne. Det forudsætter, at hotellerne indpasses gennem en lokalplanlægning, der bl.a. sikrer, at placeringen ikke medfører gener for omkringliggende beboelse, og at offentlighedens muligheder for adgang til og ophold ved kystområderne ikke forringes ligesom, der skal tages hensyn til naturinteresserne.
3. Eksisterende feriehoteller, hoteller, kroer og lignende kan tillades udvidet/suppleret i begrænset omfang. Ligeledes kan der gives tilladelse til indretning af hotelvirksomhed m.v. på op til 10 lejligheder/værelser i eksisterende bebyggelser i de større landsbyer samt i egnet bebyggelse i det åbne land. I særligt velegnede beboelsesbygninger kan der gives tilladelse til op til 60 sengepladser, når det ikke strider mod natur- og kulturhistoriske interesser.
4. Der er følgende muligheder for placering af nye større hoteller/feriehoteller. Se kort 3.4.1 og hovedstrukturkortet. Alle muligheder på nær SID-centret har været med i Regionplan 2001:
  - Hjem Bugt, Møn Kommune. Der er nu udpeget en konkret placering, som er vist på nedenstående kort.
  - Vest for Rønnede By, Rønnede Kommune.
  - Kongsnæsgrunden, Stubbekøbing Kommune.

Planlagte overnatningsanlæg

Kort 3.4.1

- Lokaltitet hvor der kan placeres ny campingplads
- Lokaltitet hvor der kan placeres ny ferieby / feriehotel
- Godkendt lokalplan for ny ferieby / feriehotel / campingplads
- Kyster med primære opholdsarealer
- Kystnærhedszonen

feriecenter. Hele Møn Kommune ligger i kystnærhedszonen, og det vurderes at kyststrækningen kan bære et feriecenter. Muligheden er nu arealmæssigt placeret under hensyn til landskabs- og naturinteresserne.

Der sikres mindre udvidelsesmuligheder for eksisterende virksomheder samt nogle udviklingsmuligheder i landdistrikterne.

Det præciseres i retningslinjerne, at specielt hoteller udenfor byzone skal fastholdes til hoteldrift. Landsplanafdelingen vurderer, at udstykning i ejerlejligheder uden pålæg af drift af feriecenter/hotellet under lov om hotel og restaurationsvirksomhed betyder reel udlæg af nyt sommerhusområde i landzone. Et sådant udlæg er ikke muligt i henhold til planloven.

- Vandlandsgrunden, Sydfalster Kommune.
- Skansegården, Nysted Kommune.
- Umiddelbart vest for Rødby Havn i Rødby Kommune.
- Bag Hummingen sommerhusområde, Rudbjerg Kommune.
- Det eksisterende Kursuscenter SID, Vibehaven 500 i Sundby, Nykøbing Falster kan omdannes til feriehotel / feriecenter.

Der er desuden mulighed for placering af større hoteller/feriecentre i de udstykkede sommerhusområder i Rudbjerg Kommune. Se retningslinje 3.3.3.

5. Der er mulighed for placering af følgende mindre hoteller/udvidelser:
  - På Femø kan Femø Kro suppleres med 40 hytter under forudsætning af, at hytterne indpasses af hensyn til landskab og kulturmiljø.
  - På Femø havn kan placeres overnatningsmuligheder i form af vandrehjem eller mindre feriehotel. Det forudsættes, at der tages hensyn til kulturmiljøet samt naturen og landskabet.
  - Ved motorvejsfrakørslen ved Ønslev i Nørre Alslev Kommune kan der i kommuneplanlægningen udlægges areal i tilknytning til Højmølle Kro til udvidelse af overnatningsfaciliteter med tilknyttede servicebygninger o. lign. faciliteter til trafikanter.
  - Det udlagte areal til campingplads ved Bon Bon Land i Holmegård Kommune kan helt eller delvis anvendes til hytteby.
6. Feriehoteller skal opføres som tæt-lav bebyggelse og med en maksimal størrelse på normalt 200 enheder (lejligheder). Bebyggelsesprocenten for områderne må normalt ikke overstige 15 %.
7. For områder, der er udlagt til feriehoteller eller feriecentre, skal anvendelsen fastlægges udelukkende til hoteldrift eller lignende virksomhed. Virksomhederne skal drives efter lov om hotel- og restaurationsvirksomhed.
8. Dog kan der for hoteller i byzone tillades en funktionsopdeling på feriehoteller/feriecentre, således at værelseskapaciteten helt eller delvis kan omdannes til timeshare og/eller til almennyttige ferieboliger eller udstykkes til ferielejligheder.
9. For allerede lokalplanlagte hoteller kan placeringen og udformningen ændres i samråd med amtet inden for den pågældende lokalitet under overholdelse af de krav til detailplanlægningen, der er nævnt under afsnit 3. - Ferie og fritid.

3.5 Campingpladser

Delmål

Nettet af campingpladser og primitive lejrpladser skal fastholdes og udbygges. Pladserne skal være åbne for alle og indbyde til anvendelse overfor cyklister og vandrende. På pladser, hvor det kan forenes med naturinteresserne, ser amtet gerne suppleret med hytter opført efter campingreglementet bestemmelser.

Redegørelse

Der er udpeget relativt mange muligheder for at placere campingpladser for at sikre en vis valgmulighed. Det er vigtigt at sikre, at både de eksisterende campingpladser og muligheden for nye campingpladser fastholdes til egentligt campingformål. Campingpladser anses for et vigtigt tilbud for det almene ferie- og friluftsliv. Hytteopstilling og øvrig anvendelse af campingpladserne reguleres i campingreglementet.

I 2003 var der 770.563 overnatninger på campingpladserne i Storstrøms Amt. Det svarer til 1/4 af alle turistovernatningerne. Overnatningstallene for campingpladserne svinger, og er afhængige af sommervejret.

Primitive lejrpladser kan være et vigtigt islæt i mere naturbase-rede friluftaktiviteter.

Den i retningslinje 2c omtalte hytteby på Vejrø er planlagt før den nye strandbeskyttelseslinje trådte i kraft. Formuleringen "landværts strandbyggelinjen" skal derfor opfattes bag den gamle 100 m linje. Det er amtets vurdering, at hyttebyen fortsat kan realiseres, da 300 m strand-

Retningslinjer

1. Eksisterende campingpladser kan tillades udvidet i begrænset omfang, såfremt de konkrete forhold på stedet, herunder hensynet til natur- og landskabsforhold og til offentlighedens adgangs- og opholdsmuligheder ved kystområder, ikke taler imod det. Campingpladser skal afskærmes mod det åbne land og eksisterende bebyggelse med en afskærmende beplantning.
2. Nye campingpladser kan tillades udlagt følgende steder efter en lokalplanlægning, der bl.a. tilgodeser de hensyn, der er nævnt ovenfor:
  - a. Mindre campingpladser kan efter en nærmere afvejning placeres indenfor eksisterende sommerhus-områder og byzoner.
  - b. Uden for disse områder kan der placeres campingpladser ved de på kort 3.4.1 angivne lokaliteter.
  - c. På Vejrø kan der i tilknytning til eksisterende toilet- og badebygning samt cafeteria placeres en mindre campingplads udelukkende til telte på maksimalt 67 enheder. På pladsen kan opføres en hytteby med op til 20 hytter. Pladsen skal placeres landværts strandbyggelinjen. (Se bemærkning i redegørelse).
  - d. Campingpladsen ved Hårbølle Havn kan udvides til maks. 350 pladser, såfremt den eksisterende plads rykkes 100 m tilbage fra kysten.
  - e. På Femø kan placeres en mindre campingplads i tilknytning til havn, landsbyer eller sommerhusområde. Det forudsættes at pladsen indpasses under hensyn til interesserne omkring natur- og kulturmiljøer.
3. På de mindre øer og på campingpladser med en særlig beliggenhed, f. eks. ved færgehavne, ved større turistmæssige attraktioner i indlandet og ved større byer, kan der gives tilladelse til at, op til 30 procent af campingpladsens enheder anvendes til opstilling af campinghytter.

Tilladelserne gives efter en samlet planmæssig vurdering af de naturmæssige og landskabsmæssige hensyn og ud fra de regionale turistpolitiske overvejelser.

4. I forbindelse med cykelruterne i amtet eller i forbindelse med vandreruter f.eks. gennem skovene kan det eksisterende net af egentlige campingpladser suppleres med nogle mindre og primitive teltpladser til brug for kun cyklister og vandrere. Det forudsættes, at pladserne kan indpasses uden gener for lokalområdet, og at hensynene til naturinteresserne ikke tilsidesættes. På et areal landværts den nationale cykelsti nr.8 ved Lindelse på Vestlolland kan der placeres en større teltplads og et cykelcenter.

beskyttelseslinjen forudsættes administreret relativt mere lempeligt på de små øer, når forholdene og hensynet til øernes erhvervsmæssige udvikling kræver det, jf. ”Vejledning om 300 m strandbeskyttelses- og klitfredningszone”.

5. For at sikre et varieret net af billige overnatningsmuligheder, hvori der også indgår muligheder for ikke-bilister, kan der indrettes vandrerhjem i nødvendigt omfang. De bør placeres ved bysamfund eller ved større ferieområder med et udbud af turistfaciliteter og med kollektive trafikforbindelser. Enkelte mindre vandrerhjem kan være tilknyttet udflugtsområder og må da placeres i forbindelse med eksisterende bysamfund eller i sommerhusområder. Det anbefales, at man inden beslutning om opførelse af nye vandrerhjem kontakter relevante foreninger med hensyn til grundlag for etablering, herunder økonomisk baggrund.

3.6 Fritidshavne

Delmål

Der skal udvikles og bevares et varieret net af fritidshavne, som skal have en tilstrækkelig kapacitet til regionens befolkning og desuden skal kunne betjene gæstesejlere. Havnene ses også som knudepunkter for andre rekreative aktiviteter med tilknytning til land og vand.

Redegørelse

Delmålet om at udvikle og bevare et varieret net af fritidshavne er opstillet for at tilgodese mange forskellige behov, og for at kvaliteterne i kulturmiljøet så vidt muligt fastholdes. Fritidshavnene ses på Hovedstruktur kortet 1:100.000.

Det er lykkedes at fastholde dette delmål under udbygningen af havnene, der tog fart i 1970'erne. Udbygningen skete sideløbende med, at der blev flere bådejere i amtet, og den blev ledsaget af et jævnt stigende antal gæstesejlere. Siden er væksten i bådallet stilnet af, og sejlturismen har vist forskellige udsving.

Udviklingen af den blå turisme, defineret som aktiviteter med tilknytning til havet i bred forstand, er et af de udviklingsområder, der satses på i Storstrøms Amt. De mange og varierede havne er her en forudsætning. Havnene ses samtidig som et støttepunkt for turisterne og friluftaktiviteter både til søs og til lands.

Ved alle udbygningsplaner skal der ved projekternes placering og ved deres omfang tages hensyn til bevarelse af natur- og miljøværdier samt til kysternes benyttelse til andre rekreative formål. Under fastlæggelsen af kapaciteten for både og angivelse

Retningslinjer

1. Efter en lokalplanlægning, der især tilgodeser forhold omkring internationale naturbeskyttelsesområder, hensynet til besejlingsforhold, kystbeskyttelse m.v., kan der foretages en udbygning af eksisterende havne med pladser til fritidsbåde. I Nørre Alslev Kommune gives mulighed for anlæg af en fritidshavn (maksimalt 200 bådpladser) i forbindelse med Orehoved havn. Den eksisterende fritidshavn i Guldborg gives mulighed for udbygning til en egentlig marina. Omfanget fastsættes efter amtsrådets nærmere vurdering af behovet og de stedlige forhold. Det forudsættes, at ny havn ved Orehoved i Nørre Alslev Kommune samt udbygning af Guldborg Havn ligger udenfor de internationale beskyttelsesområder. Der kan foretages renoveringer og udvidelser af lystbådehavnene i Vordingborg Kommune inden for en samlet ramme på 275 bådpladser for den kommunale planlægning.
2. Det bør tilstræbes, at alle havnene forsynes med faciliteter og landarealer svarende til deres størrelse og anvendelse. Der må herunder udlægges tilstrækkelig parkeringsplads ikke blot med henblik på bådejere, men også på offentlighedens adgang til havnene. Der skal arbejdes med en god formidling af områdernes natur- og kulturværdier samt hensynene ved færdsel til vands og på land.
3. Anvendelsen af anlæggene skal søges samordnet, så der opnås færrest mulige anlæg med mindst mulig visuel indvirkning på kysten og med hensyntagen til det eksisterende kulturmiljø. Kommunerne opfordres til at tage anlæg til småbåde og badebroer op i den kommunale og lokale planlægning.

af sejladsmulighederne må der tages hensyn til såvel projektets umiddelbare omgivelser som til eventuelt sårbare vandarealer samt fuglebeskyttelsesområder, der kan berøres af øget sejlads. Udvidelse og etablering af fritidshavne kræver endvidere tilladelse fra Kystdirektoratet.

Tilladelser til anlæg for småbåde samt badebroer søges som enkelttilladelser i henhold til bekendtgørelse om bade- og bådebroer. I de regionale naturbeskyttelsesområder vil der kun undtagelsesvis kunne meddeles tilladelse til anlæg for småbåde,

jævnfør retningslinjerne 6.5.1 og 6.5.2. Der kan herudover fastsættes begrænsninger i sejladsen i visse farvandsområder af hensyn til fuglelivet.

4 TRAFIK OG TRANSPORT

Delmål

Hele regionens befolkning bør sikres de bedst mulige trafikforbindelser med såvel offentlig som individuel transport, herunder gang- og cykeltrafik, til både den daglige og den mere sjældne service, til arbejdspladser, samt til rekreative områder og anlæg.

Amtsrådets transportpolitiske målsætninger vedrørende den overordnede infrastruktur og internationale forbindelse fremgår af regionplanens indledende afsnit 1.5.

Retningslinjer – fælles for hele kapitel 4

1. Nye trafik anlæg skal placeres således, at rådighedsindskrænkninger og negative påvirkninger af det omgivende miljø begrænses mest muligt. Amtsrådet kan i forbindelse med de enkelte anlæg fastlægge konsekvens-områder, inden for hvilke anvendelse til bebyggelse, rekreativ brug m.m. vil være forbundet med bestemte miljøkrav jf. afsnit 7.3 – 7.5.
2. Ved etablering af nye trafik anlæg forudsættes det, at kapaciteten i eksisterende anlæg så vidt muligt er udnyttet. Selv om en vejs kapacitet ikke er fuldt udnyttet, kan det dog i nogle situationer være nødvendigt at ombygge eller udvide den, f.eks. på grund af mange uheld eller dårlig linjeføring.
3. Ved udformning og placering af trafik anlæg skal der tages hensyn til naturen, herunder økologiske forbindelser, landskabelige værdier og kulturmiljøer.

Redegørelse

I Regionplan 2001 var planlægningen for trafik anlæg beskrevet i afsnit 3. Trafik og tekniske anlæg. Denne opdeling er nu forladt med dette kapitel, hvori der yderligere er sket en opdeling i veje og cykelstier.

Indholdsmæssig er den største ændring, at de planlagte vej-udbygninger i beskrives mere detaljeret end i den tidligere regionplan. Denne ændring skal bl.a. ses i lyset af, at amtsrådet har besluttet at igangsætte VVM-processen for omfartsvejene ved Næstved og Nykøbing samt ny vejforbindelse syd for Nakskov. De øvrige ændringer i vejafsnittet er af redaktionel karakter.

Afsnit 4.1. handler om amtets overordnede vejnet. Der redegøres for udbygningsplanerne. Visse af landevejene har nået kapacitetsgrænsen og der er derfor behov for at planlægge, prioritere og udbygge vejnettet, så fremtidens krav til vejnettets kapacitet, kvalitet og sikkerhed kan opfyldes. Kampagner, sortplet-arbejde og forholdet til vejens naboer er alle områder

indenfor trafiksikkerhed. Trafiksikkerheden har derfor en central rolle i regionplanen.

Afsnit 4.2. handler om cykelstier og cykelruter. Der er en del strækninger uden cykelstifaciliteter, hvor cyklister er henvist til at benytte kørebanen sammen med bilerne eller alternativt at benytte kommuneveje parallelt med det overordnede vejnet. Der ligger således en opgave i at forbedre disse forhold.

Amtet udgiver et cykelrutekort hvor nationale og regionale cykelruter er medtaget. Cykelruterne forbinder de større byer, naturområder og færgehavne samt større byer i naboamtene. Da der fortsat forventes stigende interesse for cykelturismen, er det et ønske at udbygge cykelrutenettet også i denne planperiode.

Afsnit 4.3 handler om den kommende Femern Bælt forbindelse er justeret på baggrund af den nyeste viden om projektet. Amtsrådet har besluttet, at regionplanen skal medtage alle de relevante reservationer og konkrete arealudlæg for den

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for beliggenheden af de større trafik anlæg og andre større tekniske anlæg.

kommende faste forbindelse over Femern Bælt, som der er opnået vished om i løbet af arbejdet.

I de øvrige afsnit er redegørelsen ajourført med den seneste udvikling. F.eks. er retningslinjerne om havne uændrede, men i redegørelsen nævnes de mere eller mindre konkrete planer der er for havneudvidelser i Næstved, Vordingborg, Orehoved og Nakskov.

4.1 Det overordnede vejnet

Delmål

Amtsvejene skal være i en stand, som trafikens art og størrelse kræver.

Fakta

- Der administreres efter Lov om offentlige veje, Færdselsloven og amtsrådets administrationsgrundlag.
- Amtet administrerer i alt 762 km. landeveje.
- Det overordnede vejnet i Storstrøms Amt omfatter Sydmotorvejen, hovedlandevejen mellem Maribo og Tårs samt alle landeveje.

Retningslinjer

1. Amtets overordnede vejnet omfatter de hovedlandeveje og landeveje, der er vist på kort 4.1.1 og på Hovedstruktur kortet (1:100.000).

Vejnet er opdelt i de 4 vejklasser, der er vist på kort 4.1.2:

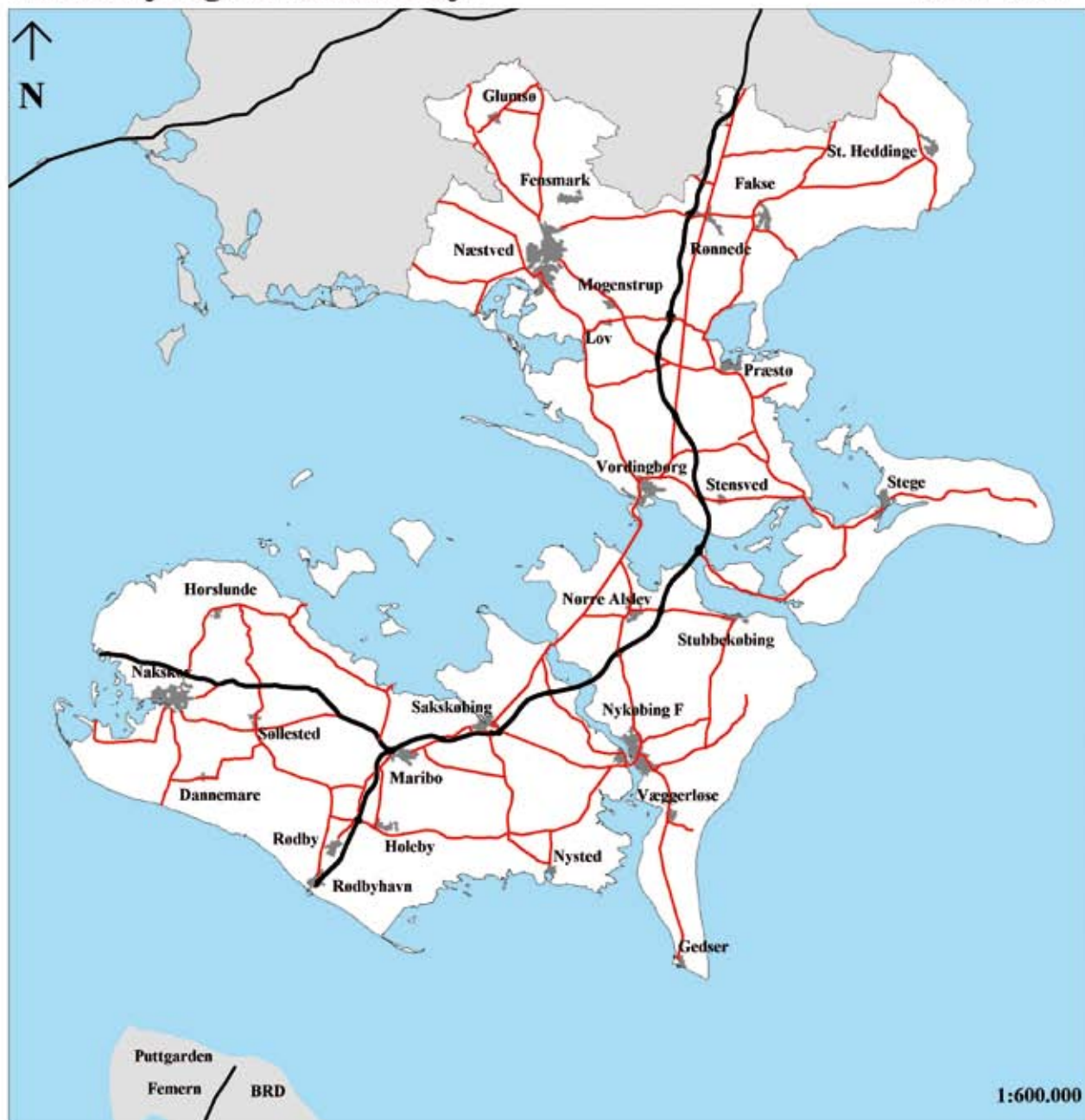
- A internationale forbindelser og landsdelsforbindelser,
- B større regionale forbindelser,
- C regionale forbindelser,
- D lokale forbindelser.

Inddeling i vejklasser fastlægger de enkelte vejes trafikale funktion i amtets regionale hovedstruktur og er et redskab for strategier og prioritering af virkemidler på vejområdet.

2. De vigtigste vejforbindelser - klasse A og B veje - skal fastholdes og løbende udbygges som højklassede trafikveje med høj fremkommelighed og stor trafikikkerhed. Kort 4.1.3. viser områder med mulighed for vejprojekter. Der påregnes udført VVM-undersøgelser på udlagte vejkorridorer.
3. I byer, hvor overordnede veje opretholdes gennem byen skal, der normalt etableres miljøvenlig trafiksanering.
4. For veje i vejklasse A, B og C har fremkommelighed høj prioritet. Adgangsbegrænsede strækninger i disse vejklasser skal i videst muligt omfang bibeholdes som facadeløse veje. Hvor det kan lade sig gøre, skal eksisterende overkørsler fjernes.
5. Mellem vejtilslutninger på frie strækninger, herunder strækninger i det åbne land, tilstræbes normalt afstande på minimum 1-2 km. Gennem byområder tilstræbes afstande på minimum 500 meter mellem vejtilslutninger til eksisterende landevejsstrækninger.
6. Der skal etableres afskærmende og støjdæmpende beplantning ud mod eksisterende veje, planlagte veje og byggelinjesikrede veje ved etablering af nye bolig- eller erhvervsudstyknings. Se afsnit 2.2.
7. Vindmøller skal som minimum placeres 4 gange møllens totalhøjde fra det overordnede vejnet. Der henviser til redegørelsen i afsnit 5.8 Vindmøller.
8. Langs landevejene er der tinglyst vejbyggelinjer fra 15 til 25 m målt fra midten af vejen mod tilgrænsende ejendomme. Byggelinjer er pålagt for at sikre, at landevejen kan udvides til en større bredde. På arealerne foran byggelinjen må der ikke opføres bebyggelse m.v. uden dispensation fra amtet.
9. Det overordnede vejnet skal optages i kommuneplanerne og sikres som højklassede trafikforbindelser med høj grad af fremkommelighed og trafikikkerhed. I forbindelse med forlægning eller udbygning af overordnede veje uden om eller igennem byer skal der i kommuneplanlægningen foretages en samlet vurdering af konsekvenserne for naboarealer og byens udvikling.

Landeveje og hovedlandeveje

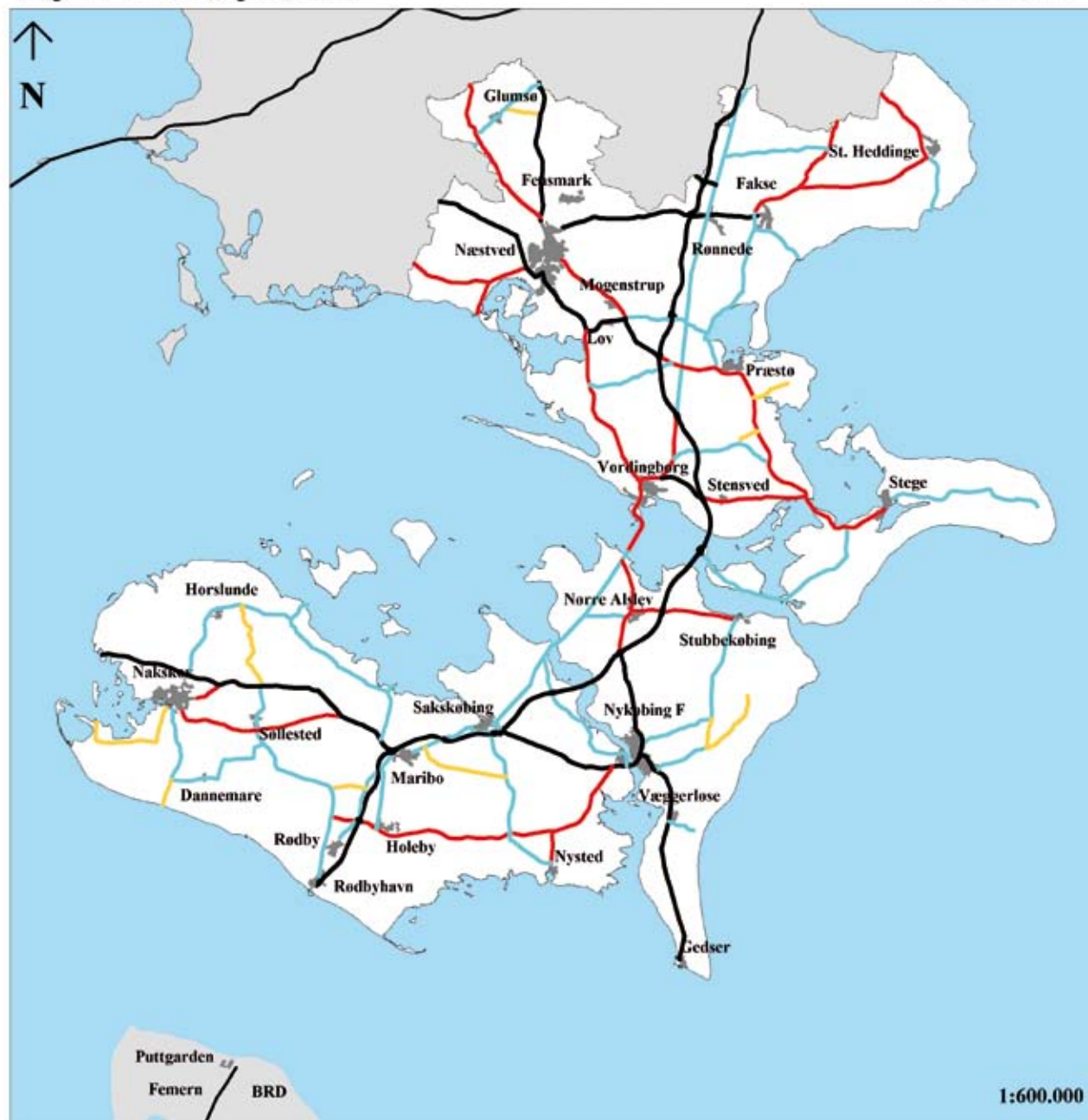
Kort 4.1.1

- Landeveje
- Hovedlandeveje

Vejnet med vejklasser

Kort 4.1.2

- A-veje internationale forbindelser og landsdelsforbindelser
- B-veje større regionale forbindelser
- C-veje regionale forbindelser
- D-veje lokale forbindelser

Trafiksikkerhed

Et trafikuheld med personskade koster i gennemsnit 2,1 mio. kr. Men i et livsforløb kan en personskade koste op mod 60 mio. kr. Derfor skal trafiksikkerheden forbedres for alle trafikantgrupper. Antallet af dræbte og tilskadede i trafikken skal reduceres med 40 % over en 12 årig periode. På nationalt plan er der vedtaget et lignende mål.

Miljø

Vej- og trafikforholdene skal udvikles imod miljømæssig større bæredygtighed for især det lokale og regionale miljø og samfund samt under hensyn til mål og indsats i øvrigt på landsplan.

Fremkommelighed

Vejnettet skal udformes så alle trafikantgrupper opnår god fremkommelighed under hensyn til de trafikale og miljømæssige forhold samt til vejenes trafikale funktion.

Vejtilstand

Landevejenes tilstand skal af hensyn til samfundsinteresserne vedligeholdes og udvikles på en måde, som sikrer, at vejene er i god og forskriftsmæssig stand, og at den samlede kapital, som er investeret i landevejsnettet, ikke forfalder.

Service

Serviceniveauet på landevejsnettet skal tilpasses vejenes funktion og trafikens størrelse, så trafikanter og erhvervsliv sikres gode forhold med hensyn til information og komfort.

Tilgængelighed

Landevejene skal som en del af det regionale vejnet sikre alle borgere og transporter i regionen en god tilgængelighed mellem regionens centerbyer og omverdenen. Vejnettet skal desuden sikre god tilgængelighed til kollektiv trafik, herunder tog og samkørsel.

Anbefalinger

Kommunerne opfordres til

- at prioritere trafiksikkerhed højt ved ombygning og nyanlæg af kommuneveje,
- at prioritere samarbejdet med Storstrøms Amts Trafiksikkerhedsråd højt,
- at deltage i trafiksikkerhedskampagner sammen med amtets Trafiksikkerhedsråd, andre kommuner og politiet.

Redegørelse

Vejkapacitet

Langt hovedparten af transporten af personer og gods i amtet foregår på landevejene. I årtier har biltrafikken på landsplan været i konstant vækst og forventes fortsat at stige. Fra 1970 til 2000 blev trafikken fordoblet. I perioden fra 1989 til 2000 er trafikken steget med 35 %. I de seneste år har stigningen været på 2 - 4 % om året.

Med den stigende trafik har flere af amtets landevejsstrækninger nået kapacitetsgrænsen. Hertil kommer at dele af det øvrige landevejsnet lokalt har en utilstrækkelig standard, hvilket medfører lokale problemer med trafiksikkerheden, utryghed og miljømæssige gener fra vejtrafikken.

I nærmeste fremtid forventes yderligere vejstrækninger at nå grænsen for, hvor mange biler vejen kan klare. Problemerne er størst i de større byer samt på indfaldsvejene til byerne. Der kan være stor forskel på, hvor stor kapaciteten er på en vejstrækning. Mange forhold spiller ind såsom:

- Antallet af indkørsler, markoverkørsler og hvor ofte de benyttes,
- Antallet af kryds og rundkørsler på strækningen,
- Vejens forløb i landskabet med både horisontale og vertikale kurver,
- Vejens bredde,
- Trafiktypen, da der er forskel på veje med udpræget ferietrafik og veje med bolig-

bejdsstedstrafik, hvor trafikanterne er vant til at færdes på strækningen.

Allerede når en vej har nået 70 % af kapacitetsgrænsen, er det i myldretiden meget svært at komme ind på vejen fra en sidevej eller privat udkørsel. Den gennemsnitlige rejsehastighed på vejen falder ligeledes med stigende trafik, mens uheldsfrekvensen stiger.

Storstrøms Amts trafikmodel regner med, at der genereres en trafikvækst på 3 % pr. år de næste 10 år. Niveaulet er baseret på en fremskrivning af den udvikling, der skete i regionen gennem 1980'erne og 1990'erne, hvor den årlige trafikvækst i gennemsnit var på godt 3 %.

Situationen er kritisk i morgen- og aftenmyldretiden på indfaldsvejene til Næstved og Nykøbing Falster. Ved Næstved er det vejen mellem Næstved og Rønnede, der har nået kapacitetsgrænsen. Ligeledes er der stigende kapacitetsproblemer fra Næstved mod Slagelse, Ringsted og

Bårse. Tendensen forstærkes ved at flere veje i Næstved by er overbelastede.

Ved Nykøbing Falster er det vejen op mod motorvejen ved Ønslev, der på delstrækninger har nået kapacitetsgrænsen. På gennemfartsvejene i Nykøbing Falster er der ligeledes problemer. Der er endvidere stigende trafikproblemer fra Nykøbing Falster mod Saksøbing og Gedser.

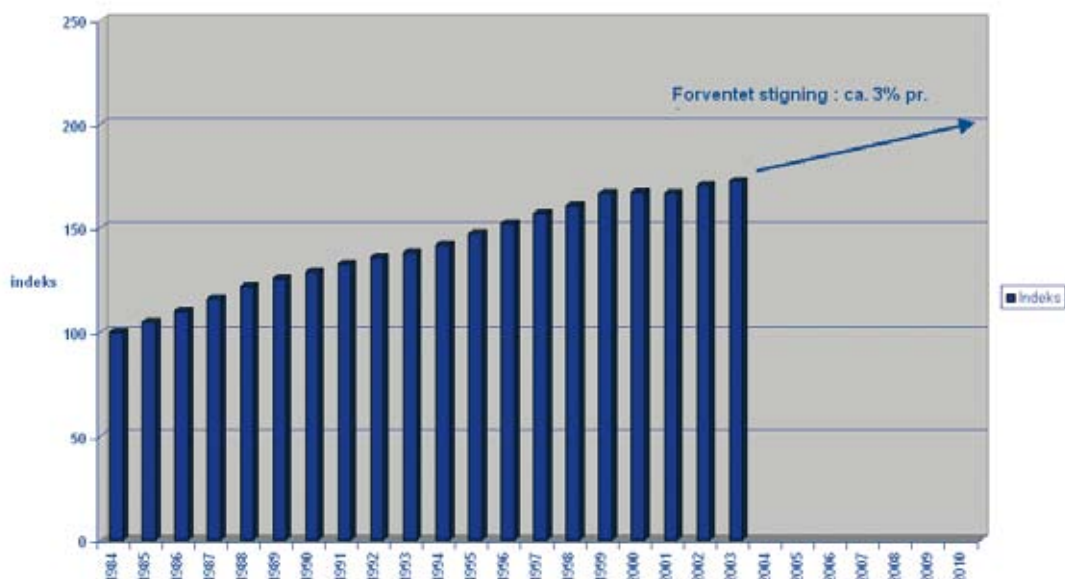
Omkring Vordingborg og Stege er der ved at opstå kapacitetsproblemer i myldretiden.

Mulige vejprojekter

En udbygning af det eksisterende vejnet er altså nødvendigt, for at tilgodese de overordnede mål for den regionale udvikling. For følgende vejstrækninger er der igangsat det nødvendige planlægningsarbejde som grundlag for egentlige nye vejstrækninger. Se kort 4.1.3:

- Næstved omfartsvej bør færdiggøres. Amtsrådet har derfor sammen med Næstved byråd i 2004 igangsat arbej-

Udviklingen i biltrafikken 1984 - 2003

det med at udarbejde et regionplantillæg med VVM-redegørelse for de to strækninger øst og nord om byen. Først i 2006 undersøges alternative linjeforbindelser for den østlige omfartsvej. Det betyder, at amtsrådet først forventer, at regionplantillægget vedtages sidst i 2006.

- En ny omfartsvej øst om Nykøbing Falster er ligeledes tiltrængt til aflastning af byen for gennemkørende trafik. Derfor er der også her i 2004 igangsat en VVM-redegørelse og regionplantillæg. Tillægget forventes vedtaget medio 2006.
- En omfartsvej syd om Nakskov er nødvendig for at afhjælpe et stigende problem med transport af vindmøllelevinger fra Vestas. Ligeledes forudses en stigende udbygning af det gamle

værftsområde i Nakskov, som nødvendiggør bedre transportforhold til området. Her er regionplantillægget vedtaget af amtsrådet og anlægsarbejdet forventes igangsat medio 2006.

Herudover er der to vejstrækninger, hvor der indenfor en kortere årrække bliver behov for at forbedre trafikafviklingen (angivet i en ikke prioriteret rækkefølge):

- Næstved mod Rønnede
- Bårse via Næstved til Vestmørtorvejen i Slagelse.

Der påregnes udført VVM-undersøgelser på de fleste udlagte vejkorridorer. På strækningen mellem Ønslev og Saksøbing er det besluttet at opgradere den nuværende strækning til motorvej. Anlægsmyndigheden er Vejdirektoratet, som forventer at strækningen åbner i 2007.

I byer, hvor der ikke er planer om at etablere omfartsveje, er det amtsrådets mål, at der udføres miljøvenlige trafiksaneringer. Herved forstås, at vejen gennem byen udformes primært med henblik på at forbedre forholdene for beboerne langs vejen og for de lette trafikanter.

Ved anlæg af nye veje og udbygning af eksisterende veje vil amttet prioritere tilpasning til landskabs-interesser højt, herunder de særlige naturbeskyttelsesområder og de kulturhistoriske beskyttelsesområder.

Trafiksikkerheden

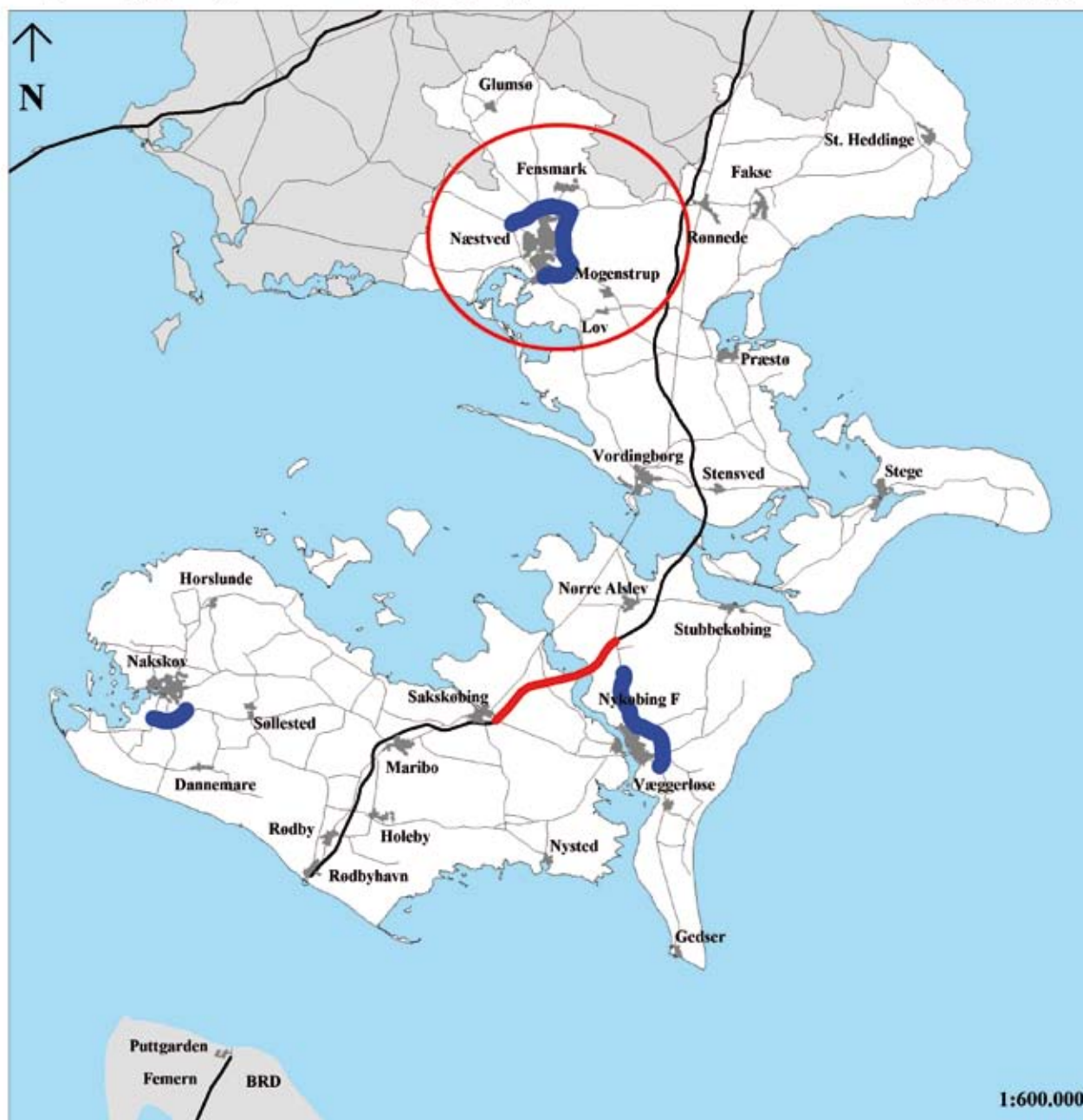
Som grundlag for trafiksikkerhedsarbejdet har amtsrådet hidtil haft et mål om en reduktion i antallet af dræbte og tilskadede på 40 - 45 % i perioden 1988 til 2000.

Vigtig internationale og regionale transportveje i Storstrøms Amt

Vejudbygning - fremtidige projekter

Kort 4.1.3

- Statslige projekter. Ørslev - Sakskøbing. Udbygning af vejen til 4-sporet motorvej
- Igangværende strækninger der VVM-undersøges
- Amtslige projekter. Overvejelser om nye vejanlæg i området.

Trafiksikkerhedsplanen er en delplan under amtets samlede vejsektorplan og indeholder et forslag til en samlet overordnet indsats for trafiksikkerheden på amtsvejene. I planen er også opstillet en ny målsætning for trafiksikkerheden. Indsatsområder for det fremtidige arbejde med trafiksikkerhed er udpeget, og tiltag til forbedring af trafiksikkerheden i amtet er blevet vurderet og prioriteret. Tiltagene i planen retter sig primært mod amtsvejene. Storstrøms Amt ønsker med denne plan at gøre status for trafiksikkerhedsudviklingen i amtet og på den baggrund pege på forslag til en sammenhængende, fremtidig indsats for trafiksikkerheden, så de nye mål kan nås. Hvordan vi når disse mål, beskrives efterfølgende.

Fra 1988 til og med 2000 er der opnået en reduktion på 27 % i antallet af dræbte og tilskadekomne på det overordnede vejnet. I 2000 var antallet af tilskadekomne reduceret med 70 i

forhold til tallet i 1988. I perioden 1988 til 2000 er biltrafikken steget ca. 35 %. Ses alene på antallet af dræbte, svarer reduktionen knap til målsætningen, idet antallet af dræbte de seneste år har været 15 personer i gennemsnit om året.

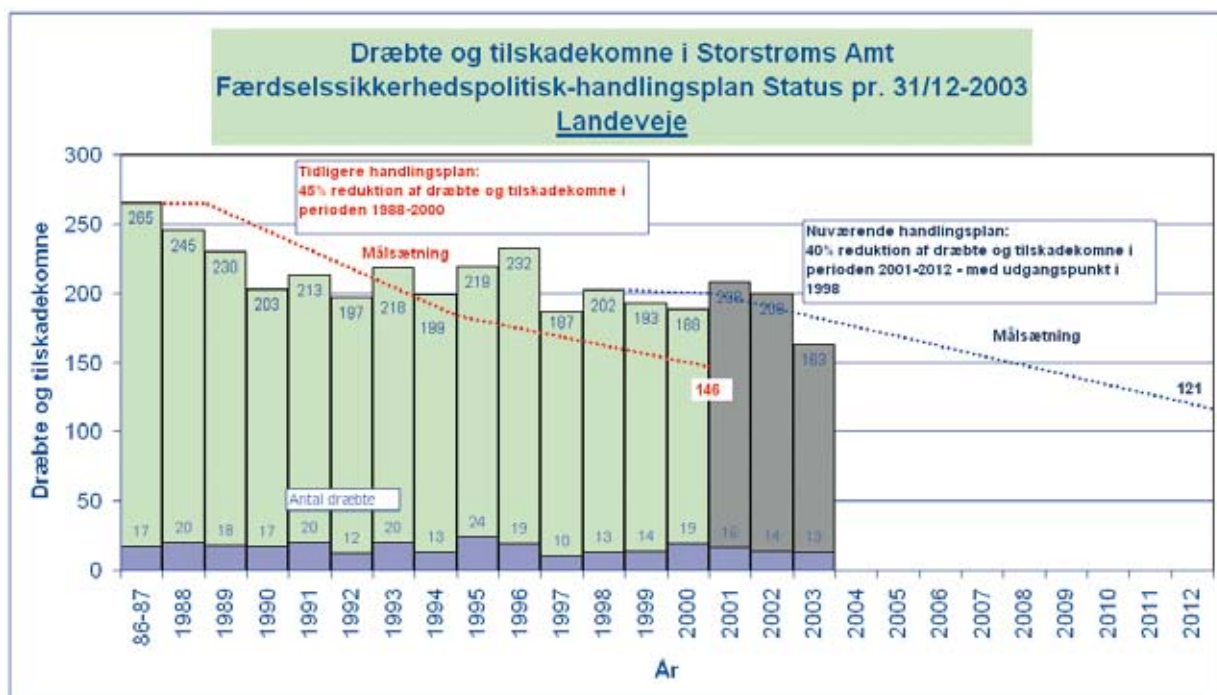
Færdssikkerhedskommissionen vedtog i 2000 en ny 12-årig målsætning, som sigter mod en yderligere reduktion på 40 % i antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne i trafikken i 2012. Der skal især sættes ind mod:

- For høj fart
- Spirituskørsel
- Cyklistuheld
- Uheld i vejkryds

Amtsrådet har som delmål at arbejde for, at antallet af dræbte og tilskadekomne reduceres med 40 % i perioden 2001 til 2012. Helt overordnet er det selvfølgelig amtsrådets vision, at der ikke sker trafikuheld med personska-

de på det overordnede vejnet. Visionen skal ses i lyset af, at ethvert trafikuheld har store omkostninger. Når der er dræbte eller kvæstede, er der først og fremmest store menneskelige omkostninger. Men der er også store økonomiske omkostninger ved trafikulykker - f.eks. til redningskorps, politi, hospitalsophold, genoptræning, sygedagpenge, revalidering og til materielle skader. Et trafikuheld med personska-

de koster i gennemsnit 2,1 mio. kr. Men i et livsforløb kan en personska-

Kurve over dræbte og tilskadekomne i Storstrøms Amt

En systematisk indsats mod trafikuheld kan derfor give en væsentlig samfundsøkonomisk gevinst. Nogle af de væsentligste indsatsområder er:

- Sort plet arbejde
- Kampagner
- Adgangsreguleringer/byggetlinjer
- Belægningsarbejder
- Faste genstande

Årligt udføres der eksempelvis trafikikkerhedsmæssige forbedringer i de kryds eller på de vejstrækninger, der er udpeget som sorte eller grå pletter. Sorte og grå pletter på vejnettet er steder, hvor der er flere trafikuheld, end man kan forvente i forhold til trafikmængden og vejstandard. Tiltagene omfatter typisk ombygning af kryds til rundkørsel eller etablering af kanalisering, heller eller lokal hastighedsbegrænsning.

Kampagner er tiltag, hvor der formidles information med det formål at ændre trafikanternes adfærd i trafikken. Samtidig er det en vigtig pointe, at mange kampagner har størst effekt, hvis de bliver fulgt op af politikontrol og fysiske tiltag. Amtet laver typisk kampagner om brug af sikkerhedsseler, brug af reflekser, skolestart, hastighed, sprit m.v. Dermed retter kampagnerne sig mod et bredt udsnit af de forhold, der fører til trafikuheldene på amtsvejene. Effekten og omkostningerne ved at gennemføre de forskellige kampagner på amtsvejene er vurderet, og resultatet er, at de har en god sikkerhedsmæssig effekt og nytteværdi.

For at højne trafikikkerheden er der langs landevejene tinglyst adgangsbegrænsninger på de ejendomme, som ligger langs vejene. Adgangsbegrænsningerne

betyder, at der ikke uden vejmyndighedens godkendelse:

- må anlægges nye adgange eller overgange fra den pågældende vejstrækning til de berørte ejendomme,
- må anlægges nye sidevejs-tilslutninger, hverken private fællesveje eller offentlige veje,
- kan ske udvidet eller ændret anvendelse af overkørsler til ejendomme, der har adgang fra den pågældende vej.

Begrundelsen er, at der er direkte sammenhæng mellem antallet af trafikuheld på en strækning med gennemkørende trafik og antallet og brugen af overkørsler og vejtilslutninger på strækningen. Derfor kan der ikke gives dispensation fra adgangsbegrænsningerne til etablering af erhvervsvirksomheder med detailsalg med direkte adgang til veje i vejklasse A eller B. For klasse A, B og C veje er det af stor betydning for både trafikikkerheden og fremkommeligheden, at vejene i videst muligt omfang bibeholdes som facadeløse veje (veje uden direkte adgang fra ejendommene).

Vejene i klasse D har en mindre trafikal betydning og mindre trafikmængder. På egnede steder med god oversigt kan der langs vejene i klasse C og D tillades en udvidet benyttelse af eksisterende overkørsler, f.eks. i forbindelse med mindre private udsalgssteder for egne produkter.

Ligeledes skal næromgivelserne til klasse A, B og C veje uden for byerne af trafikikkerhedsmæssige hensyn i videst muligt omfang friholdes for reklameskilte og an-

dre genstande, som kan aflede trafikanternes opmærksomhed fra trafikken.

Vejenes belægning har også betydning for trafikikkerheden. Størrelsen af vejens sporkøringsdybder er udtryk for nedbrydning af vejen, men også afgørende for trafikantens trafikikkerhed og komfort.

Kommunernes ansvar

Det er vigtigt, at der i forbindelse med alle vejforlægninger og udbygninger af det overordnede vejnet samtidig foretages kommuneplanmæssige konsekvensvurderinger. Herved bør det blandt andet sikres, at den interne bytrafik kan afvikles ad det lokale vejnet, således at de overordnede vejes nære omgivelser både af miljømæssige og af trafikikkerhedsmæssige årsager friholdes for byudvikling.

Det kan være nødvendigt at anlægge kommuneveje parallel med landevejene for derved at adskille den lokale og regionale trafik. De lokale veje tilsluttes landevejene i få og trafikikkerede knudepunkter.

Det er ligeledes vigtigt, at kommuneplanlægningen følger amtsrådets indsats op, således at byudvikling m.v. støtter det overordnede stinet ved at supplere dette med et lokalt stinet. Blandt andet bør den kommende planlægning tage højde for, at der findes sikre cykelveje ved udlæg af nye boligområder og ændring af skoledistrikter.

4.2. Cykelstier langs det overordnede vejnet

Delmål

Dele af befolkningen har ikke adgang til brug af bil, og er derfor henvist til blandt andet cykel eller knallert, som er pladsbesparende og miljøvenlige transportmidler. Amtsrådet vil derfor gerne arbejde for, at en voksende del af trafikken kommer til at foregå på cykel eller knallert samt for at forbedre trafikikkerheden for disse trafikanter.

Der er en del strækninger uden cykelstifaciliteter, hvor cyklisterne er henvist til at benytte kørebanelen sammen med bilerne eller alternativt at benytte kommuneveje parallelt med den overordnede vej. På disse strækninger er der et særligt behov for cykelstier mellem hjem og arbejde, ved trafikfarlige skoleveje, langs stærkt trafikerede veje og langs vejstrækninger, som af andre årsager er trafikfarlige. Herudover skal der ved anlæg af cykelstier, fortove eller fællesstier sikres gode forhold for de bløde trafikanter langs landevejene mellem centre og væsentlige turmål. Når disse mål nås, forbedres trafikikkerheden, trygheden og komforten.

Endelig skal der ved stuebygning skabes sammenhæng i stinettet. Ifølge den godkendte stiplan udføres cykelstianlæg med "højt prioriteringsmål" først.

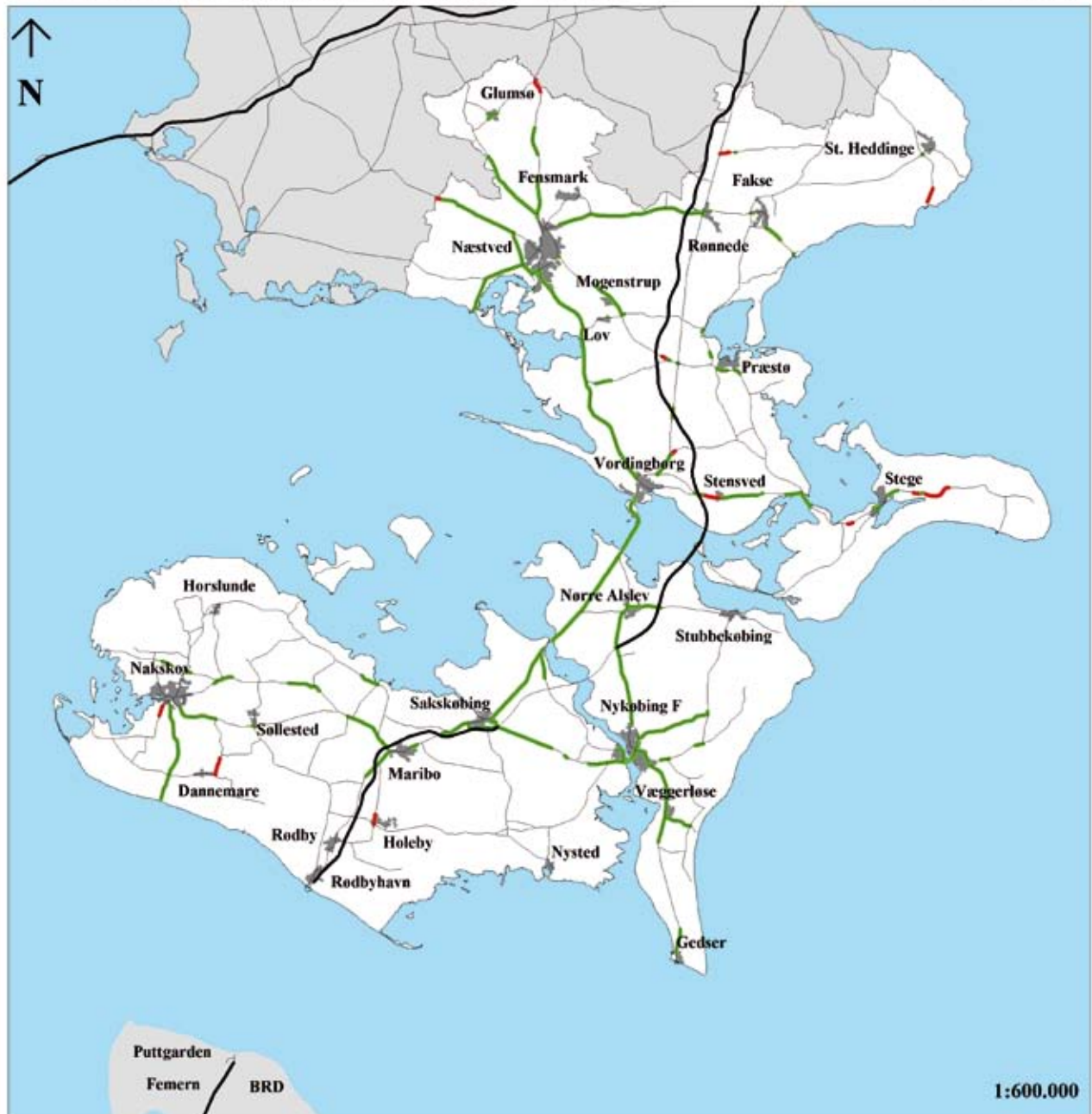
Retningslinjer

1. De eksisterende cykelstifaciliteter langs det overordnede vejnet er vist på kort 4.2.1.
2. De cykelruter, der er vist på kort 4.2.2, skal indgå i kommuneplanerne.
3. Trafikstierne (cykelstinettet) langs med landevejene samt det nationale og regionale cykelrutenet ønskes stadig forbedret og udbygget. Der skal i kommuneplanerne sikres en sammenhæng mellem de regionale trafikstier og det lokale cykelrute- / stinet. Tilsvarende skal der sikres sammenhæng mellem de nationale og regionale cykelruter.

Eksisterende og prioriterede cykelstier

Kort 4.2.1

Eksisterende cykelstier

Landeveje og hovedlandeveje

— Eksisterende cykelstier

Prioriterede cykelstiprojekt

Landeveje og hovedlandeveje

— Prioriterede cykelstier

Redegørelse

Cykelstier har stor betydning for sundheden, både når det gælder mulighed for motion og trafikikkerheden. Når der anlægges cykelstier langs de strækninger af landevejene, hvor børn færdes, øges trafikikkerheden. Amtets vedholdende arbejde for at forbedre trafikikkerheden medfører færre ulykker, hvorved sundheden generelt forbedret.

I offentlighedsfasen er der kommet mange konkrete ønsker om anlæg af nye cykelstier. Nogle af disse er allerede medtaget i amtets stiplan. Andre er nye.

Amtets stiplan har til formål at udgøre det tekniske grundlag for amtets prioritering af anlæg af nye cykelstier langs landevejene. Det vil sige, at stiplanen skal afdække, hvor der er behov for cykelstier, fastlægge stitype og udgift på den enkelte lokalitet samt foreslå i hvilken rækkefølge, cykelstierne bør anlægges.

Som stitype vurderes enkeltrettede stier i begge vejsider at være den bedste og sikreste løsning. Kun i særlige tilfælde kan der peges på anlæg af dobbeltrettede stier.

Etablering af stianlæg er et af midlerne til at fremme cykeltrafikken og dermed regeringens mål om reduktion af transportsektorens CO₂-udledning. Indsatsen kan i fremtiden målrettes yderligere gennem supplerende initiativer, som tilskynder til øget daglig brug af cyklen.

Bogø-Stubbekøbing overfarten er et uundværlig del af cykelruteforbindelserne i regionen, og bør derfor opretholdes og udbygges. Derfor har Møn og Stubbekøbing Turistforeninger – i samarbejde med Storstrøms

Amt, Møn og Stubbekøbing kommuner samt Østdanmark Turisme – igangsat et udviklingsprojekt med titlen "På opdagelse med Ida". Projektets mål er at opretholde og fremtidssikre overfarten.

Nationale og regionale cykelruter

Det nationale og regionale cykelrutenet i amtet blev påbegyndt i 1990. Cykelruterne forbinder de større byer, naturområder, færgehavne og større byer i de to naboamter. Det udgør nu et sammenhængende rutenet på 1100 km. Formålet med cykelrutenettet, der også er for gående, er at få flest mulige cyklister væk fra trafikerede veje og dermed skabe bedre forhold for tur- og fericyklisterne. Derfor følger cykelruterne også som hovedregel stier i eget tracé, cykelstier langs trafikveje, mindre befærdede kommuneveje uden stier, samt digekroner, skov- og markveje.

Cykelruterne er planlagt på baggrund af tidligere amtslige stiplaner og kommuneplaner. De nærmere ruteforløb er fastlagt

efter vurdering af forholdene med hensyn til oplevelser langs ruterne, trafikikkerhed og -tryk, belægningsstandard og vejrettighed. Der er også tilstræbt en kobling til de naturstier, der findes i amtet, selvom de ikke altid har en standard, der gør dem egnede til at cykle på.

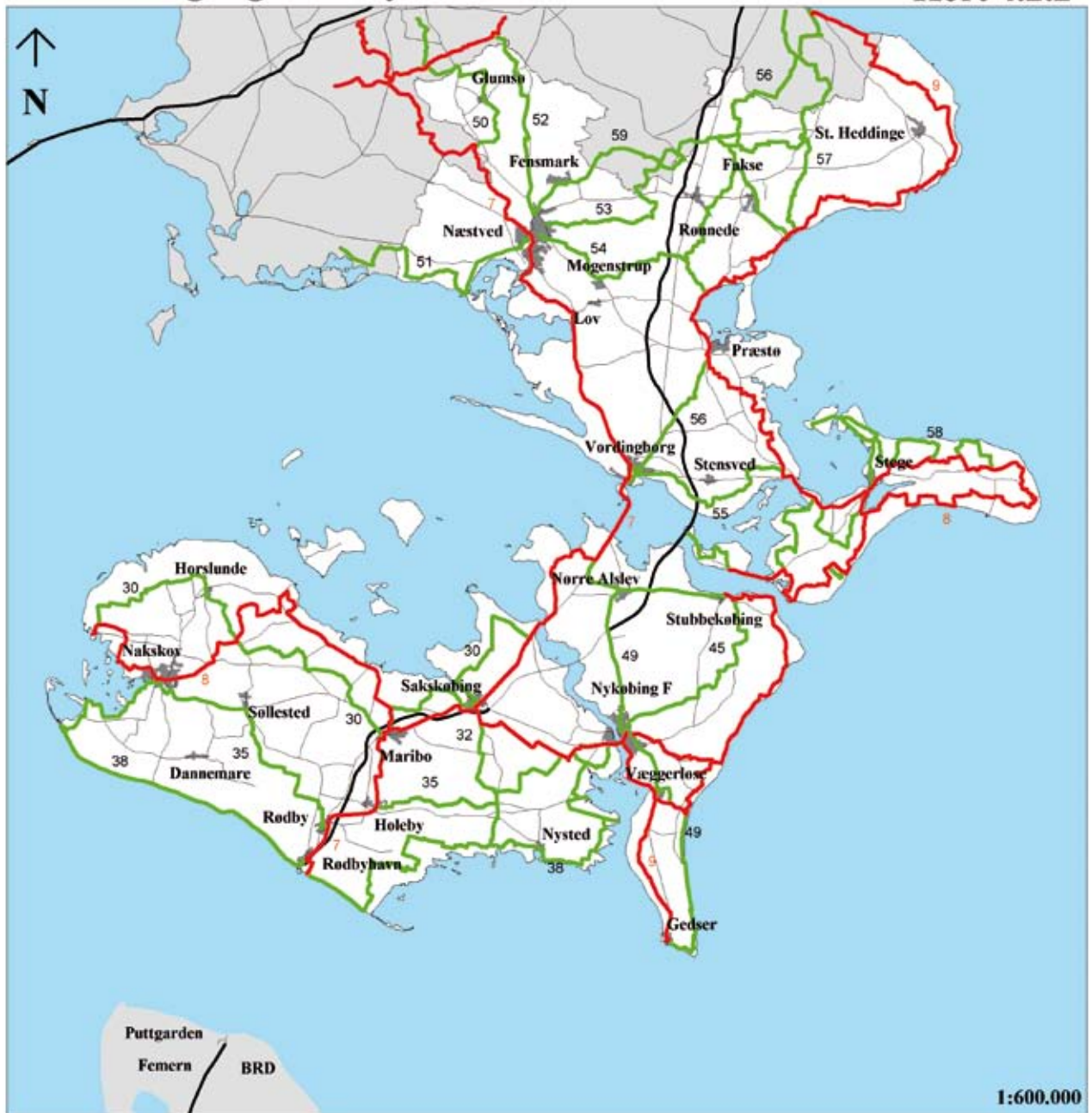
De nationale cykelruter og 2/3 af de regionale ruter er afmærket med skilte efter fælles standard for hele landet. Amtet planlægger fortsat at arbejde med skiltning af cykelruterne samt at forbedre ruterne forløb og standard inden for de givne økonomiske rammer.

Der forventes fortsat en stigende interesse for at benytte cykelruterne. Men stigende biltrafik på veje uden stier betyder, at de sikkerhedsmæssige forhold på cykelruterne kan blive forringet og dermed kræve ny vurdering.

Amtet udgiver et cykelrutekort med angivelse af alle de nationale og regionale cykelruter i amtet samt generel cyklistinformation.

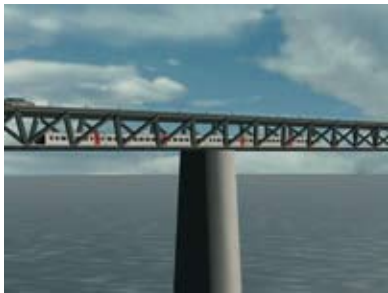
Nationale og regionale cykelruter

Kort 4.2.2

- Nationale cykelruter
- Regionale cykelruter

4.3 Femern Bælt forbindelsen

Delmål

Der skal snarest træffes en endelig beslutning om etablering af den faste forbindelse over Femern Bælt. Amdsrådet anbefaler, at forbindelsen etableres som en skråstagsbro med 4 vejbaner og 2 jernbanespor.

Amdsrådet vil arbejde for, at så stor en del som muligt af beskæftigelsen i anlægsfasen kommer til at ligge i Storstrøms Amt, og at arbejdsstyrken i regionen derfor skal forberedes på at kunne indgå i byggearbejdet.

Amdsrådet vil også arbejde for, at regionen er forberedt til at udnytte de nye muligheder en fast forbindelse vil åbne. Arbejdet skal foregå internt i regionen samt i samarbejde med naboregioner og skal omfatte alle relevante politik- og planlægningsområder.

Redegørelse

Amdsrådet mener, at Femern Bælt udgør en væsentlig barriere for Storstrøms Amts udvikling, og at der derfor skal etableres en fast forbindelse. Amdsrådet handler ud fra en forventning om, at der etableres en fast forbindelse over Femern Bælt, og er parat til at gennemføre de nødvendige tiltag i forhold til projektets realisering.

Retningslinjerne i dette afsnit skal sikre, at der allerede nu er reserveret de nødvendige arealer til ilandføring af forbindelsen,

Retningslinjer

1. Øst for Rødbyhavn reserveres det areal, der er vist på kort 4.3.1, til ilandføring af en fast Femern Bælt forbindelse. Indtil en anlægslov har udpeget de endelige arealer, skal de viste bruttoarealer reserveres til ilandføring af forbindelsen, til diverse landanlæg, herunder terminalanlæg, vej- og jernbanetracéer og til midlertidige fabrikationsarbejdspladser til brug for anlæg af forbindelsen.
2. Umiddelbart øst for det eksisterende havneanlæg i Rødbyhavn reserveres mulighed for anlæg af en arbejdshavn for den faste forbindelse.

til trafik- og terminalanlæg og til produktionsfaciliteter til Femern Bælt forbindelsen. Da der endnu ikke er taget stilling til forbindelsens tekniske udformning, er der udlagt nogle bruttoarealer med nogle generelle reservationer af arealer, der på det nuværende grundlag vurderes at være velegnede til såvel tunnel- som brobyggeri. Arealreservationen er udvidet mod nord i forhold til Regionplan 2001. Det er sket på baggrund af Rødby Kommunes Masterplan, hvori der er arbejdet seriøst med alle tænkelige landanlæg samt med broens ilandførings-højde ved Lollands kyst.

Ilandføring af en bro vil medføre en svagt skrånende rampe, som vil strække sig 4-5 km ind i land. I offentlighedsfasen blev det foreslået, at opbygningen af denne rampe kunne ske løbende med rensed jord. Det er amtets opfattelse, at anlæg af rampen først kan påbegyndes efter vedtagelsen af en anlægslov. For at kunne tage stilling til et

sådan konkret forslag om nyttiggørelse eller deponering af forurenede jord, skal projektet være velbeskrevet. Det vil sige, at det skal kendes detaljeret, og tidsplanen for igangsætning og afslutning skal også være kendt. Der er endnu ikke truffet endelig beslutning om en Femern Bælt forbindelse, og derfor heller ikke om den tekniske udformning, herunder i-landføringen. Stillingtagen til en eventuel sag om deponering/nyttiggørelse af forurenede jord i en rampe til Femern Bælt forbindelsen, vil derfor skulle foregå i den myndighed, der på det givne tidspunkt har kompetencen indenfor de aktuelle lovområder.

Amdsrådet har valgt at omtale ideen, da det umiddelbart vurderes som fornuftigt at anvende rensed forurenede jord, der allerede er bragt til området, frem for at tilføre rene materialer langvejs fra. Det er naturligvis en betingelse, at det skal kunne udføres på en måde, så det ikke vil udgøre en risiko for forurening af miljøet

eller udgøre en sundhedsrisiko for mennesker. I givet fald vil det leve op til amtets delmål for nyttiggørelse af forurenede jord (Regionplanens afsnit 7.3.1).

I arealreservationen indgår en mulighed for, at et nyt havneanlæg, der er planlagt med en placering umiddelbart øst for den nuværende færgehavn, kan indgå i projektet som en arbejdshavn. I tilfælde af, at det færgehavneanlæg (Europort) og de bagvedliggende landarealer,

der er blevet udlagt gennem et regionplantillæg med VVM redegørelse, ikke tages i brug til færgehavn, kan denne arealreservation endvidere benyttes til en midlertidig arbejdshavn, og landarealerne i tilknytning hertil kan benyttes til midlertidige fabriktionsarbejdspladser for den faste forbindelse.

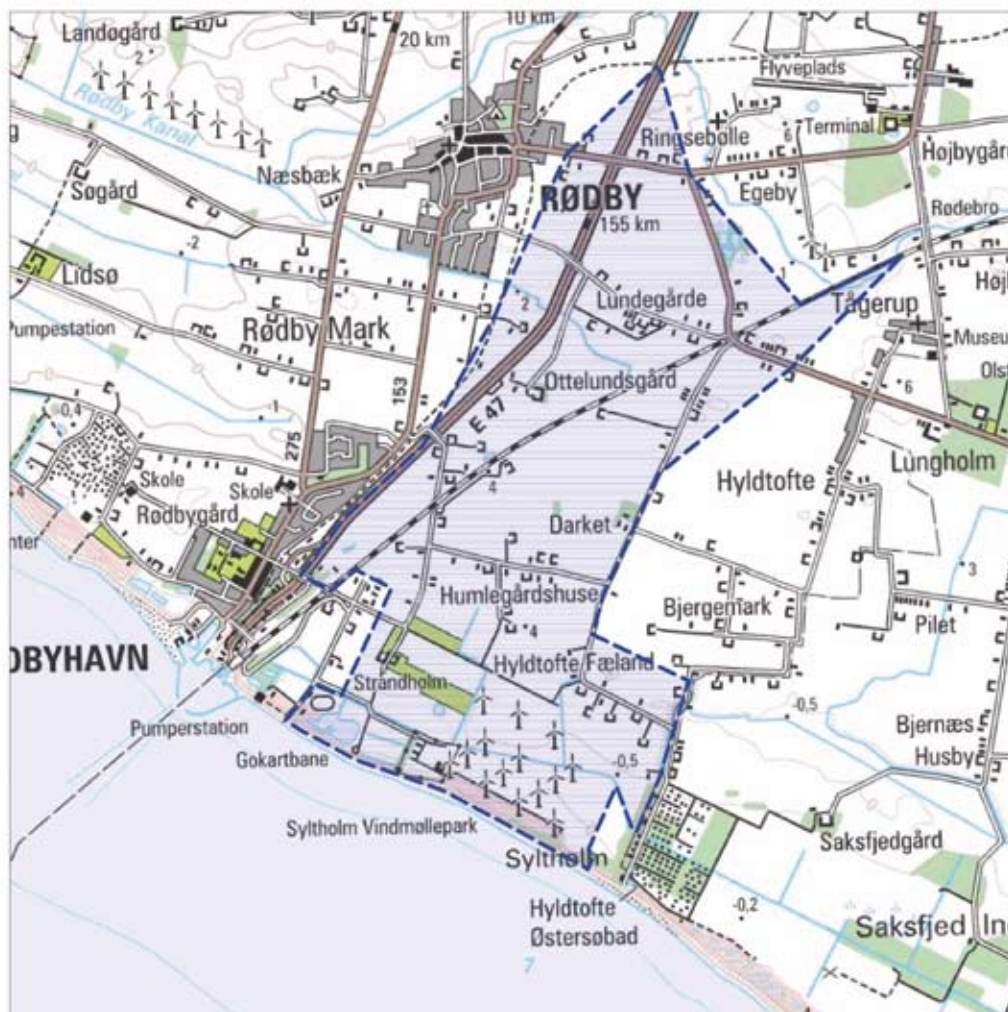
Planlægningen af denne havneudvidelse blev gennemført i sidste regionplanperiode gennem et regionplantillæg med VVM-re-

degørelse. Såfremt der etableres en supplerende færgehavn dette sted vil der være mulighed for, gennem endnu et VVM-tillæg at etablere en ny midlertidig arbejdshavn øst for færgehavnen.

Der kan endvidere blive brug for arealudlæg til midlertidige fabriktionsarbejdspladser i forbindelse med de øvrige havneanlæg i regionen.

Femern Bælt forbindelsen

Kort 4.3.1

Bruttoarealer reserveret til ilandføring af Femern Bælt forbindelsen

4.4 Kollektiv trafik, herunder jernbaner

Delmål

Der skal være kollektiv trafik, når det er den mest bæredygtige måde at udføre persontransporten. Dette vurderes ud fra økonomi, miljø og sociale forhold.

Den kollektive trafik skal målrettes mod de ruter og tidspunkter, hvor der er flest passagerer.

Den kollektive og den individuelle transport skal hænge sammen og supplere hinanden.

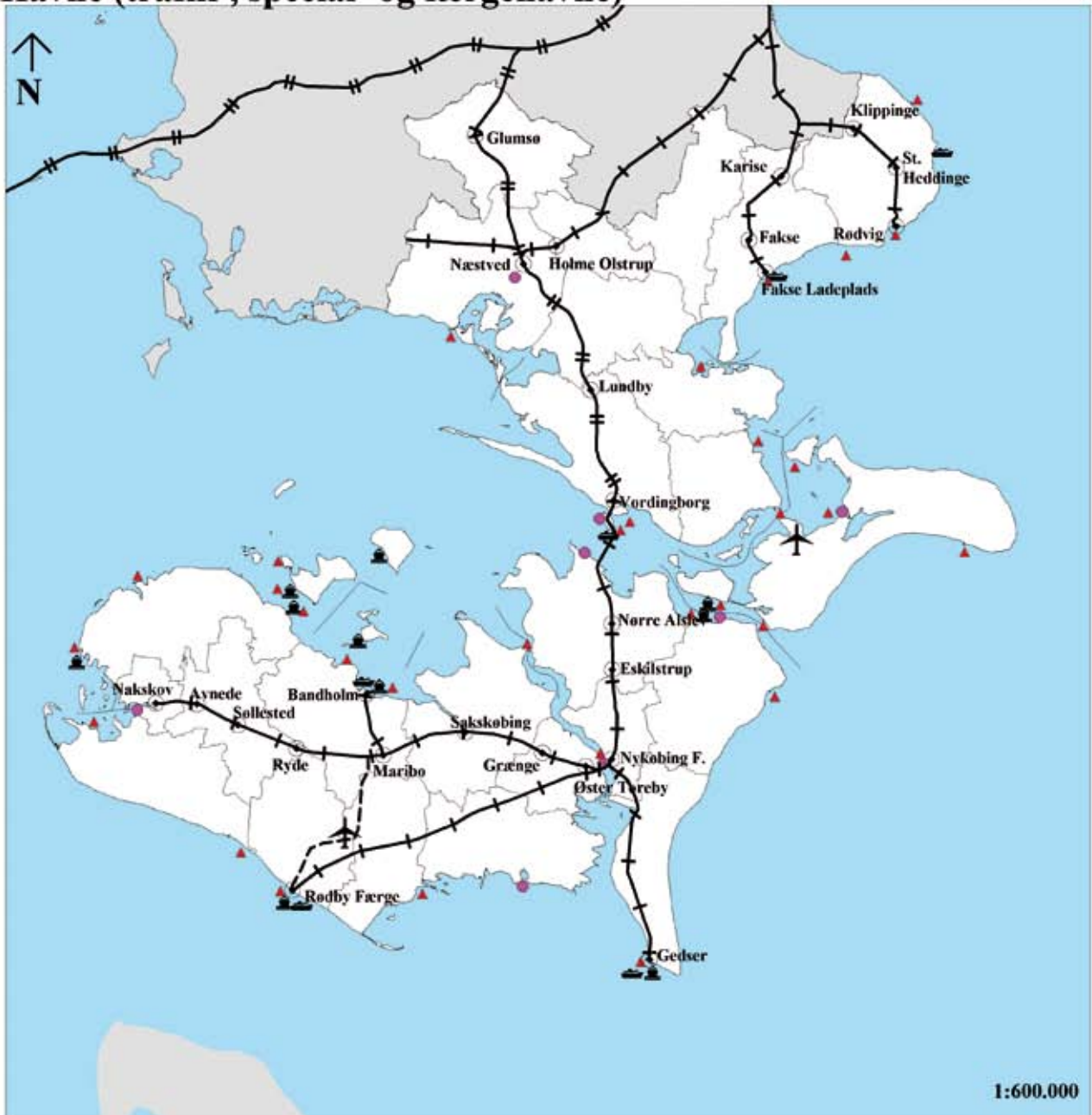
Retningslinjer vedrørende jernbaner

1. I forbindelse med de på kort 4.4.1 viste banestrækninger udlægges reservationszoner, som skal sikre en fortsat anvendelse til person- og/eller godsbeholdning. Arealreservationerne skal endvidere sikre mulighederne for en elektrificering af hele strækningen fra Ringsted til henholdsvis Rødby og Gedser og for en udbygning af hele strækningen fra Vordingborg til Rødby til dobbeltspor. Der forventes elektrificering og etablering af dobbeltspor i forbindelse med etableringen af en fast forbindelse over Femern Bælt.
2. De eksisterende banetracéer Slagelse - Næstved og Maribo - Rødbyhavn reserveres til en eventuel fremtidig person- og/eller godsbeholdning med bane. Tracéerne kan dog i en nærmere angiven periode efter forhandling mellem DSB, amtsrådet og de berørte kommuner anvendes til andet formål. Arealreservationen på strækningen Maribo - Rødbyhavn kan dog ophæves efter nærmere aftale mellem Rødby og Holeby Kommuner og amtsrådet.
3. Der kan efter nærmere forhandlinger mellem amtsrådet, de berørte kommuner og vedkommende baneselskaber etableres supplerende standsningssteder på de eksisterende banestrækninger.
4. I forbindelse med udbygning af strækninger, udvidelse af driften på eksisterende strækninger samt udvidelse og/eller ændringer i anvendelsen af terminalanlæg i forbindelse med banerne skal der tages de nødvendige støj- og vibrationsskade hensyn til tilgrænsende støjfølsomme områder.

I kommune- og lokalplanlægningen må der ikke i landzone udlægges arealer til støjfølsom anvendelse i områder, der er belastet med et støjniveau over 60 dB(A) fra jernbanetrafik. Grænseværdien for rekreative områder i landzone er 55 dB(A). Tilsvarende grænseværdier skal anvendes ved anlæg af nye baner gennem støjfølsomme områder. Kan ovennævnte støjniveauer ikke sikres ved afstandsdæmpning, skal kravene om forebyggelse af støjgener, såfremt det er muligt, fastsættes som beskrevet i Miljøstyrelsens gældende vejledning om „Støj og vibrationer fra jernbaner“.
5. Eventuelle ændringer og udvidelser i anvendelsen af terminalanlæg skal ske under hensyntagen til trafikforholdene i øvrigt i det berørte byområde.
6. For at forbedre omstigningsfaciliteterne mellem tog og bus skal kommunerne i samarbejde med baneselskaberne og amtsrådet så vidt muligt søge at placere rutebilstationer i tilknytning til jernbanestationer.
7. For at forbedre muligheden for kombination af cykel/bil og tog skal der ved stationer sikres parkeringsmuligheder for såvel cykler som bil.
8. Der bør ikke ske nedlæggelser af stationer og/eller anlæg uden det sikres, at betjeningen senere vil kunne genoptages.

Jernbaner - Eksisterende flyvepladser Havne (trafik-, special- og færgehavne)

Kort 4.4.1

● Kommunal trafikhavne	—+—+—+ Jernbanestrækning enkeltsporet
⚓ Privat erhvervshavn (specialhavn)	— — — Jernbanestrækning dobbeltsporet
⚓ Færgehavne	⊙ Standsningssted
▲ Fiskerihavne	----- Reservationszone
✈ Flyveplads	

Anbefalinger

Amtsrådet anbefaler, at der sker en løbende vurdering af følgende forhold for den kollektive trafik i Storstrøms Amt:

- Det vurderes, om kollektiv trafik i nogle länddistrikter, på tyndt benyttede afgang og lidt benyttede standsningssteder kan nedlægges eller omlægges til alternative transportformer. Vurderingen sker ud fra en afvejning af de sociale, økonomiske og miljømæssige konsekvenser.
- Det vurderes, om udbudet af kollektiv trafik på hovedtransportårerne og specielt i myldretiderne kan forbedres, med henblik på at omlægge dele af transportarbejdet fra privatbil til kollektive transportformer og for at forbedre forholdene for regionens borgere.
- Det vurderes, om sammenhængen mellem de forskellige transportformer kan forbedres i forhold til skifte mellem transportformer (både individuelle og kollektive) og køreplanlægning. Herunder om service og terminaler kan indrettes mod at gøre rejsen fra start til slut mere positiv og sammenhængende.
- Det vurderes, hvordan der sikres en højere grad af komfort i den kollektive trafik, herunder om forbedret materiel og infrastruktur kan sikre hurtigere rejsetider og bedre komfort.
- Det vurderes, hvordan den kollektive trafik og andre offentlige ydelser, der kræver transport, kan tænkes sammen i højere grad, end tilfældet er i dag.

Amtsrådet anbefaler, at Lollandsbanen og Østbanen opretholdes og udvikles, således at borgerne i de områder, banerne betjener, fortsat har jernbane. Herunder skal der arbejdes for investering i nyt materiel til banerne. Den videre udvikling af den regionale togtrafik på Østbanen bør fremover ses i tæt sammenhæng med Lille Syd.

Amtsrådet anbefaler, at statens jernbanestrækninger i Storstrøms Amt forbedres på følgende måde:

- Kapaciteten på banen mellem Ringsted og København skal udvides med en ny linieføring via Køge.
- Banen mellem Vordingborg og Ringsted skal opgraderes, så togene kan køre hurtigere.
- Der skal køre direkte tog fra Storstrøms Amt til Kastrup, Malmø, Fyn og Jylland.

- Materiellet på Sydbanen skal udskiftes til mere moderne og tidssvarende materiel.
- Passagertransporten til Hamburg skal fortsat køre gennem Storstrøms Amt, og der skal fortsat være stop i amtet.
- Togbetjening på strækningen København-Gedser-Berlin genoprettes.
- Hele banestrækningen fra Rødby til Ringsted skal elektrificeres.
- Der skal anlægges dobbeltspor mellem Vordingborg og Rødby.

Redegørelse

Den kollektive trafik i Storstrøms Amt varetages af Storstrøms Trafikskelskab (STS), DSB, samt de 2 privatbaner, Lollandsbanen og Østbanen.

STS/busdrift

STS er et fælleskommunalt selskab, der ejes af samtlige 24 kommuner og amtet. Ud over administrationen af driften af al buskørsel har STS indgået takst-aftaler med de 2 privatbaner og DSB, således at størstedelen af den kollektive trafik i amtet er dækket af et sammenhængende takst- og billetsystem og koordinerede køreplaner.

Den ordinære rutekørsel med busser er opdelt i regional- og lokalruter, samt bybusser; herunder tele(bus)-ruter. De regionale ruter dækker fortrinsvis transportbehovet mellem egnscenter og kommuncenter. Lokalruterne dækker fortrinsvis behovet mellem kommuncenter og lokalcenter. Herudover er der i de 6 egnscentre, Nakskov, Maribo, Nykøbing F., Vordingborg, Fakse og Næstved etableret bybusruter, der dækker de særlige behov i de større byområder. Ud over den indbyrdes koordinering mellem busruterne baseres køre-

planlægningen på institutionelle forhold, togforbindelser og amtets færgeforbindelser.

Storstrøms Amt er hovedsageligt præget af tyndtbefolkede områder. I disse områder er det ressource-krævende at opretholde et kollektivt trafiksystem. Samtidig transporterer befolkningen i landdistrikterne gerne sig selv, hvilket gør, at den kollektive trafik i landdistrikterne bliver benyttet i begrænset omfang. Den kollektive trafik kan derimod på enkeltstående afgangene have kapacitetsproblemer på de mest belastede transportruter i myldretiden.

STS har siden begyndelsen af 1990'erne iværksat en række udviklingsarbejder og projekter, der skal afstemme disse forhold. Der tilstræbes nye kørselsformer, som kan øge fleksibiliteten for lokaltrafikken i landdistrikterne. Disse kørselsformer er "skræddersyede" kørselssystemer samt brug af mindre busser og taxi. Udviklingsarbejdet skal i overensstemmelse med regeringens miljøhandlingsplan samtidig søge at indgå i de samlede bestræbelser på at reducere energiforbrug og emissioner af skadelige stoffer til det omgivende miljø.

Samtidig er der foretaget en undersøgelse af STS's ruteøkonomi. På baggrund af indstilling fra STS's bestyrelse har Amtsrådet foretaget tilpasninger af det regionale rutenet, der blev iværksat fra sommeren 2003.

Privatbanerne

1. januar 2001 overtog amterne ansvaret for privatbanerne. Storstrøms

Amt overtog dermed ansvaret for Lollandsbanen og for Østbanen i samarbejde med HUR. Amtsrådet har fastlagt en strategiplan for Lollandsbanen, der sigter på, at banen tilpasses strukturelt og organisatorisk til de fremtidige udfordringer. Det betyder bl.a., at en adskillelse af infrastruktur/materiel og driften vil blive mulig. Amtsrådet ønsker at opprioritere en udskiftning af Lollandsbanens materiel og en fastholdelse af det nuværende serviceniveau.

Amtsrådet har indgået en aftale med HUR, der medfører, at HUR har ansvaret for den daglige drift på Østbanen mod en fastlagt betaling fra Storstrøms Amt. Østbanen er fusioneret ind i selskabet Hovedstadens Lokalbaner A/S, der omfatter samtlige privatbaner i Hovedstadsområdet. Amtsrådet ønsker at opprioritere en udskiftning af Østbanens materiel og som minimum en fastholdelse af det nuværende serviceniveau. Amtsrådet ønsker endvidere, at der skabes en nærmere sammenhæng med den regionale jernbanetrafik på Østbanen og på Lille Syd.

4.5 Trafikhavne og erhvervshavne

Delmål

Det eksisterende net af havne skal søges opretholdt.

Redegørelse

Storstrøms Amt har stadig et udstrakt net af trafik- og færgehavne, men udviklingen i havnenes godsomsætning viser en faldende tendens. Det betyder, at der i dag er en meget lille udnyttelse af havnenes kapacitet, når det handler om godsbetjening. Godsomsætningen vil i de kommende år blive yderligere koncentreret i få store havne, medmindre øget trafikalt pres på de europæiske motorveje eller udviklingen omkring Østersøen medfører markante skift i håndteringen af gods. Den igangværende udvikling samler gods i København, Århus, Fredericia, Esbjerg, Aalborg, Aabenraa og Hirtshals. Det kan forventes, at der fremover bliver en øget konkurrence mellem havnene om godsmængderne.

Amtet ønsker at styrke skibsfart og dermed anvendelsen af havnene som transportmiddel for gods og passagerer. Af hensyn til miljøinteresserne vil det også være en fordel, hvis en større del af godstransportarbejdet sker ved søtransport frem for vejtransport.

Regionplanen udpeger ikke en overordnet regionalhavn. Nakskov Kommune har foreslået, at Nakskov Havn udpeges som regionens trafikhavn, fordi havnen ligger tæt på den internationale T-rute, og fordi havnen i dag kan håndtere stort set al slags gods.

Amtet har kendskab til planer om havneudvidelser i Orehoved, Næstved og på Masnedø. Projekterne befinder sig på forskelli-

Retningslinjer

1. De eksisterende trafik-, special- og færgehavne er vist på kort 4.4.1.
2. På Masnedø kan den eksisterende specialhavn for Flex Gødning A/S ændre benyttelse til både specialhavn og fritidshavn.
3. Umiddelbart øst for det eksisterende havneanlæg i Rødbyhavn reserveres mulighed for anlæg af en færgehavn (Europort) eller arbejdshavn i forbindelse med Femern Bælt forbindelse, jvf. retningslinje 4.3.2.
4. Landarealer i tilknytning til de havne, der ønskes opretholdt som erhvervshavne, bør i kommuneplanerne planlægges under hensyn til den erhvervsmæssige udnyttelse af havnene. Der kan i kommuneplanerne under hensyn til natur- og miljøinteresserne reserveres arealer forbeholdt virksomheder med særlig havnetilknytning. I de gamle trafikhavne skal der tages særlige hensyn til bevaring af kulturmiljøværdier.
5. Næstved Havn kan etablere aflastningsfaciliteter på et 6,5 ha stort areal, der ligger ned mod Kanalen vest for omfartsvejen og syd for Karrebækvej. Se også afsnit 2.2.2.
6. For at styrke godstransport med skib og jernbane kan der til eksisterende og nyanlagte erhvervshavne anlægges jernbanespor, når det sker under hensyn til især landskab, natur og naboer.

ge stadier af planlægningsfasen. I de tilfælde, hvor havneudvidelsen skal ske ved inddæmning af søterritorium, skal Kystdirektoratet inddrages i arbejdet. Når arealerne er inddæmmed bliver de landzone og dermed et anliggende for amtet som regionplanmyndighed. En af de vigtigste opgaver bliver herefter at sikre vandmiljøet, når arealerne skal fyldes op.

I Orehoved ønsker ejeren, Nykøbing Falster Havn at udbygge kajerne mod vest, nord og øst ved opfyld på søterritoriet. Udbygningen må ikke omfatte arealer inden for det internationale naturbeskyttelsesområde. Videre planlægning forudsætter konsekvensvurdering i forhold til det internationale naturbeskyttelsesområde.

I Næstved forsøger kommunen at kombinere ønskerne om en bedre integration mellem havnen og byen samt ønsket om fortsat at have en stærk erhvervshavn. Derfor ønsker kommunen mulighed for at flytte dele af aktiviteterne i erhvervshavnen ud nordvest for svingbroen over Kanalen. På den måde fjernes de havneaktiviteter, som ikke er direkte forenelige med ønsket om boligbyggeri ved havnen i Næstved, og visse transporter sikres en bedre tilgængelighed til det regionale vejnet. Der udlægges et areal på 6,5 ha til aflastning af Næstved Havn.

I Vordingborg har kommunen taget konsekvensen af, at boligbyggeri ikke er foreneligt med en erhvervshavn i Sydhavnen. Derfor er havneaktiviteterne flyt-

tet til Masnedø, hvor kommunen ønsker at samle havne-aktiviteter, og dermed fortsat satse på havnedrift. Kommunen har planer om at udvide havnearealerne ved opfyld med flyveaske på søterritoriet. Projektet går ud på at skabe en regional erhvervshavn, samtidig med at transportopgaverne hos Den internationale Brigade og hos DANILOG fortsat vil kunne løses i Vordingborg.

Endelig planlægger Fakse Kommune for en delvis ændring af havnen i Fakse Ladeplads, så havneaktiviteterne koncentrerer for at give plads til anden byudvikling på havnen.

I forrige planperiode blev der gennemført et regionplantillæg med VVM-redegørelse, der fortsat åbner mulighed for at anlægge en ny færgenhavn ved

Rødbyhavn med en placering i umiddelbar tilknytning til den nuværende færgenhavns østlige mole. Som det fremgår af afsnit 4.3 kan denne reservation eventuelt udnyttes i forbindelse med Femern Bælt forbindelsen. Placering af en servicehavn i Rødbyhavn vil være nærliggende.

Byggeri af en fast forbindelse over Femern Bælt kan medføre behov for havneudvidelser andre steder i regionen. Valg af anlægstype, entreprenør m.v. vil afgøre, om der kan placeres arbejdspladser til fabrikation af del-elementer i regionen. Amdsrådet vil arbejde positivt for det fornødne plangrundlag – i respekt for landskab, natur og miljø, hvis den faste forbindelse forudsætter etablering af arbejdspladser eller udvidelser af havne. Femern Bælt Forum har i december 2004

offentliggjort en konsulentundersøgelse om de eksisterende havnes potentiale i denne sammenhæng.

Anlæg af nye havne, væsentlige udvidelser eller ombygninger af eksisterende havneanlæg, f.eks. oprettelse af nye færgeforbindelser, skal ses i sammenhæng med regionplanens øvrige trafikanlæg. Der henvises til, at havneanlæg over en vis kapacitet er omfattet af VVM-reglerne.

Der bør i kommuneplanerne forudses en vis modernisering og udvidelse af de eksisterende færgenhavne i takt med en udvidelse af trafikken. Konkret må der i planperioden tages hensyn til en vis stigning i overførslen af bl.a. lastbiler og busser i forbindelse med en kapacitetsudvidelse på Gedser-Rostock-ruten.

4.6 Flyvepladser

Redegørelse

Eksisterende, offentlige flyvepladser beliggenhed fremgår af kort 4.4.1. I amtets sydlige del findes én mindre regional flyveplads, Lolland Falster Airport ved Højbygård syd for Holeby. Nord for Storstrømmen er der anlagt en mindre flyveplads på Møn ved Koster Vig.

Herudover er der ingen flyvepladser af regional betydning i amtet. Følgende små flyvepladser anses dog også for væsentlige i forbindelse med udlægning af støjfølsomme arealer:

- Aversi Faldskærmscenter i Suså Kommune
- Kongsted/Nymark i Rønnede Kommune (svævefly)
- Rødvig-Stevns i Stevns Kommune (svævefly)

Retningslinjer

1. Nye flyvepladser kan etableres på baggrund af en regionplanlægning, hvor forhandling med amtsrådet bl.a. sikrer, at støjmæssige hensyn på et tidligt tidspunkt inddrages i overvejelserne. Natur- og landskabshensyn skal også indgå ved placering af nye flyvepladser.
2. Nye flyvepladser, udvidelser af eksisterende eller ændringer, der kan medføre øget støjbelastning af omgivelserne, skal godkendes efter miljøbeskyttelsesloven. En sådan godkendelse vil normalt kræve, at der foretages en støjberegning efter retningslinjerne i Miljøstyrelsens vejledning nr.5/1994 om beregning af støj omkring flyvepladser. Der vil herefter på baggrund af den opstillede målsætning for støjniveauet i hvert enkelt tilfælde blive stillet krav om minimumsafstande til støjfølsom bebyggelse eller rekreative arealer m.v.

5 TEKNISKE ANLÆG

Delmål

Nye, tekniske anlæg placeres, så rådighedsindskrænkninger og påvirkninger af det omgivende miljø begrænses mest muligt.

Retningslinjer – fælles for hele kapitel 5

1. Tekniske anlæg bør fortrinsvis placeres i byerne. Ved placering af anlæg i det åbne land skal der tages vidtgående hensyn til natur, miljø landskab, kulturmiljø og kirkeomgivelser.
2. I områder, der reserveres til tekniske anlæg, må der ikke foretages ændringer i den hidtidige arealanvendelse, som kan skabe konflikter i forhold til eventuelle fremtidige tekniske anlæg. Reservationszoner til tekniske anlæg kan anvendes som hidtil, indtil de anlæg, de er reserverede til, påbegyndes.
3. Amtsrådet kan forud for eller i forbindelse med anlægsarbejder til tekniske anlæg i reservationsområder ændre disses status i overensstemmelse med den nye anvendelse.
4. Under hensyn til påvirkningen af omgivelserne kan kommunalbestyrelserne og amtsrådet stille særlige krav til de enkelte anlægs placering og udformning.
5. Det skal overvejes, om eventuelle råstofforekomster i reservationsområder kan udnyttes inden eller i forbindelse med etablering af et teknisk anlæg. Indvindingen aftales med amtsrådet, som er råstofmyndighed.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for beliggenheden af større, tekniske anlæg.

Redegørelse

Større tekniske anlæg er anlæg, der har betydning for mere end én kommune og dermed har regional eller national betydning. Dette kapitel var i Regionplan 2001 en del af afsnit 3.0 Transport og tekniske anlæg. Transportdelen er nu udskilt til sit eget kapitel.

Gennem regionplanen skabes der mulighed for en hensigtsmæssig placering af de nødvendige spildevands- og affaldsanlæg i de enkelte dele af regionen. Ved etablering af nye, tekniske anlæg forudsættes det, at kapaciteten i eksisterende anlæg så vidt muligt er udnyttet. Amtsrådet kan i forbindelse med de enkelte anlæg fastlægge konsekvensområder, inden for hvilke anvendelse til bebyggelse, rekreativ brug m.m. vil være forbundet med bestemte miljøkrav, jf. afsnit 7.3-7.5.

Afsnit 5.1 om affaldsanlæg er opbygget, så det afspejler den nationale prioritering indenfor affaldsbortskaffelse: genanvendelse, forbrænding og deponering. Kommunerne har ansvaret for at planlægge affaldshåndteringen, mens det er amtets opgave at sikre arealer til affaldsbehandlings-anlæggene. Derfor er der behov for et tæt samarbejde på området. Afsnittet er ændret i forhold til Regionplan 2001, så det nu også indeholder anlæg til genanvendelse af affald. Disse anlæg var tidligere behandlet i afsnittet "Genanvendelse af jord og restprodukter", som nu er fordelt på affaldsafsnittet og et afsnit under grundvandsbeskyttelse. En mindre del af dette afsnit, der handler om placering af uforurenet overskudsjord i landzonen / landskabet, er nu placeret i afsnit 5.2.

Afsnit 5.2 om uforurenet jord er et nyt afsnit, der præciserer amtsrådets politik for håndtering af uforurenet jord. Ofte vil det kræve landzonetilladelse at udlægge større mængder jord på landbrugsarealer. Hvis jorden placeres i støjvolde eller lignende, er der tale om et teknisk anlæg, der også forudsætter tilladelse. I alle tilfælde skal amtet sikre de landskabelige og naturmæssige hensyn.

Afsnit 5.3 om spildevandsanlæg er justeret, så afsnittet udelukkende handler om det tekniske anlæg. Det har medført, at bl.a. regnbetingede overløb er flyttet til afsnit 7.1.6.

Afsnit 5.4 om havbrug er justeret så den samlede ramme for havbrugenes udledning af kvælstof er øget med 3% fra 113 til 116,5 tons udledt kvælstof pr. år. Der er indført krav til udledning af fosfor, således at forholdet mellem udledt fosfor og kvælstof ikke må overstige 1:9. Der er indført retningslinjer for havbrugenes anvendelse af hjælpestoffer, f.eks. kobber og medicin, bl.a. på baggrund af afgørelse fra Miljøstyrelsen.

Afsnit 5.5 om telemaster handler dels om de store sendeanlæg, der har regional betydning, dels om de hensyn til landskabet der skal tages ved administration af landzonebestemmelserne. Opstilling af nye telemaster er ikke sket så hurtigt i den seneste planperiode som tidligere. Retningslinjerne vil dog stadig være aktuelle, da udviklingen går mod stadig mere trådløs kommunikation, tjenesteydelser m.v.

Afsnit 5.8 om vindmøller er ændret i overensstemmelse med det regionplantillæg om vindmøller, der blev vedtaget af amtsrådet i januar 2003. Redegørelsen refererer desuden til det regionplantillæg, der er igangsat på baggrund af nye udmeldinger fra staten om sanering af gamle møller og opstilling af ny, høje møller på land.

I de øvrige afsnit er der kun foretaget mindre justeringer af teksten. Det drejer sig om tidligere retningslinjer, der er flyttet til redegørelsen, eller om uaktuelle arealreservationer, der er taget ud af planen.

5.1 Affaldsbehandling og -deponering

Delmål

Affaldsbortskaffelsen i Storstrøms Amt skal indrettes således, at samtlige kommuner samt erhvervsvirksomheder og private kan bortskaffe alle typer affald på en miljømæssig forsvarlig måde. I forbindelse med bortskaffelsen skal minimering og genanvendelse af affald prioriteres højere end forbrænding og deponering.

Retningslinjer

1. De større, regionale affaldsanlæg fremgår af kort 5.1.1. Der udlægges ikke arealer til nye deponeringsanlæg eller forbrændingsanlæg.
2. Følgende anlæg og aktiviteter må ikke lokaliseres i områder med væsentlige regionplanmæssige interesser, med mindre særlige forhold eller overordnede hensyn taler herfor:
  - Deponeringsanlæg,
  - Anlæg til biologisk behandling af organisk affald,
  - Nedknusningsanlæg*, sorteringsanlæg, omlastestationer og lignende affaldsanlæg.
3. Af hensyn til forebyggelse af støj-, støv- og lugtgener fra forbrændings- og deponeringsanlæggenes drift samt fra til- og frakørsel kan der efter nærmere aftale mellem kommunerne og amtsrådet udlægges en beskyttelseszone omkring eksisterende affaldsanlæg. Denne zone må ikke benyttes til forureningsfølsom anvendelse (f.eks. boligområder eller sommerhusområder). Følgende afstandskrav skal derfor respekteres, medmindre det kan godtgøres, at der ikke er gener forbundet ved en kortere afstand mellem affaldsanlægget og den forureningsfølsomme arealanvendelse:

Anlæg	Afstandskrav
Deponeringsanlæg Biogasanlæg Regionale komposteringsanlæg for haveaffald Komposteringsanlæg for andet end haveaffald Nedknusningsanlæg *	500 m
Komposteringsanlæg for haveaffald	300 m
Affaldsforbrændingsanlæg Slamforbrændingsanlæg	150 m
Slammineraliseringsanlæg Slamtørringsanlæg	100 m

* Mobile nedknusningsanlæg for bygningsaffald, som anvendes midlertidigt i forbindelse med nedrivningsprojekter, er ikke omfattet af retningslinje 2 og 3.

4. Det kan i planperioden undersøges, om der er mulighed for placering af et specialdepot til rensset og lettere forurennet jord i umiddelbar nærhed til Gerringe deponeringsanlæg ved Rødby.

Affaldsbehandling og -deponeringsanlæg

Kort 5.1.1

- Affaldsforbrændingsanlæg
- ▲ Fælleskommunal modtagestation for farligt affald
- ◆ Deponeringsanlæg
- ▲ Forbrændingsanlæg for farligt affald
- Jordbehandlingsanlæg (K.K. Miljøteknik A/S)
- ▲ Omlastestation
- ◆ Slaggebehandlingsanlæg (Afatek A/S)

Fakta

Affaldsanlæg er anlæg, som modtager, behandler, omlaster eller deponerer affald, og som er godkendelsespligtige efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Deponeringsanlæg er anlæg for endelig deponering af ikke-forbrændingsegnet affald og specialdepoter. Endvidere er depoter til forurenede jord og havneslam omfattet.

Anlæg for biologisk behandling af organisk affald er anlæg, hvor organisk affald omsættes ved mineralisering, kompostering eller bioforgasning.

Karteringsplads er et anlæg, hvor både ren jord og forurenede jord midlertidigt oplagres. Jorden skal fraføres anlægget til genanvendelse eller rensning.

Håndbog om Miljø og Planlægning:

Miljøministeriet har i 2004 ajourført "Håndbog om Miljø og Planlægning", der skaber sammenhæng mellem miljøbeskyttelseshensyn og planlægning. I denne regionplan er f.eks. afstandskravene imellem affaldsanlæg og beboelsesområder fastsat på baggrund af håndbogens anbefalinger.

5. Uforurenede eller kun svagt forurenede sediment fra oprensning og uddybning af havne og sejlrender kan klappes. Klappingen skal ske inden for de i regionplanen afgrænsede klappladser. For små mængder uforurenede sediment vil klapping undtagelsesvis kunne tillades uden for klappladserne. Se afsnit 7.1.3, retningslinje 3.
6. Forurenede sediment fra havne og sejlrender (havneslam) skal bortskaffes ved deponering i dertil godkendte anlæg så tæt ved oprensningsområdet som muligt. Deponering af havneslam i mindre, lokale anlæg kræver ikke udarbejdelse af regionplantillæg.
7. Der kan kystnært placeres enkelte større regionale fællesanlæg til deponering af havneslam. Placering af nye regionale anlæg kræver udarbejdelse af regionplantillæg.
8. I Nakskov Kommuneplans rammeområde nr. E17 kan der placeres et varmeværk med en effekt på op til 24 MW baseret på pyrolyse, forgasning og forbrænding af giftigt og farligt affald. Anlæggets placering, udformning, kapacitet og miljøpåvirkning skal ligge inden for rammerne af Tillæg nr. 3 til Regionplan 2001 med tilhørende VVM-redegørelse.

Med det formål at beskytte grundvandet henvises også til retningslinjerne i afsnit 6.13.1.

Anbefaling

Det anbefales, at der i den kommunale planlægning udlægges arealer til mindre karteringspladser. Dette kræver ikke udarbejdelse af regionplantillæg. Placering af større og regionale karteringspladser kræver regionplantillæg.

Redegørelse

Formålet med retningslinjerne for affaldsbehandling og -deponering er at udpege de mest hensigtsmæssige arealer til lokalisering af nye affaldsanlæg eller udvidelse af eksisterende anlæg. Udpegningen foregår bl.a. på basis af den kommunale affaldsplanlægning vedrørende de samlede affaldsmængder, den nuværende behandlingsskapacitet i regionen og en konkret miljø- og planlægningsmæssig vurdering af beliggenheden af foreslåede arealer.

Afstandskrav mellem affaldsanlæg og forureningsfølsom arealanvendelse

Der er i regionplanens retningslinjer fastsat afstandskrav mellem en række forskellige typer affaldsanlæg og forureningsfølsom arealanvendelse. Afstandskravene er fastlagt ud fra en vurdering af, hvilke gener hver type anlæg kan tænkes at påføre omgivelserne. Det kan være risiko for lugtgener, støj, støv samt trafikbelastning.

Ved fastlæggelse af afstandskrav for forskellige typer affaldsanlæg er der taget udgangspunkt i Håndbog om Miljø og Planlægning. Det kan i denne sammenhæng nævnes, at der i HUR-området er fastlagt identiske afstandskrav.

Afstandskravene gælder for såvel nye arealudlæg som for ændringer i eksisterende arealudlæg, herunder intensiveret

arealanvendelse, f.eks. hvor en ny lokalplan tillader opførelse af boliger på arealer, der tidligere var udlagt som friarealer i et boligområde. Retningslinjen gælder ligeledes ved nyetablering eller ved væsentlige udvidelser af eksisterende affaldsanlæg i forhold til arealer, der i kommune- eller lokalplan er udlagt til forureningsfølsom anvendelse.

Risikoen for lugtgener fra komposteringsanlæg forøges, hvis anlægget modtager andet end haveaffald. Afstandskravene til forskellige typer af komposteringsanlæg er derfor differentieret.

Affaldsdeponering

I amtet er der etableret 4 kontrolerede affaldsdeponeringsanlæg, der omfatter en række specialdepoter og behandlingsanlæg. Derudover findes 3 kommunale fyldpladser i drift.

I de senere år er der blevet etableret specialdepoter til særlige affaldstyper på flere af anlæggene, således at alle deponeringsegne typer af affald i dag kan deponeres i amtet. Som det fremgår, er der ligeledes ingen kapacitetsproblemer på regionens deponeringsanlæg.

I REFA's område (se kort 5.1.1) er der placeret to deponeringsanlæg; Hasselø Nor deponeringsanlæg i Sydfalster Kommune og Gerringe deponeringsanlæg i Rødby Kommune. Gerringe deponeringsanlæg er blevet udvidet samtidig med, at fyldhøjden er blevet øget. På Hasselø Nor deponeringsanlæg er fyldhøjden ligeledes blevet øget. Det giver en forventet restlevetid på op til 150 år for Gerringe og 85 år for Hasselø Nor deponeringsanlæg.

K.K. Miljø Teknik A/S har i samarbejde med I/S REFA søgt om at etablere et større jorddepot for rensset og lettere forurenset jord. Der er ønske om, at jorddepotet skal placeres ved siden af Gerringe Deponeringsanlæg. Baggrunden for at etablere anlægget er bl.a. et stigende behov i regionen for afsætning af rensset, men stadig lettere forurenset jord. Da denne afsætning er vanskelig, skal der findes en egnet lokalitet til et specialdepot, hvor deponering af forurenset jord kan foregå. Under VVM-processen er der indkommet alternative løsninger og sagsbehandlingen af ansøgning er derfor ikke afsluttet. I retningslinjerne åbnes der dog stadig mulighed for at undersøge mulighederne for at etablere et centralt jorddepot ved siden af Gerringe deponeringsanlæg.

I FASAN's område (se kort 5.1.1) er der placeret to deponeringsanlæg; Fakse losseplads og Fladså losseplads. Fakse losseplads er blevet udvidet. Det giver en forventet restlevetid på ca. 50 år for Fakse losseplads. Fladså losseplads forventes færdig opfyldt og lukket i slutningen af 2007.

Havneslam

Uforurenset eller kun svagt forurenset sediment fra oprensning og uddybning af havne og sejlrender skal så vidt muligt nyttiggøres som råstoffer. Alternativt kan materialerne tillades bortskaffet ved klappning.

I flere af amtets mange havne er det jævnlige påkrævet at oprense indsejlingen og/eller havnebassin for tilført sand og slam. Hvor oprensningmaterialet har været uforurenset eller kun svagt forurenset med tungmetaller, er det hidtil bortskaffet ved klappning, medmindre det har kunnet nyttiggøres som fyldmateriale. Forure-

nede oprensningmaterialer er deponeret i godkendte depoter eksempelvis ved sløjfning af et havnebassin.

Den overordnede placering af amtets klappadser fremgår af korttemaet "Målsætning for vandområder", som findes på www.stam.dk. En mere detaljeret redegørelse for deres placering og anvendelse er givet i Bilag 3 – Målsætning for kystvande. Flere af pladserne er formindsket under hensyntagen til de mængder af bundmaterialer, der erfaringsvis er behov for at klappe på pladserne.

Havneslam indeholder andre miljøskadelige stoffer end tungmetaller, som vil kunne begrænse adgangen til klappning. Der findes fortsat ingen retningslinjer for analysering og vurdering af disse stofgrupper i forbindelse med oprensning af havne, ligesom det heller ikke er oplyst, hvornår en annonceret vejledning og en revideret klappbekendtgørelse vil foreligge.

Hvis adgangen til klappning begrænses, vil der opstå et presserende behov for at kunne deponere havneslam i godkendte depoter, hvilket enten kan ske på land (mindre mængder) eller i kystnært placerede anlæg. Ved Ydernæs findes der allerede et større anlæg til deponering af slam fra Næstved havn, kanal og sejlrende. Retningslinjerne åbner mulighed for at etablere flere større, regionale fællesanlæg for havneslam. Ved Trælleholm i Nakskov Havn er der foreløbige planer om at etablere et regionalt depot for havneslam. Et konkret projekt vil kræve udarbejdelse af regionplantillæg med VVM-redegørelse i samarbejde med Kystdirektoratet. Det kan evt. ske i forbindelse med den VVM-redegørelsen for uddybningen af

sejlrenden og Nakskov Havn, der skal udarbejdes af Kystdirektoratet.

Affaldsforbrænding

I de senere år er affaldsmængderne steget kraftigt. Der er især konstateret stigende mængder af brændbart affald, samtidig med at den gennemsnitlige brandværdi for denne affaldstype ligeledes har været stigende. Siden 1. januar 1997 har det ikke været tilladt at deponere brændbart affald. Disse faktorer har medført, at kapaciteten på regionens affaldsforbrændingsanlæg ikke har været tilstrækkelig i en periode, og behovet for en længerevarende mellemdeponering af brændbart affald er steget.

Der findes to større og et mindre affaldsforbrændingsanlæg i regionen. Ud over disse tre anlæg findes der et anlæg til forbrænding af klinisk risikoaffald ved Statens Veterinære Institut for Virusforskning på øen Lindholm. På anlægget forbrændes fortrinsvis klinisk risikoaffald fra instituttet, men også lejlighedsvis lignende affald fra det øvrige Danmark.

REFA's affaldsforbrændingsanlæg i Nykøbing F. råder over

3 ovnlinjer; en større, ny kraft/varmelinje og to mindre, ældre varmebaserede ovnlinjer. De to mindre ovnlinjer er godkendt til at fungere i vinterens spidsbelastningsperioder indtil 2005. Den samlede kapacitet af den nye kraft/varmelinje og de to mindre ovnlinjer vil indtil 2005 være ca. 95.000 t affald pr. år. REFA har søgt om en permanent tilladelse til samdrift, og amtet forventer at meddele godkendelse til dette.

For at udnytte kapaciteten på 95.000 t affald pr. år importerer og forbrænder REFA ca. 30.000 tons affald pr. år fra KAVO/NOV-OREN og FASAN områderne frem til 2015. Mængden af forbrændingseget affald fra REFA området forventes fremover at udgøre ca. 65.000 t pr. år. Affaldsforbrændingsanlægget er i øvrigt miljøgodkendt til at forbrænde op til 5.000 t komposteret spildevandsslam pr. år.

FASAN's affaldsforbrændingsanlæg i Næstved råder over to kraft/varme baserede ovnlinjer og en varmebaseret ovnlinje. Kapaciteten på anlægget er ca. 90.000 t affald pr. år. Mængden af forbrændingseget affald i FASAN området forventes fremover at udgøre ca. 110.000 t pr. år.

Fasan mellemlagrer brændbart affald til udnyttelse i vinterperioden på Næstved forbrændingsanlæg ligesom en delmængde, indtil ny ovn er taget i brug, afsættes til øvrige forbrændingsanlæg på Sjælland og Lolland-Falster. FASAN bygger p.t. en ny og større kraft/varmebaseret ovnlinje, der forventes færdig i 2005. Dernæst udfases ovnlinje 1.

Med bygning af ovn 4 på I/S FASAN's forbrændingsanlæg vil der samlet set være et mindre overskud af forbrændingskapacitet i regionen.

Affaldsforbrændingsanlægget **SWS** i Nørre Alslev blev i 1999 miljøgodkendt til at forbrænde både farligt affald, klinisk risikoaffald fra bl.a. sygehuse og øvrigt specialaffald, maksimalt 6.000 t pr. år. I 2003 blev der forbrændt 3.763 t, og det forventes, at der skal forbrændes ca. 4.000 t i 2004. Op imod 20 % af de forbrændte affaldsmængder er importeret fra Norge.

Affaldsbehandling

Til **modtagelse af farligt affald** findes der én modtagestation i amtet. Den ligger ved Grænge i Nykøbing F. Kommune og drives af REFA.

Ved **hjemmekompostering** kan haveaffald og en del af den grønne fraktion af husholdningsaffaldet holdes ude af det organiserede affaldsbehandlings-system. I mange kommuner er hjemmekompostering gennem en årrække blevet fremmet bl.a. via informationskampagner. De fleste kommuner har dog samtidig ordninger for indsamling af haveaffald, ligesom Fasan har etableret et større komposteringsanlæg på Ydernæs i Næstved. På regionens deponeringsanlæg er der etableret større komposteringsanlæg til have- og parkaffald. Flere kommuner har derudover etableret egen komposteringsplads.

I det omfang gældende kvalitetskrav kan overholdes, bør **slam fra spildevandsanlæg** genanvendes. På grund af skærpede krav til spildevandsslam, der skal udbringes på landbrugsjord, forventes det, at en stigende andel af regionens spildevandsslam ikke ubehandlet kan genanvendes på landbrugsjord.

Genanvendelse af ukomposteret spildevandsslam giver desuden jævnlige anledninger til lugtgener ved udspredning. Disse problemer mindskes betydeligt, når spildevandsslammet samkomponeres med halm inden udspreddning.

I regionen er der etableret 2 slamkomposteringsanlæg beliggende på Gerringe deponeringsanlæg og Fakse losseplads. Komposteringsanlægget på Gerringe deponeringsanlæg modtager tre typer slam. A-slam, der

direkte kan udbringes på landsbrugsjord. B-slam, hvor de miljøfremmede stoffer kan reduceres, så det ligeledes kan udbringes, og c-slam, der ved kompostering ikke kan reduceret tilstrækkelig, så det kan udbringes på landsbrugsjord. Komposteringsanlægget på Fakse Losseplads modtager p.t. kun A-slam fra Fakse Kommune.

Derudover er flere kommuner i gang med eller har etableret anlæg til behandling af spildevandsslam f.eks. i form af slammineralisering.

I forbindelse med **genanvendelse af slagter** fra affaldsforbrændingsanlæg er der etableret to større anlæg ved Holme Olstrup og på Ydernæs i Næstved, hvor slagterne sorteres og kontrolleres inden genanvendelse. Anlæggene behandler tilsammen ca. 155.000 tons/år.

I det omfang gældende kvalitetskrav kan overholdes, bør **halmaske** fra biomasse-fyrede varme- og kraft/varmeanlæg genanvendes. Amtet fører tilsyn med, at asken overholder kvalitetskravene i henhold til gældende regler. På nuværende tidspunkt overholder halmasken fra alle regionens halmfyrede varme- og kraft/varmeanlæg de gældende kvalitetskrav med en god margin. Det forventes derfor ikke, at det bliver nødvendigt at deponere halmaske på regionens deponeringsanlæg.

Karteringspladser

I takt med samfundets fokusering på jordforurening og indførelse

af jordforureningslovens regler om jordhåndtering, er mængden af jord, der skal håndteres, stigende. På trods af at der tilstræbes jordbalance i bygge- og anlægsprojekterne, er der behov for anlæg, som midlertidigt kan kartere og opbevare overskudsjord. Det er ofte forsinkende og fordyrende for anlægsprojektet, hvis overskudsjorden ikke kan fjernes hurtigt. Der er p.t. givet godkendelse til én karteringsplads i regionen. Anlægget ligger i Næstved, og må modtage lettere forurenede jord fra by og vej. Derfor opfordrer amtet til, at der i kommunale planlægning udpeges arealer til karteringspladser.

5.2 Anvendelse og udlæg af (uforurennet) jord i landskabet

Delmål

Udlægning og anvendelse af jord bør ikke udviske karakteristiske landskabstræk.

Retningslinjer

1. Jord kan udlægges på landbrugsjorder, hvis der ikke sker en egentlig ændret anvendelse af arealet, og hvis jorden er ren. Forurennet jord er omhandlet i afsnit 5.1 og 7.3.1, da forurennet jord skal behandles efter miljøbeskyttelsesloven.
2. Der må ikke udlægges jord i mængder, som vil udviske oprindelige, geomorfologiske landskabstræk, eller som kan forringe områdernes landskabs- og naturmæssige værdier. Det gælder særligt indenfor:
  - regionale naturbeskyttelsesområder,
  - internationale naturbeskyttelsesområder,
  - arealer, der er beskyttet mod tilstandsændringer via Naturbeskyttelseslovens §3,
  - fredede arealer, når det strider mod fredningens formål.
3. Jord – i mængder der kræver landzonetilladelse - må ikke udlægges i følgende områder:
  - lavbundsarealer,
  - vådområder,
  - regionale naturbeskyttelsesområder,
  - internationale naturbeskyttelsesområder,
  - økologiske forbindelser.

Fakta

Storstrøms Amt har deltaget i udarbejdelsen af ”Strategi for placering af ren overskudsjord for Sjælland og Lolland-Falster”, HUR 2004. Heri er citeres lovgivningens definition på forurennet jord – og dermed kun indirekte en definition på ren jord.

Anbefaling

Amtsrådet anbefaler, at mængden af overskudsjord fra bygge- og anlægsarbejder begrænses, og at ren jord anvendes i forbindelse med eller så tæt på anlægsarbejdet som muligt.

Redegørelse

Der er flere problemstillinger omkring manglende placeringsmuligheder af ren overskudsjord. I første omgang vil det blive et problem for de større bygherrer, entreprenører og vognmænd, men det vil på længere sigt også blive et samfundsproblem og et problem for landskabet og naturen.

Opfyldning med jord i lavninger i et naturligt, kuperet terræn udjævner terrænforskellene og slører de landskabsformer, der fortæller om landskabets oprindelse og geologiske historie. Det mindsker variationen i landskabet.

Opfyldning af våde lavninger, engarealer, vandhuller, mergelgrave og småsøer er uheldig, fordi det forringer forholdene for de vilde dyr og planter. I de fleste tilfælde er det ulovligt ifølge Naturbeskyttelseslovens § 3.

Overskudsjord anvendes også til støj- og jordvolde. Hvis de placeres uhensigtsmæssigt, kan de hindre udsigten over landskabet. Det kan blive meget ensformigt at færdes i landskabet, hvis der er volde på begge sider af vejen, så man ikke kan se, hvilket landskab man bevæger sig i. Det fratager os den oplevelse og genkendelse, der ellers er forbundet med at køre rundt i landskabet og de forskellige egne. Samtidig kan det virke sløvende på bilister pga. ensformigheden.

Udlægning af jord i landzone kræver landzonetilladelse, hvis der sker en ændret anvendelse af det pågældende areal, eller hvis udlægningen af jorden vil

medføre væsentlige ændringer i det bestående miljø. Udlægning af mindre mængder jord (mængder der ikke kræver lokalplan) på f.eks. landbrugsjord er ikke nødvendigvis omfattet af planlovens bestemmelser, også selv om jordudlægningen sker af flere omgange, og dermed bevirker en relativ stor terrænændring. Udlægning af forurenede jord på denne måde er desuden omfattet af miljøbeskyttelseslovens bestemmelser, og vil sædvanligvis ikke tillades (se afsnit 5.1 og 7.3.1).

Generelt må det tilstræbes, at der i alt bygge- og anlægsarbejde opnås jordbalance. For at undgå at oprindelige geomorfologiske landskabstræk udviskes, bør det nøje vurderes om jordudlægning bør landzonebehandles for at undgå utilsigtede ændringer i landskabet.

Større mængder jord kan anbringes som jordskulpturer i bymæssige områder, som støjvolde langs større veje eller som afdækningsjord på lossepladser. Ren overskudsjord kan også anvendes til kælkebakker ved boligområder, eller til andre rekreative faciliteter. For anvendelse af forurenede jord til sådanne anlægsarbejder, se afsnit 7.3.1.

Der kunne i princippet udpeges lokaliteter til modtagelse af ren overskudsjord i regionplanen, men det har vist sig, at en sådan lokalitet vil blive betragtet som et affaldsdepot. Det betyder, at den jord, der afleveres på sådanne udpegede projekter, kan blive afgiftsbelagt. Da man må regne med, at jorden derfor vil søge alle mulige andre steder hen end til de udpegede lokaliteter, vurderes det, at det ikke er hensigtsmæssigt at udpege arealer til ren jord i regionplanen.

5.3 Spildevandsanlæg

Delmål

Spildevandsanlæg skal placeres hensigtsmæssigt i landskabet, og de skal indrettes, så man opnår den bedst mulige rensning af spildevandet inden det udledes til vandmiljøet.

Anbefalinger

- Det bør i forbindelse med planlægningen af spildevandsanlæg sikres, at der er arealer til rådighed til udvidelse af anlægget. Der bør også reserveres arealer til bassiner eller andre rensforanstaltninger til efterpolering af spildevandet og til opmagasinerung af overløbsvand ved regn.
- Lugtgener fra spildevandsanlæg, pumpebrønde m.v. bør begrænses mest muligt. Afstanden fra åbne spildevandsanlæg til bl.a. boliger og andre aktiviteter, som kan berøres af lugtgener, bør så vidt muligt være over 100 meter.
- Spildevandsanlæg bør beskyttes mod afkøling ved plantning af lægivende planter.
- Afstanden fra åbne spildevandsanlæg til vandværkers luftindtag bør være over 300 m på grund af den luftbårne spredning af vira og bakterier fra spildevandsanlæggene.
- Afstanden fra spildevandsanlæg til borerer for almen vandforsyning bør være mindst 150 m.
- Renovering af kloakledninger bør prioriteres højt, specielt i områder med særlige drikkevandsinteresser.
- I områder med særlige drikkevandsinteresser og i indvindingsoplande til aktive vandværksboringer bør der generelt ikke etableres nedsivningsanlæg for spildevand. I undtagelsestilfælde kan nye nedsivningsanlæg søges placeret i nærheden af vandløb og havet. Se afsnit 6.13.1.

Retningslinjer

1. I Nakskov Kommuneplans rammeområde E 17 kan der placeres et anlæg til rensning af Nakskov Sukkerfabriks spildevand. Spildevandsanlæggets placering, udformning, kapacitet og miljøpåvirkning skal ligge inden for rammerne af VVM-redegørelsen i Tillæg nr. 4 til Regionplan 2001, september 2002.
2. I Rudbjerg Kommuneplans rammeområde for jordbassinerne ved Saunsø Vig kan der anlægges et holdebassin til opmagasinerung af det rensede vand fra anlægget. Holdebassinerne gives samme udformning, som de eksisterende jordbassiner med 6 m høje volde og med et totalt volumen på omkring 500.000 m³.

Se også afsnit 7.2 vedrørende krav til udledning af spildevand.

- I områder med drikkevandsinteresser bør mulighederne for nedsivning baseres på en konkret vurdering
- I områder med begrænsede drikkevandsinteresser kan nedsivning af spildevand anbefales.
- Eksisterende nedsivningsanlæg bør kortlægges.

Redegørelse

Kommunalbestyrelserne udarbejder og vedtager planer for bortskaffelse af spildevand i kommunerne. Kommunernes spildevandsplaner må ikke stride imod regionplanen. Amtet vil gerne samarbejde med kommunerne om at udarbejde forslag til spildevandsplaner. Et samarbejde kan optimere den miljømæssige gevinst af investeringerne til spildevandsanlæg og forebygge problemer, der ellers kunne få økonomiske konsekvenser for kommunerne og miljømæssige konsekvenser i vandområderne.

Den anbefalede mindsteafstand på 100 m mellem åbne spildevandsanlæg og boliger m.v. er skønmæssigt fastsat. Formålet er dels at undgå lugtgener, dels at undgå, at spildevandsanlæg efterfølgende pålægges lugtbe-grænsende foranstaltninger.

Spildevandsanlæg kan være følsomme over for kraftige kuldepåvirkninger, hvilket kan afhjælpes ved lægivende beplantninger. Beplantningerne kan desuden beskytte mod sollys og derved formindske en uønsket algeproduktion i spildevandsanlæggets bassiner. Planterne skal så vidt muligt være arter, som er naturligt forekommende i regionen.

For at opnå den forventede rensesgrad på spildevandsanlægene er det afgørende, at kommunerne i de kommende år systematisk efterser og renoverer tilledende kloaksystemer, så ind-sivning af vand til kloaksystemet begrænses mest muligt. Herved opnås også en mere effektiv og sikker drift af spildevandsanlægene.

Renovering af kloaksystemer m.v. bør også gennemføres af hensyn til beskyttelsen af grundvandet, især i særlige drikkevandsområder, i nærzoner til vandindvindingsanlæg og i særlige sårbare områder (se afsnit 4.9). Det er også i disse områder, der vil være ekstra opmærksomhed på afledning ved nedsivning.

Ved etablering af spildevandsanlæg (bygningsanlæg) bør disse ikke placeres i jordbrugs- og beskyttelsesområder (se afsnit 6.5) eller i lavbundsområder (se afsnit 6.3).

I forrige planperiode er der vedtaget Tillæg nr. 4 til Regionplan 2001 med VVM-redegørelse, september 2002 (Anlæg til rensning af spildevandet fra Nakskov Sukkerfabrik). I regionplantillægget beskrives placering af renseanlægget ved Savnsø Vig. Rensningsanlægget skal være i drift til roekampagnen 2003 og forventes fuldt udbygget i 2006.

Se også afsnit 6.13.1 vedrørende nedsivningsanlæg.

5.4 Havbrug

Delmål

Målet er at begrænse havbrugenes påvirkning af havmiljøet mest muligt.

Fakta

Tilladelse til havbrug gives efter bekendtgørelse nr. 640 af 17. september 1990 om saltvandsbaseret fiskeopdræt (havbrugsbekendtgørelsen). Nye havbrug og udvidelse af eksisterende havbrug skal VVM-vurderes. Anvendelse og udledning af medicin og andre hjælpestoffer reguleres efter bekendtgørelse nr. 921 af 8. oktober 1996 om kvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af visse farlige stoffer til vandløb, søer og havet. Ifølge §3 stk. 3 i denne bekendtgørelse skal amtet fastlægge kvalitetskrav ved udledning af stofferne jf. kapitel 7.2.3.

Retningslinjer

1. Havbrug må normalt ikke ligge i Ramsar eller Natura 2000 beskyttelsesområder eller andre områder med skærpet målsætning, men det beror dog altid på en konkret vurdering af, om et havbrug uforenelig med hensynet til områdets sårbarhed og kvalitet.
2. Havbrug skal placeres i åbne kystvande med et godt vandskifte.
3. Der skal være mindst 2 meter frit vand under netburene. Netburene skal placeres i områder, hvor vanddybden er på mindst 9 meter, og hvor der samtidigt ikke er længerevarende lagdeling af vandmasserne (springlag).
4. Havbrugsområdet, som endeligt godkendes af Fiskeridirektoratet, udlægges som spildevandsnærområde.
5. Havbrug må ikke væsentligt påvirke livsbetingelserne for vilde fisk og bundfaunaen i havbrugsområderne.
6. Inden for havbrugsområdet må der ikke ske varig ophobning af kobber, medicinrester og andre hjælpestoffer i sediment og bunddyr.
7. Vandkvalitetskrav til medicin og andre hjælpestoffer fastsættes i overensstemmelse med afsnit 7.2.3.
8. Nye hjælpestoffer må ikke tages i brug uden amtets godkendelse.
9. Havbrugstilladelser bortfalder, hvis de ikke udnyttes i en toårig periode.
10. Ved ansøgning om at nyoprette havbrug eller udvide driften på eksisterende havbrug skal der redegøres for renere teknologi og bedst anvendelige teknik med henblik på at reducere påvirkningen af havbrugsområderne med næringssalte, organisk stof og hjælpestoffer.
11. Den samlede årlige udledning af kvælstof fra amtets havbrug må ikke overstige 116,5 tons. Forholdet mellem udledt fosfor og kvælstof må ikke overstige forholdet 1:9.
12. Udenfor driftsperioden skal netburene tages på land.

Anbefalinger

Havbrugenes tilførsel af medicin til havmiljøet skal reduceres ved at indføre og anvende nye vaccinationsmetoder. Havbrugenes tilførsel af kobber til havmiljøet skal reduceres ved at anvende netbure med mindre netdiameter og/eller ved

at anvende ikke kobberholdige imprægneringsmidler. Fiskene må ikke gå for tæt i burene ud fra hensynet til dyrevelfærd. Nye havbrugstilladelser meddeles tidsbegrænsede indtil der vedtages ny havbrugsbekendtgørelse.

Redegørelse

Der er givet tilladelse til 7 havbrug i Storstrøms Amt. Alle havbrugstilladelser er tidsubegrænsede. Retningslinjerne 4,6,7 og 10 er vedtaget som konsekvens af , at anvendelse og udledning af medicin og andre hjælpestoffer reguleres efter bekendtgørelse nr. 921. Disse tilladelser er tidsbegrænsede.

I planperioden forventes vedtaget en ny havbrugsbekendtgørelse. Alle eksisterende havbrugstilladelser i amtet vil efterfølgende blive fornyet i overensstemmelse med den ny havbrugsbekendtgørelse.

Alle havbrugsområder er tildelt lempet målsætning, da udledningerne fra havbrugene vurderes at medføre en mere eller mindre kronisk påvirkning af bundforholdene inden for havbrugsområdet.

Der må maksimalt udledes 116,5 tons kvælstof fra havbrug i Storstrøms amt. Rammen på 116,5 tons er en øgning af rammen på 113 tons, som blev indført ved sidste regionplansrevision, da staten i 2001 gav mulighed for, at der kunne ske udvidelse af kvælstofudledningen fra havbrug op til en national ramme på 560 tons. Den nuværende øgning med 3,5 tons gennemføres i henhold til beslutning i Udvalget for Teknik- og Miljø den 19. april 2004.

Ved anvendelse af nye fodertyper kan havbrugene udvide produktionen, samtidig med at krav til foderkvotient og udledning af kvælstof og fosfor overholdes. Det medfører en øget belastning af havbrugsområdet med organisk stof. Retningslinjerne 2 og 3 vedrørende havbrugenes placering skal sikre, at havbrug

kun placeres i robuste havområder. Indførelse af renere teknologier f.eks. i form af nye fodertyper og renseforanstaltninger (retningslinje 10) skal komme både miljøet og havbrugene til gode.

5.5 Telemaster

Delmål

Det åbne land skal friholdes for nye master.

Anbefalinger

Amtsrådet anbefaler, at nye sendeanlæg placeres på eksisterende master eller høje bygninger, så antallet af nye master kan begrænses mest muligt.

Redegørelse

Master er en vigtig del af infrastrukturen i telenettet, idet de blandt andet benyttes til opsætning af antennesystemer til brug for mobilkommunikation, til radio og tv m.m. I Danmark er der derfor også en lov om etablering og fællesudnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. Lovgivningen retter sig særligt mod teleoperatører samt lokale myndigheder.

Danmarks Radios sendestation øst for Næstved anvendes også til lokal-tv. Som led i det landsdækkende TV-2 sendenet er der opstillet sendestationer ved Nakskov og nordøst for Ørslev i Vordingborg Kommune. Herudover er der sendeanlæg til lokale tv stationer i Holeby, Mern og Nykøbing F.

I forbindelse med planlægningen og etableringen af et landsomfattende hybridnet henstilles til, at den konkrete plan for netudbygning i amtet bl.a. baseres på den regionale centerstruktur og de lokalcentre, der udpeges gennem kommuneplanlægningen. Herudover bør der tages hensyn til, at de mindre øers service-dækning vil bedres, hvis der etableres mulighed for tilslutning til hybridnettet.

Retningslinjer

1. Placeringen af større, regionale antennemaster/sendeanlæg fremgår af hovedstrukturkortet 1:100.000.
2. Antennemaster/sendeanlæg skal som udgangspunkt placeres i bymæssig bebyggelse på skorstene, siloer o.l., i industriområder eller på eksisterende master, der eventuelt udbygges.
3. Hvis en placering som angivet ovenfor ikke er mulig, bør nye antennemaster/sendeanlæg placeres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse under hensyntagen til især kulturmiljøværdier og til luftfartens sikkerhed
4. Nye antennemaster/sendeanlæg bør undgås i områder med væsentlige landskabs- og naturinteresser (se afsnit 6.5), større uforstyrrede landskaber (se afsnit 6.9) samt i kystnærhedszonen (se afsnit 6.10). Ligeledes bør opstilling inden for fredede områder undgås, og der skal tages landskabelige hensyn ved opstilling i nærheden af kirker, fredede bygninger og kulturhistoriske anlæg (se afsnit 6.11 og 6.12).
5. Ved landskabeligt skæmmende masteplaceringer skal ansøger godtgøre - om nødvendigt ved uvildig dokumentation, at det ikke er muligt at opnå tilnærmelsesvis samme kommunikationsdækning ved en mindre skæmmende placering.
6. Når der meddeles tilladelse til opstilling af antennemast/sendeanlæg, bør der stilles vilkår om :
  - at anlægget stilles til rådighed for andre antenneformål og operatører mod rimelig betaling,
  - at anlægget skal kunne anvendes af alle andre selskaber, der har eller opnår tilladelse til at etablere og drive et offentligt mobilkommunikationsnet i Danmark,
  - at teknikcontainere m.m., placeret på jorden, afskærmes af beplantning med hjemmehørende arter,
  - at anlægget nedtages for ejers regning senest 1 år efter endt brug til det formål, der er meddelt tilladelse til.

Det henstilles, at hybridnettet opbygges på en sådan måde, at der gives mulighed for at lave lokal-TV i afgrænsede amts- og kommuneområder.

5.6 Forsvarets anlæg

Delmål

Målet er at sikre, at der ikke udlægges støjfølsomme arealer indenfor støjkonsekvenszonen for forsvarets øvelsesarealer.

Fakta

For skydebaners vedkommende henvises til Miljøstyrelsens vejledninger ”Skydebaner” og ”Beregning og måling af støj fra skydebaner”, nr. 1+2/1995.

For kaserner henvises til vejledning fra Miljøstyrelsen ”Ekstern støj fra virksomheder” nr. 5/1984.

For forsvaret gælder endvidere Miljøstyrelsens bekendtgørelse nr. 468 af 13. juni 2002 om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner.

Retningslinjer

1. I lokalplaner må der ikke udlægges arealer til støjfølsom anvendelse inden for støjkonsekvenszonen for forsvarets øvelsespladser (type 1-områder), forsvarets skyde- og øvelsesterræner (type 2- og 3-områder) samt forsvarets skydebaneanlæg, før det ved undersøgelser er godtgjort, at der ikke er miljømæssige problemer forbundet hermed.

Omkring type 1 og 2 områderne er der beregnet en støjkonsekvenszone, som er gengivet på kort 5.6.1. Indenfor den beregnede støjkonsekvenszone på LC DEN 55dB kan der ikke udlægges landzonearealer til støjfølsom anvendelse. Det drejer sig om følgende arealer:

Type 1-områder, der anvendes til uddannelsesvirksomhed for de til området knyttede enheder:

- Vordingborg Øvelsesplads
- Kulsbjerge Øvelsesplads
- Næstved Øvelsesplads

Type 2-områder:

- Vester Egesborg Skydebaner

Der er ingen type 3 områder i amtet.

Skydebaner, der anvendes til skarpskydningsøvelser med håndvåben:

- Kulsbjerge Skydebaner (på Kulsbjerge Øvelsesplads, Langebæk og Vordingborg Kommuner)
- Mandehoved (Stevns Kommune)
- Feddet (Fakse Kommune)
- Kraneled (Møn Kommune)
- Vester Kippinge (Nørre Alslev Kommune)
- Næsgård (Stubbekøbing Kommune)
- Nakskov (Nakskov Kommune)
- Nøjsomhed (Ravnsborg Kommune)
- Rommes Nakke (Sakskøbing Kommune)

Kaserner

Stensved Kaserne (Uddannelsescenter for hjemmeværnet)

Der kan som hidtil fastlægges bestemmelser for forsvarets øvelsesarealer og omkring skydebaner, der begrænser almenhedens færdsel.

Redegørelse

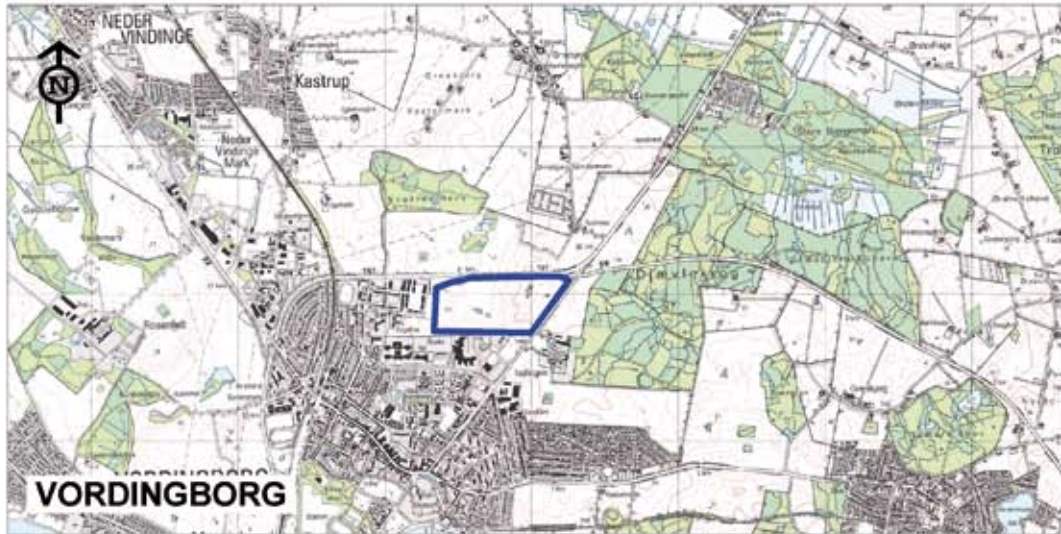
Det forholder sig generelt således, at støjkonsekvensområdet sædvanligvis vil fremgå af aktivitetens miljø-godkendelse. Forsvarets flyvestationer og forsvarets skydebaneanlæg er miljøgodkendte eller i færd med at blive miljøgodkendte. Forsvarets øvelsespladser samt skyde- og øvelsesterræner er ikke godken-

delsespligtige, men beregnede støjkonsekvenszoner er udarbejdet i henhold til Miljøstyrelsens vejledning nr. 8/1997 om beregning af støjkonsekvensområder for forsvarets øvelsespladser.

Forsvarets aktiviteter er væsentlige støjkloder i landzonen. De arealer, der anvendes, kan deles op i 3 kategorier:

Støjkonsekvenszoner for forsvarets anlæg

Kort 5.6.1

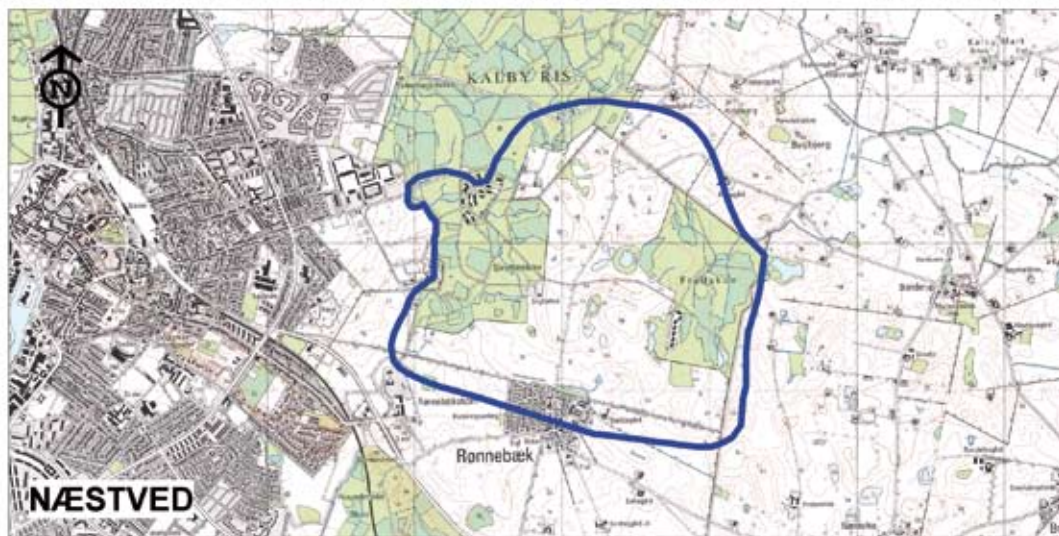

 Støjkonsekvensområder for forsvarets anlæg (55 dB, LCDEN)

Alle kort er i mål 1:45.000

Støjkonsekvenszoner for forsvarrets anlæg

Kort 5.6.1

 Støjkonsekvensområder for forsvarrets anlæg (55 dB, LCDEN)

Alle kort er i mål 1:45.000

Type 1: Alle øvelsespladser, hvor der kan forekomme støj fra bl.a. håndvåben samt trafikstøj fra helikoptere, lette fly og køretøjer. Type 1 områderne omfatter følgende områder:

- Kulsbjerg Øvelsesplads i Langebæk Kommune,
- Vordingborg Øvelsesplads i Vordingborg Kommune,
- Næstved Øvelsesplads i Næstved Kommune.

Type 2: Mindre skyde- og øvelseshæder, hvor der ud over de i type 1 nævnte støjklender kan forekomme støj fra lette våben. Der er et enkelt type 2 område i amtet:

- Vester Egesborg Skydebaner i Fladså Kommune.

Type 3: Større skyde- og øvelseshæder, hvor der ud over de i type 2 nævnte støjklender kan forekomme støj fra tunge våben

og kampfly. Der er ingen type 3 områder i amtet. På type 3 - områderne skal det tilsigtes, at der ikke udlægges arealer til støjfølsom anvendelse inden for en afstand af 3 - 5 km, med mindre det er godtgjort at det er miljømæssigt forsvarligt.

Støjkonsekvenszoner for forsvarrets anlæg er vist på kort 5.6.1.

Forsvarets skydebaner

Andre vigtige støjklender i landzonen er forsvarrets skydebaner. Det omfatter følgende områder:

- Kulsbjerg Skydebaner (på Kulsbjerg Øvelsesplads, Langebæk og Vordingborg Kommuner)
- Mandehoved i Stevns Kommune.
- Feddet i Fakse Kommune.
- Kraneled og Marienborg i Møn Kommune.

- V. Kippinge i Nørre Alslev Kommune.
- Næsgård i Stubbekøbing Kommune.
- Nakskov i Nakskov Kommune.
- Nøjsomheden i Ravnsborg Kommune.
- Rommes Nakke i Sakskøbing Kommune.

5.7 Energiforsyning og kraftvarmeværker

Delmål

Der skal fortsat planlægges for en optimal udnyttelse af de lokale energiressourcer, herunder vedvarende energi. De lokale ressourcer bør primært anvendes i de mindre bysamfund og dernæst i større byers eksisterende fjernvarmesystemer. De lokale energiressourcers anvendelse bør vurderes ud fra økonomiske, energimæssige samt natur- og miljømæssige forhold.

Retningslinjer

1. Et af landets 18 primære kraftværker er placeret i regionen, nemlig Masnedøværket. De af Energi E2 A/S ejede arealer omkring værket anses for tilstrækkelige til nødvendige udvidelser på længere sigt, og de skal derfor reserveres til dette formål.
2. Energiforsyningsanlæg og kraftvarmeværker, der har regional betydning, skal placeres i centerbyernes erhvervsområder eller i direkte tilknytning hertil.
3. Små, lokale anlæg kan placeres i kommune- og lokalcentre under hensyn til natur-, miljø- og landskabsforholdene.

Redegørelse

Storstrøms Amt forsynes med energi fra et net af små og mellemstore kraftvarmeværker. De største er Energi E2's decentrale værker i Vordingborg, Næstved (Solgt til FASAN pr. 1/1 2004.) og i Sakskøbing.

Masnedøværket vil, jf. retningslinje 1, blive bevaret som kraftværksplads, men i den udstrækning det er foreneligt med den langsigtede udnyttelse, vil arealerne midlertidigt kunne anvendes til andre formål til støtte for en hensigtsmæssig energi- og varmeudnyttelse.

Der er i denne forbindelse placeret en vindmøllepark på arealet under forudsætning af, at dette ikke forhindrer de ovennævnte udbygningsmuligheder. I den igangværende VVM-proces skal det afklares, om de eksisterende vindmøller kan erstattes af to nye, højere møller. Endvidere vil den del af arealet, der i kommuneplan 1999-2011

for Vordingborg Kommune er udlagt som rammeområde H3, midlertidigt kunne anvendes til havneformål under forudsætning af, at arealet kan tilbageføres til kraftværksformål, når og hvis dette skulle blive nødvendigt.

Der reserveres herudover ikke arealer til større, konventionelle kraftværker. Der kan dog efter en afklaring af de landspolitiske mål på energiområdet udarbejdes tillæg til regionplanen, hvori der reserveres arealer til nye kraftværker.

Amtet er ikke længere myndighed på varmforsyningsområdet, men amtsrådet finder stadig, at de tidligere mål for regionens energiforsyning er relevante. Et af de langsigtede mål for regionens energiforsyning, som blev formuleret i den regionale varmeplan, var at fremme den mest samfundsøkonomiske anvendelse af energi. Det skulle dels ske ved at formindske energifor-

syningsafhængighed af olie, dels ved at fremme en øget selvforsyningsgrad med energi. Målet var også at fremme erhvervsudviklingen, beskæftigelsen og at forbedre de miljømæssige forhold ved energiproduktion.

For at tilgodese disse mål har administrationen og planlægningen af den regionale og kommunale energiforsyning generelt sigtet mod omlægning til anvendelse af indenlandske energiressourcer og varig reduktion af energiforbruget (energibesparelse). I de seneste år er der etableret en del mindre, decentrale kraftvarmeværker, som har øget anvendelsen af de vedvarende energikilder (biomasse, sol, vind m.m.).

	Elproduktion (GWh)	Varmeproduktion (TJ)	Brændstof
Næstved Kraftvarmeværk	87	655	naturgas og damp
Masnedøværket	35	353	halm, flis og olie
Maribo-Sakskøbing Kraftvarmeværk	27	268	halm

5.7.1 Elforsyning

Delmål

Der skal sikres en stor grad af forsyningssikkerhed til alle dele af amtet. Amtsrådet ønsker generelt, at elledningsnettet i regionen fremføres i jordkabel frem for i luftledninger. I forbindelse med omlægninger og fremtidige udbygninger af elledningsnettet i regionen bør der derfor indgå miljømæssige og økonomiske undersøgelser og vurderinger, der nærmere belyser mulighederne for en fremføring i jordkabler.

Fakta

Lovgrundlag

- Lov om elforsyning af juni 1999 med senere ændringer og præciseringer i tilhørende bekendtgørelse om systemansvarlige virksomheders opgaver af juni 2002. Loven administreres af Energistyrelsen.
- Lov om planlægning af januar 1991 med senere ændringer.
- Lov om naturbeskyttelse af januar 1992 med senere ændringer.
- ”Principper for etablering og sanering af højspændingsanlæg” fra 1995, som bl.a. indeholder retningslinjer for reducere af luftledningsanlæg over 100 kV.

Retningslinjer

1. Eksisterende 132 kV højspændingsanlæg samt 400 kV Kontek-forbindelse fremgår af kort 5.7.1.1. Der er p.t. ikke planlagt udbygninger og/eller ombygninger i perioden. Traceerne kan anvendes til andre ledningsnet efter godkendelse hos den ansvarlige for elsystemet.
2. Transport- og Energiministeriet har i Energistrategi 2025 bl.a. meldt ud, at regeringen er indstillet på, at nye 132 kV-forbindelser som hovedregel kan etableres som jordkabler. Kun i ganske særlige tilfælde – f.eks. som første trin i en senere 400/132 kV kombiledning og eventuelt i tilfælde med store behov for overføringsevne på 132 kV-niveauet over større afstande - bør luftledninger overvejes.
Ved den forudgående VVM-proces skal de regionale landskabsinteresser i videst mulig omfang sikres.
3. Langs reservationszonen gennem amtet til KONTEK-forbindelsen (400 kV) fra Bjæverskov ved Køge til Tyskland er der fastlagt et 100 m bredt bælte for den på kort 5.7.1.1 fastlagte linieføring til kabeltracé for jævnstrømsforbindelsen. De reservede arealer er forbeholdt de omhandlede kabelnet og tekniske anlæg. Arealerne må således ikke planlægges anvendt til bolig- eller erhvervsformål eller til andre foranstaltninger, herunder rekreative anlæg, der kan hindre højspændingsforbindelsens fremtidige vedligeholdelse og reparation.
4. Der reserveres arealer til en ”højspændingskorridor” med to 132 kV anlæg og et 400 kV anlæg mod nord fra transformerstationen ved Rislev ved Næstved.
5. Ved højspændingsanlæg fastlægges konsekvensområder, inden for hvilke byggeri ikke må forekomme, og hvor beplantning skal holdes inden for en maksimal højde.

Redegørelse

Højspændingsmaster og –ledninger er en del af de større tekniske anlæg, som regionplanen skal indeholde retningslinjer for. Amtet foretager interesseafvejning, hvor det samlede højspændingsnets landskabspåvirkning vurderes i forhold til den øvrige fysiske planlægning. Ved en senere VVM-proces fastlægges traceer til nye ledninger, og i samarbejde med Energistyrelsen og elselskaber aftales sanering og demontering.

400 kV i det åbne land godkendes af Skov- og Naturstyrelsen, mens 132/150 kV luftledningsanlæg skal godkendes af amtsrådet, medmindre anlægget passerer EF-fuglebeskyttelsesområder.

Energinet.dk er ansvarlig for elsystemet i Østdanmark. Selskabet planlægger for vedligehold og udbygning af elnettet i samarbejde med netselskaberne, bl.a. SEAS-NVE. I det følgende er gengivet dele af Elkrafts Transmissionsplan 2005, som kan læses i sin fulde længde på www.elkraft-system.dk.

I naturbeskyttelsesloven forudsættes det, at luftledninger på

El-ledningsnet og transformatoranlæg

Kort 5.7.1.1

De administrative rammer for Energinet.dk er fastsat i love, bekendtgørelser og bevillinger, som bl.a. medvirker til at implementere EU's elmarkedsdirektiv. De politiske rammer er den danske energipolitik, som er baseret på hensynet til forsyningssikkerhed, miljø, økonomi og et velfungerende elmarked samt den bedst mulige udnyttelse og udvikling af transmissionsnet, kraftvarmeværker og vedvarende energianlæg m.v.

De tekniske rammer er bl.a. en synkron kobling til det nordiske elsystem og en jævnstrømsforbindelse til det europæiske kontinent.

Rammerne for at planlægge og udvikle elsystemet er blevet væsentligt forandret i de senere år. Den seneste landsdækkende analyse kan ses i Miljø- og Energiministeriets rapport "Analyser af den langsigtede netstruktur for eltransmissionsnettet" fra januar 1999. Baggrunden for analyserne i denne rapport var Energi 21, som forudsatte en massiv udbygning med havvindmølleparker i Danmark.

Siden sidste regionplan er Nysted Havmøllepark sat i drift og der er etableret et 132 kV kabel mellem Radsted og vindmølleparkens 30/132 kV transformer. I foråret 2004 vedtog Folketinget at placere endnu en havmøllepark syd for Lolland. Den fortsatte udbygning med havvindmøller vil udløse behov for ud- og ombygninger i transmissionsnettet. Årsagen til dette udbygningsbehov ved fortsat udbygning med havvindmøller skyldes bl.a. den begrænsede overføringssevne fra Lolland-Falster til det overordnede transmissionsnet på Sjælland. Elkraft System har derfor iværksat analyser af det samlede behov for forstærkninger – både som følge af havmøllerne og

Energi E2's planer ved Kappel. En foreløbig vurdering peger på, at der som minimum er behov for at forstærke 132 kV nettet mellem Radsted, Eskilstrup og op til 132 kV koblingsstationen i Rislev (nord for Næstved). Det er endnu uklart, om netforstærkningerne skal udføres, således at de er robuste over for yderligere havmølleeffekt syd for Lolland-Falster, eller om de skal dimensioneres for netop de besluttede og planlagte vindmøller. Dette forhold har stor betydning for, hvilken teknisk løsning der bør vælges til netforstærkning.

Tilstanden af 132 kV luftledningsnettet er præget af den relativt høje alder. Der sker en løbende vedligeholdelse og der kan forventes et renoveringsbehov indenfor 10 år. I planlægningen af det fremtidige transmissionsnet skal der tages hensyn til rapporten "Principper for etablering og sanering af højspændingsanlæg" fra 1995, som bl.a. indeholder retningslinjer for reducere af luftledningsanlæg over 100 kV.

Denne reducere kan ifølge Elkraft System realiseres ved at simplificere transmissionsnettet ved at etablere få 400 kV luftledninger som erstatning for større længder 132 kV luftledninger. Der kan altså opstå ønsker om kommende fremføring af en 400 kV ledning mellem Rislev ved Næstved og Bjæverskov ved Køge samt en 400 kV ledning mellem Stignæs og Rislev, eventuelt via en ring over Radsted og Vestlolland.

Udbygningstakt og rækkefølge vil være afhængig af:

- beslutning om kraftværksudbygningen og/eller afvikling i regionen,
- fremtidige behov for forstærkning af elforsyningen til Syd-

sjælland og Lolland-Falster,

- den fremtidige udvikling i havvindmølleparker syd for Lolland-Falster.

Det er amtsrådets klare holdning, at det vil være uheldigt, hvis havmøllerne medfører behov for store 400 kV luftledninger på land, eller hvis den påkrævede sanering af 132 kV ledningerne medfører nye store luftledninger. Derfor har amtsrådet forsøgt at begrænse nye luftledninger. Efter indsigelse fra bl.a. staten er retningslinje 2 nu ændret, så amtet som minimum vil sikre, at de regionale landskabsinteresser iagttages inden nye luftledningsanlæg etableres.

5.7.2 Naturgas

Redegørelse

Hvis DONG skal udnytte reservationszonen, jf. retningslinje 2 og 3, vil arealerne efter forhandling med de berørte kommuner og amtsrådet blive pålagt servitutter vedrørende beplantning og vedligeholdelse m.v. Almindelig landbrugsdrift vil fortsat være mulig inden for reservationszonen.

DONG A/S ejer og driver et fordelingsnet til naturgas på følgende strækninger:

- Ringsted (fra amtsgrænsen)
  - Herlufmagle - Fensmark,
- Fensmark - Vester Egede
  - Rønnede,
- Vester Egede - Haslev (til amtsgrænsen),
- Nørregårde - Glumsø,
- Fensmark - Holmegaard Glasværk,
- Fensmark - Næstved (2 strækninger),
- Rønnede – Fakse,
- Fakse - St. Heddinge,
- Fakse - Fakse Ladeplads,
- Tågerup - Karise,
- Fakse - Tappernøje - Ørslev
  - Vordingborg,
- Hårlev - Karise.

I forbindelse med ledningsnettets etablering er der pålagt de enkelte ejendomme de nødvendige deklarationer om indskrænkninger i ejernes rådighed over deres ejendomme.

Amtsrådet vil på længere sigt søge at sikre mulighed for naturgasaftag fra den planlagte naturgastransmissionsledning over Lolland-Falster - primært med henblik på naturgasforsyning til større virksomheder/bysamfund.

Efter en nærmere afklaring af mulighederne for forsyning med naturgas kan der ved tillæg til regionplanen foretages arealreservations til et udvidet naturgasfordelingsnet.

Retningslinjer

1. Følgende kommuner forsynes med naturgas: Suså, Næstved, Holmegaard, Rønnede, Fakse, Stevns, Fladså, Præstø, Vordingborg og Langebæk. I disse kommuner kan der planlægges for en naturgasforsyning til mindre byer, storforbrugere samt til husestande i det åbne land.
2. Der skal reserveres areal til en hovedtransmissionsledning for naturgas, Køge-Rødbyhavn, jf. Miljøministeriets cirkulære af 2. august 1979. Arealet omfatter et bælte på 50 m - på enkelte nærmere angivne strækninger indskrænket til 25 m - omkring den på kort 5.7.2.1 angivne linjeføring. Arealet må ikke udnyttes til bolig- eller erhvervsformål eller til rekreative anlæg.
3. Reservationszonen vil i den udstrækning, det er foreneligt med hovedformålet, også kunne benyttes til andre trafik- og ledningsformål. En sådan anvendelse skal dog i hvert enkelt tilfælde forhandles med Energinet.dk og med amtsrådet.
4. I forbindelse med reservationszonen reserveres der omkring de på kort 5.7.2.1 angivne måler-, regulator- og scraperstationer arealer til disse samt arealer til andre anlæg, der er nødvendige for transmission af naturgas.
5. I reservationszonen fra Næstved-Rønnede landevejen og mod syd vil amtsrådet som råstofmyndighed være sindet at give tilladelse til udnyttelse af råstoffer inden ledningen etableres, for så vidt vægtige landskabshensyn eller andre specielle forhold ikke taler imod det. Anlægsmyndighederne må tilstræbe, at udnyttelige grus- og sandforekomster ikke båndlægges af de tekniske anlæg, men anvendes i det omfang, amtsrådet kan give indvindingstilladelse.

Naturgasledningsnet

Kort 5.7.2.1

- Reservationszone til hovedtransmissionsledning med måler- og regulatorstation for naturgas
- Anlagt fordelingsledning med måler- og regulatorstation for naturgas

5.8 Vindmøller

Delmål

Storstrøms Amt skal bidrage til at reducere CO2 udledningen fra elproduktion ved opstilling af vindmølle anlæg, hvor placering af anlæg ikke strider mod andre hensyn.

Retningslinjer

1. Vindmøller kan kun opstilles i de områder, der på kort 5.8.1 er særligt udpeget til formålet. Områderne består af lokalplanlagte områder, områder hvor der er meddelt landzonetilladelse, og specifikt udpegede vindmølleområder gennem tillæg til regionplanen.
2. Ved Stavreby i Sydfalster Kommune kan der opstilles en vindmøllegruppe med tre vindmøller, som opstilles på en ret linje. Den eksisterende vindmølleklynge ved Forneby i Maribo Kommune kan udvides med én vindmølle mod vest, når den har samme højde, og er placeret i samme geometriske mønster som den eksisterende klynge.
3. Vindmøller skal opstilles i grupper med totalhøjde på max. 80 m. Se dog retningslinje nr. 10. Enkeltstående vindmøller over 80 m totalhøjde kan kun opføres i forbindelse med større tekniske anlæg og efter en regionplanlægning med VVM-redegørelse.
4. Forud for forøgelsen af højden i et eksisterende vindmølleområde eller fastsættelsen af højden i nye vindmølleområder skal der gennemføres en visuel vurdering af indvirkningen på landskab, natur og bebyggelse.
5. Vindmøllerne i en gruppe skal være ens og opstilles på en ret linje med samme indbyrdes afstand og sådan, at møllernes nav skal ligge på linje, således at vindmøllerne afspejler de overordnede linjer i terrænet. Rotordiameteren og navhøjden skal være i forholdet 1:1 med en mulig afvigelse på indtil 10%. Dog kan denne retningslinje fraviges i forbindelse med udarbejdelse af regionplantillæg med VVM-redegørelse for etablering af en demonstrationsplads for vindmøller ved Kappel på Vestlolland.
6. Enkeltstående husstandsmodeller med en navhøjde på maksimalt 18 m og en max. totalhøjde på 25 m forudsætter landzonetilladelse. Husstandsmodellen skal placeres i tilknytning til fritliggende landejendommens eksisterende bebyggelsesarealer og uden for zone 1 områder.
7. Af hensyn til varetagelsen af naturinteresserne kan der ikke gives tilladelse til opførelse af vindmøller i zone I områder. De omfatter bl.a. områder, der er fredet efter naturbeskyttelsesloven, internationale naturbeskyttelsesområder (se afsnit 6.5.3), større uforstyrrede landskaber (se afsnit 6.9) samt i jordbrugs- og beskyttelsesområder (se afsnit 6.5).
8. Opstilling af vindmøller beror på en konkret vurdering, hvor der er væsentlige kulturmiljøhensyn, herunder hensyn til kirkernes omgivelser (afsnit 6.11 og 6.12), i økologiske forbindelser (afsnit 6.6), i regionale naturparker (afsnit 6.7) eller inden for lavbundsarealer (afsnit 6.3).

Fakta

- Regionplanen skal indeholde retningslinjer for placeringen af større tekniske anlæg - herunder vindmøller.
- Vindmøller med en totalhøjde over 80 m og grupper med mere end 3 vindmøller er altid VVM-pligtige. Opstilling af færre eller mindre vindmøller kan være VVM-pligtigt, jævnfør bekendtgørelse nr. 428 af 2. juni 1999 om VVM-pligtige anlæg.
- Ifølge bekendtgørelse om støj fra vindmøller skal opstilling af vindmøller anmeldes til amtet. Støjen ved fritliggende naboboliger må højst være 45 dB.
- Planlægning for vindmøller skal ske i henhold til "Vejledning om planlægning for og landzonetiladelse til opstilling af vindmøller", som knytter sig til vindmøllecirkulære nr. 100 af 10. juni 1999.

Regler for planlægning af vindmøller ifølge Miljøministeriets cirkulære:

- Der må kun kommuneplanlægges for vindmøller inden for områder, der er udpeget specifikt i en regionplan.
- Vindmøller må ikke opstilles nærmere nabobeboelse end 4 gange vindmøllens totale højde.
- Planlægges vindmøller nærmere nabobeboelse end 500 meter, skal redegørelsen særligt belyse omfanget af gener for nabobeboelsen.

9. Demonstrations- og testvindmøller med en totalhøjde større end 80 m kan alene placeres i de udpegede vindmølleområder, der fremgår af kort 5.8.2-abc og Hovedstrukturkortet 1:100.000:
- på Masnedø i Vordingborg Kommune,
  - i Kappelområdet i Rudbjerg Kommune (Etape 1 i Energi E2's saneringsprojekt),
  - ved Nøjsomheds Odde i Ravnsborg Kommune, hvor der desuden kan opstilles store produktionsmøller.

Omkring de nævnte reservationsområder udlægges et konsekvensområde på 500 m, hvor der ikke må etableres støjfølsom arealanvendelse, med mindre det kan godtgøres, at det ikke vil være forbundet med miljømæssige problemer.

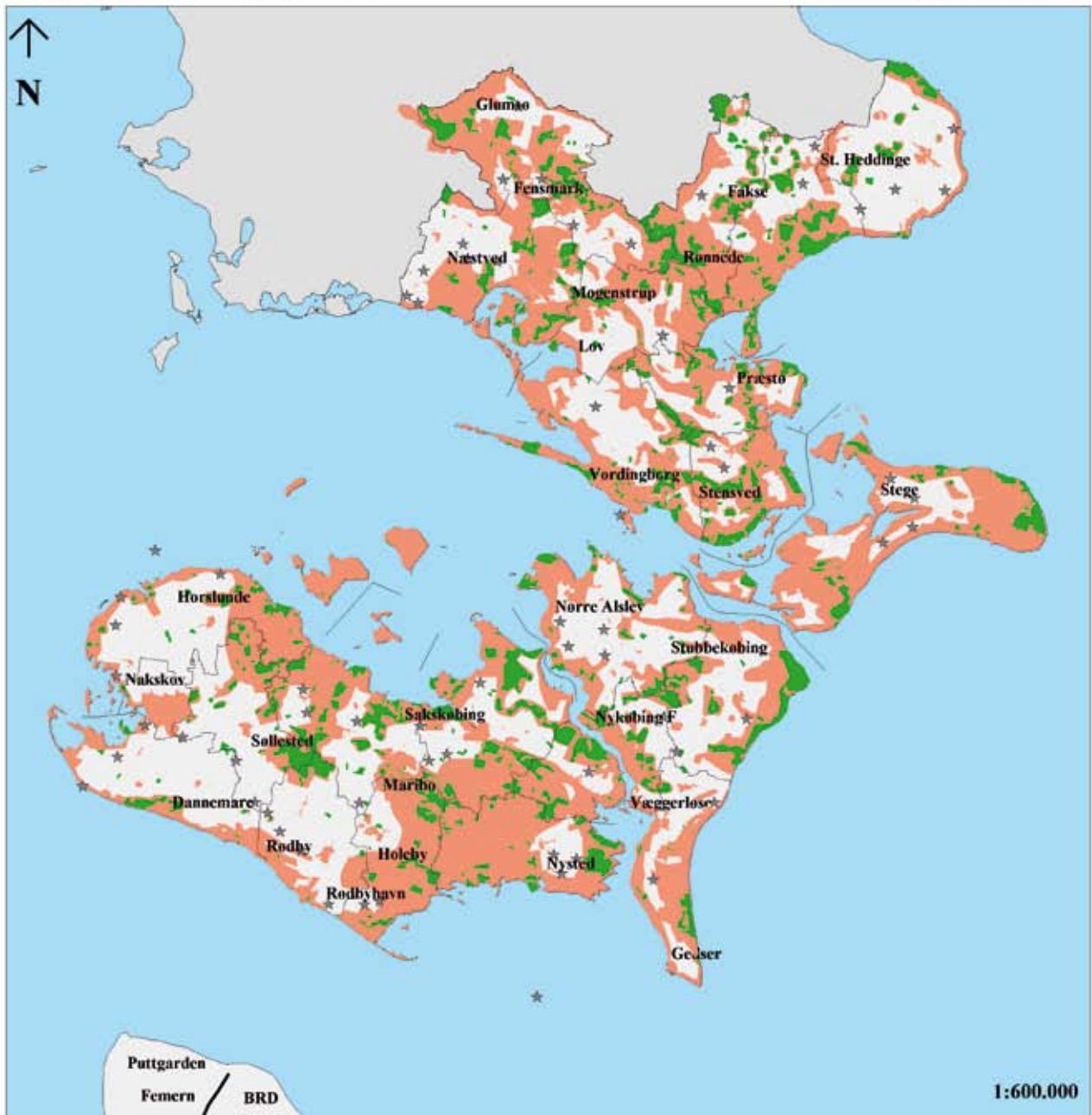
Vindmølleanlæggenes afgrænsning og møllernes højde, udseende og placering skal fastlægges nærmere i processen med lokalplan og VVM-redegørelse. I områderne må der ikke uden amtsrådets godkendelse foretages investeringer eller ændringer i den hidtidige arealanvendelse på en sådan måde, at der kan opstå konflikt i forhold til placering af større vindmølleanlæg i områderne.

10. Området til demonstrations- og testvindmøller med en totalhøjde større end 80 m ved Kappel kan udvides til at rumme etape 2 i Energi E2's saneringsprojekt. Etape 2 skal placeres så tæt på etape 1 og i samme geometriske mønster, at de to etaper opleves som et samlet vindmølleanlæg. Se kort 5.8.2-b.
11. Syd for Nakskov i Savnsø Vig i Rudbjerg Kommune kan der opstilles 3 testvindmøller med tilhørende målemast. Testvindmøller og målemast må maksimalt have en højde på 120 m. Indenfor rammerne af højdebegrænsningen på 120 m kan der løbende ske udskiftning med henblik på at teste forskellige mølletyper. Vindmøllerne med tilhørende målemast skal til enhver tid overholde projektbeskrivelsen og de forudsætninger, der fremgår af VVM-redegørelsen.
12. Afstanden mellem grupper af vindmøller skal være så stor, at anlæggene hver for sig opfattes som klart afsluttede enkeltanlæg i landskabet. Et afsluttet vindmølleanlæg i landskabet er et anlæg, hvor der mindst er 3 kilometers afstand til eksisterende og planlagte grupper af vindmøller og til enkeltstående vindmøller. Inden for denne 3 km's afstand kan der ikke planlægges for opstilling af nye grupper af vindmøller. For møller over 80 m totalhøjde vil der i forbindelse med udarbejdelse af regionplantillæg med VVM-redegørelse kunne blive fastlagt større afstandsgrænser.
13. Opstilling af vindmøller i forhold til offentlige **flyvepladser** og luftfartsradionavigationsanlæg på jorden (VOR/DME på Møn og VOR ved Gedser) kræver en nærmere vurdering. Opstilling af vindmøller kan i øvrigt være i modstrid med forsvarets interesser, hvad angår flyvestationer, skydeområder, radiokædeforbindelser og radarstationer mv.. Forsvarsministeriet skal derfor så tidligt som muligt inddrages ved planlægning af vindmølleområder beliggende inden for en radius af 12 km fra forsvarets arealer.

Vindmølleplanlægning

Kort 5.8.1

- Skove
- Zone I omfatter internationale naturbeskyttelsesområder, regionale naturbeskyttelsesområder, jordbrugs- og beskyttelsesområder, større uforstyrrede landskaber, fredede områder, strand- (300 m) og fortidsmindebeskyttelseslinje (100 m) og arealer disponeret til fremtidig byudvikling
- Område udpeget til vindmøller

Reservationszoner til større vindmølleanlæg

Kort 5.8.2

a. Masnedo

c. Nøjsomheds Odde (Nordlolland)

b. Kappelområdet syd for Nakskov

Redegørelse

Inden for de sidste 10 år er der sket en stor udbygning af vindmøller i amtet. Det skyldes især, at vindmøllernes størrelse, højde og effekt har ændret sig væsentligt. Det betyder også, at vindmøllerne kan producere energi i områder, som tidligere var vindmæssigt uinteressante.

Opstillingen af de mange høje vindmøller kan også ændre oplevelsen af landskabet væsentligt. De høje møller påvirker ofte landskabet i en radius af 5-7 km – i flade landskaber ofte mere. Det har medført, at vindmøllerne påvirker store dele af vores region, der ikke tidligere i samme grad har været påvirket af tekniske anlæg.

Udbygningen af vindkraften skyldes også gode tilskudsordninger, der har været med til at sikre det nationale mål om, at 20% af danskernes elforbrug i 2003 skal være dækket af vedvarende energi. Heraf skal møllerne på land dække de 15%.

Vindmøller med en samlet kapacitet på ca. 3.100 MW dækkede i 2004 18,4% af det danske elforbrug. Havmøllerne stod for de 424 MW. Storstrøms Amt har med en kapacitet på 292 MW på land og 171,3 MW på havet (165,6 MW på Rødsand) en andel på 14,8 % af den nationale produktion. Målet er altså nået – ikke mindst i Storstrøms Amt.

Miljøministeriet skønner, at der er plads til 192 MW vindmøller på land i Danmark i gældende regionplaner. Hertil kommer yderligere 275 MW i planforslag og debatoplæg. Staten har meldt ud, at denne rummelighed bør anvendes til udskiftning af eksisterende, mindre og eventuelt uheldigt opstillede vindmøller til

mere effektive og bedre placerede møller. Der bør kun udpeges nye områder i regionplanerne til opstilling af vindmøller i det åbne land i forbindelse med revurderingen af allerede udpegede, men uudnyttede vindmølleområder, eller i forbindelse med en nærmere præcisering af opstillingsmulighederne inden for et større område, eller når det sker som led i en planlægning, der skal gøre det muligt at sanere ældre, uheldigt placerede vindmøller. Herudover bør der ikke udpeges nye vindmølleområder i det åbne land.

Nye planer

Amtsrådet ønsker at bidrage til at nå de energipolitiske mål gennem opstilling af vindmøller. Amtsrådets første prioritet er imidlertid, at udbygningen med vindenergi primært sker på havet. Dernæst ønsker amtsrådet, at der fortsat gives mulighed for at opstille nye, store vindmøller i tre af de hidtidige fem parkområder. Endelig vil amtsrådet afdække mulighederne for sanering af ældre møller og opstilling af nye møller på land gennem et tillæg regionplanen.

Storstrøms Amts regionplan samt kommuneplanerne i dag giver kun meget begrænset mulighed for etablering af nye møller. Storstrøms Amt har netop i foråret 2006 igangsat en fornyet regionplanlægning for vindmøller for at undersøge om der kan ske en udskiftning af mindre eller uheldigt placerede vindmøller. Som det var tilfældet i 2003 vil følgende kriterier gælde for placering af eventuelle nye vindmøller:

- Forbud mod opførelse i Zone 1 (internationale naturbeskyttelsesområder, regionale naturbeskyttelsesområder, jordbrugs- og beskyttelsesområder, større uforstyrrede

landskaber, fredede områder, strand- og fortidsmindebeskyttelseslinjen, og arealer disponeret til byudvikling).

- 3 km afstand fra et afsluttet eller planlagt vindmølleanlæg til eksisterende og planlagte grupper af vindmøller og til enkeltstående vindmøller.
- Nærmere angivne krav om bufferzoner til beboelse (min. 4 gange møllernes højde, max. 10 timers skyggekast pr. år og max. 45 dB støj i åbent land), radiokædeforbindelser (200 m), overordnede veje (4 gange møllernes højde), jernbaner (100 m) og flyvepladser (10 km).

Baggrunden for at udarbejde endnu et regionplantillæg for sanering af vindmøller er Regeringens energipolitisk aftale fra marts 2004, der bl.a. omfatter en skrotningsordning for eksisterende vindmøller på 450 kW eller derunder og udbygning med nye møller.

På Masnedø ved Vordingborg og ved Kappel på Vestlolland åbnes der mulighed for planlægning for store demonstrationsmøller på baggrund af VVM-redegørelser, mens mølleparken ved Nøjsomheds Odde også kan saneres med nye produktionsmøller.

Syltholm Vindmøllepark ved Rødbyhavn blev udvidet med 4 møller på baggrund af vindmøllentillægget i 2003. Da området ligger i reservationszonen til Femern Bælt forbindelsen, ønsker amtsrådet for tiden ikke at give mulighed for nye, større vindmøller hér. Ved Savnsø Vig opstillede Vestas i 2003 tre testvindmøller. Derfor er det heller ikke her aktuelt at øge møllehøjden i forhold til de muligheder, der ligger i retningslinje 11.

Energi E2 ønsker at etablere en demonstrationsplads for 8-12 store vindmøller på Vestlolland, og har i den forbindelse udarbejdet et ideoplæg: "Demonstrationsplads for vindmøller på Vestlolland" med sanering i 2 etaper. Se kort 5.8.2-d. Projektet kan kædes sammen med Rudbjerg Kommunes ønsker om at etablere Wind Power Academy på Vestlolland. Energi E2 finder ikke, at den nationale prøvestation til afprøvning af store vindmøller ved Høvsøre i Lemvig Kommune er tilstrækkelig, da Høvsøres fem vindmøllepladser er booket langt ud i fremtiden. Energi E2's behov er op til 12 demonstrationsmøller.

Amtsrådet ønsker at imødekomme Energi E2's planer, og har igangsat arbejdet med et forslag til regionplantillæg med VVM-redegørelse. Heri fastlægges den endelige placering af de nye møller, der skal erstatte de eksisterende 24 møller i området. Regionplanen udvider områ-

det, så der kan opstilles møller i to parallelle rækker. Derved kan projektet respektere retningslinje 12 om 3 km afstand.

Alle reservationsområder for store vindmøller skal indarbejdes i kommuneplanerne, og der skal tages det fornødne hensyn til miljø-, landbrugs-, råstof-, frednings- og telekommunikationsinteresserne. Mølleanlæggene skal placeres inden for de afgrænsninger, der fremgår af kort 5.8.2.

VVM-pligt og VVM-tilladelser

Ifølge planloven skal der for projekter med møller højere end 80 m til vingespids eller med mere end 3 møller udarbejdes en redegørelse for Vurdering af Virkning på Miljøet – en VVM-redegørelse. Formålet er at undersøge og vurdere alle miljøkonsekvenser for omgivelserne og forbedre amtsrådets beslutningsgrundlag.

VVM-redegørelsen kan udarbejdes af ansøger efter amtets

anvisninger. Amtsrådet skal desuden tage stilling til om andre, mindre mølleprojekter også påvirker miljøet i en sådan grad, at der skal udarbejdes en VVM-redegørelse. En ansøgning om forøgelse af vindmøllernes højde over 80 m vil være VVM-pligtigt.

Særlige hensyn

I områder, hvor der er **overordnede radiokædeforbindelser**, eller hvor maritime radioanlæg er placeret, vil tilladelse til opstilling af vindmøller bero på en konkret vurdering af, om møllerne kan forstyrre forbindelsen. Områderne fremgår af det materiale som Telestyrelsen har sendt til regionplanmyndighederne og kommunerne med tilhørende kort.

I følge bekendtgørelsen om **støj fra vindmøller**, kan vindmøller opstilles, når det dokumenteres, at nabobebyggelser i det åbne land ikke belastes med støj på mere end 45dB(A) på udendørs opholdsarealer. Endvidere må

vindmøller ikke påføre samlede boligområder eller områder med anden støjfølsom arealanvendelse mere end 40 dB(A). Der henvises til cirkulære om vindmøller.

Af hensyn til **trafiksikkerheden** og regulariteten på overordnede og vigtige vejforbindelser skal der ved placering af vindmøller tages hensyn til, at der ikke må ske eksempelvis nedblæsning eller udslyngning af isdannelse, vingespidser og lignende, eller optræde uheldige optiske virkninger for trafikanterne, hvorfor vindmøller som minimum bør placeres 4 gange møllens totale højde fra den overordnede vej. Af landskabsæstetiske og trafik-sikkerhedsmæssige grunde bør vindmøller ikke placeres så de ses i vejens sigtelinie, da det kan fjerne trafikanternes opmærksomhed fra vejen. Mellem jernbanens grænse og nærmeste vindmølle skal der være en afstand på mindst 100 m.

Der kan fortsat placeres **husstandsmøller** i tilknytning til fritliggende landejendomme eksisterende bebyggelsesarealer og uden for zone I. Husstandsmøller må maksimalt have en navhøjde på 18 m. Afstandskravet på 3 km gælder ikke for husstandsmøller. Der skal foretages en konkret landskabelig vurdering forinden der meddeles landzonetilladelse til husstandsmøller.

Der er 2 områder med **havvindmøller** på havet omkring Storstrøms Amt: Vindeby Havmøllepark, nordvest for Lolland og Nysted Havmøllepark, syd for Lolland. Staten har iværksat et udbud af en ny havvindmøllepark syd for Lolland.

Kommunernes rolle

Opstilling af vindmøller forudsætter næsten altid lokalplanlægning. En lokalplan for et vindmølleområde skal indeholde bestemmelser om den præcise

placering af møllerne, antallet af møller, effekten, totalhøjden og udseendet. Vindmøllerne skal i øvrigt fremstå ens inden for samme vindmølleområde. Der skal desuden være en bestemmelse om, at grupper af møller skal stå på en ret linje, og at møllernes nav skal ligge i samme (vandtrette eller skrå) plan over terrænet. Forholdet til andre vindmøller i samme landskabsrum skal bl.a. overholde afstandskravet på 3 km.

6 AREAL OG NATURINTERESSER

Udnyttelsen af det åbne land sker i en vekselvirkning mellem mange forskellige interesser. Der er konkrete erhvervsinteresser knyttet til landbrug, skovbrug, råstofindvinding og turisme, mens mere blandede samfundsmæssige interesser også knytter sig til natur- og miljøbeskyttelse. Regionplanen søger at afbalancere disse forskellige interesser indenfor de rammer, som gives af lovgivningen. Det sker ved at prioritere arealanvendelsen gennem områdeudpegning og ved at fastlægge retningslinjer for administration af planloven og øvrige relevante love.

I overensstemmelse med amtsrådets overordnede mål, herunder Lokal Agenda 21 strategien, bør areal- og naturressourcerne anvendes ud fra en helhedsvurdering med bæredygtig udvikling som hovedmål. Det betyder i praksis, at produktionsmulighederne søges udviklet samtidig med at naturens mangfoldighed og oplevelsesrigdom bevares og udbygges.

Regionplanens retningslinjer danner udgangspunkt for administration af areal- og naturressourcerne. I en given sag skal der dog altid foretages en vurdering af de helt konkrete forhold.

Kapitlet om areal- og naturinteresser er revideret på flere punkter i forhold til Regionplan 2001. Ferie og fritid er nu skilt ud som et selvstændigt kapitel 3, således at samtlige afsnit i kapitel 6 handler om konkrete områdeudpegninger. Kystnærhedszonen, der relaterer meget til ferie og fritid, behandles derfor fortsat i dette kapitel (afsnit 6.10).

I afsnit 6.1 om jordbrugsområder er der foretaget en "oprydning" i arealudpegningerne. Det betyder, at områder med

væsentlige jordbrugsinteresser fylder mindre på regionplankortet. Til gengæld har vi præciseret, at landzonen primært er forbeholdt jordbrugsanvendelse. Der er desuden indsat en ny retningslinje, der præciserer amtets VVM-praksis for husdyrbrug – dog med en tilføjelse om anlæg i regionale og internationale beskyttelsesområder.

I afsnit 6.2 om skovrejsning er der udpeget 12 nye skovrejsningsområder. Områderne, hvor skovrejsning er uønsket, er også justeret. Områder indenfor 300 m strandbeskyttelseslinjen er udtaget, og der er udpeget to nye minus-områder. Et nationalt geologisk interesseområde er udpeget og et andet er udvidet.

Afsnit 6.4 om råstofindvinding er en forkortet version af det regionplantillæg om råstoffer, der blev vedtaget af amtsrådet i 2004. Det betyder, at der fortsat kan findes en aktuel og mere uddybende redegørelse i dette tillæg.

I afsnit 6.5 om jordbrugs- og beskyttelsesområder er områdeudpegningerne "Regionale naturområder", "Regionale naturområder med jordbrugsinteresser" og "Øvrige områder" slået sammen til én kategori "Jordbrugs- og beskyttelsesområder". Der er tale om områder, der som udgangspunkt er forbeholdt jordbrugsmæssig anvendelse, men hvor væsentlige beskyttelsesinteresser samtidig gør sig gældende.

Afsnit 6.7 om regionale naturparker er et helt nyt afsnit, hvor amtets koncept fra den "regionale naturpark Maribosøerne" er bredt ud på søgeområder for et antal nye regionale naturparker i amtet. "Pilotprojekt Nationalpark Møn" er omtalt i samme afsnit.

Retningslinjerne i dette afsnit har karakter af "handlingsretningslinjer".

Afsnit 6.8 om geologiske interesseområder er væsentligt og bl.a. forsynet med retningslinjer. Der omtales tre niveauer af interesseområder: Nationale, regionale og lokale geologiske interesseområder. Retningslinjerne gælder for de førstnævnte kategorier.

I afsnit 6.9 om større uforstyrrede landskaber er der udpeget et nyt, større uforstyrret landskab i området ved Tystrup-Bavelse søerne. Området er udlagt i sammenhæng med et eksisterende område i Vestsjællands Amt.

Afsnit 6.11 om kirkeomgivelser er et nyt afsnit, hvor kirkeomgivelserne er udskilt fra kulturmiljø-afsnittet og forsynet med egne retningslinjer. Her er tale om en hjælp til administration af lovgivningen for det åbne land, så kirkerne kan bevares som markante kulturhistoriske monumenter og kendingsmærker i landskabet. Der er ikke tale om nye forbudszoner.

Afsnit 6.13 om grundvandsbeskyttelse og vandforsyning er delt op, så de forskellige typer af områdeudpegninger tydeligt fremgår. Hver udpegnings er forsynet med mål og retningslinjer. På baggrund af amtets nyeste viden er OSD og nitratfølsomme indvindingsområder blevet justeret.

I de øvrige afsnit er der kun foretaget mindre justeringer af teksten.

Der er kun ét kortbilag i papir til Regionplan 2005, nemlig hovedstrukturkortet i 1:100.000. Følgende areal- og naturtemaer er medtaget på hovedstrukturkortet:

Jordbrugsområder, Råstofområder, Jordbrugs- og beskyttelsesområder, Regionale naturbeskyttelsesområder, Friluftsområder, Internationale naturbeskyttelsesområder, Økologiske forbindelser og kystnærhedszonen.

Mange af temaerne findes desuden på helsideskort (1:600.000) i den trykte regionplan sammen med redegørelsen. Endelig fin-

des samtlige temaer på digitale kort som bilag til den digitale regionplan. Kortene er som udgangspunkt tegnet og bør anvendes administrativt i målestokken 1 : 100.000.

6.1 Jordbrugsområder

Delmål

Jordbruget skal komme til at spille en fornyet og styrket rolle i landdistrikterne og for hele regionens erhvervsliv. Produktion og forarbejdning skal ske til gavn for erhvervsudviklingen, og det skal ske på en måde, så hensynene til bosætning, natur og miljø sikres bedst muligt.

Amtsrådets anbefalinger

Landbruget opfordres til at styrke indsatsen for at indføre specialafgrøder, som kan danne basis for industriel produktion og forarbejdning i amtet. På den måde er det amtsrådets opfattelse, at eventuelle omlægninger af EU's landbrugspolitik med fordel kan udnyttes i Storstrøms Amt, hvor de naturgivne betingelser for jordbruget er gode.

Redegørelse

Regionplanen skal varetage de jordbrugsmæssige interesser ved bl.a. at udpege og sikre særligt værdifulde landbrugsområder. Det har vi i Storstrøms Amt gjort ved siden 1986 at udpege områder med væsentlige jordbrugsinteresser på baggrund af jordens bonitet, dyrknings-sikkerheden samt afvejningen i forhold til fredningsinteresserne i det åbne land. I de seneste regionplaner har landzonen været opdelt i områder med væsentlige jordbrugsinteresser, regionale naturområder med jordbrugsinteresser samt regionale naturområder. De to førstnævnte areal typer er, som navnene viser, overvejende opdyrkede arealer, mens regionale naturområder primært dækker over arealer i landzone, der via fredninger eller naturbeskyttelsesloven ikke opdyrkes.

Retningslinjer

1. Jordbrugsområder er udpeget og angivet på 6.5.1 og på hovedstrukturkortet i 1:100.000. Områderne er primært forbeholdt jordbrugserhvervene. Det er dog også områdetypen, hvor anlæg, der nødvendigvis må placeres i det åbne land, fortrinsvis skal søges placeret.
2. Når der inddrages jordbrugsarealer til andet formål end jordbrugsmæssig anvendelse skal:
  - arealforbruget begrænses mest muligt,
  - eventuelle alternative placeringsmuligheder undersøges med henblik på at opnå den for jordbruget mindst belastende løsning,
  - velarronderede ejendomme, ejendomme med gode bygninger, væksthuse, ejendomme med frugtplantager, skove m.v. samt læbælter omkring frugtplantager så vidt muligt bevares,
  - nødvendige indgreb sker under størst mulig hensyntagen til de berørte landbrugsejendommers struktur- og arronderingsforhold og de foretagne bygnings- og kulturtekniske investeringer.
3. Eventuelle miljøkonflikter mellem bestående jordbrugsbedrifter og nye bebyggelser og anlæg skal forsøges undgået. Ved nye bebyggelser og anlæg forstås såvel bolig-, ferie- og fritidsbebyggelse som forurenende industri og lossepladser m.v.
4. VVM-pligtige anlæg til intensiv husdyravl, som efter amtsrådets konkrete vurdering vil medføre væsentlige påvirkninger af omgivelserne, kan ikke placeres i følgende områder, når anlægget er i konflikt med udpegningsgrundlaget i området:
  - regionale og internationale naturbeskyttelsesområder (afsnit 6.5.1 og 6.5.3),
  - nitrاتفølsomme indvindingsområder (afsnit 6.13.2),
  - oplande til kystvande, hvor regionplanens målsætning ikke er opfyldt, eller
  - områder, der er omfattet af husdyrgødningsbekendt gørelsens afstands krav til beboelse.Husdyr-anlæg på VVM-bekendtgørelsens bilag 2, der kan tilpasses hensynene til natur, miljø, landskab og naboer, så anlægget ikke længere vurderes at ville påvirke omgivelserne væsentligt, kan dog placeres i områderne. Husdyr-anlæg på bilag 1 kan ikke placeres i områderne, hvis en VVM-redegørelse viser, at de vil medføre væsentlige påvirkninger af miljøet.
5. Efter de gennemførte VVM-redegørelser kan der etableres større svineproduktioner på ejendommene:

Juellinge Gods	Matr.nr. 1a m.fl. Juellinge Hgd., Hellested i Stevns Kommune.
Valmosegård	Matr.nr. 7a Rislev by, Rislev i Næstved Kommune
Fredsholm Gods	Matr.nr. 3 Fredsholm Hgd., Vestenskov i Rudbjerg Kommune
Langagervej 6	Matr.nr. 9a m.fl. Svensmark, Stege Nor i Møn Kommune
Egeløkke Gods	Matr.nr. 1ab Marienborg Hgd., Damsholte i Møn Kommune

Svineproduktionernes indretning og drift skal overholde vilkårene i de vedtagne regionplantillæg med VVM-redegørelse. Den nøjagtige titel på tillæggene fremgår af regionplanens afsnit 7.6.

Da begge førstnævnte arealtyper som landzone er forbeholdt jordbruget, har regionplanens retningslinjer primært været brugt i sager om andre forhold end de jordbrugsmæssige. Almindelig drift af landbrug eller skovbrug har ikke været reguleret af regionplanen. På den måde har det ikke været muligt i planen at skelne mellem landzonen og særligt værdifulde landbrugsområder. Dette forhold ønsker amtsrådet at rette op på ved at reducere de hidtidige tre områdetyper til to, nemlig jordbrugsområder samt jordbrugs- og beskyttelsesområder. Det er sket ved at lade regionale naturområder med jordbrugsinteresser og regionale naturområder indgå i jordbrugs- og beskyttelsesområder.

I det åbne land – i landzonen – har amtet og kommunerne et fælles ansvar for at sikre arealer til jordbrugsmæssig anvendelse, dvs. planteavl og husdyrproduktion i landbruget samt skovbrug og gartneri. Samtidig skal amt og kommuner varetage landskabs-, natur- og miljøinteresserne i det åbne land. Interesserne skal afvejes mod hinanden, og begge

interesser skal varetages, når der behandles sager om bolig- og erhvervsbyggeri eller byggeri og anlæg til turisme, friluftsliv mm.

Landzonen er som udgangspunkt forbeholdt jordbrugsmæssig anvendelse. Det gælder også de områder, der i regionplanen er udpeget som jordbrugs- og beskyttelsesområder. Alligevel giver planlovens landzonebestemmelser mulighed for at tillade en del byggeri i de små landsbyer og i nogle tilfælde også i det åbne land. Hertil kommer, at landzone, der grænser op til byzone, kan inddrages til byformål gennem region-, kommune- og lokalplanlægning.

Planloven sikrer også, at byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for jordbruget, kan opføres uden tilladelse i direkte tilknytning til de eksisterende bygninger på en ejendom. Bygninger til gartnerier på landbrugsejendomme er også omfattet. Der kan opstå særlige tekniske eller miljømæssige forhold, som gør det nødvendigt at opføre fritliggende driftsbyg-

ninger. Det gælder f.eks. hvis en gård i en landsby skal udvide produktionen. Så kan det blive nødvendigt at flytte nye driftsbygninger mindst 300 meter væk fra landsbyen. Når der skal opføres en fritliggende driftsbygning, kan kommunen bestemme placering og udformning, hvis det skønnes nødvendigt at hensyn til landskab, natur eller miljø. Regionplanens retningslinjer skal indgå i kommunernes vurdering. Landmanden har dog krav på en tilladelse på det sted på ejendommen, hvor byggeriet vil påvirke landskab, natur og miljø mindst muligt. Denne praksis fremgår af Miljøministeriets reviderede vejledning til landzonebestemmelserne om landbrugsbyggeri, af 23. februar 2001.

Selv om en ejendom ligger i regionplanens jordbrugsområde kan der være lovmæssige begrænsninger i jordbrugets udøvelse. Det gælder bl.a. for naturbeskyttelseslovens beskyttede naturtyper (§3) og beskyttelseslinjer samt for planlovens VVM-bestemmelser.

VVM-reglerne gør det muligt for amtsrådet at stille krav til placering og udformning af større anlæg til intensiv husdyravl - typisk kvæg- og svinestalde. Hvis udvidelse eller nyetablering af en husdyrproduktion vurderes at ville påvirke miljøet i væsentlig grad, kan projektet først realiseres efter relevante tilpasninger. Tilpasninger kan bestå i at flytte eller ændre byggeri, så det ikke skæmmer landskab, kulturmiljøer mm. De kan bestå i særlige sammensætninger af sædskiftet, så kvælstofudvaskningen reduceres. Tilpasningerne kan også bestå i at tilsætte enzymer til dyrenes foder, hvorved påvirkningen med fosfor nedsættes. Endelig kan der foretages forskellige tiltag, som vil kunne reducere

ammoniakfordampning eller lugtpåvirkninger.

Hvis et VVM-pligtigt projekt ikke kan tilpasses, eller hvis en VVM-redegørelse viser, at anlægget vil påvirke omgivelserne væsentligt, kan amtsrådet beslutte, at projektet ikke kan gennemføres i de sårbare områder, der er nævnt i retningslinje 4. De oplyste område-typer i retningslinje 4 angiver altså, hvor amtsrådet på forhånd ser de potentielle konflikter mellem større husdyrproduktioner og det omgivende miljø.

Jordbrugsanalysen

Ifølge landbrugslovgivningen skal amtet som led i regionplanlægningen udarbejde en analyse af jordbrugerhvervene. Analysen danner en del af grundlaget for regionplanens retningslinjer for områder med særlige jordbrugsinteresser. Jordbrugsanalyse 2004 er en opdatering af den hidtidige jordbrugsplanlægning. Den indeholder opdaterede analyser til brug for regionplanlægningen i Storstrøms Amt.

Jordbrugsanalysen viser, at landbruget spiller en forholdsvis stor rolle i Storstrøms Amt – både i jordbrugsområder samt i jordbrugs- og beskyttelsesområder. Der er gode naturgivne forhold i form af godt klima og en velegnet jordbund. Der er forholdsvis mere opdyrket areal end i det øvrige Danmark, og der er en større andel af beskæftigede i jordbruget end i resten af landet.

Den gennemsnitlige bedriftsstørrelse er større end i resten af landet, og der er forholdsvis få husdyrbedrifter og mange specialiserede planteavlbrug. Endelig bor der mange indbyggere i landdistrikterne, uanset hvordan landdistrikterne defineres.

Udviklingen i disse år går mod flere svin, men i Storstrøms Amt er stigningen ikke så stor som i det øvrige land. Til gengæld falder antallet af kvæg, og det falder hurtigere end resten af Danmark. Skønt antallet af husdyr stiger, holdes husdyrtætheden næsten konstant i amtet, og der er langt op til niveauet i Vestdanmark. Strukturudviklingen mod færre og større bedrifter går stærkere i Storstrøms Amt end i resten af landet. M.h.t. afgrøder dyrkes der mere korn, men mindre frø og rodfrugter. Selvom beskæftigelsesandelen ligger over landsgennemsnittet, bliver der også stadig færre ansatte indenfor jordbruget i Storstrøms Amt.

Fremtiden kan rumme store uudnyttede potentialer for industriafgrøder og for et multifunktionelt landbrug. Den lave husdyrtæthed i amtet kan kombineres med bosætningspotentialer samt ønskerne om mere plads til friluftsliv og turisme. På den måde kan jordbruget få en fornyet rolle i landdistrikterne.

Med udgangspunkt i de initiativer, der er foreslået i Vækstsamarbejdet Lolland-Falsters Strategi

og handlingsplan, vil amtsrådet fortsat bakke op om forskning og udvikling, som sigter imod et mere miljøvenligt, økologisk og økonomisk rentabelt landbrug.

Vækstsamarbejdet Lolland-Falster peger på mulighederne for at implementere nye specialafgrøder i jordbrugssektoren og for nye afsætnings- og forarbejdningsvirksomheder. Der peges også på muligheder indenfor udvikling af nye råstoffer til industrien; naturlige farve- og duftstoffer, planteolier, naturlægemidler og plantefibre. Sidstnævnte fører direkte over i et andet udviklingspotentiale for erhvervslivet i regionen, nemlig plast-, fiber- og kompositområdet.

Jordbrugsanalysen har ikke ført til justeringer af jordbrugsområderne. Analysen har indtil videre kun sat fokus på jordbrugets rolle i Storstrøms Amt. Sammen med landboorganisationerne er amtet netop blevet udvalgt af Miljøministeriet til at indgå i et dialogprojekt om en regional landbrugsstrategi. Hvorvidt dette projekt senere vil føre til justeringer af områdeudpegninger eller forbedringer af jordbrugsanalysen, er endnu for tidligt at sige.

Særligt følsomme landbrugsområder

Amtet tilbyder i forbindelse med Landdistriktsstøtteleven fem forskellige tilskudsordninger, kaldet miljøvenlige jordbrugsforanstalt-

Fakta

	Storstrøms Amt	Danmark
Befolkning	5 %	100 %
Samlet areal	8 %	100 %
Opdyrket areal i forhold til samlet areal	76 %	68 %
Beskæftigede i primære erhverv	6 %	3,7 %
Bedriftenes gennemsnits-størrelse i hektar	68,3 ha	53 ha

ninger (MVJ), som landmænd kan søge, inden for de Særligt Følsomme Landbrugsområder (SFL). Tilskuddet finansieres med 50% fra staten og 50% fra EU.

Alle ordningerne er frivillige og aftalerne løber i 5, 10 eller 20 år. SFL- områderne er fortrinsvis placeret i områder, hvor vi internationalt eller som følge af regionplanen har forpligtet os til at tage særlige hensyn til naturen og miljøet. Det gælder f.eks. EF-habitatområder, -fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder samt regionale naturområder med naturinteresser og sårbare grundvandsområder.

SFL-udpegningen skal sikre, at man får mest muligt natur og miljø for pengene. Amtsrådet udpeger SFL-områderne efter retningslinjer udstedt af Direktoratet for FødevarerErhverv. Der var i 2003 udpeget ca. 60.000 ha som SFL-område, og amtet har frivillige aftaler på over 6.500 ha. En udpegning vil ikke ændre på mulighederne for at drive landbrug. Den enkelte landmand kan blot fortsætte som hidtil. Der er således ingen bindinger på arealet pga. SFL-udpegningen.

Områderne kan revideres en gang om året. Ønsker fra lods ejere medtages, hvis de efter amtets vurdering opfylder direktoratets kriterier. Udpegningen

koordineres med landbrugets organisationer, og der udsendes et forslag til offentlig debat. Amtsrådets endelige udpegningsannonceres, og den enkelte landmand kan via amtets hjemmeside finde sin egen adresse og få et detaljeret kort over SFL-områder i sit lokalområde.

Direktoratet for FødevarerErhverv administrerede ordningerne frem til 1996. Der var kun få jordbrugere, som benyttede ordningerne. Derfor besluttede man at lægge administrationen ud til amterne, som er tættest på borgerne, og som har et godt lokalkendskab. Direktoratet har dog fortsat en stram styring af amternes administration og de ordninger, der tilbydes landmændene.

I MVJ-ordningerne stilles der særlige krav til en mere ekstensiv landbrugsdrift for at:

- beskytte vandmiljøet i området; drikkevand, søer, åer samt kystvande,
- forbedre og bevare naturværdierne i områdets truede naturtyper, f.eks. strandenge, heder og ferske enge.

Der er først og fremmest indgået aftaler om græsning af naturområder, herunder etablering af ca. 300 ha våde enge. Der er ikke tvivl om, at ordningerne regionalt har haft stor betydning i form af forbedring og beskyttelse af

natur- og landskabsmæssige værdier, især når arealet sættes i relation til det, som amtets naturforvaltningsmidler i samme periode har rakt til.

I Storstrøms Amt har interes-

sen for ordningerne været støt stigende, siden amterne overtog administrationen i 1996. Vi har de sidste par år lavet 80 -100 aftaler om året. I 2004 er antallet af ansøgninger steget voldsomt til 165 stk. Der er søgt om MVJ-midler for 50,5 millioner kr. (binding i hele aftaleperioden). På landsplan er der søgt for 1,4 milliarder kr., men Direktoratet for FødevarerErhverv har kun 310 millioner til rådighed. Derfor må vi for første gang give økonomisk afslag til ca. 2/3 af ansøgerne.

Ansøgninger med arealer indenfor EF- fuglebeskyttelsesområder og EF- habitatområder vil først få tildelt midler.

De sidste to år er der sket et skift i arealanvendelsen på de ansøgte arealer, således at der nu i stor grad søges på omdriftsarealer med f.eks. roer eller frøgræs samt korn.

Pt. har vi MVJ-vådengsaftaler på 400 ha. Hertil kommer vådengsaftaler under VMP II på ca. 125 ha.

Mange af ordningerne er gode eksempler på, at flere formål godt kan tilgodeses samtidig. F.eks. må man ikke tilføje ekstra gødning i forbindelse med stort set alle græs- og naturpleje-ordningerne. Der er således tale om både en naturplejeeffekt og en kvælstofeffekt.

Hovedformålet i ordningerne har hidtil været lagt på beskyttelse af vandmiljøet, men fremover vil der blive fokuseret mere på naturforvaltningen bl.a. på baggrund af Wilhjemudvalgets rapport om naturen og naturforvaltningen og på baggrund af regeringens udmeldinger på naturplejeområdet. En nationalpark på Høje Møn vil nok være en af fremtidige indsatsområder.

6.2 Skovrejsning

Delmål

Amtets skovareal skal øges væsentligt for at sikre rent drikkevand, øge træproduktionen, fremme friluftslivet og befolkningens muligheder for naturoplevelser samt for at styrke netværket af sammenhængende natur-områder, så spredningsmulighederne for dyr og planter forbedres.

Retningslinjer

1. Skovrejsningsområder (plusområder) og områder, hvor ny skovtilplantning er uønsket (minusområder) er udpeget og vist på kort 6.2.1 samt på www.stam.dk/regionplan. Øvrige arealer er områder, hvor skovrejsning er mulig.

Redegørelse

Skovrejsningsområder

Udpegningen af områderne, hvor skovrejsning er ønsket, skal danne grundlag for såvel statens initiativ til fremtidig skovtilplantning som for statens tilskud til privat skovrejsning på landbrugsejendomme, idet der inden for disse områder gives det største tilskud til skovrejsning samt mulighed for en 20-årig indkomstkompensation. Områdernes afgrænsning danner ikke grundlag for administration af nogen anden lovgivning.

Som skovrejsningsområder er der i den eksisterende plan i alt udpeget 14.020 ha, svarende til ca. 4,1 % af amtets samlede areal. Inden for områderne kan der forekomme enkelte arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser, som bl.a. hindrer beplantning. Sådanne arealer må derfor ikke tilplantes, medmindre der meddeles dispensation.

Områder, hvor skovtilplantning er uønsket

Udpegningen af områder, hvor skovrejsning er uønsket, er direkte bindende for de enkelte grundejere. Efter Fødevareministeriets bekendtgørelse nr. 822 af 2. oktober 2002 må der ikke plantes skov i disse områder på arealer, der er defineret som landbrugsejendom i henhold til landbrugslovens § 2. Bekendtgørelsen åbner dog mulighed for, at amtsrådet, hvor særlige forhold taler for det, undtagelsesvis

kan meddele tilladelse til skovtilplantning i disse områder.

Forbudet mod skovtilplantning gælder således ikke "frijorder", dvs. arealer uden landbrugspligt eller fredskovspligt eller utilplantede arealer med fredskovspligt. Forbudet omfatter heller ikke beplantning, der ikke anses for "skov" som f.eks. læbælter, dyrkning af juletræer og pyntegrønt i kort omdrift.

I Regionplan 2001 var der i alt udpeget 59.770 ha, hvor ny skovtilplantning er uønsket, svarende til ca. 17,7 % af amtets samlede areal.

Øvrige områder, hvor skovrejsning er mulig

Den største del af amtets areal udgør en "gråzone", hvor skovrejsning er mulig med statsligt tilskud, om end det efter gældende regler er mindre end tilskuddet i skovrejsningsområderne og i dag uden mulighed for en 20-årig indkomstkompensation.

Det må bemærkes, at der overalt i det åbne land - også uden for de udpegede områder, hvor ny skovtilplantning er uønsket - kan være arealer, der skal friholdes for skovtilplantning, fordi de er omfattet af naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser eller andre bestemmelser, der forhindrer træplantning.

Nye udpegninger / ændringer af skovrejsningsområder
I følge "Overblik over statslige interesser i regionplanrevision 2005" kan der udpeges nye skovrejsnings-områder, hvis det kan fremme et eller flere af følgende hovedformål:

1. sikring af drikkevandsinteresser
2. sikring af bynært friluftsliv
3. styrke de økologiske korridorer i landskabet

Efter ønske fra grundejere og andre er der udpeget 12 nye arealer, som kan tilføjes regionplanen som nye skovrejsningsområder. Fire ønsker er ikke imødekommet, da de ikke opfylder kriterierne for udpegning. De nye arealer, der medtages, er vist på kort 6.2.1. De ligger:

- syd for Glumsø (2 områder) i Suså Kommune,
- nord for Herlufmagle i Suså Kommune,
- syd for Gelsted i Suså Kommune,
- nordvest for Idestrup i Sydfalster Kommune,
- øst for motorvejen, syd for Øster Egesborg i Langebæk Kommune,
- nord for Viemose i Langebæk Kommune,
- syd for Nøjsomhed på Nordvestlolland i Ravnsborg Kommune,
- syd for Dalby i Rønnede Kommune,
- syd for Kongsted i Rønnede Kommune,
- syd for Nørre Alslev i Nørre Alslev Kommune,
- syd for Kyse i Næstved Kommune.

Nye udpegninger / ændringer af områder hvor skovrejsning er uønsket

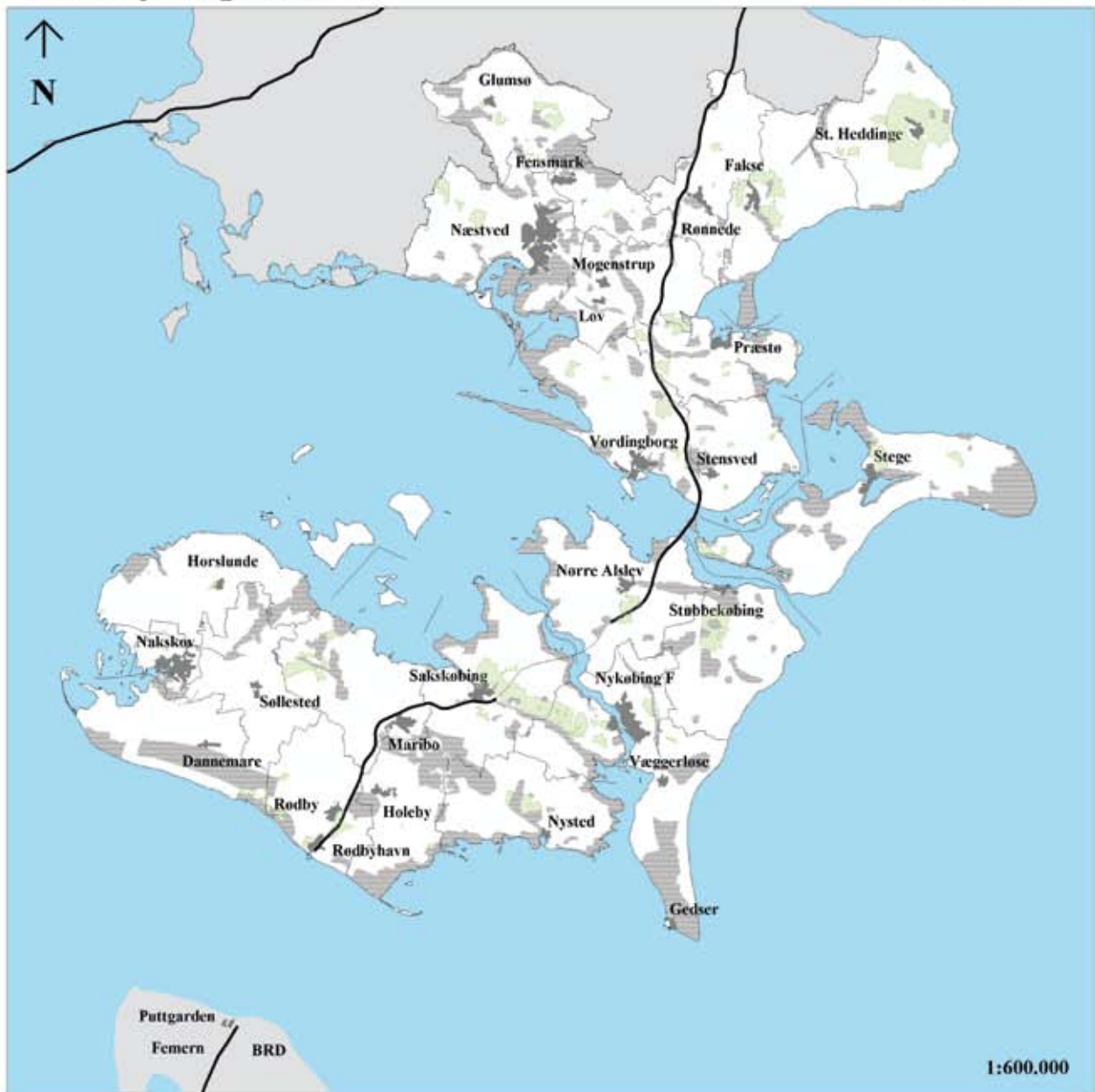
I følge "Overblik over statslige interesser ..." kan der udpeges nye områder, hvor skovrejsning er uønsket, hvis områderne rummer:

1. naturværdier
2. landskabsværdier
3. geologiske værdier
4. kulturhistoriske værdier, herunder kirkeomgivelser
5. vejkorridorer

Områder, der i dag helt ligger inden for den nye 300 m strandbeskyttelseslinje, er udtaget. Efter anmodning er der udpeget 2 nye minusområder. Et Nationalt geologisk interesseområde er udpeget som nyt minusområde og et andet er udvidet.

Skovrejsningsområder

Kort 6.2.1

- Skovrejsningsområder
- Områder hvor ny skovtilplantning er uønsket

6.3 Lavbundsarealer

Delmål

Væsentlige naturmæssige og kulturhistoriske værdier på lavbundsarealer må ikke gå tabt. På de lavbundsarealer, der i dag ikke er udpeget som potentielt egnede til naturgenopretning, skal dette sikres via en restriktiv administration af areallovgivningen. På den måde bliver muligheden for naturgenopretning i fremtiden ikke afskåret.

Redegørelse

Lavbundsarealer er kunstigt afvandede eller drænedede arealer, som tidligere var enge, moser, lavvandede søer og fjorde. I Storstrøms Amt er 35.200 ha klassificeret som lavbundsareal. Heraf er der 26.700 ha, som afvandes i offentlige pumpelag.

Som led i amtets opgave med at varetage bevaringsværdier og naturbeskyttelsesinteresser i det åbne land har Miljøministeriet opfordret amterne til at fastholde retningslinjerne for lavbundsarealer. Det betyder, at der ved planlægning af byggeri og anlæg, f.eks. vindmøller og større veje, som berører lavbundsarealer, sikres, at muligheden for naturgenopretning vurderes. En stor

Retningslinjer

1. Ved planlægning og administration af areallovgivningen for byggeri og anlæg, der berører lavbundsarealer, skal muligheden for en fremtidig naturgenopretning vurderes. Lavbundsarealerne kan kun ses på www.stam.dk/regionplan.
2. Hvis det ikke er muligt at undgå at placere byggeri eller anlæg på lavbundsarealer, skal der tages hensyn til lavbundsarealet gennem udformningen af byggeriet eller anlægget. F.eks. ved terrænregulering eller ved at anlægge veje på broer.

del af lavbundsarealerne drives i dag som landbrugsområder. Udpegningen af lavbundsarealer indebærer ingen begrænsninger for en fortsat landbrugsdrift.

Lavbundsarealer rummer muligheder for at udvikle sig til områder, der er af stor værdi for naturen. Hvis den intensive landbrugsdrift ophører, kan arealerne overgå til vådområder eller vedvarende, ekstensivt afgræssede engarealer. Fugtige enge og vådområder giver mulighed for, at et naturligt plante- og dyreliv igen kan indfinde sig. Ofte er der store kulturhistoriske interesser på lavbundsarealerne, da der forefindes en stor koncentration af fortidsminder f.eks. forhistoriske bopladser.

Regionplanens udpegede lavbundsarealer var allerede klassificerede som lavbundsarealer ved forrige århundredskifte. Størsteparten af lavbundsarealerne er i dag afvandede. Lavbundsarealer inden for by- og sommerhusområder indgår ikke i denne udpegning.

I de tilfælde, hvor det ikke vil være muligt at undgå at placere byggeri eller anlæg på lavbundsarealer, må der tages hensyn til lavbundsarealet gennem udformningen af byggeriet eller anlægget. F.eks. kan en by være omgivet af lavbundsarealer på en sådan måde, at videre byudvikling eller vej anlæg ikke kan undgå at berøre lavbundsarealer. Her kan der tages hensyn ved terrænregulering eller ved at anlægge veje på broer. Herved kan det sikres, at man ikke ved et byggeri eller anlæg, som kun berører en mindre del af et lavbundsareal, forhindrer mulighederne for en eventuel fremtidig naturgenopretning på hele lavbundsarealet. Ligeledes kan det hindre, at en lokal grundvands-sænkning skader kulturhistoriske og naturmæssige interesser i et langt større område end det areal, som anlægget umiddelbart beslaglægger.

6.3.1 Vandmiljøplan II - potentielle vådområder

Delmål

Vådområder reetableres for at mindske udledning af kvælstof til vandmiljøet.

Redegørelse

Som en konsekvens af aftalen om Vandmiljøplan II skal udledningen af kvælstof formindskes. En af metoderne er baseret på de bakterier, som på våde lavbundsarealer omdanner nitratt-kvælstof til frit kvælstof, der i luftform stiger til vejrs.

De lavbundsarealer, som er velegnede til formålet, var tidligere våde områder, som er blevet tørlagt ved afvanding i form af dræning og/eller udpumpning.

Storstrøms Amt har udpeget 85 områder med et samlet areal på ca. 7.400 ha. Udpegningen af vådområder er videreført fra Tillæg nr. 6 til Regionplan 1997. I forbindelse med denne regionplan-revision er der suppleret med ét nyt areal langs Holmegård Mose. Arealet benævnes potentiel vådområde nr. 113 og omfatter ca. 30 ha. På baggrund af den anden offentlighedsfase er der udpeget endnu et mindre område på ca. 6,5 ha ved Trælløse Mose vest for Trælløse.

Udarbejdelse af projekter til reetablering af vådområder administreres af Storstrøms Amt i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen og Direktoratet for FødevarerErhverv. Det tilstræbes at projekterne baseres på lods-ejernes frivillige tilsagn. Før der udarbejdes et vådområdeprojekt informeres lodsejerne grundigt. Både dem der ejer jord indenfor projektområdet, og dem der ejer jord omkring området. Det er på baggrund af deres interesse, at projektet fortsætter med udarbejdelse af en grundig forundersøgelse, der omfatter teknisk,

Retningslinjer

1. I de udpegede, potentielle vådområder, som er vist på www.stam.dk/regionplan skal amtet sikre, at der kan etableres vådområder, som kan bidrage til at reducere udvaskningen af kvælstof til vandmiljøet.
2. I de udpegede, potentielle vådområder må der ikke efter planlovens § 35, stk. 1 meddeles tilladelse til byggeri og anlæg m.v., som kan forhindre, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes.

biologisk og ejendoms mæssig undersøgelse.

På baggrund af forundersøgelsen udarbejdes et projektforslag, som beskriver projektets konsekvenser. Projektforslaget og orientering om de ejendoms mæssige og økonomiske konsekvenser og muligheder udgør beslutningsgrundlaget for den enkelte lodsejers tilsagn til projektet.

I slutningen af 2003 er der i det potentielle vådområde nr. 37, gennemført et vådområdeprojekt på 34 ha, og i det potentielle vådområde nr. 5 er der gennemført et vådområdeprojekt på 90 ha.

Når målet med Vandmiljøplan II er opfyldt, har det hidtil været planen at lovgrundlaget ophæves, hvorefter amtsrådet ville udtage de udpegede, potentielle vådområder af regionplanen. Med vedtagelsen af Vandmiljøplan III blev det besluttet, at der på landsplan – ud over de arealer, der skulle udtages i Vandmiljøplan II, skal udtages yderligere 4000 ha lavbundsarealer af omdriften. Derfor opretholdes de udpegede VMP II områder.

Byggeri og anlæg, der ikke må tillades i et potentielt vådområde, omfatter opførelse af bolig- og erhvervsbebyggelse, som ikke er erhvervs mæssigt nødvendigt for jordbruget. Det

gælder også beboelses- og driftsbygninger uden tilknytning til eksisterende landbrugsbebyggelse, samt væsentlige ombygninger af overflødiggjorte driftsbygninger til ikke-jordbrugsmæssige formål. Endelig omfatter retningslinjen opstilling af vindmøller, antennemaster og lignende.

Retningslinjen omfatter derimod ikke udstykning i forbindelse med magelæg og arrondering m.v. af landbrugsejendomme.

Landzonemyndigheden vurderer, i samråd med regionplanmyndigheden, i de aktuelle tilfælde, om konkrete bygge- og anlægsarbejder vil kunne forhindre, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes og dermed er omfattet af retningslinjen.

6.4 Råstofindvinding

Delmål

Amtets administration af råstofressourcerne skal sikre:

- at udnyttelsen af råstoffer sker ud fra en samlet vurdering, så samfunds-, natur-, og miljømæssige hensyn tilgodeses, herunder hensynet til de geologiske interesseområder,
- at erhvervslivets behov for råstoffer, både hvad angår mængde og kvalitet, imødekommes
- at udnyttelsen af råstofferne og anvendelsen af graveområderne, herunder andre aktiviteter, skal ske under hensyntagen til naboerne,
- at renere teknologi og energihensyn i udnyttelsen af råstofressourcerne fremmes,
- at eventuelle værdifulde råstoffer påvises, og viden om disse materialer formidles.

Fakta

Råstofindvinding på landjorden bliver reguleret af en række love, der giver amtsrådet og forskellige myndigheder mulighed for at regulere eller helt hindre en indvinding eller gennem særlige vilkår at kunne begrænse eventuelle skadevirkninger. Ud over råstofloven kan der være tale om planloven, landbrugsloven, skovloven, naturbeskyttelsesloven, vej-, jernbane- og andre trafiklove, museumsloven, vandforsyningsloven og jordforureningsloven. De enkelte §§ er nærmere omtalt i Tillæg nr. 8 til Regionplan 2001-2013, Råstofplanlægning for sand, grus og sten.

Retningslinjer

1. Råstofindvinding skal som hovedregel ske inden for de udlagte graveområder, der er vist på kort 6.4.1 og hovedstrukturkort 1:100.000.
2. Indvinding af råstoffer må ikke påvirke grundvandsstanden væsentligt.
3. Der kan gives tilladelse til råstofindvinding inden for de udlagte råstofinteresseområder (vist på samme kort som graveområderne), hvis det ikke er i modstrid med andre væsentlige regionplanmæssige interesser, og hvis der er en dokumenteret forekomst.
4. Råstofindvinding kan undtagelsesvis foregå uden for de udlagte råstofinteresseområder og graveområder, når samfundsmæssige interesser taler for det, når indvindingen har et begrænset omfang, og når andre arealinteresser ikke taler imod. Det kan også ske for at fremme en ønsket efterbehandling på et ellers afsluttet areal.
5. Når en råstofgrav er åbnet, bør forekomsten i det pågældende areal udnyttes fuldt ud, med mindre hensyn til andre interesser taler afgørende imod det.
6. Regionplanens udlagte graveområder må ikke overgå til anden arealanvendelse, medmindre de pågældende forekomster er udnyttede, eller det påvises ved kvalitetsundersøgelser, at forekomsterne på grund af materialernes karakter er uden interesse for erhvervsmæssig udnyttelse.
7. Arealer med forekomster af samfundsmæssig betydning må ikke unødigt beslaglægges til andre formål, som kan hindre en senere udnyttelse af forekomsterne. Dette gælder såvel udlagte som ikke udlagte arealer. Amtsrådet kan forlange, at råstofferne skal udnyttes på sådanne arealer, inden de skal overgå til andre formål.
8. Nedknusning af genbrugsmaterialer og anlæg til stenknusning kan i visse tilfælde etableres i forbindelse med en råstofgrav. Afstandskrav til nærmeste bolig skal vurderes for hvert enkelt tilfælde, og der skal stilles støjvilkår for den maksimale støjpåvirkning med udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledninger. Se afsnit 5.1, retningslinje 3.
9. Tilladelse til råstofindvinding vil bl.a. forudsætte, at det kan dokumenteres, at forekomsten, der ønskes udnyttet, har en sådan udbredelse i horisontal og vertikal retning, at indvindingsmængden står i rimeligt forhold til det ansøgte.
10. Tilladelse til råstofindvinding vil bl.a. forudsætte, at kvaliteten af forekomsten dokumenteres.

- ★ Råstofarealer, sand , grus og sten
- ★ Råstofarealer, kalk og kridt
- ★ Råstofarealer, ler

Anbefaling

Amtsrådet opfordrer alle kommuner og bygherrer til at sende så mange nedbrydningsmaterialer til genbrug som overhovedet muligt og at anvende nedknuste produkter, forbrændingsslagger og flyve/bundaske, når de kan erstatte naturlige råvarer.

Redegørelse

I Storstrøms Amt har vi en begrænset ressource af sand, grus og sten. Vi producerer ikke så meget, som vi bruger, og har derfor behov for import og genbrug af materialer. Vi importerer dels fra andre amter og dels sømaterialer.

Naturmaterialer kan strækkes længere, hvis man opblander dem med genbrugsmaterialer. Flere grusgrave har indrettet områder, der anvendes til nedknusning, tilførsel af sømaterialer, opblanding, lager og salg. Hvis der bliver etableret et nedknusningsanlæg i forbindelse med produktion af råstof eller med genanvendelse af bygningsmaterialer o.l. skal et sådant anlæg placeres mindst 500 meter fra boligområder med mindre det forud bliver dokumenteret, at det til enhver tid kan overholde de vejledende støjkrav (Miljøstyrelsens Håndbog om Miljø og Planlægning).

Indberetninger til Danmarks Statistik viser, at der er en relativ stabil produktion af materialer i amtet og ud for amtets kyster. En del af de materialer, som bliver indvundet ved vore kyster, bliver landet i andre amter. Vi importerer altså bakkematerialer og eksporterer sømaterialer.

Indvindingen af sand, grus og sten har gennem en lang årrække ligget meget stabilt på ca. 500.000 m³. Indvindingen

11. Af hensyn til risikoen for grundvandsforurening skal færdiggravede arealer efterbehandles til rekreative formål, naturformål, ekstensiv landbrugsdrift eller ekstensiv skov, der ikke udgør nogen forureningsrisiko. Hvor der graves under grundvand, skal der efterbehandles til natur eller rekreativ anvendelse. Efterbehandlingen skal samtidig søge at fremme en større artsrigdom.
12. Ved gravning i økologiske forbindelser skal der efterbehandles til naturformål. Ved efterbehandling skal alle økologiske forbindelser søges genskabt, og naturområder genskabes i samme omfang som de bortgravede.

Særlige retningslinjer for kalk- og kridtindvinding

1. Uden for arealer med lovligt anmeldte rettigheder gives med nedenstående undtagelse ikke yderligere tilladelser til inddragelse af arealer til kalk- og kridtindvinding.
2. Undtaget fra bestemmelsen er begrænsede arealer til indvinding af jordbrugskalk til lokal forsyning.
3. Tilladelse til inddragelse af nye arealer til kridtindvinding ved Stevns Kridtbrud vil kun kunne opnås inden for de udlagte graveområder. Der vil ikke blive givet tilladelse til inddragelse af yderligere arealer til kridtindvinding ved Stevns Kridtbrud øst for Hærvejen.
4. Regionplanen tager primært hensyn til områder med anmeldte rettigheder og områder med allerede givne indvindingstilladelser i området ved Fakse Kalkbrud. Nye arealer vil dog løbende kunne udlægges. Ved ressourcebevaringen skal der sigtes mod, at anden arealanvendelse ikke hindrer en kommende, langsigtet planlægning af indvindingen.

Særlige retningslinjer for indvinding af ler, bentonit og andre materialekategorier

1. Amtsrådet kan tillade åbning af nye graveområder, når andre forhold ikke taler herimod.
2. For de råstoffers vedkommende, der ikke er nævnt specielt i retningslinjerne, vil der ved tillæg til regionplanen blive fastlagt nærmere retningslinjer, når et behov eventuelt opstår.
3. Med hensyn til forekomsten af bentonit bør der tages særlige ressourcehensyn til arealerne øst for det nuværende graveområde nordøst for Rødbyhavn. Råstofinteresserne viger dog i forhold til de arealreservationer, der følger af en fast Femern Bælt forbindelse.

varierer meget, afhængig af hvor materialerne faktisk findes, og hvor der er et behov for råstoffer. Anlægsarbejder i de sjællandske kommuner er større end i de lollandske kommuner og kræver dermed flere materialer. Det er også på Sjælland, at importen af grus fra naboamterne er størst. På Lolland og Falster importerer man hovedsageligt sømaterialer.

Behovet for sand, grus og sten til byggeri og anlægsarbejder vil sandsynligvis være uændret fremover. En fast forbindelse over Femern Bælt er dog ikke medregnet i vurderingen, og de nødvendige råstoffer hertil skal skaffes fra andre kilder, da projektet ellers kan dræne alle amtets kendte ressourcer.

Indvindingen af kalk og kridt er ligeledes relativt stabilt. Produktionen er fordelt på Fakse Kalkbrud og Stevns Kridtbrud. Begge områder har fået en fornyet råstoffilladelse i 2003.

Indvindingen af ler er begrænset til få mindre graveområder på Sjælland. Indvindingen af bentonit er ophørt, men der er stadig reserveret et større område ved Rødbyhavn, hvis der kommer ønsker om at genoptage projektet.

Råstofefterforskning

Amtet er forpligtet til at foretage råstofkortlægning på landjorden. Formålet er at øge kendskabet til forekomsternes placering og mægtighed for at skabe et bedre grundlag at planlægge på. De kendte forekomster er udlagt i det omfang, det er skønnet ansvarligt i forhold til andre interesser. I takt med at arealerne bliver gravet, opstår der behov for nye undersøgelser, så forsyningen bliver sikret i fremtiden. Kortlægningen af råstoffer bliver koordineret med den efterforskning, der sker for at kortlægge grundvandsmagasinerne sårbarhed.

Interesser, der hindrer råstofindvinding

Selv i et amt med betydelig knaphed på ressourcer er en stor del af de arealer, hvor der findes råstoffer, friholdt for indvinding. Visse landskabs- og fuglebeskyttelsesinteresser vejer tungere end behovet for råstoffer. Desuden findes en del råstofforekomster under amtets byer og militære arealer.

Landskabs- og naturinteresser

Råstofferne sand, grus og sten findes ofte i åse, tunneldale, ka-

mebakker eller på smeltevandssletter. Mange af disse landskaber er både landskabeligt og geologisk bevaringsværdige.

Åsene ved Stuby, Mogenstrup, Bårse og på Falster er alle blevet udnyttet intensivt over en meget lang årrække. Alle bærer kraftigt præg af menneskets aktivitet, og de er flere steder helt eller delvist bortgravet. Dele af Mogenstrup Ås er blevet fredet for at sikre eftertiden dette smukke og geologisk set meget vigtige landskabselement. Flere af de få åsrester, der er tilbage på landsplan, ligger i Storstrøms Amt, og de bør sikres for eftertiden.

Kamebakkerne i området ved Myrup er allerede intensivt udnyttede, og det er tvivlsomt, om bakkerne i fremtiden kan levere råstoffer i betydeligt omfang. Når dertil lægges, at en bortgravning af de resterende forekomster vil fratage området sit særpræg, betyder det, at en råstofefterforskning fremover bør henlægges til andre dele af amtet.

Der findes kun få kendte overfladenære smeltevandssletter i amtet. På Lolland bidrager en ældre smeltevandsslette ved Musse og Kettinge til råstofforsyningen. Der er ingen aktuel viden om skjulte smeltevandssletter, dækket af moræneaflejringer.

I tunneldalene findes ofte værdifulde vandløb og søer, der er beskyttet af naturbeskyttelsesloven. Herudover er det især værdifulde overdrev samt ekstremrigkær, der bliver prioriteret så højt, at de kan bremse en råstofindvinding.

De internationale naturbeskyttelsesområder omfatter nogle steder potentielle råstofområder, men også her er det vurderet, at de lokale råstoffer kan erstattes med produkter indvundet andre

steder eller med genbrugsmaterialer.

Arealudlæg

Der er forskellige bindinger på et område, som er reserveret til indvinding af råstoffer. **Gravetilladelser** giver ejeren af et område ret til at indvinde råstofferne på vilkår, som bliver fastsat af amtet. Alle arealer med eksisterende gravetilladelser er indeholdt i amtets graveområder.

Graveområder er arealer, hvor der er en stor sandsynlighed for, at en forekomst kan udnyttes. Der kan blive stillet krav om yderligere dokumentation af forekomstens kvalitet og udbredelse. Amtet vil som hovedregel give tilladelse på et sådant område, da der forud er foretaget en afvejning af interesser som eksempelvis beskyttelse af grundvand, natur- og fredningsinteresser. En tilladelse i et graveområde vil afhænge af det endelige projekt.

Interesseområder er arealer, hvor der er sandsynlighed for at finde en forekomst, som kan udnyttes. Kendte interesser er vurderet, men eventuelle konflikter er ikke altid afklaret. Desuden kan kendskabet til udbredelse og kvalitet være mangelfuld, hvorfor der ofte vil blive stillet krav om en yderligere dokumentation. Amtet kan give tilladelse til at indvinde råstoffer i et interesseområde, når eventuelle konflikter er afve-

jet og forekomsten er tilstrækkeligt belyst.

Kort 6.4.1 viser en oversigt over grave- og interesseområderne. Kalk- og kridtudlæggene er beskrevet i Tillæg nr. 6 og 7 til Regionplan 2001 med tilhørende VVM-redegørelser. Arealerne omfattende sand, grus og sten er nærmere beskrevet i Tillæg nr. 8 til Regionplan 2001, Råstofplanlægning.

Ansøgningen

Når der bliver søgt om gravetilladelse gennemgår og kontrollerer amtet de relevante informationer om ejerforhold, dokumentation for råstofforekomsten, forventet produktion, maskiner og anlæg, brændstoftanke, mulige støv- og støjgener, evt. gravning under grundvand og afledning af spildevand, opbevaring og bortskaffelse af affald, adgangsveje, driftstider, efterbehandling og evt. ansøgning om modtagelse af ren jord til efterbehandlingen. Sammen med de grene i forvaltningen, som administrerer anden miljø- og naturbeskyttelseslovgivning, bliver kommunen, museet og eventuelt andre relevante instanser spurgt, om de har kendskab til problemstillinger, der skal belyses.

Amtet vurderer på grundlag af alle de indhentede informationer, om det er sandsynligt, at der kan gives en gravetilladelse. Alle råstofansøgninger bliver derudover vurderet i forhold til projektets virkning på miljøet (VVM-screening). Lovgivningen regulerer, hvilke råstoffilladelser, der skal belyses i en VVM-redegørelse og hvilke det ikke skal.

En råstoffilladelse kan tilbagekaldes, hvis der gentagne gange har været miljøproblemer i forbindelse med gældende eller tidli-

gere tilladelser. Det gælder også ved grov eller gentagen overtrædelse af lovgivningen i øvrigt.

Grave- og efterbehandlingsplaner

Til enhver tilladelse til at grave råstoffer hører en grave- og efterbehandlingsplan. En graveplan beskriver etape for etape, hvordan gravningen skal foregå, og hvordan pladsen bliver indrettet med oplag og maskinpark. Formålet er dels at sikre en optimal og hensigtsmæssig udnyttelse af forekomsten og dels at sikre, at landskabet samt naboer og andre i området bliver berørt mindst muligt. Det er muligt at justere graveplanen i den periode, der er givet tilladelse, hvis der er vægtige argumenter herfor.

Planen for efterbehandling skal fremme en fornuftig anvendelse af arealet efter endt råstofindvinding. For at sikre dette skal ejeren eller indvinderen deponere et beløb, der er tilstrækkeligt hertil.

Amtet har oprettet følgegrupper i forbindelse med flere af de nyere gravetilladelser. Grupperne bliver nedsat med repræsentanter fra direkte berørte parter, især naboer og virksomhed. Det er tanken, at grupperne skal drøfte eventuelle opståede problemstillinger, og som gravningen skrider frem, kan de påvirke den endelige udformning af efterbehandlingen. Endelig kan gruppen være med til at justere anvendelsen af området i den periode, der bliver indvundet råstoffer.

Efterbehandlingen af råstofområder skal ske til rekreative formål, naturformål, ekstensiv landbrugsdrift eller ekstensiv skov, der ikke udgør nogen forureningsrisiko. I mange nye gravetilladelser bliver der tinglyst forbud om fremtidig sprøjtning

og gødning på tidligere grave-områder. Hvis der bliver gravet under grundvand, skal området altid efterbehandles til natur eller rekreativ anvendelse.

Det er amtets ønske at sikre, at arealerne bliver retableret til glæde for kommende generationer. Fortællende geologiske profiler skal bevares, ligesom en varieret naturtype med stor artsrigdom skal sikres. Beplantninger skal være egnstypiske, og der skal om muligt etableres både lavvandede og dybe søer. Lavvandede søer tilgodeser padder, skyggeløse søer andefugle og søer med vildthegn større vildt. Desuden skal der om muligt efterlades skrænter til digesvaler. Amtet

ønsker at fremme adgangen til efterbehandlede arealer ved at etablere stisystemer, hvortil der er adgang efter Naturbeskyttelseslovens bestemmelser.

Det er ikke tilladt at tilføre jord eller lignende til nuværende og tidligere råstofgrave. Enkelte gange bliver der givet dispensation, hvis det kan ske uden risiko for en forurening af grundvandet, og hvis det ikke modvirker formålet med efterbehandlingen.

6.5 Jordbrugs- og beskyttelsesområder

Delmål

De særlige natur- og kulturhistoriske, rekreative og landskabelige værdier, der findes i jordbrugs- og beskyttelsesområderne, skal bevares og forbedres.

Redegørelse

Jordbrugs- og beskyttelsesområder er den del af det åbne land, der er karakteriseret ved særlige landskabs- og naturværdier og som følge heraf også særlige muligheder for friluftslivet. Den største del af områderne er landbrugsarealer i almindelig drift, og er som landzonen generelt forbeholdt jordbrugserhvervet. Dog med de begrænsninger der ligger i ovennævnte retningslinjer. Jordbrugs- og beskyttelsesområder omfatter 47 % af amtets landareal.

De landskabselementer, der knytter sig til jordbrugs- og beskyttelsesområder, kan kort karakteriseres således:

- Amtets lange og landskabeligt meget varierede kyst, inklusive lavvandede marine områder.
- Skovene og randzoner omkring skovene, der oplevelsesmæssigt hænger sammen.
- Ådale, sø- og lavbundsområder, der udgør landskabelige helheder og rummer relativt store andele af naturområder.
- Markante morænelandskaber, f.eks. landskaber præget af dødis, åse eller lignende.

De naturelementer, der knytter sig til jordbrugs- og beskyttelsesområder, er:

- Vigtige enkeltforekomster eller koncentrationer af arealer med beskyttet natur i henhold til naturbeskyttelsesloven. Det er moser, ferske enge, overdrev, heder og strandenge.
- Områder, hvor der vurderes

Retningslinjer

1. Jordbrugs- og beskyttelsesområder er udpeget og angivet på kort 6.5.1 og hovedstrukturkortet i 1:100.000.

”Jordbrugs- og beskyttelsesområder” indeholder tre afgrænsninger, der dels afvejer hensynene til benyttelse og beskyttelse og dels afspejler, hvor der er særlige internationale forpligtelser:

- Regionale naturbeskyttelsesområder (afsnit 6.5.1)
  - Regionale friluftsområder (afsnit 6.5.2) og
  - Internationale naturbeskyttelsesområder (afsnit 6.5.3).
2. Der må generelt ikke etableres anlæg eller foretages indgreb, der kan forringe områdernes landskabs- og naturmæssige værdier eller spredningsmuligheder for plante- og dyrelivet.
3. Udlæg af arealer til bolig- eller erhvervsformål samt etablering af større rekreative eller tekniske anlæg må generelt ikke finde sted.
4. Kun råstofindvinding, der efter en uddybende undersøgelse viser sig at være af afgørende samfundsmæssig betydning, kan finde sted, og kun hvis området efterbehandles, så områdets landskabelige-, natur- og kulturhistoriske værdier samt muligheden for friluftsliv tilgodeses.
5. Fritliggende og driftsmæssigt nødvendige anlæg i relation til jordbrugserhvervet skal tilpasses beskyttelseshensynene mest muligt. Samfundsmæssigt nødvendige anlæg i øvrigt kan kun tillades under hensyntagen til landskabs- og naturinteresserne og så vidt muligt efter kompenserende foranstaltninger.
6. Landskabs- og naturværdier i Jordbrugs- og beskyttelsesområder skal sikres og forbedres gennem naturpleje, naturgenopretning, fredning og arealopkøb. Eksisterende værdier og indsatsen for at bevare og forbedre disse skal løbende formidles gennem naturvejledning.

at være et stort potentiale for naturgenopretning, herunder områder der grænser op til og forbinder arealer med beskyttet natur.

Afgrænsning af beskyttelsesværdierne i Storstrøms Amt har udgangspunkt i en landskabsanalyse fra 1970'erne og i fredningsplanlægningen et tiår senere. Til og med Regionplan 2001 er områder med mange beskyttelsesinteresser blevet betegnet Regionale naturområder. På hovedstrukturkortet har

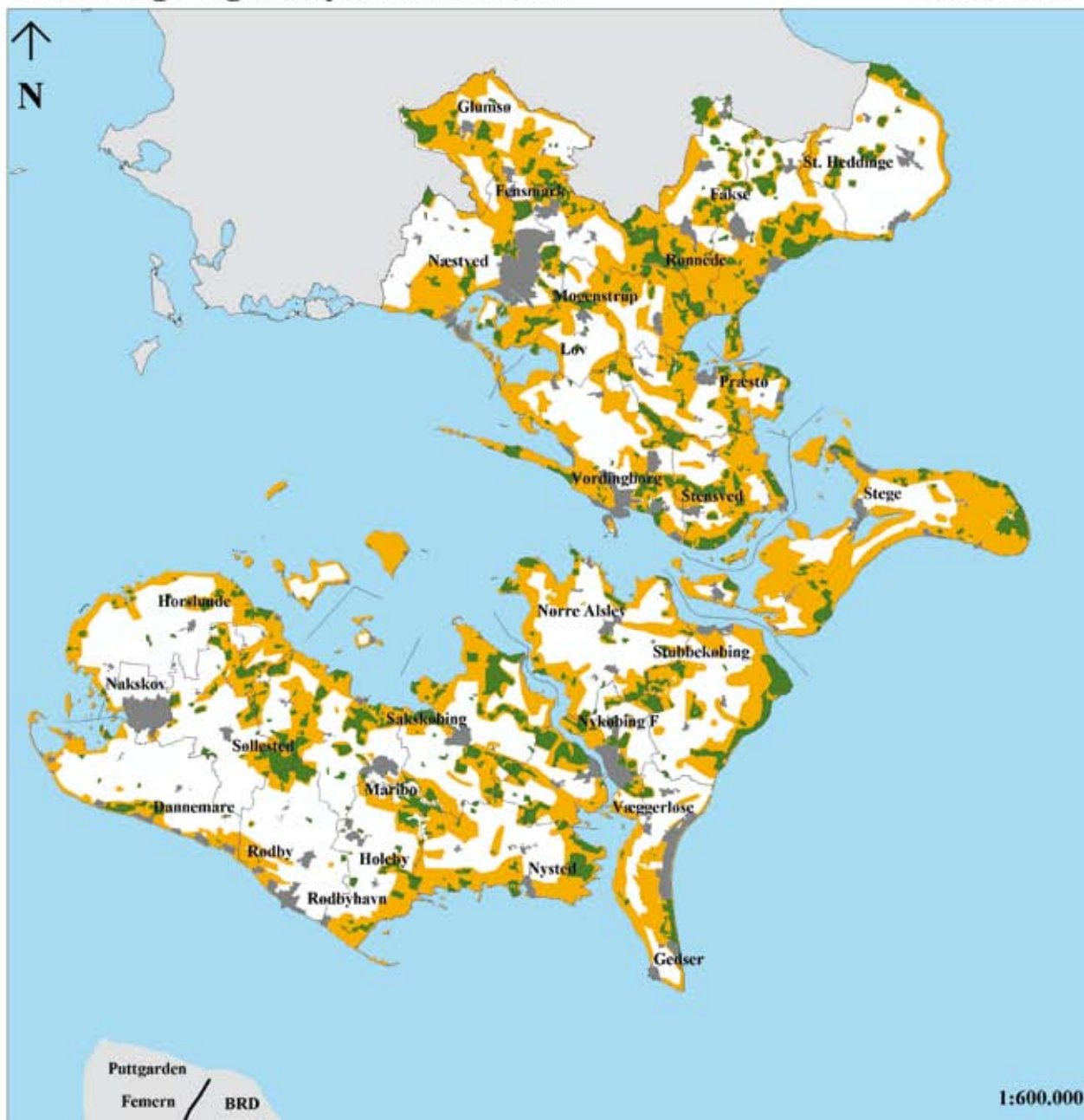
denne arealkategori været opdelt i ”Regionale naturområder” og ”Regionale naturområder med jordbrugsinteresser”, men uden specifikke retningslinjer for hver af underkategorierne. Opdelingen er nu forladt og betegnelsen ændret til ”Jordbrugs- og beskyttelsesområder”.

I nogle inddigningsområder (Bøtø Nor, Rødby Fjord, Vålse Vig og Svinø Nor) har mindre arealer hidtil været karakteriseret som ”Øvrige områder”. Dvs. områder uden jordbrugs- og

Jordbrugs- og beskyttelsesområder

Kort 6.5.1

- Byområder jævnfør kommuneplanernes rammer samt ferie-/sommerhusområder
- Jordbrugs- og beskyttelsesområder
- Jordbrugsområder
- Skove

beskyttelsesinteresser. Denne arealkategori er udeladt i Regionplan 2005. I flere af de nævnte områder er der i de senere år påbegyndt naturgenopretningsprojekter, og det vurderes derfor, at de hidtidige "Øvrige områder" bør medtages som jordbrugs- og beskyttelsesområder.

Den konkrete afgrænsning af jordbrugs- og beskyttelsesområder er derudover kun ændret beskedent i forhold til "Regionale naturområder" i Regionplan 2001. Det er sket i forhold til udlæg af mindre byarealer ved Nysted, Næstved, Karrebæk, Nørre Alslev, Præstø, Kragenæs, Stubbekøbing og Skelby (se afsnit 2.2.2).

Udpegningen af jordbrugs- og beskyttelsesområder supplerer i planlægning og administration den beskyttelse af landskab og natur, der er gennemført i anden sammenhæng. Siden slutningen af 1920'erne er der foretaget en del tinglyste naturfredninger i Storstrøms Amt, hvoraf mange har landskabelige formål. I alt er ca. 12.000 ha eller 3,5 % af amtets areal fredet.

I henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 er moser, ferske enge, heder, overdrev og strandenge over en kvart hektar beskyttet mod tilstandsændringer. Det samme gælder vandhuller og søer over 100 m² samt tidligere udpegede vandløb. Storstrøms Amt hører til de landbrugsmæssigt mest intensivt udnyttede egne af Danmark og har som følge heraf betydeligt mindre beskyttet natur end gennemsnitligt for danske amter (4,4 % mod 9,3 %). Som hovedregel er den beskyttede natur indeholdt i jordbrugs- og beskyttelsesområder. En undtagelse er de beskyttede

småvandhuller, der bl.a. omfatter et stort antal tidligere mergelgrave og vandingshuller spredt ud over agerlandet.

En gennemgang og vurdering af status for den beskyttede natur findes i "Natturredegørelse for Storstrøms Amt", der er udarbejdet som bilag til Regionplan 2005.

Midlerne til at fremme det opstillede mål for jordbrugs- og beskyttelsesområder er:

- planlægning og administration på baggrund af de tilhørende retningslinjer,
- kanalisering af særlige tilskudsmuligheder, f.eks. ved udlæg af Særligt Følsomme Landbrugsområder (SFL-områder), anvendelse af amtslige naturforvaltningsmidler og
- formidling af særlige værdier og muligheder, der er knyttet til disse områder.

Ved administration af planlov m.v. i jordbrugs- og beskyttelsesområder skal man være opmærksom på at de særlige naturkvaliteter i områderne ofte indebærer særlig sårbarhed. Det gælder f.eks. i forhold til næringsstofpåvirkning, særligt ammoniaknedfald i naturtyper, hvis naturlige tålegrænse allerede er langt overskredet.

Staten har forud for revisionen af Regionplan 2005 opfordret amterne til at gennemføre en natur(kvalitets)planlægning, der værdisætter den eksisterende natur, udarbejder målsætninger for hvert kvalitetsniveau og udpeger potentiel natur. Udvalget for Teknik og Miljø i Storstrøms Amt har besluttet, at en sådan naturkvalitetsplanlægning skal påbegyndes frem mod Regionplan 2009. Arbejdet hermed vil blive koordineret med naboamterne.

Den del af de landskabelige beskyttelsesinteresser, der vedrører geologiske forhold, er behandlet nærmere i afsnit 6.8 (geologiske interesseområder). Kulturhistoriske beskyttelsesinteresser er beskrevet i afsnittene 6.11 (Kirkeomgivelser) og 6.12 (Kulturmiljø).

6.5.1 Regionale naturbeskyttelsesområder

Delmål

At bevare og forbedre områder med særligt sårbare og sjældne naturtyper, dyre- og plantearter, uforstyrrede landskaber og kulturhistoriske værdier.

Redegørelse

Regionale naturbeskyttelsesområder udgør kerneområder i jordbrugs- og beskyttelsesområderne, hvor de allervigtigste natur- og landskabsinteresser er koncentreret. Amtets natur har været præget af menneskelig aktivitet gennem århundreder, og meget væsentlige kulturmiljøinteresser er derfor også repræsenteret. Beskyttelsesretningslinjerne er generelt en skærpelse af dem, der gælder for jordbrugs- og beskyttelsesområder.

Naturarealerne i de regionale naturbeskyttelsesområder er som hovedregel beskyttet gennem naturbeskyttelseslovens § 3. Mange er desuden beskyttet af tinglyste naturfredninger, og samtlige landarealer i de internationale naturbeskyttelsesområder (se afsnit 6.5.3) er medtaget i områdetypen. Formålet med udpegningen af de regionale naturbeskyttelsesområder er at sikre, at planlægning og administration af planlovens bestemmelser i det åbne land virker sammen med den beskyttelse og de mange bevaringsinteresser, der gælder for disse områder.

Der vil ofte i den enkelte administrative afgørelse kunne hentes belæg hos amtet for de eksisterende bevaringsværdier på en konkret lokalitet. Det er dog amtsrådets vurdering, at der også er mange endnu udokumenterede bevaringsværdier i de regionale naturbeskyttelsesområder. Det er forventningen, at disse vil blive kortlagt indenfor en overskuelig

Retningslinjer

1. Regionale naturbeskyttelsesområder er udpeget og vist på hovedstrukturkortet i 1:100.000.
2. I "Regionale naturbeskyttelsesområder" gælder retningslinjerne for jordbrugs- og beskyttelsesområder med følgende skærpelser:
3. Der må ikke etableres nye anlæg og aktiviteter eller ske ændringer af eksisterende forhold uden vidtgående hensyn til områdets beskyttelsesstatus. Kan anlægget eller aktiviteten ikke etableres i fuldt omfang uden nogen form for gene for området, skal der henvises til områder uden særlige beskytteshensyn.
4. Der må ikke etableres større rekreative anlæg og aktiviteter. Eksisterende aktiviteter kan ikke udvides. Mindre støttepunkter for det almene uorganiserede friluftsliv kan dog tillades, forudsat at det kan ske uden at tilsidesætte beskytteshensynet.
5. Ved ansøgninger om etablering eller udvidelse af dyrehold skal det først vurderes, om et projekt medfører øget næringsstofpåvirkning af naturtyper og arter, hvis tålegrænse er overskredet. Herefter skal det vurderes, om der vil være behov for en tilpasning af projektet for at undgå øget kvælstofpåvirkning, eller om ansøgningen skal indstilles til VVM. (Se retningslinje 4 i afsnit 6.1).

fremtid i forbindelse med en række forestående registreringer i det åbne land (Natura 2000-plan - se afsnit 6.5.3 - Vandplan, naturkvalitetsplanlægning, landskabsanalyse og kulturmiljøregistrering).

Udover eksisterende bevaringsværdier i de regionale naturbeskyttelsesområder er der også store potentielle naturværdier i områderne. Amtsrådet anbefaler derfor kommunerne at inddrage dette udviklingsperspektiv i planlægning og administration.

Afgrænsningen af de regionale naturbeskyttelsesområder er uændret i forhold til Regionplan 2001, hvor de kaldtes "Særlige regionale naturbeskyttelsesområder".

6.5.2 Regionale friluftsområder

Delmål

I regionale friluftsområder skal der ske en udvikling af befolkningens muligheder for friluftsliv uden at områdernes naturværdier forringes.

Retningslinjer

1. Regionale friluftsområder er udpeget og angivet på hovedstrukturkortet i 1:100.000.
2. Nye rekreative anlæg eller aktiviteter kan kun ske i det omfang, de ikke forringer områdernes naturmæssige kvaliteter, der er grundlaget for områdernes rekreative værdi.
3. Ved ændring eller placering af nye anlæg eller aktiviteter i områderne skal det sikres, at befolkningens naturbaserede rekreative interesser ikke forringes.

Redegørelse

De regionale friluftsområder er udpeget i forbindelse med fredningsplanlægningen i 1980'erne. Udpegningen tager udgangspunkt i områder, hvor landskab og natur rummer store oplevelsesværdier og ikke er for sårbar overfor rekreativ udnyttelse. Det gælder f.eks. en stor del af amtets skovområder og de badeegenede kyststrækninger.

Der hvor sommerhusområder ligger i tilknytning til regionale friluftsområder, er de afgrænset som en del af friluftsområderne

for at understrege den sammenhæng, der er med hensyn til rekreativ udnyttelse.

Afgrænsningen af de regionale friluftsområder vil blive justeret i kommende regionplaner i forhold til den nyeste viden om karakteren af amtets naturkvaliteter. Dette vil i særlig grad blive aktuelt i forbindelse med den kommende Natura 2000-planlægning.

6.5.3 Internationale naturbeskyttelsesområder

Delmål

Der skal sikres og genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som de internationale naturbeskyttelsesområder er udpeget for.

Redegørelse

Danmark er som medlem af EU omfattet af 2 direktiver, der har til formål at bevare europæisk natur, og som skal bidrage til, at EU efterlever internationale naturbeskyttelsesaftaler (Bern-konventionen og Rio-konventionen).

Som konsekvens af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet blev der i 1983 (endeligt i 1994) udpeget 12 fuglebeskyttelsesområder i eller med tyngdepunkt i Storstrøms Amt. Hertil kommer 3 områder med tyngdepunkt i Vestsjællands Amt, der strækker sig ind i Storstrøms Amt. Udpegningsgrundlaget var 10 ynglefuglearter og 13 arter af vandfugle, som forekommer i store antal på træk eller overvintrende. Der er udpeget ca. 150.400 ha i Storstrøms Amt, overvejende lavvandede kystområder.

I 1998 og 2003 blev der på grundlag af EF-habitatdirektivet udpeget 23 habitatområder i eller med tyngdepunkt i Storstrøms Amt (plus 3, der strækker sig ind i amtet). Udpegningen skete i dette tilfælde ud fra forekomst af forskellige naturtyper (46, hvoraf 5 marine) og udvalgte arter "af fællesskabsbetydning", hvis bevaring fordrer udpegningsområder. Der er udpeget ca. 152.600 ha i Storstrøms Amt, heraf 21.740 ha på land - svarende til 6,4 % af amtets landareal.

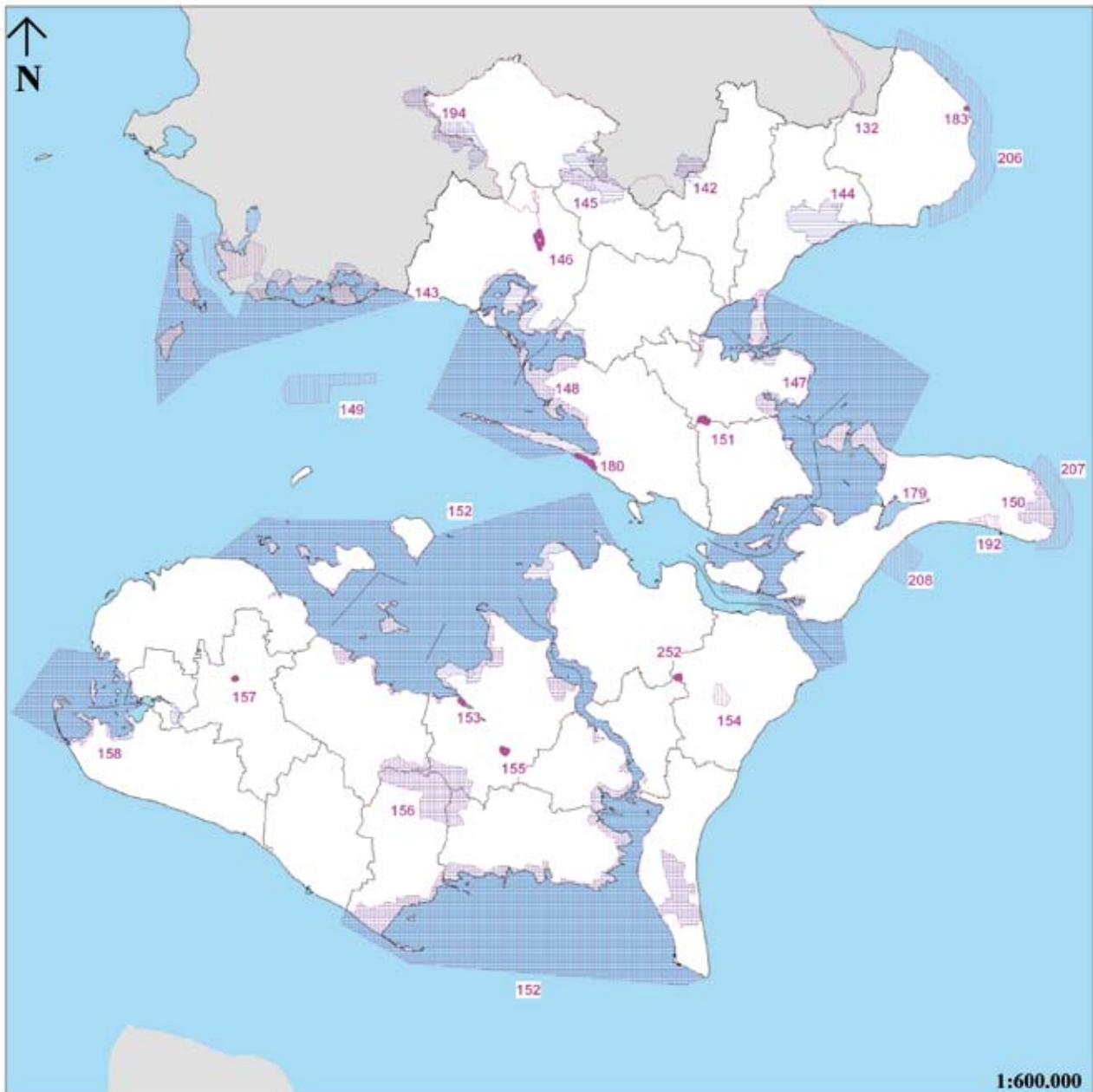
Der er et meget stort arealsammenfald mellem fuglebeskyttelses- og habitatområderne, som tilsammen kaldes for "Natura

Retningslinjer

1. Internationale naturbeskyttelsesområder er udpeget og vist på kort 6.5.3.1 og på hovedstrukturkortet i 1:100.000.
2. I de internationale naturbeskyttelsesområder gælder retningslinjerne for jordbrugs- og beskyttelsesområder med de skærper, der fremgår af retningslinje 6.5.3 a – e.
3. I de internationale naturbeskyttelsesområder må der ikke:
  - a. udlægges nye arealer til byzone eller sommerhusområde,
  - b. planlægges nye større vejanlæg eller sideanlæg i form af servicestationer, materialepladser og lign.,
  - c. planlægges nye eller væsentlige udvidelser af andre trafik anlæg, tekniske anlæg og lignende, f.eks. flyvepladser, jernbaner, havne, opfyldninger på søterritoriet, luftledningsanlæg, vindmølleklynger og -parker, lossepladser og anlæg for deponering,
  - d. udlægges nye områder til råstofindvinding på land, eller
  - e. træffes amtslige afgørelser i henhold til planloven, naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven, vandløbsloven og vandforsyningsloven, der kan indebære forringelser af områdernes naturtyper eller levesteder for arterne, eller kan medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, områderne er udpeget for.
4. I de internationale naturbeskyttelsesområder kan der planlægges foranstaltninger, der vil medføre forbedringer af naturforholdene i området. Planforslag, som enten i sig selv eller i forbindelse med andre planer kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, skal konsekvensvurderes. Ved tilladelser, dispensation eller godkendelser, der vil kunne påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, skal det fremgå af afgørelsen, at det ansøgte eller planlagte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arterne i området eller medfører forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, området er udpeget for.
5. Ved ansøgninger om etablering eller udvidelse af dyrehold skal det først vurderes, om et projekt medfører øget næringsstofpåvirkning af naturtyper og arter, hvis tålegrænse er overskredet. Herefter skal det vurderes, om der vil være behov for en tilpasning af projektet for at undgå øget kvælstofpåvirkning, eller om ansøgningen skal indstilles til VVM. (Se retningslinje 4 i afsnit 6.1).

Internationale naturbeskyttelsesområder

Kort 6.5.3.1

EF - fuglebeskyttelsesområde

eller EF - habitatområde, numre på kortet

Fakta

Bekendtgørelse nr. 477 af 7. juni 2003 med senere ændringer (bekendtgørelserne nr. 902 og 1076) fastlægger afgrænsningen af de tre områdetyper, der tilsammen udgør de internationale naturbeskyttelsesområder. Bekendtgørelsen regelsætter derudover planlægning og administration i tilknytning til områderne.

Lov om miljømål af 17. december 2003 påbyder amtsrådene hvert 6. år og første gang i 2009 at udarbejde en Natura 2000-plan for de internationale naturbeskyttelsesområder på land og i de kystnære vandområder (i skovene og på havet er staten ansvarlig for Natura 2000-planlægning).

Natura 2000-planen skal bestå af en basisanalyse (kortlægning og tilstandsvurdering for habitatnaturtyper og -arter, der udføres 2004 + 2005), målsætning for naturtilstanden i de internationale naturbeskyttelsesområder og et indsatsprogram, der beskriver hvordan de fastsatte mål opnås.

Lov om naturbeskyttelse af 25. maj 2004 fastlægger administrationsgrundlaget for gennemførelse af indsatsprogrammet i Natura 2000 områderne. Desuden suppleres den gældende § 3 beskyttelse, bl.a. ved anmeldeligt for en række aktiviteter, der kan skade bevaringsstatus for arter og naturtyper.

2000 områder” eller “Internationale naturbeskyttelsesområder”. Den sidste betegnelse dækker også de i 1977 udpegede Ramsarområder, der havde beskyttelse af vandfugle som sit vigtigste formål. Ramsarområderne er helt indeholdt i fuglebeskyttelsesområderne. jf. boks side 190.

Den overordnede målsætning for de internationale naturbeskyttelsesområder er at sikre og genoprette en “gunstig bevaringsstatus” for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for. Det betyder i praksis, at udbredelsesområder og bestandsstørrelser skal være stabile eller i fremgang.

Målsætningen skal nås gennem Natura 2000-planlægning. Den første Natura 2000-plan skal endeligt vedtages i december 2009. Det konkrete indsatsprogram vil bestå af de virkemidler, som amtets naturforvaltningsindsats benytter i dag: pleje, ekstensivering af drift, naturgenopretning m.v. - målrettet i forhold til Natura 2000

områderne. Indsatsprogrammet kan også omfatte natur uden for Natura 2000 områderne, i det omfang det er nødvendigt for at opfylde målsætningen i disse.

De internationale naturbeskyttelsesområder er for landarealerens vedkommende indeholdt i de ”Regionale naturbeskyttelsesområder”.

De naturtyper og arter, som er udpegningsgrundlag for habitatområderne, er opført på direktivets bilag I og II. Derudover indeholder direktivet krav om streng beskyttelse af en række arter – på bilag IV - uden tilknytning til særlige beskyttelsesområder. Eksempelvis er der forbud mod at beskadige eller ødelægge arternes yngle- og rastområder. Det betyder, at den planlæggende myndighed, eller den myndighed, der giver tilladelse, dispensation eller godkendelse, er forpligtet til at varetage et generelt hensyn til disse arter indenfor deres naturlige udbredelsesområde.

Internationalt naturbeskyttelses-område		Ramsar-område	Fuglebeskyttelses-område	Habitat-område
149	Tryggevælde Ådal (hovedsagelig i Roskilde Amt)			H132
161 (inkl. H142 i Vestsj. Amt)	Nielstrup Sø		F101	
162	Kysten vest for Klinteby (lille del af beskyttelsesområde i Vestsjællands Amt)	R19	F96	H143
163	Holmegårds Mose		F91	H145
	Rådmandshave			H146
	Suså og Slagmosen			H194
	Tystrup-Bavelse Sø		F93	
167	Skove ved Vemmetofte		F92	H144
168	Ulvsund og Grønsund		F84	H147
	Præstø Fjord, Ulvshale, Nyord og Jungshoved Nor	R22	F89	
169	Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde	R20	F81	H148
170	Kirkegrund (marint område vest for Dybsø Fjord)			H149
171	Klinteskov		F90	H150
	Kliteskov Kalkgrund (marint område udfor klinten)			H207
172	Lekkende Dyrehave			H151
173	Smålandsfarvandet nord for Lolland	R21	F85	H152
	Guldborgsund		F86	
	Bøtø Nor	R25	F82	
	Hyllekrog-Rødsand		F83	
174	Maltrup Skov			H153
175	Horreby Lyng			H154
	Listrup Lyng			H252
176	Krenkerup Haveskov			H155
177	Maribosøerne	R24	F87	H156
178	Halsted Kloster Dyrehave			H157
179	Nakskov Fjord og Inderfjord	R23	F88	H158
180	Stege Nor			H179
181	Oreby Skov			H180
182	Holtug Kridtbrud			H183
183	Busemarke Mose og Råby Sø			H192
206	Stevns Rev (marint område udfor Stevns Klint)			H206
208	Bøchers Grund (marint område syd for Møn)			H208

Internationale naturbeskyttelsesområder i Storstrøms Amt

6.6 Økologiske forbindelser

Delmål

Muligheden for dyre- og plantearters spredning mellem jordbrugs- og beskyttelsesområder skal forbedres via økologiske forbindelser. Naturandelen af arealet i de økologiske forbindelser skal øges.

Redegørelse

Et af de forhold, der har stor betydning for at bevare og fremme naturkvaliteten i det åbne land, er graden af sammenhæng mellem de enkeltvis ofte ret små naturområder og dermed spredningsmuligheden for planter og dyr. Dette er årsagen til at, regionplanerne på statsligt initiativ siden 1997 har medtaget økologiske korridorer eller forbindelser.

Økologiske forbindelser er linjeformede udpegninger, der følger ådale og andre topografisk naturlige ledelinjer. De fremtræder på hovedstrukturkortet som rastede bånd med samme farve som jordbrugs- og beskyttelsesområder. Den rastede signatur henviser til, at de økologiske forbindelser ikke er konkret udpegede i bredden. Det må i den enkelte sag vurderes, hvor bred en korridor der skal håndhæves for at indfri formålet med udpegingen.

I de økologiske forbindelser er det særligt betydningsfuldt, at det eksisterende mønster af grøfter, levende hegn og diger bevares og udbygges. Tilsvarende har udlæg af ekstensivt drevne arealer, sprøjtefri randzoner, brakarealer m.v. betydning.

De økologiske forbindelser er revideret et enkelt sted i forhold til Regionplan 2001, nemlig ved motorvejsanlægget øst for Saksøbing.

Retningslinjer

1. Økologiske forbindelser er udpeget og vist på hovedstrukturkortet i 1:100.000.
2. Ved planlægning og administration af areallovgivningen i de økologiske forbindelser skal større tekniske anlæg undgås, eller placeres så spredningsmulighederne ikke forringes. Hvor trafikforbindelser udfra samlede samfundsmæssige afvejsninger anlægges, så de krydser økologiske forbindelser, skal der indbygges afværgeforanstaltninger i form af faunapassager.
3. Kvaliteten af de økologiske forbindelser skal forbedres i overensstemmelse med målsætningen gennem naturpleje, naturgenopretning og tilskud til miljøvenlig drift.

Målene for de økologiske forbindelser skal fremmes ved restriktiv efterlevelse af ovenstående retningslinjer samt ved at fremme naturandelen i forbindelserne. Sidstnævnte kan ske ved at udlægge SFL-områder og ved at målrette amtslige midler til naturpleje og -genopretning i disse områder. Derudover kan naturforvaltningsmidler anvendes til at fjerne fysiske barrierer for planters og dyrs spredning ad de økologiske forbindelser.

De økologiske forbindelser rummer hovedsagelig, men ikke udelukkende, potentiel natur.

6.7 Regionale naturparker

Delmål

At sikre og forbedre natur-, kultur- og landskabsværdier samt mulighederne for undervisning og friluftsliv i de regionale naturparker.

At bidrage til udvikling i regionen og lokalområdet, herunder øge interessen for friluftsliv som en del af det sundhedsfremmende arbejde.

Redegørelse

I Storstrøms Amt findes en række større sammenhængende områder med meget væsentlige natur-, kultur- og landskabsværdier. Det er områder med egns-karakteristiske og uforstyrrede landskaber, med en koncentration af sjældne og sårbare dyre- og plantearter, med mange bevaringsværdige kulturmiljøer og med et stort potentiale for friluftsliv, herunder turisme. Områderne rummer store arealer i almindelig landbrugs- og skovbrugsmæssig drift, dvs. at der også er væsentlige interesser knyttet til primærhverv i områderne.

Amtsrådet har investeret en betydelig del af de midler, der de seneste 15 år har været til rådighed for overvågning af flora og fauna, naturgenopretning, naturpleje, naturformidling og projekter omkring friluftsliv, inden for disse områder, der undertiden er blevet benævnt "større indsatsområder". De grønne organisationer i regionen har et tilsvarende fokus på områderne, og i de seneste år er der taget væsentlige initiativer for benyttelse og beskyttelse af områderne blandt lodsejere, støttet af landboorganisationerne. Mest iøjnefaldende er det prisbelønnede projekt på Sydsjælland "Landbrugets Naturplan for Køng Sogn".

Retningslinjer

1. Søgeområder for regionale naturparker er angivet på kort 6.7.1.
2. Etablering af en samlet udviklingsplan for en regional naturpark med en specificeret målsætning for området skal ske i form af et regionplantillæg.

Jo flere interesser, der kommer til udtryk og jo flere midler, der investeres i et givet område, jo større bliver behovet for koordinering og planlægning. Dette behov forstærkes med de forestående strukturændringer, idet naturforvaltning bliver en kommunal opgave og de større indsatsområder oftest omfatter mere end én kommune.

I Regionplan 2005 introduceres Regionale Naturparker som en model for det fremtidige arbejde. Etablering af en regional naturpark har som nøgleforudsætning, at der udarbejdes en samlet plan for forvaltning af områdets eksisterende og potentielle værdier med afbalancering af benyttelse og beskyttelse. Så vidt muligt i form af et regionplantillæg – eller, med den ny struktur, et kommuneplantillæg. Processen er derudover kendetegnet ved:

- Lokal medvirken og frivilligt samarbejde mellem lodsejere, brugergrupper, berørte kommuner, interesseorganisationer m.v.
- Tilknytning af en naturvejleder/-vejledningsfunktion.
- Udbygning af faciliteter til friluftsliv og formidling, f.eks. et naturcenter.

Storstrøms Amt har arbejdet med en model for regionale naturparker siden 1991, hvor der blev udgivet en 10-årig bevaringsplan for "Den regionale

naturpark Maribosøerne". Amtsrådet foreslår at erfaringerne fra Maribosøerne i første omgang søges nyttiggjort i de områder, der fremgår af Kort 6.7.1., men andre større indsatsområder vil også kunne komme på tale. De foreslåede regionale naturparker har i første omgang ikke en fast afgrænsning. Der arbejdes med "søgeområder" indenfor hvilke, der eventuelt kan være et eller flere kerneområder med hensyn til bevaringsinteresser.

I de seneste år er naturpleje blevet en selvstændig landbrugsmæssig målsætning, bl.a. gennem udnyttelse af MVJ-ordningerne og udvikling af naturplaner på bedriftsniveau - parallelt med amternes naturindsats. Ideen med de Regionale Naturparker er at skabe en synergi mellem private og offentlige projekter, som det er lykkedes omkring Maribosøerne, hvor alle visionerne i den 10-årige udviklingsplan, der blev politisk vedtaget i 1994, i dag er realiseret.

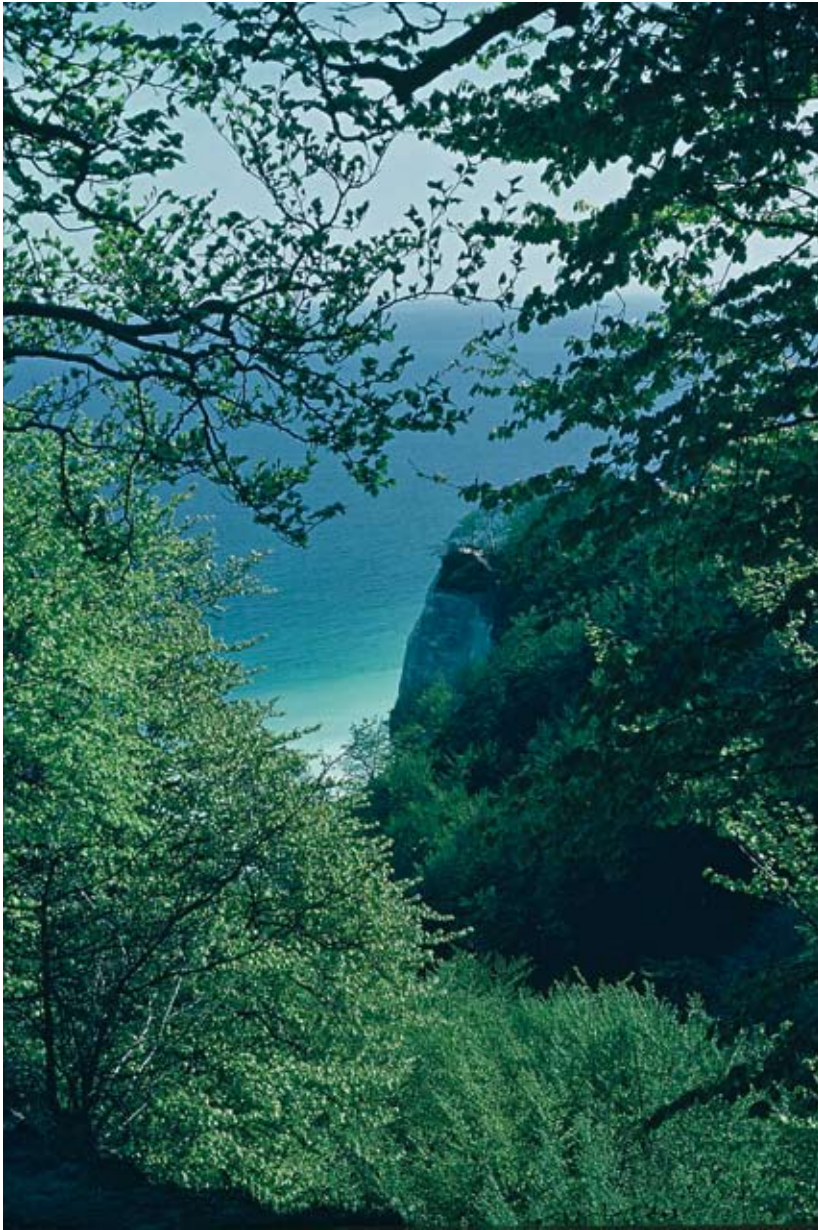
Koordinering af den samlede plejeindsats i områderne er et af felterne, hvor natur- og landbrugsinteresser spiller sammen. Målsætningen kan f.eks. være at forbinde små og spredte naturområder. Reducerede bestande af dyr og planter i opdelte naturområder er mere udsatte for at uddø pga. tilfældige hændelser eller indavl, og små naturområder er mere udsatte for

Søgeområder for Regionale naturparker

Kort 6.7.1

 Søgeområder for Regionale naturparker og Nationalpark Møn

påvirkning med næringsstoffer, sprøjtemidler eller andet fra omgivelserne.

Helhedsplanlægning for regionale naturparker vil samtidig være en vigtig forudsætning for at skaffe økonomiske midler gennem projektstøtteordninger m.v.

Pilotprojekt Nationalpark Møn

Naturparkbegrebet er ikke nyt. I 1960'erne anbefalede den daværende naturfredningskommission at oprette naturparker, nemlig "større, egnskarakteristiske landskaber, hvis sikring kan bevare en egns eller en hel landsdels

særpræg". Da Wilhjelmudvalget i efteråret 2001 konkluderede: "Danmarks natur har brug for en samlet indsats", var fokus flyttet fra landskabelige værdier til den negative udvikling for den biologiske mangfoldighed.

En af Wilhjelmudvalgets konkrete anbefalinger var at etablere seks nationale naturområder for at sikre sjældne og truede arter og bedre sammenhæng mellem arealer med natur og halvkultur (enge, overdrev, heder mv.) i et større område. Høje Møn blev foreslået som ét af seks områder, hvor større offentlige eller fondsejede arealer kunne udgøre kerneområder i den endelige udpegning.

I foråret 2003 blev et ikke nærmere afgrænset område på det østlige Møn udpeget som et af syv pilotprojekter for det, som miljøministeren besluttede skulle hedde en nationalpark. De øvrige lokaliteter er Lille Vildmose, havet ved Læsø, Mols Bjerge, "Kongernes Nordsjælland", Thy og Vadehavet.

Frivillighed og borgerinvolvering er fra starten blevet formuleret som bærende værdier i pilotprojekterne. På Møn har arbejdsgrupper med et stort antal frivillige i pilotprojektperioden bidraget med at kortlægge interesser, værdier og udviklingsmuligheder for natur, landskab, geologi, kulturmiljø, jordbrugserhverv, turisme, friluftsliv m.v. Den fremtidige status for området afventer nu national lovgivning og udpegning af en eller flere nationalparker.

6.8 Geologiske interesseområder

Delmål

Der skal tages hensyn til de geologiske interesser.

Geologiske lokaliteter skal bevares til brug for forskning og formidling.

Det skal tilstræbes, at værdifulde geologiske profiler bliver tilgængelige for offentligheden.

Retningslinjer

1. Inden for de arealer, som er udpeget til Nationale Geologiske Interesseområder eller Regionale Geologiske Interesseområder og vist på kort 6.8.1, skal der tages særlige hensyn til geologien. Byggeri og anlægsarbejder, tekniske anlæg, beplantning m.v., som kan sløre landskabets dannelsesformer, skal søges udført på en andre lokaliteter og kan kun finde sted, hvis der ikke kan findes et alternativ. Råstofgravning kan kun ske, hvis det ikke ødelægger de geologiske interesser.
2. Værdifulde geologiske landskabstræk og blottede profiler, som særligt tydeligt viser landskabets opbygning, skal søges bevaret og beskyttet. Der kan være tale om åse, dale, bakker, sletter, kystområder og deres sammenhænge.
3. Ved efterbehandling af råstofgrave i et område med geologiske interesser skal der tages særlige hensyn til geologien. Geologiske profiler, som bliver afdækket ved råstofgravning, skal bevares i det omfang, det er muligt. Det skal om muligt sikres, at profilerne bliver vedligeholdt efter endt råstofgravning.
4. Områder, som rummer geologiske værdier, der ikke er forenelige med skovrejsning, skal friholdes for skovrejsning.

Fakta

Sammen med planloven danner naturbeskyttelsesloven grundlag for at beskytte de naturvidenskabelige og undervisningsmæssige bevaringsværdier i det åbne land, herunder de geologiske værdier. Ligeledes stiller råstofloven krav om, at der skal tages hensyn til de geologiske værdier.

Redegørelse

Landskaber med varierende geologiske formationer har stor betydning for vores oplevelse af og forståelse for, hvordan landskabet oprindeligt er blevet dannet. Mange geologiske landskabsdannelse er samtidig meget iøjnefaldende, og har stor landskabelig værdi.

Presset på de geologiske interesseområder er stadig stigende i forbindelse med byudvikling, etablering af større vejanlæg, skovtilplantning, råstofindvinding, kystsikring mv. Kystsikring bør f.eks. undgås, hvor et Nationalt Geologisk Interesseområde består af et kystprofil.

De geologiske interesser er lige som andre landskabsinteresser sårbare over for råstofindvinding, opførelse af bygninger, vindmøller, master, skovrejsning osv. Nogle anlægstyper er i dag så store, at de påvirker landskabet markant, og de kan virke dominerende på stor afstand.

På samme måde, som Storstrøms Amt søger at sikre adgangen til kystområder, naturområder og kulturværdier, skal adgangen til de geologiske værdier sikres. Tilgængeligheden og udbyttet kan medvirke til at øge den rekreative værdi, der også er i de geologiske interesseområder.

Interesseområderne er geologiske områder, der har fundamental betydning for forståelsen af Danmarks geologiske udvikling. Det vil sige, at de har særlig betydning for forskning og undervisning. For adskillige af områderne gælder, at det ikke kun er nationale interesser, der er tale om, men at områderne også har betydning for den internationale forskning og undervisning jf. UNESCO's initiativ om global udpegning af særligt værdifulde geologiske lokaliteter.

Geologiske Interesser

Kort 6.8.1

- National Geologiske Interesseområder
- Regional Geologiske Interesseområder

I regionplanen er der udpeget en række geologiske interesseområder:

- En række lokaliteter i Storstrøms Amt har særlig stor værdi for forståelsen af hele Danmarks geologi. De er indeholdt i den statslige udpegnings fra 1984, "Nationale Geologiske Interesseområder", NGI. Nogle af områderne er unikke på verdensplan, og har international betydning. Et af dem er Stevns Klint.
- Lokaliteter, der er vigtige for beskrivelsen af landskabets dannelse i Storstrøms Amt, og som ikke er omfattet af den statslige udpegnings, er udpeget til Regionale Geologiske Interesseområder, RGI. Det vil være muligt at finde tilsvarende geologiske informationer andre steder i Danmark, hvorfor områderne ikke er enestående på samme måde som NGI. Ikke des mindre har RGI stor geologisk værdi, da de er med til at øge forståelsen for det landskab, som danner de fysiske rammer for Storstrøms Amt. Albuen på Vestlolland og Nyord ved Møn er eksempler på RGI.
- Lokale Geologiske Interesseområder, LGI fortæller en geologisk historie, og er med til at øge muligheden for at opleve og forstå de geologiske processer, som tidligere har udspillet sig, og som stadig foregår i dag. Mange LGI-områder er kun sparsomt beskrevet. Mange klinte på Falsters østkyst er omfattet af LGI.

Som registreringen skrider frem, kan der ved revision af regionplanen ske en justering mellem de områder, der er udpeget inden for de forskellige kategorier. En lokalitet kan altså ændre status fra LGI til RGI og omvendt. Lokaliteterne i hver gruppe skal vurderes og behandles individuelt.

Et eksempel

Præstebjerg ved St. Damme på Møn er udpeget som Regionalt Geologisk Interesseområde. Præstebjerg er et eksempel på samspillet mellem geologi, historie og engagement i lokalområdet. I løbet af de første år efter grusgravningen standsede, begyndte skrænterne at skride ned og gro til. I 2002 er det nedskredne materiale blevet bortgravet. Nu kan man igen se de lodretstående lag, der er et særkende for den hatformede bakke. Arbejdet er sket i samarbejde med den lokale amatørgeologiske forening og Østsjælland Museum.

I 2003 har Møns Amatørgeologiske Forening ved hjælp af naturforvaltningsmidler udarbejdet en folder, der fortæller den komplicerede historie om dannelsen af en hatformet bakke. Der bliver løbende arrangeret grønne ture til lokaliteten, og Møns Amatørgeologiske Forening tilser fremover Præstebjerg Grusgrav bl.a. for at vurdere plejebehovet.

6.9 Større uforstyrrede landskaber

Delmål

Større sammenhængende landskaber i amtet skal friholdes for tekniske anlæg, der visuelt og støjmæssigt påvirker oplevelsen af landskabet.

Retningslinjer

1. Større uforstyrrede landskaber er udpeget og vist på kort 6.9.1.
2. Etablering af større tekniske anlæg må ikke finde sted i områderne. Samfundsnødvendige anlæg kan undtagelsesvis tillades, hvis de ikke med rimelighed kan henvises til en placering uden for områderne og da kun under skyldig hensyntagen til de landskabelige interesser.
3. Udtjente, større tekniske anlæg skal ikke tillades genetableret inden for områderne.
4. Områderne udlægges som vindmøllezone I (se afsnit 5.8, retningslinje 7).

Redegørelse

Den teknologiske udvikling har sat sig spor i landskabet i en grad, så vi i dag har svært ved at finde større sammenhængende områder, der er relativt upåvirkede rent fysisk, støjmæssigt eller visuelt. Staten har tidligere opfordret amterne til at udpege større uforstyrrede landskaber og beskytte disse mod fremtidig forstyrrelse ved hjælp af retningslinjer i regionplanen. Det er stadig i statens interesse at opretholde og bevare disse udpegede områder.

Større uforstyrrede landskaber defineres som områder på mindst 100 km², der er upåvirkede af større tekniske anlæg med nationale eller regionale funktioner. Det kan være motorveje, jernbaner, større byer/feriebyer, campingpladser på over 350 enheder, lufthavne, marinaer med plads til mindst 350 både, vindmølleparker, større enkeltstående vindmøller, store telemaster og el-ledninger, forlystesparker, idrætsanlæg, større råstofgrave o.l.

Storstrøms Amt har i tidligere regionplaner udpeget to områder som større uforstyrrede landskaber. Det er Smålandsfarvandet med de nære kystområder (Ca. 187 km² på land) og det sydlige Midtjylland med kystområdet indenfor Hyllekrog (Ca. 223 km² på land.). Begge områder lever op til udpegningskriteriet med undtagelse af forekomsten af nogle få enkeltstående vindmøller. Når de nuværende møller er slidt ned og taget ud af produktion, vil der ikke kunne opstilles nye.

I forhold til Regionplan 2001 er der medtaget et nyt, større uforstyrret landskab, nemlig i området ved Tystrup-Bavelse Søerne. Vestsjællands Amt har tidligere udpeget et område på 169 km² grænsende op til søerne fra vest og nord. Med den nye udpegnings er det samlede område på 207 km².

Større uforstyrrede landskaber

Kort 6.9.1

- Større uforstyrrede landskaber
- Større uforstyrrede landskaber i Vestsjællands Amt

6.10 Kystnærhedszonen

Faktaboks

Regionplanen skal indeholde regionale retningslinjer for kystnærhedszonen. Kystnærhedszonen er i princippet en 3 km bred zone langs alle amtets kyster. Zonen varierer i bredde efter forholdene i kystlandskaberne. Mens kystnærhedszonen er en planlægningszone, er kystarealerne indenfor den 300 m brede strandbeskyttelseslinje beskyttet mod ny bebyggelse og indgreb i natur og landskab.

Kravene til planlægningen i kystområderne er uddybet i Miljøministeriets udgivelser: ”Overblik over statslige interesser i regionplanrevision 2005” samt ”Delbetænkning om planlægning i kystnærhedszonen”.

EU Rådet og EU parlamentet har den 30. maj 2002 henstillet til medlemslandene at gennemføre integreret kystzoneforvaltning (forkortet til ICZM, Integrated Coastal Zone Management). Der skal ses på alle anvendelser af kysten og det nære havmiljø. Kystområderne skal behandles på baggrund af en strategi for kysternes økosystemer, som giver en bæredygtig bevaring og udvikling af kystressourcerne på land og til vands. Henstillingen skal ses i sammenhæng med Vandrammedirektivet og Habitatdirektivet. Medlemsstaterne skal i 2006 rapportere til kommissionen om erfaringerne med gennemførelse af integreret kystzoneforvaltning.

Retningslinjer

1. I kystnærhedszonen, der er vist på kort 6.10.1 og på hovedstrukturkortet i 1:100.000, kan der kun inddrages nye arealer i byzone og planlægges for arealer i landzone, hvis der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering.
2. I kystnærhedszonen forudsættes, at den rummelighed, der findes i eksisterende udlagte arealer til byvækst, udnyttes, før nye arealer inddrages til byvækst.
3. I kystnærhedszonen skal nye arealer til byzone og anlæg i landzone lokaliseres i størst mulig afstand fra kystlinjen og fortrinsvis bag eksisterende bebyggelse.

Delmål

Kysternes benyttelse og beskyttelse sikres gennem en helhedsorienteret planlægning af de enkelte kystområder. Amtets kystområder skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, der ikke er afhængig af en kystnær placering.

Strategier for kystzoneforvaltning

I det følgende opridses strategier for planlægningen af kysterne i Storstrøms Amt. Strategier for benyttelse og beskyttelse er konkretiseret for 12 delområder af kysten, der er afgrænset efter kystens overfladekarakter.

Strategierne skal ses i sammenhæng med de mere specifikke retningslinjer i afsnittene om ferie- og fritidsanlæg, friluftsliv, tekniske anlæg, arealudlæg til byudviklingsformål samt natur og vandmiljø. Arealanvendelsen og beskyttelseshensyn fremgår af hovedstrukturkortet. På grund af den overvejende kystnære karakter af Storstrøms Amt som helhed er det ikke fundet nødvendigt at udarbejde et specielt kortbilag for kystområderne.

Arealudlæg på land:

- Nye anlæg/arealer skal lokaliseres i tilknytning til eksiste-

rende by- eller ferieområder.

- Ved nye arealudlæg skal der tages afgørende hensyn til natur- og miljøinteresserne og til offentlighedens mulighed for adgang til kysterne. Forholdene skal så vidt muligt forbedres.
- Der udlægges generelt ikke arealer til mere end 12 års byudvikling. Men af hensyn til udviklingen i de erhvervs svage dele af amtet bibeholdes en valgmulighed i udlæg af arealer til turistformål.

Havvindmøller:

- Placeringer af vindmølleparker på havet skal ske under hensyn til bl.a. den visuelle virkning, biologiske interesser og hensynene til den naturlige kystudvikling.

Turistudvikling og friluftsliv:

- Muligheder for nye turistanlæg opretbeholdes ved de naturmæssigt mest robuste kyststrækninger.
- Ved de naturmæssigt mere følsomme kyster foretages kun udvidelser i forbindelse med eksisterende bebyggelse/havne og under hensyn til de kultur- og naturmæssige kvaliteter i de eksisterende miljøer.
- Der fremmes turistprojekter, som kan forbedre udnyttelsen

af de eksisterende anlæg, herunder forlænge sæsonen samt give ægte oplevelser af natur, miljø og kultur.

- Offentlighedens adgang søges forbedret gennem cykel- og vandreruter samt gangstier, fugle- og udsigtstårne m.v. samt formidling af naturområderne og de maritime områder. Dermed gives der større oplevelsesmuligheder samtidig med, at færdselen ledes uden for de følsomme områder.

Naturen:

- Naturen ved kysten og vandmiljøet søges forbedret gennem aktiv pleje og projekter omkring genopretning af tidligere vådområder. Det er målet at forbedre naturens mangfoldighed og forøge oplevelsesværdien.
- Indsatsen foregår især indenfor NATURA 2000 områderne, der omfatter omkring halvdel af amtets kyster.
- Der fastholdes større uforstyrrede naturområder, hvor der ikke fremover må etableres forstyrrende anlæg.
- Der søges angivet områder, hvor den naturlige kystudvikling kan holdes upåvirket af menneskelig indgriben.

Liv i landområderne:

- Der sættes initiativer i gang, som kan medvirke til at fast-

holde livet i landområderne. Der arbejdes med aktiv borgerinvolvering i forvaltningen af naturområderne.

- Der søges fremmet miljørigtige virksomheder og økologiske landbrugsproduktioner for at gavne miljøet og bidrage til større turistmæssig attraktion.

Benyttelse/beskyttelse af de enkelte kystområder

På kort 6.10.1 ses en områdeopdeling af kysterne i Storstrøms Amt. Opdelingen er først og fremmest foretaget på baggrund af landskabets overfladekarakter og kystlinjen, som den er blevet formet af havets påvirkninger. Geologiske, biologiske og kulturgeografiske forhold ligger i nogen grad bag opdelingen. Områderne på kort 6.10.1 er:

1. Nakskov Fjord
2. Sydlollands kyst fra Albuen til Hyllekrog
3. Kysten inden for Rødsand
4. Guldborgsund
5. Falsters østkyst.
6. Kysten ud mod Langelandsbæltet
7. Smålandsfarvandet, sydlige del
8. Sydsjællands vestkyst
9. Storstrømmen, Grønsund, Bøgestrømmen
10. Kysten øst om Møn
11. Præstø Fjord
12. Sydsjællands østkyst

Kysterne opdeles ud fra disse kriterier i følgende typer:

Fjordkyst: 1. Nakskov Fjord, 4. Guldborgsund og 11. Præstø Fjord.

Kysttypen er skabt af istidslandskabets oversvømmede tunnel- og smeltevandsdale. Havets påvirkninger har generelt været begrænset. Det betyder, at der i dag er bevaret et meget sammensat kystlandskab.

Kysten ved de åbne indre farvande: 2. Sydlollands kyst fra Albuen til Hyllekrog, 6. Kysten ud mod Langelandsbæltet og 5. Falsters østkyst.

Det er en kysttype, hvor bølgepåvirkningen kan være betydelig. Store områder er inddagede. Kystprocesserne har ført til, at der er skabt lange, forholdsvis sammenhængende kyststrækninger med badestrande af god kvalitet.

Israndskysten: 10. Kysten øst om Møn og 12. Sydsjællands Østkyst.

Det er kysttyper, der er karakteriseret af store bakkepartier, der ligger helt ud til kystlinjen. Der ligger de i dag som fremskudte forbjerg. Imellem dem er der opstået lange sammenhængende kystlinjer med badestrande af høj kvalitet.

Den lave kyst: 3. Kysten ved Rødsand (Sydøstlolland). Den lave kyst er præget af en lav kystprofil både på land og i havet. Kystlandskabet har været præget af en betydelig naturbeskyttelsesindsats på grund af landskabets store ressourcer for bl.a. fuglelivet, men også fordi det er meget følsomt overfor et forringet vandmiljø m.v.

Øhavet: 7. Smålandsfarvandet, 8. Sydsjællands Vestkyst og 9. Storstrømmen, Grønsund, Bøgestrømmen.

Øhavet er et enestående dansk kystlandskab, som ligger samlet i 3 hovedområder: Området mellem Samsø og Jylland, det Sydfynske øhav og Smålandsfarvandet. De to sidstnævnte områder er indeholdt i udviklingsprojektet, Det Syddanske Øhav. Øhavet er præget af et stort antal bugte, vige og øer. Kysten omkring øhavet er tidligt blevet præget af landbrug, skovbrug, fiskeri og småbyer, der er vokset op omkring de mange naturhavne.

Bjergene: Få steder på de danske kyster giver bakker og højdedrag et dramatisk og anderledes kystlandskab. Stevns og Østmøn er eksempler herpå.

Strategier for benyttelse/ beskyttelse af de enkelte kyststrækninger

1. Nakskov Fjord

- By- og erhvervsudvikling fortrinsvis landværts Nakskov by.
- Turistanlæg/udvidelser omkring Hestehovedet. Grøn kile mellem byen og ferie/fritidsområdet bibeholdes.
- Mindre anlæg til det almene ferie- og friluftsliv.
- Udvikling af natur og naturturisme.
- Særlig indsats for natur- og

kulturværdierne på øerne i fjordområdet.

- Afvejning af forholdet mellem friluft aktiviteter og beskyttelsesinteresser.
- Genopretning af våde område.

2. SydloLLands kyst fra Albuen til Hyllekrog

- Mulighed for koncentrerede feriecentre indenfor de eksisterende fastlagte sommerhusområder under hensyn til indpasning i kystlandskab/natur samt sikring af større friarealer og offentlig adgang.
- Flytning af udlagte sommerhusarealer fra områder mod vest til landværts Hummingen – Kramnitze sommerhusområde.
- Status for den oprindelige fritidsbebyggelse udenfor de udlagte sommerhusområder skal afklares omkring strandbeskyttelseslinje og planmæssige forhold.
- Fremme af kvalitetsforbedringer af eksisterende sommerhusområder.
- Bibeholdelse af de grønne områder mellem Rødbyhavn og ferieområdet vest herfor samt mellem ferieområderne indbyrdes.
- Forbedring af naturen ved kysten gennem skovplantning, naturgenopretning og pleje.
- Bedre sammenhæng mellem Østersøstien og stier/cykelruter i baglandet.
- Forbinding af Østersøstien og Nakskov Fjord stien i en sammenhængende cirkelrute: Syddanmark-Nordtyskland.
- Vindmøller inden for allerede udlagte områder.
- Fastholdelse af arealreservation til ilandsføring af fast forbindelse fra Tyskland.
- Anlæg for affaldsbehandling m.v. skal indpasses hensynet til turistudvikling (rent miljø)

3. Kysten inden for Rødsand (Det Sydøstlige Lolland)

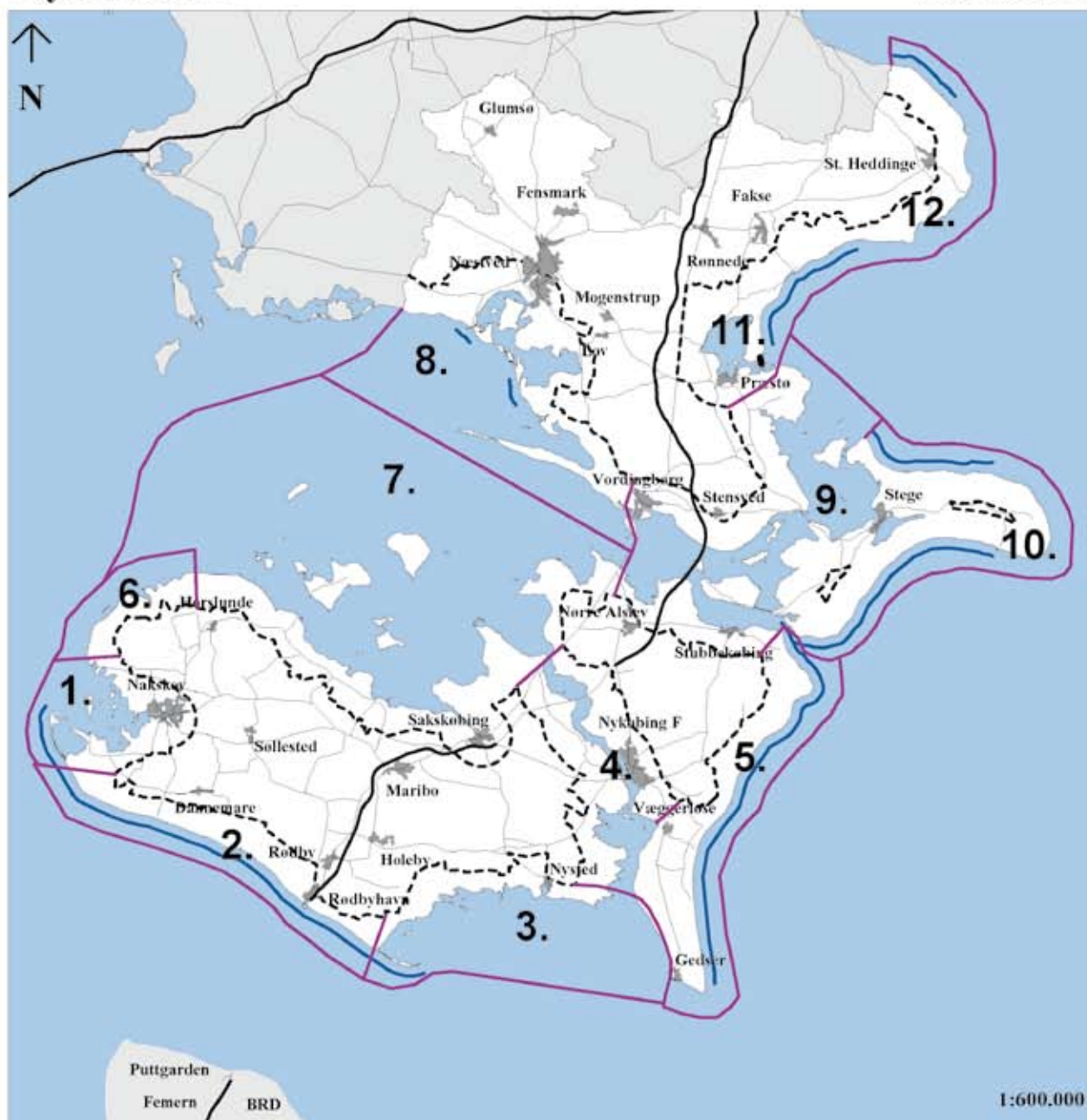
- Byudvikling og lidt større anlæg for turister i tilknytning til Nysted By og Skansen. Mellem byen og ferie/fritidsområdet bibeholdes en grøn kile.
- Det øvrige kystområde friholdes bortset fra mindre anlæg for det almene ferie og friluftsliv, der afpasses naturinteresserne.
- Pleje af naturområderne og eventuelt genopretning af tidligere vådområder.
- Sikring af fortsat naturlig kystudvikling.
- Områdets uforstyrrede karakter skal bibeholdes.

4. Guldborgsund

- Ingen udlæg af nye arealer umiddelbart ved kysten til byudvikling.
- Mulighed for indpasning af et kulturcenter ved Fuglsang Gods. Gennem planlægningen skal det sikres, at de store landskabs, natur og kulturmiljøer i området bevares og udvikles for eftertiden.
- Mindre anlæg for det almene friluftsliv og ferieliv. Tilbageholdenhed specielt omkring sejlskibe med småbåde i den sydvestlige del af sundet.
- Pleje af naturområder og eventuelt genopretning af nogle tidligere vådområder.

5. Falsters østkyst

- Ingen arealudlæg umiddelbart ved kysten. Fortsat mulighed for suppleringer bag Marielyst sommerhusområde med arealer til friluft aktiviteter.
- Udbygninger af ferieområdet skal ske på baggrund af helhedsbetragtninger om området samlede struktur og rekreative indhold.
- Afklaring af fremtidige forhold for eksisterende fritidsbebyggelse uden for sommerhusområder.

- Kystnærhedszonen
- Områdeopdeling af de enkelte kyster
- 1. Nummeropdeling af de enkelte kyster
- Kyster med primære opholdsarealer

- Fremme af miljøkvalitetsforbedringer af eksisterende ferieområder og fremme af sæsonforlængende aktiviteter.
- Naturpleje og eventuelt genopretning af tidligere vådområde.

6. Kysten ud mod Langelandsbæltet

- Fornyelse af eksisterende vindmølleparker.
- Mindre udvidelser af havn og campingplads ved Onsevig.
- Ingen yderligere arealudlæg bortset fra mindre anlæg for det almene friluftsliv og ferieliv.

7. Smålandsfarvandet og

8. Sydsjællands vestkyst

- Mulighed for mindre afrundinger omkring nogle af byerne. Derudover udlægges ikke arealer i kystområderne.
- Udviklingsperspektiver for grønne øer.
- Udbygning inden for nærmere fastsatte rammer til lystbåde/nye lystbådehavne i området Vordingborg/Masnedø/Orehoved.
- Forbedringer/mindre udvidelser af eksisterende turist anlæg og fremme af netværks-samarbejder.
- Mindre anlæg for det almene ferie- og friluftsliv. Fremme af cykel- og vandremuligheder og Blå turisme.
- Hensynet til nærrecreative arealer især ved Næstved skal tilgodeses.
- Pleje af naturen og genopretning af vådområder.

9. Storstrømmen

- Mindre afrundinger af byområderne.
- Muligheder for supplerings med nye campingpladser i områder, der i dag er uden tilbud.
- Mulighed for supplerings af ferielivet ved Stubbekøbing gennem opførelse af feriehotel mellem byen og sommerhus-

området samt gennem udlæg af nye sommerhusgrunde bag det eksisterende.

- De øvrige kystområder friholdes for nye større anlæg. Der er alene mulighed for mindre anlæg til det almene friluftsliv og ferieliv.
- Projekt for brakvandsfiskeri i Stege Nor.

10. Kysten rundt om Møn

- Mulighed for supplerings med campingpladser ved eksisterende ferieområder.
- Mindre udbygninger landværtssommerhusområderne Ulvshale, Oddermosen og Hårbølle.
- Mulighed for nyt feriecenter indpasset under hensyn til natur- og landskabsinteresser i Hjelm Bugt området.
- Afklaring af de fremtidige forhold for fritidsbebyggelse uden for sommerhusområder.
- De øvrige kystområder friholdes for nye større anlæg. Der er alene mulighed for mindre anlæg til det almene ferie og fritidsliv. Øen er inde i udvikling af naturbaserede turistaktiviteter. Udviklingen skal støttes, men skal selvfølgelig afvejes i forhold til naturinteresserne.
- Indsats for naturen og formidlingen heraf.
- Mulighed for naturgenopretning af tidligere vådområder.

11. Præstø Fjord

- Muligheder for forbedringer/mindre udvidelser af havnen i Præstø. Byudvikling i øvrigt landværtssommerhusområderne.
- Den øvrige kyst friholdes for større nye anlæg. Mindre anlæg og aktiviteter for ferie- og fritidslivet skal reguleres i forhold til beskyttelsesinteresserne.
- Eksempelprojekt for miljøvenlig drift og naturgenoprettelse

gennemført i Tubæk å området.

- Helhedsindsats for afvejet udvikling af natur- og kulturturisme.

12. Sydsjællands østkyst

- Særlig indsats for at sikre de kulturhistoriske interesser. Udvikling af friluftsliv og ferieaktiviteter i forhold til natur- og kulturinteresserne.
- Råstofindvinding i.f.t. kommuneplanlægning. (Sigerslev)
- Bibeholdelse af lokalplanlagt mulighed for feriehotel i Fakse Ladeplads

Redegørelse

Danmark er et af Verdens mest kystrige lande, og samtidig er der meget varierede kystlandskaber. I de sidste 40-50 år er der brugt løs af kystområder i et tempo, så der i denne epoke er inddraget ligeså mange kystnære arealer til by- og sommerhusområder som i alle tidligere generationer.

Gennem planlægningen skal det derfor sikres, at flere kystlandskabelige helheder ikke forsvinder. By- og turistudvikling og anlæg skal afgrænses mod kysten og det åbne land. De arealer, der allerede er taget hul på i kystområderne, skal forvandles eller genbruges, og den nødvendige udvikling skal drejes ind i landet.

I Storstrøms Amt er der tradition for særlig planlægning for kystområderne. I 1991 blev der vedtaget et regionplantillæg for kysten på Sydjylland, som gav retningslinjer for udvikling af turisme, erhverv, placering af vindmøller og ilandføring af en fast Femern Bælt forbindelse. Retningslinjerne for arealudlæggene blev set i sammenhæng med forbedring af natur- og miljøforholdene.

I 1995 blev der i samarbejde med Fyn og Vestsjællands amter, kommuner og ministerier udgivet udviklingsperspektiv for Det Syd-danske Øhav efter vedtagelse af amtsrådene. Udviklingsperspektivet indeholder en strategi for en bæredygtig udvikling af kystområderne samt handlingsplaner for at realisere strategien. Til handlingsplanerne er knyttet aktuelle projekter, hvoraf flere er realiseret.

Amtet har deltaget i demonstrationsprojektet CoastLink i EU om integreret kystzoneforvaltning fra 1997-2000 sammen med en række regioner i Europa. I STRING-samarbejdet med Skåne og Tyskland fra 2002-2004 er der sat fokus på aspekter af kystudviklingen som havnenes og byernes rolle, bæredygtig udvikling og indikatorer samt bæredygtig turistudvikling og friluftsliv. I forbindelse med projektet er der lavet en rapportserie dels på dansk og dels på engelsk. I STRING-rapporten foreslås, at udviklingen i kystområderne følges med indikatorer indenfor følgende områder:

- Arealanvendelse: Inddragelse af arealer til by- og turistudvikling, 'genbrug' af arealer ved byomdannelse.
- Miljøtilstand i kystvande.
- Udvikling i den biologiske diversitet.
- Omfanget af naturområder beskyttet ved lov.
- Udvikling i tilgængeligheden af kystområderne, herunder cykel- og vandreruter.
- Omfang af rekreative kystområderne, der kan nås i cykel- eller gåafstand fra byerne.
- Antal turister og antal overnatninger.

I perioden 2004-2006 deltager amtet i et europæisk netværk om integreret kystzoneforvaltning - CoPraNet, sammen med 20 regioner fra hele Europa. I net-

værket arbejdes med erfaringsudveksling og idéudvikling for implementering af EU Kommissionens henstilling om integreret kystzoneforvaltning.

Storstrøms Amt er et ørige, hvor kysterne groft kan opdeles i to kategorier. I de lavvandede, beskyttede områder danner kyst, øer og hav visuelle landskabsrum og særlige naturmuligheder i samspillet mellem land og hav. Det er et fugleeldorado, hvor ålegræsset på havbunden og strandene på kystlandet giver læ og gode fødemuligheder. Havvandet går flere steder over i brakvand, der giver livsvilkår for specielle fiskearter.

Ud mod de mere åbne farvande som Østersøen og Femern Bælt giver sandaflejringer fine bade-strande. Ved Møns og Stevns klinger stikker kalk- og kridtundergrunden frem. Den rejser sig ud mod havet, der med sine kræfter nedbryder og til stadighed blottes klingerne.

Sårbarheden af kystområderne varierer meget. Den største sårbarhed findes i de lukkede og beskyttede kyst- og farvandsområder, hvor fuglene kan finde fred til at yngle, til at raste under trækket og til at overvintre.

I Storstrøms Amt findes naturtyper, kyst og havområder af international betydning. Det er de lavvandede beskyttede havområder med lavt saltindhold og de tilknyttede strandengsområder ved kysterne. Naturtypen giver muligheder for rastende og ynglende fugle samt meget store vinterkolonier af fugle.

Størstedelen af amtets kyster er udpeget som NATURA 2000 områder (Ramsar områder, EF-fuglebeskyttelsesområder og habitatområder).

Amtet har en af landets længste kyststrækninger. Ifølge Danmarks Statistik er kysten i Storstrøms Amt på 1099 km ud af Danmarks samlede kyststrækning på 7314 km eller godt en 1/7 af landets samlede kyststrækning. Kystlængden er kun overgået af Fyns Amt, hvor kystlængden er opgjort til 1130 km. Denne opgørelse er baseret på opmåling af målebordsblade i mål 1:20.000.

Samtidig med at Storstrøms Amt har en af landets længste kyststrækninger, har amtet også den største andel af uberørt kyst. Kun godt 15 procent af kysterne er anvendt til bebyggelse eller anlæg, mens det er over 25 procent for hele landet. I naboamterne, Vestsjælland og Roskilde, er over 40 procent af kysten anvendt til by- eller turistmæssige formål.

Forklaringen på den lille anvendelse af kysterne til by- og turistmæssige formål ligger historisk i byernes relative sparsomme vækst, afstanden til hovedstadsområdet i forhold til udbygningen med sommerhusområder og de relativt besværlige og dyre transportforhold fra Tyskland til strandområderne (transport med færge).

I de sidste par årtier er kysten imidlertid nogle steder blevet præget af store anlæg. Medvirkende hertil har været opførelse af feriehoteller (herunder vandlande) i tidligere udlagte sommerhusområder, udbygning af motorvejsnettet over Farø samt ikke mindst opsætning af vindmøller som enkeltstående vindmøller, vindmølleklynger og store vindmølleparker.

6.11 Kirkeomgivelser

Delmål

Kirkernes samspil med landskabet og de nære omgivelser skal bevares.

Anbefalinger

Kommunerne opfordres til at indarbejde hensynet til kirkeomgivelserne, når der udarbejdes lokalplaner for landsbyerne.

Redegørelse

Kirkerne har betydning som kulturhistoriske monumenter og som markante kendingsmærker i landskabet. Oftest er der tale om middelalderlige bygninger, der er en karakteristisk del af kulturlandskabet. Det gælder når de er integreret i landsbyens silhuet, og når de ligger i det åbne landskab.

Staten har i "Overblik over statslige interesser i regionplanrevision 2005" opfordret amterne til at vurdere kirkernes betydning i landskabet "med henblik på at undgå byggeri, anlæg, skovtilplantning eller andre forhold, der visuelt kan sløre eller forringe oplevelsen af disse anlæg i det åbne land."

Storstrøms Amt har i 2003 foretaget en registrering af de visuelle værdier, der knytter sig til kirkerne som en del af landsby- og landskabsbilledet. Ved registreringen, der blev tilrettelagt i et samarbejde med Lolland-Falsters og Roskilde stifter, er fjernvirkning og nærvirkning beskrevet for 180 kirker i amtet. Registreringen omfatter samtlige kirker i amtet med undtagelse af bykirker uden visuel betydning for det omgivende landskab.

"Fjernvirkningen" betegner den del af landskabet, hvorfra kirken opleves som et markant element,

Retningslinjer

1. Kirkeomgivelser er udpeget og angivet på kort 6.11.1.
2. Inden der plantes skov, opføres bygninger, placeres tekniske anlæg mm. inden for kirkeomgivelserne skal det vurderes, om kirkernes samspil med landskabet eller landsbymiljøet visuelt sløres eller forringes.
3. Ved væsentlige om- eller tilbygninger af eksisterende bygninger, tekniske anlæg o.l., bør det sikres, at kirkens betydning for landskabet eller landsbymiljøet fastholdes.

og hvorfra kirken har betydning for det samlede landskabsbillede. "Nærvirkningen" betegner den del af kirkernes næromgivelser i landsbyen, hvor kirken opleves som et dominerende element.

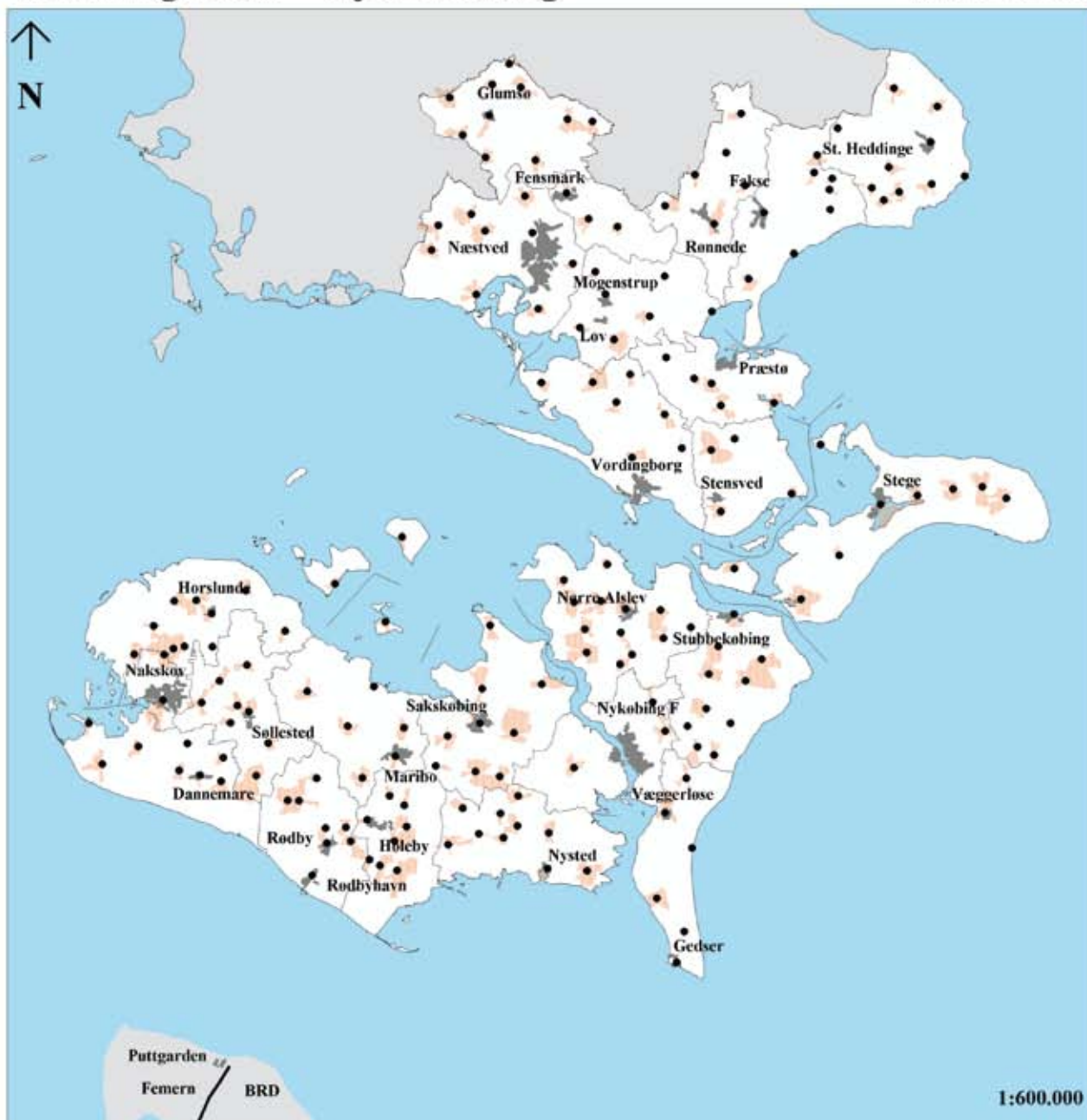
Registreringsmetoden er beskrevet nærmere på amtets hjemmeside, hvor der for hver enkelt kirke ses en fotoserie, som illustrerer samspillet mellem kirke, landsby og landskab, og som supplerer beskrivelsen af fjernholdsvis nærvirkning.

Registreringen af kirkeomgivelser og beskyttelsen af disse ved hjælp af regionplanretningslinjer supplerer den eksisterende beskyttelse i form af de såkaldte Exner-fredninger. I årene 1949-1951 blev der på initiativ af provst Exner tinglyst fredninger af de umiddelbare omgivelser omkring hovedparten af middelalderkirkerne. Exner-fredningerne har haft stor betydning, men er i dag for små til at sikre miljøet omkring kirkerne.

Kirkeomgivelser - Fjernvirkning

Kort 6.11.1

6.12 Kulturmiljø

Delmål

Landskabet i Storstrøms Amt skal både indeholde klassiske kulturhistoriske monumenter og de mere ydmyge, kulturhistoriske spor. De kulturhistoriske spor skal bevares i deres geografiske eller funktionelle helhed. Kirkerne skal bevares som værdifulde kulturhistoriske monumenter og markante kendingsmærker i landskabet.

Retningslinjer

1. I de falsterske kommuner er der - som et pilotprojekt - gennemført en registrering af de kulturhistoriske miljøer, der kræver særlig beskyttelse. Denne registrering skal, i de kommuner hvor registreringen er gennemført, danne grundlag for beskyttelsen af kulturmiljøet gennem landzoneadministrationen, kommune- og lokalplanlægning m.v. www.stam.dk/regionplan.
2. Indtil der for den øvrige del af amtet foreligger en tilsvarende registrering, skal der inden igangsættelse af byggeri, anlægsarbejder og andre indgreb, der i væsentlig grad vil påvirke oplevelsen eller kvaliteten af de kulturhistoriske værdier, foretages en konkret vurdering af, om sådanne indgreb vil være i strid med hensynet til kulturhistoriske interesser.
3. De kulturhistoriske elementer i landskabet skal så vidt muligt bevares og i nødvendigt omfang plejes. Byggeri, anlæg, vandindvinding, vandløbsregulering, fjernelse af gamle skelmarkeringer, levende hegn samt andre forhold, der ændrer kultursporenes tilstand, skal så vidt muligt undgås eller begrænses.
4. Inden der iværksættes større byggeri- og anlægsarbejder eller skovrejsnings- og naturgenopretnings-projekter, skal der foretages en konkret kulturmiljø-vurdering.
5. Det regionale faglige kulturmiljøråd og museerne bør inddrages mest muligt som høringsparter og til faglig sparring.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for varetagelsen af bevaringsværdier i det åbne land, herunder kulturmiljøer. Beskyttelse af kulturhistoriske interesser indgår foruden i Planloven også i Naturbeskyttelsesloven, Vandløbsloven, Bygningsfredningsloven og Museumsloven.

Anbefalinger

- De registrerede kulturmiljøer bør, sammen med de særligt bevaringsværdige bygninger og bymiljøer, optages i kommuneplanerne med en angivelse af beskyttelseshensyn. Eventuelle lokalplaner bør redegøre for, hvordan beskyttelseshensynene varetages.
- Bevaringsværdige landsbyer, mindre havne og lignende komplekse kulturmiljøer bør sikres ved bevarende lokalplaner, der bør tage hensyn til traditionelle byggeformer og lokal byggeskik, opretholdelse af ældgamle planmønstre samt opretholdelse af sammenhængen mellem kulturmiljø og landskab.
- I landsbyer bør byfortætning undgås. Huludfyldning bør kun foretages, hvor særlige kulturhistoriske forhold ikke taler imod en sådan.
- De gamle landsbykerners afgrænsning mod det åbne land bør fastholdes. Udstykning af landbrugsejendomme og udlægning af jordbrugspareller bør undgås, hvor dette er i modstrid med væsentlige kulturhistoriske interesser.
- For at bevare de sidste kirke- og skolestier samt markveje bør afviklingen af landskabets ældste infrastruktur ophøre. Kommuneveje kan nedklassificeres på betingelse af, at vejtracéet bevares og fortsat holdes åbent for rekreativ færdsel.
- Gadekær og branddamme bør bevares som en del af landsbyens fællesmiljø, og bør ikke privatiseres.
- Ved byggeprojekter, større anlægsarbejder og skovrejsning,

skal de "usynlige fortidsminder" registreres, og - om muligt - bevares frem for at blive gravet ud. Ved vurdering af fremtidig skovrejsning bør der foretages en nøje afvejning af, om det er muligt at bevare de "usynlige fortidsminder".

- Der er en særlig forpligtelse overfor en række kulturmiljøer, der i særlig grad kendetegner landsdelen: Hovedgårde og godslandskaber, bygninger og bebyggelse opført efter en særlig lokal tradition, industrianlæg m.m. knyttet til roer, glas, kridt- og flint m.m. Samme forpligtelse gælder enkelte kulturmiljøer af national betydning.

Redegørelse

Både byerne og det åbne land, herunder bebyggelsernes placering i det åbne land, rummer en righoldig kulturhistorisk arv, der vidner om menneskets påvirkning af omgivelserne fra forhistorisk tid til nutiden. Et kulturmiljø kan f.eks. være en jernbanestrækning med stationer, et industrimiljø eller en landsby med tilknyttede ejerlavsgårde.

Det statslige ønske om sikring af værdifulde kulturmiljøer er en konsekvens af Miljøministerens "Redegørelse om kulturmiljøet" og en Folketingsdebat i januar 1996, hvor der var bred enighed om, at kulturmiljøet skulle være den tredje dimension i dansk miljøpolitik, på linje med forureningsbekæmpelse og naturbeskyttelse. Der var stor tiltro til den folkelige interesse for at bevare værdifulde kulturmiljøer og til dette som grundlag for både national og regional identitet. Bevarelse af kulturmiljøerne vil i tilgift holde liv i gamle håndværkerkompetencer og være af stor betydning for turisterhvervene. Man ønskede ikke "museumslandskaber",

men miljøer hvor gammelt og nyt befrugter hinanden.

Den statslige udmelding rummede følgende definition: "Et kulturmiljø er et geografisk afgrænset område, der ved sin fremtræden afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling."

Storstrøms Amt har i årene 1999 til 2003 gennemført et pilotprojekt på Falster, hvor der i samarbejde med museer, arkiver, lodsejere og andre er udviklet en model til registrering og beskrivelse af bevaringsværdige kulturmiljøer. Der er publiceret delrapporter for de fire falsterske kommuner, ligesom registreringerne er gjort tilgængelige på internettet, www.aabne-samlinger.dk. I et andet projekt samarbejder Møn Kommune med Kulturarvsstyrelsen om registrering og udpegnings af bevaringsværdige kulturmiljøer på Møn. Denne proces ventes afsluttet ultimo 2006 med et såkaldt kulturarvsatlas.

I november 2005 udkom bogen "24 kulturmiljøer i Storstrøms Amt", der fortæller om ét udvalgt kulturmiljø fra hver af amtets kommuner. Eksempelsamlingen er ikke en parade af de bedste

kulturmiljøer, men skal ved udvalget især konkretisere og vise bredden i kulturmiljøbegrebet. Bogen skal medvirke til at fastholde en bred offentlig interesse for kulturmiljøerne og samtidig virke som inspiration for kommunerne som fremtidig hovedansvarlig myndighed på området.

I 2006 gennemfører amtet en digital registrering af kulturmiljøer i de 19 kommuner, der ikke er berørt af projekterne på Falster og Møn. Registreringsmetoden, der er udviklet af Syddansk Universitet, er beskrevet nærmere i bogen "24 kulturmiljøer i Storstrøms Amt". På baggrund af den digitale registrering skal der ske en udpegnings af de særligt bevaringsværdige kulturmiljøer før disse kan indgå i fremtidigt plangrundlag, på samme måde som kulturmiljøerne på Falster indgår i denne regionplan.

Indførelse af kulturmiljøretningslinjer for planlægning og administration bygger på den opfattelse, at ødelæggelse og forringelse af et kulturmiljø ikke kan opvejes af erstatninger. Den historiske værdi kan ikke genskabes. Større ændringer af landskabets tilstand kræver fx som regel konkrete tilladelser eller accept fra amtsrå-

det, og sådanne tilladelser vil - som hovedregel - kun blive givet, hvis områdets kulturhistoriske værdi ikke forringes.

Da der som nævnt endnu ikke foreligger en egentlig kulturmiljøregistrering for de fleste kommuner i amtet, er der i det følgende peget på nogle forhold, som kræver særlig opmærksomhed i forbindelse med kommunernes administration og planlægning.

Synlige og usynlige fortidsminder

Dysser, jættestuer og gravhøje er de talrigeste af oldtidens synlige kulturspor. Hertil kommer et mindre antal bautasten, runesten og forsvarsanlæg fra jernalder til nutid. De er, ligesom de øvrige synlige fortidsminder, fredet efter bestemmelserne i museumsloven. Med ganske få undtagelser er der en 100 meter beskyttelseslinje omkring disse fortidsminder. Fredede fortidsminder og bygninger betragtes ofte som sikrede for evigheden. Det er de ikke. Enhver generation har en forpligtelse til vedligehold, pleje og tilsyn, om end der ofte mangler midler til vedligeholdelsen.

Ud over de synlige fortidsminder findes der utallige kulturspor,

som f.eks. bopladser og gravpladser der ikke umiddelbart er synlige i terrænet, og som derfor trues af bygge- og anlægsvirksomhed, råstofindvinding, landbrug, skovrejsning og naturgenopretning. Denne sårbare del af kulturarven trues desuden af en række ændringer af det fysiske miljø, idet kemiske og fysiske ændringer medfører en negativ ændring af bevaringsforholdene.

Staten har sammen med de arkæologisk ansvarlige museer i perioden 2003 til 2005 foretaget en registrering af såkaldte kulturarvsarealer. Det er arealer, hvor der er vished eller formodning om forekomst af værdifulde, men skjulte forhistoriske levn – af national eller regional betydning. Samt bevarede dele af middelalderlige bykerner. I Storstrøms Amt er der registreret ca. 200 kulturarvsarealer. Arealerne er ikke fredede, men udpeget med det formål at give bygherrer og planmyndigheder for at foretage anlæg udenom arkæologisk følsomme områder. Ikke-kulturarvsarealer kan naturligvis også rumme arkæologiske værdier, og de kulturhistoriske museer bør altid inddrages i forbindelse med konkrete anlægsarbejder, jf. museumslovens §§ 25 – 27.

Landsbyer og landbrugsland

For to hundrede år siden opløste landboreformerne de fleste landsbyer. Senere har landsbyerne i takt med ændringerne i landbrugets struktur skiftet karakter. Typisk er en halv snes gårde i løbet af en generation reduceret til et par stykker. Resultatet er, at meget få landsbyer har bevaret deres oprindelige præg.

På samme vis er den traditionelle firlængede bondegård blevet en museumsgenstand, hvor især udlængerne er truet, specielt i de tilfælde hvor opgivne landsbygårde sælges uden den smule jord, der kunne gøre et hobbylandbrug attraktivt, og i de tilfælde hvor kommunerne direkte stiller krav om nedrivning af hensyn til bebyggelsesprocenten på de alt for små grunde.

Gadehusene er lettere at overkomme for private ejere, der ønsker at indretter de gamle huse til tidssvarende boliger.

Det åbne landbrugsland er præget af husmandskolonier og fritliggende gårde i et udparcelleret landskab, men hvor driften af jorden er koncentreret på få hænder. Dette misforhold er i sig selv en trussel mod udskiftningslandskabet, hvor kun de fredede sten- og jorddiger nyder beskyttelse.

Det vil derfor være en indlysende opgave at knytte fremtidig naturgenopretningsindsats og kulturmiljøinteresserne sammen for at opretholde det historiske kulturlandskab omkring landsbyer med særlige bevaringsinteresser.

Der kræves ikke landzonetiladelse til opførelse af erhvervs-mæssigt nødvendige bygninger for landbrug, skovbrug og fiskeri i det omfang disse placeres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer.

Erhvervsmæssigt nødvendige bygninger er således ikke omfattet af en række af amtsrådets generelle anbefalinger.

Hovedgårde og godslandskaber

Betegnelsen hovedgård omfatter de privilegerede gårde, der engang var fritaget for skatter til krone og kirke. Det nyere, romantiske begreb herregård har desværre haft den effekt, at bevaringsbestrebelse i alt for høj grad har været rettet mod at bevare herregården (= hovedbygningen), mens resten af det ofte vidtstrakte bygnings- og landskabskompleks lades ude af betragtning.

Når det gælder hovedbygninger, parkanlæg, voldgrave og alléer er situationen nogenlunde under kontrol, om end der ofte mangler midler til den nødvendige vedligeholdelse, men det er vigtigt at hovedbygningerne ikke ender som løsevne palæer. Derfor bør der drages omsorg for, at sammenhængen med den øvrige del af stordriftsmiljøet sikres.

Hovedgårdene er i mindre grad end det øvrige landbrug truet af strukturudviklingen, da de altid har været indrettet på stordriftens præmisser. Det største problem er bevaringen af avlsbygninger og funktionærboliger og sammenhængen mellem hovedgårdsstruktur og godslandskab.

Inddæmninger og landvindingsanlæg

Storstrøms Amt er i enestående grad præget af gamle landvindinger. Først og fremmest inddæmninger, men også tørlægning af store moseområder og omfattende reguleringer af vandløb. Som en naturlig reaktion mod landvindingernes naturødelæggelser gennemføres i disse år en

række naturgenopretninger. Det sker især på de sidst opdyrkede arealer, hvor tilstanden let kan ændres ved at stoppe pumper, afbryde dræn og fjerne dæmnin-ger. Ønsket om at genskabe noget, der ligner oprindelig natur, er i en række tilfælde både ønskelig og forståelig. I andre tilfælde ville det imidlertid være ønskeligt at bevare landvindingens kulturmiljø og begrænse naturgenopretningen til en genskabelse af et ekstensivt udnyttet kulturlandskab, sådan som det var inden området endelige tørlægning.

Industri- og råstofmiljøer

Før 1900 husede landdistrikterne flertallet af de virksomheder, der benyttede mekanisk kraft. Det var kendetegnende, at det overvejende var små virksomheder, først og fremmest møller og mejerier.

Amtets tilbageværende møller er i stærkt varierende bevaringsstand. Ud over manglende vedligeholdelse er den væsentligste trussel nedrivning af møllegårde og møllerhuse samt opførelse af dominerende anlæg tæt på møllerne. I 1993 var der 46 vindmøller og 4 vandmøller i amtet.

De nyere industrimiljøer er ofte store og komplicerede anlæg, der gør en bevaring vanskelige, end det er tilfældet med 1700- og 1800-tallets små industrimiljøer. Derfor vil det være nødvendigt at anlægge en konkret bevaringsvurdering af hvert enkelt industrimiljø. I de tilfælde, hvor det er muligt at give et industrimiljø et nyt funktionsindhold, vil en bevaring være mulig.

I Storstrøms Amt findes en række virksomheder af særlig regional og national betydning, som påkalder sig en særlig bevaringsinteresse. Ud over fabriksbygninger vil sådanne virksomheder

ofte omfatte funktionærboliger, serviceinstitutioner og infrastruktur. Desuden vil industrimiljøerne ofte indbefatte dele af det omgivende landskab. Tilsvarende kan de landlige industrimiljøer i en række tilfælde være en integreret del af et større kulturmiljø, f.eks. en hovedgård.

Energi-råstoffet tørv og de råstoffer, der blev benyttet til bygningsmaterialer: ler, kalk, sten og grus, har spillet en fremtrædende rolle i den industrielle udvikling. Råstofmiljøerne er generelt sårbare, fordi de fra naturfredningens begyndelse er blevet betragtet som skæmmende indgreb i landskabet. Der er dog en voksende forståelse for at erkende råstofmiljøernes bevaringsværdier, både som selvstændige miljøer og som en del af mere komplekse kulturmiljøer - og som geologiske seværdigheder.

Veje og anden infrastruktur

Vejene binder landskabet sammen, forstærker terrænformerne og synliggør afstandene. Samtidig er det landskabet, der har givet mange af vore veje deres særpræg, fordi det indtil slutningen af 1700-tallet var terrænet, der bestemte vejenes forløb. Ikke som rette linjer, men i buer uden om mosedrag og vandløb.

Endnu er der bevaret årtusindgamle vejforløb. I modsætning til mange andre kulturminde kan de fortsat bruges til deres oprindelige formål. Andre vejforløb er rettet ud og gravet gennem bakkerne til jævne stigninger. Landbrugets ændrede struktur har desværre medført, at mange stier og markveje er sløjfet til ugunst for lokalsamfund og turisme.

I modsætning til andre kulturminde bliver infrastrukturens øvrige anlæg (jernbaner, kanaler, havne, telekommunikation, offentlige

forsyningsnet m.m.) sjældent bevaret i landskabet, fordi de oftest erstattes af nye, tidssvarende anlæg. Har det nye og det gamle anlæg samme placering, vil det som regel kun være muligt at bevare enkeltelementer af det gamle anlæg.

I de tilfælde, hvor tiden helt er løbet fra infrastrukturelle anlæg, vil der ofte være mulighed for at give dem en fornyet anvendelse som rekreative anlæg, men desværre nedlægges/ændres infrastrukturelle anlæg oftest uden forudgående mulighed for en debat om bevaringsværdier.

Kystlandskab

Kystlandskabet er et landskab under stærk forvandling. Fra at være en udkantzone præget af fiskeri, strandjagt og badegæster har søfartens og fiskeriets tilbagegang og turismens fremmarch medført voldsomme forandringer af kystens kulturlandskab. Fiskerlejer, fiskerihavne, færgesteder, ladepladser og skipperbyer præges i større eller mindre grad

af en forvandling mod turist- og lystsejlermiljøer. Med den nye 300-meter strandbeskyttelseslinje må der forventes en forøget interesse for rekreative opkøb af gamle bygninger med en attraktiv beliggenhed. Denne udvikling vil let kunne true gamle, endnu fungerende kulturmiljøer.

Ud over fiskeriets og søfartens bebyggelse og anlæg rummer kystlandskabet en række markante anlæg som fyrtårne, kystudkigsstationer og sømærker, men også mere ydmyge anlæg som badehuse, strandpavilloner, badeanstalter, ophalepladser og barkgryder. Alle disse anlæg er opsparede rekreative ressourcer, der bør forvaltes med yderste omtanke.

Byer (Købstæder, stationsbyer og anden bymæssig bebyggelse)

Det er kommunerne, der har ansvaret for planlægningen i områder, der er udlagt som byzone. Dermed er det også kommuner-

ne, der har ansvaret for bevaringen af byernes kulturmiljøer. Det samme gælder sommerhusområder og områder med en landzone-lokalplan.

I Nakskov, Nysted, Nykøbing F, Vordingborg, Præstø, Fladså, Suså, Næstved og St. Heddinge foreligger der kommuneatlas over bevaringsværdige bygninger. Andre byer har bygningsregistrarer, der beskriver byernes bevaringsværdige bygninger. Enkelte bygninger kan være sikret gennem fredning, ligesom større områder kan være sikret gennem bevarende lokalplaner eller som udpegninger i kommuneplanen. De helt ydmyge kulturmiljøer eksempelvis træskure og transformatorstationer, er stærkt truede.

Byernes havnemiljøer bør så vidt muligt bevares som maritime miljøer.

6.13 Grundvandsbeskyttelse og vandforsyning

Delmål

Amtsrådets administration af vandressourcen skal primært sikre:

- at vandressourcen beskyttes og anvendes på en samfundsmæssigt forsvarlig måde,
- at befolkningens og erhvervslivets behov for en tilstrækkelig og kvalitetsmæssig tilfredsstillende vandforsyning tilgodeses,
- at vandindvindingen sker under hensyntagen til miljøbeskyttelse, naturbevarelse og andre samfundsmæssige hensyn, herunder indvindingen af råstoffer.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for anvendelse og beskyttelse af vandressourcerne.

Ifølge vandforsyningsloven skal udnyttelsen og beskyttelsen af vandforekomsterne ske efter en samlet afvejning af de mange interesser, der er knyttet til grundvand og overfladevand. Amtsrådets og kommunernes administration af vandforsyningsloven skal ske efter denne afvejning og prioritering.

Retningslinjer

1. Anvendelsen af vandressourcen skal ske efter følgende prioritering:

1. prioritet: Indvinding af vand til befolkningens almindelige vandforsyning, dvs. til husholdning, almindeligt landbrug (dyrehold og rengøring), institutioner og mindre vandforbrugende erhverv, som typisk er tilsluttet et vandværk.
2. prioritet: Opretholdelse af den vandføring i vandløbene og den vandstand i søer og vådområder, der er nødvendig for at sikre vandområdernes karakter og øvrige anvendelse. I særlige tilfælde kan miljø- og fredningshensyn medføre, at nogle områder friholdes for indvinding, så længe der samlet set er mulighed for at indvinde tilstrækkelige vandmængder andre steder i nærheden.
3. prioritet: Indvinding til vandforbrugende industri, vandingsformål, grundvandssænkning ved råstofgravning m.v. prioriteres efter en samfundsmæssig helhedsvurdering.

2. Indvinding af grundvand

a Medianminimumsvandføringen i vandløb med skærpet målsætning (A) må ikke reduceres som følge af ny grundvandsindvinding (se afsnit 7.1.1). Ny grundvandsindvinding må ikke medføre, at den samlede påvirkning af medianminimum i vandløb med generel målsætning B1, B2 eller B3 resulterer i, at målsætningen ikke kan opretholdes. Ved nye grundvandsindvindinger skal boringer placeres i så stor afstand fra vandløb som muligt, og der skal evt. sikres mulighed for kompenserende foranstaltninger, så målsætningen i påvirkede vandløb med målsætning A, B1, B2 og B3 kan opretholdes. De kompenserende foranstaltninger kan eksempelvis indebære udpumpning af kvalitetsmæssigt tilfredsstillende grundvand til påvirkede vandløb på de mest kritiske tidspunkter om sommeren.

b Ved grundvandsindvinding skal der tages hensyn til vandstandsforholdene i de potentielle vådområder (se afsnit 6.3.1) inden for det påvirkede område. I regionale naturbeskyttelsesområder (se afsnit 6.5.1) skal grundvandsindvinding foretages på en sådan måde og i et sådant omfang, at forholdene i vådområderne ikke forringes på grund af et sænket vandstands niveau, dog under hensyntagen til den i retningslinje 1 nævnte prioritering. Fremtidige vandindvindingsprojekter skal vurderes med vægt på at sikre de vigtigste vådområders vandstandsforhold.

3. Indvinding af overfladevand

a For vandløb gælder, at indvinding af overfladevand kun tillades til særlige formål og kun såfremt det kan godtgøres, at indvindingen ikke hindrer opfyldelsen af vandløbsmålsætningen. Det betyder, at indvinding overvejende kun tillades fra nedre afsnit af pumpekanaler, afløbskanaler med afløb til kystvande og nedre afsnit af vandløb, hvor vandspejlsforholdene er afhængige af havets vandstand. Gældende tilladelser, der ikke kan leve op til denne retningslinje, kan derfor ikke fornys (se afsnit 7.1.1).

b For søer gælder, at indvinding af overfladevand generelt kun tillades til vanding af specialafgrøder eller andre specielle vandkrævende aktiviteter. Vandindvindingen kan ske fra søer, hvor vand-

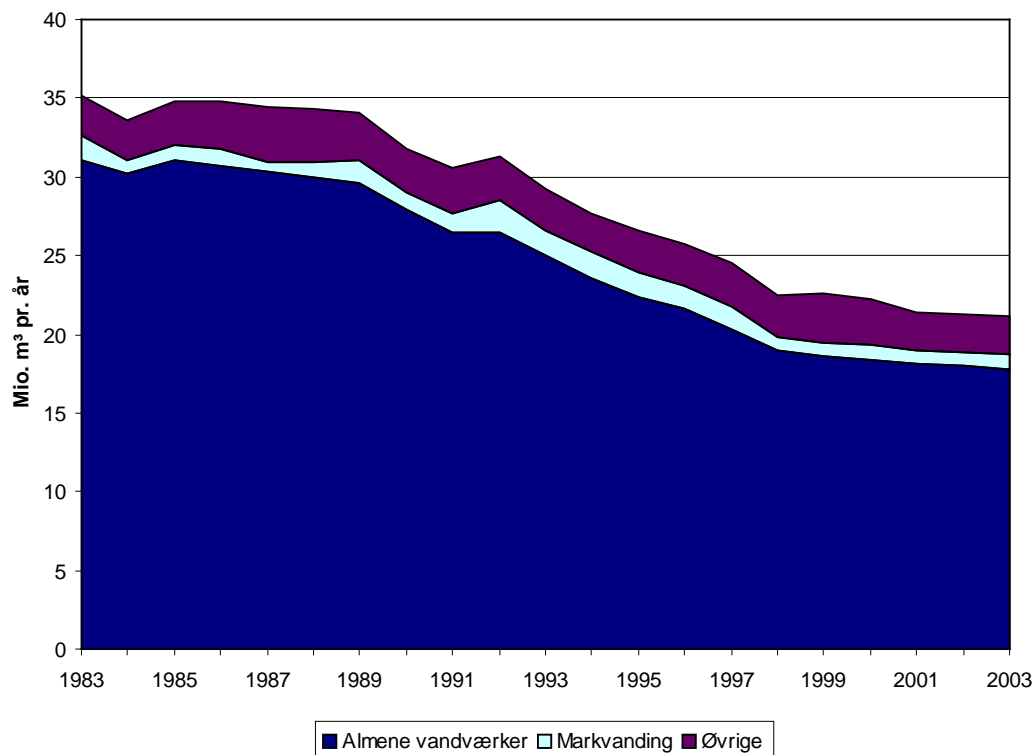
spejlsforholdene i vidt omfang er afhængige af havets vandstand. Andre steder skal det godtgøres, at indvindingen ikke væsentligt påvirker størrelsen af naturlige vandstandsvariationer, mindste sommervandstand, iltbalance samt eventuelle krav til afløbets kvalitet og vandføring. Gældende tilladelser, der ikke kan leve op til denne retningslinje, kan derfor ikke fornys (se afsnit 7.1.2).

Redegørelse

Afsnit 6.13 – 6.13.4 omhandler indsatsen for beskyttelsen af grundvandet og dets anvendelse til vandforsyning. I forhold til Regionplan 2001 er væsentlige emner og områdeudpegninger, der var beskrevet i underafsnit, nu ændret til selvstændige afsnit med tilhørende målsætninger. Der er foretaget revision og tilpasning af retningslinjerne, så de i højere grad understøtter målsætningerne.

Afsnittet om vandforsyning er flyttet fra kapitel 5, Tekniske anlæg til grundvandsafsnittet, idet emnet ikke omhandler områdeudpegning til vandforsyningsanlæg, men i højere grad grundvands- og drikkevandskvalitet og vandbehandlingsmæssige forhold.

Som grundvandsmyndighed er Storstrøms Amt ansvarlig for at sikre tilstrækkeligt og godt grundvand til vandforsyning af

amtets beboere og virksomheder. I starten af 2004 udgjorde de samlede indvindings-tilladelser til grundvand i Storstrøms Amt ca. 33,3 mio. m³ fordelt med ca. 25,7 mio. m³ til vandværker, 3,2 mio. m³ til vanding og 4,4 mio. m³ til industriformål.

Vandforbruget i Storstrøms Amt har været faldende siden 1980'erne, hvor det samlede forbrug var ca. 35 mio. m³ pr. år. I 2003 var forbruget ca. 21 mio. m³. På ovenstående figur kan man se ændringerne i vandforbruget de seneste årtier.

Storstrøms Amt deltager sammen med de øvrige sjællandske amter samt Frederiksberg og København Kommuner i det såkaldte Vandplan Sjælland samarbejde. Formålet med samarbejdet er at koordinere den fremtidige indvinding på Sjælland og derigennem sikre tilstrækkelig vandforsyning til brugerne på hele

Sjælland under hensyntagen til naturinteresserne.

Indvinding af grundvand kan medføre en reduktion af vandføringen i vandløb og vandstanden i søer. Vandføringen i et vandløb er typisk sammensat af et bidrag fra nedbør, overfladevand og dræn samt et bidrag fra tilstrømning af grundvand, den såkaldte baseflow.

I længerevarende tørre og varme perioder om sommeren kan grundvandsbidraget udgøre hovedparten af vandføringen. Indvinding af grundvand, især tæt på et vandløb, kan reducere grundvandsbidraget til vandføringen og derfor specielt om sommeren måske medvirke til, at målsætningerne ikke kan oprettholdes.

Det store fald i grundvandsindvindingen i Storstrøms Amt, som er illustreret i ovenstående graf, må dog forventes at have haft

en positiv effekt på vandløbenes sommervandføring.

Storstrøms Amt har etableret hydrologiske modelsystemer for Falster, Lolland og Stevns-Fakse området og der arbejdes på op-sætning af modelsystemer for hele amtet. Modellerne udfører beregninger på hele vandets kredsløb og anvendes bl.a. til at beregne den nuværende indvindings samlede påvirkning af vandføringen på udvalgte lokaliteter i vandløbene. Det er intentionen, at modellerne, hvor det er relevant, fremover skal anvendes til at vurdere den samlede påvirkning i forbindelse med behandling af nye ansøgninger om indvindingstilladelser.

6.13.1 Drikkevandsområder

Fakta

Lov om Vandforsyning samt Lov om Miljømål indeholder krav om, at amtsrådet gennemfører en kortlægning af grundvandsforekomsterne og deres beskyttelse, og udarbejder indsatsplaner for den fremtidige beskyttelse af vandressourcerne. Planlægningen skal omfatte:

- Udpegning af områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), områder med drikkevandsinteresser (OD) og områder med begrænsede drikkevandsinteresser (OBD),
- Afgrænsning af de dele af områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse, som er særligt følsomme for forurening (følsomme indvindingsområder)
- Udpegning af nitrutfølsomme indvindingsområder,
- Afgrænsning af områder, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig for at sikre drikkevandsinteresserne (indsatsområder),
- Prioritering af indsatsområderne og en tidsplan for udarbejdelse og iværksættelse af indsatsplaner.

Retningslinjer

1. Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), områder med drikkevandsinteresser (OD) og områder med begrænsede drikkevandsinteresser (OBD) er udpeget og vist på kort 6.13.1.1.
  - 1.a. I perioden mellem regionplanrevisionerne kan områdeudpegningerne blive revideret i indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse, som godkendes af amtsrådet efter samme offentlighedsprocedure som regionplanen.
  - 1.b. Administrationsgrundlaget for den aktuelle sagsbehandling vil være de nyeste områdeudpegninger og i særlige tilfælde resultaterne fra den lovpligtige detailkortlægning.

Beskyttelse af grundvand i områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD.

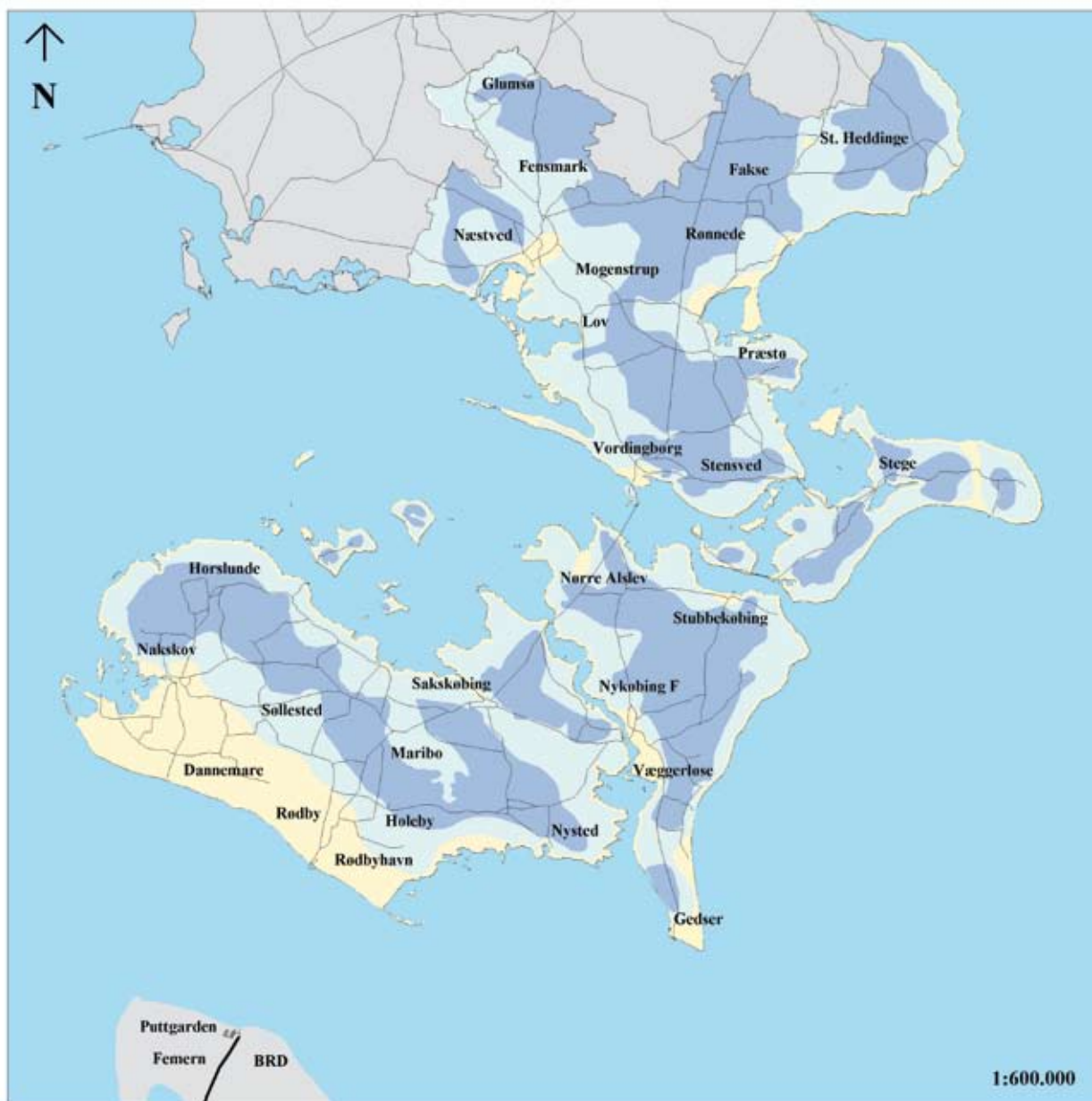
2. I OSD og i indvindingsoplande til almene vandværker uden for OSD må arealanvendelsen normalt ikke ændres til en mere grundvandstruende art. I undtagelsestilfælde skal der stilles skærpede krav til virksomheders indretning, overvågning og drift, som sikrer, at grundvandet ikke forurenes. Tiltag, der øger grundvandsbeskyttelsen, skal fremmes.
3. Gennem kommune- og lokalplanlægningen samt arealadministrationen i øvrigt skal grundvandsressourcen sikres mod forurening. Ved byudvikling skal der tages nødvendigt hensyn til grundvandsbeskyttelsen og vandindvindingsanlæg. I kommune- og lokalplanerne skal der derfor redegøres for de overvejelser og nødvendige tiltag, som sikrer grundvandsbeskyttelsen og vandressourcerne.
4. Amtsrådet vil som udgangspunkt ikke meddele tilladelser til nedsivning af spildevand i OSD. Undtagelsesvis vil tilladelse dog kunne meddeles i særlige tilfælde efter en konkret vurdering af forureningsrisici, hydrogeologiske forhold og indvindingsforhold.

Beskyttelse af grundvand i områder med drikkevandsinteresser (OBD)

5. Ved placering og indretning af anlæg samt ved udlæg af arealer til formål, der kan indebære en risiko for grundvandsforurening, skal der tages hensyn til beskyttelse af grundvandsressourcen. Før arealerne inddrages til sådanne formål, skal der foretages hydrogeologiske undersøgelser og vurderinger for at sikre, at eksisterende og fremtidige indvindingsinteresser ikke berøres
6. Byvækst, tilkomst af særligt vandforbrugende industri, vandingskrævende jordbrug samt øget råstofindvinding skal indrettes, så der tages hensyn til grundvandsbeskyttelsen og mulighederne for vandindvinding. Ved planlægningen skal der redegøres for de overvejelser og tiltag, som sikrer grundvandsbeskyttelsen og vandressourcen.

Drikkevandsområder

Kort 6.13.1

- Områder med særlige drikkevandsinteresser
- Områder med drikkevandsinteresser
- Områder med begrænsede drikkevandsinteresser

Delmål

Grundvandsressourcerne i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandværker uden for disse områder skal beskyttes, så der sikres tilstrækkelig og kvalitetsmæssigt tilfredsstillende grundvand til at dække regionens fremtidige vandbehov.

Grundvandet skal beskyttes i et omfang, så der kun kræves simpel vandbehandling for at opnå tilfredsstillende drikkevandskvalitet.

Fakta

I henhold til Bekendtgørelse om spildevandstilladelser m.v., kan kommunalbestyrelsen meddele tilladelser til etablering af nedsivningsanlæg for husspildevand med kapacitet på max. 30 personækvivalenter (p.e), når visse betingelser er opfyldt.

Amtsrådet kan meddele tilladelser til større nedsivningsanlæg for husspildevand og nedsivningsanlæg for andre typer spildevand efter samme bekendtgørelse.

I henhold til Bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål kan kommunalbestyrelsen nedlægge forbud mod anvendelse af affaldsprodukter til jordbrugsformål, hvis det medfører forurening eller risiko herfor.

Områder med begrænsede drikkevandsinteresser (OBD)

7. Nye, særlig grundvandstruende virksomheder skal så vidt muligt placeres i områder med begrænsede drikkevandsinteresser, hvor grundvandsressourcerne ikke er anvendelige til almen vandforsyning. Placering af nye deponeringsanlæg bør derfor kun ske i områder med begrænsede drikkevandsinteresser (se. afsnit 5.1).
8. Der vil ikke af amtsrådet blive meddelt nye indvindingsstilladelser til almen vandforsyning i OBD.

Anbefalinger til kommunerne

- Spildevand fra den almindelige husholdning indeholder - udover næringsalte og organisk stof - en lang række miljøfremmede stoffer. Det er ikke dokumenteret, at miljøfremmede stoffer, medicinrester, vira og sygdomsfremkaldende stoffer nedbrydes i et nedsivningsanlæg. For at vi i fremtiden skal kunne holde spildevand adskilt fra drikkevand, er det nødvendigt, at alternativer til nedsivningsanlæggene foretrækkes i OSD og indvindingsoplande til vandværker uden for OSD.
- I områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til aktive vandværksboringer uden for OSD, bør etablering af nedsivningsanlæg for spildevand generelt ikke finde sted. I undtagelsestilfælde kan nye nedsivningsanlæg søges placeret i nærheden af vandløb og havet.
- I områder med drikkevandsinteresser (OD) bør planlægning af spildevandsnedsivning baseres på en konkret vurdering af de geologiske forhold og forureningsrisici i forhold til eksisterende og fremtidig grundvandsindvinding.
- I områder med begrænsede drikkevandsinteresser kan nedsivning af spildevand anbefales under hensyntagen til den private vandindvinding, der kan finde sted i disse områder.
- Eksisterende nedsivningsanlæg bør kortlægges.
- På grund af spildevandsslams indhold af vandopløselige, mobile, miljøfremmede stoffer, herunder detergenter samt indhold af vira, bør udspreddning ikke finde sted i 300 m beskyttelsesområdet omkring aktive vandværksboringer eller i nitratfølsomme indvindingsområder. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning herom.
- Fremover bør det tilstræbes, at grundvandsindvinding til drikkevand sker uden for byområder og inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og i magasiner med god beskyttelse over for forurening.
- I forbindelse med kommunernes kortlægning af spildevandsforholdene i det åbne land vil en samtidig kortlægning af ubenyttede boringer og brønde være meget relevant.
- Ubenyttede boringer og brønde bør kortlægges og sløjfes. Det gælder både ejendomme, der er tilsluttet fælles vandforsyning og ejendomme med privat vandforsyning. Især boringer medfører stor risiko for transport af overfladefor-

urening til dybere grundvandsmagasiner.

- På grund af det store antal ubenyttede brønde og borer er det nødvendigt at prioritere indsatsen. Ud fra en generel risikovurdering bør kortlægning og sløjfning først ske i 300 m beskyttelsesområdet omkring aktive vandværksboringer og efterfølgende i hele indvindingsoplandet samt i områder med særlige drikkevandsinteresser.
- Renovering af kloaksystemer bør prioriteres højt, især inden for områder med særlige drikkevandsinteresser.

Redegørelse

I Regionplan 1997 udpegede amterne områder med særlige drikkevandsinteresser. Størrelsen af disse blev bestemt af kravet om, at det fremtidige behov for drikkevand skulle kunne dækkes ved indvinding i disse områder. Områder med særlige drikkevandsinteresser udgør derfor det væsentligste grundlag for den fremtidige vandforsyning i Danmark, og det er derfor meget vigtigt at beskytte grundvandsressourcerne i disse områder. Der blev desuden udpeget områder med drikkevandsinteresser og områder med begrænsede drikkevandsinteresser.

Efter udpegningen er der foretaget en række ændringer af vandforsyningsloven, miljøbeskyttelsesloven og planloven, som styrker indsatsen for at beskytte grundvandet. I 2003 blev EU's Vandrammedirektiv implementeret i dansk lovgivning ved Lov om Miljømål, som stiller krav om udarbejdelse af en Vandplan. Fra 2009 vil vandplanen erstatte de nuværende emner om grundvand i regionplanen.

Udpegnings af drikkevandsområder

Miljøstyrelsen udsendte i 1995 en vejledning til amterne med en detaljeret beskrivelse af fremgangsmåden for udpegningen af de tre områdetyper:

- Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)
- Områder med drikkevandsinteresser (OD)
- Områder med begrænsede drikkevandsinteresser (OBD)

En detaljeret beskrivelse af de hydrogeologiske forhold i Storstrøms Amt, som danner grundlag for områdeudpegningen og klassificering af grundvandsressourcen, findes i rapporten "Grundvandet i Storstrøms Amt", udgivet 1997. I Regionplan 2001 skete der kun enkelte steder i amtet mindre justeringer af de tidligere udpegninger.

I Regionplan 2005 er der sket en del justeringer af områdefrænsningerne. Justeringerne er sket som følge af, at en del vandværker er nedlagt. Anvendelse af hydrogeologiske grundvandmodeller har resulteret i nye beregninger af indvindingsoplande og grundvandsdannende oplande. Der er modelberegnet nye indvindingsoplande og grundvandsdannende oplande for vandværker med indvindingstilladelse på mindst 25.000 m³ pr. år på Lolland, Falster og i Fakse-Stevns området.

I de indsatsområder på Sjælland, hvor der er foretaget hydrogeologisk detailkortlægning og igangsat udarbejdelse af indsatsplaner til grundvandsbeskyttelse, er der fremstillet nye indvindingsoplande på grundlag af nye potentialekort og indvindingstilladelser.

En 300 m zone langs kysten er generelt udpeget som område

med begrænsede drikkevandsinteresser, hvor kystnære arealer ikke tidligere var udpeget.

I forbindelse med den lovpligtige kortlægning af grundvandsmagasinerne og deres forureningsfølsomhed indsamles løbende nye informationer, som kan medføre ændret grundlag for udpegningsaf OSD og nitratfølsomme indvindingsområder. Ændringerne der udarbejdes i perioden mellem regionplanrevisionerne vil formelt fremgå af amtsråds godkendte indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse, der har samme offentlighedsprocedure som regionplanen. De nyeste godkendte områdeudpegninger vil danne administrationsgrundlag for den aktuelle sagsbehandling. I særlige tilfælde vil resultaterne fra en afsluttet lovpligtig detailkortlægning, der endnu ikke er indarbejdet i en indsatsplan, kunne danne administrationsgrundlag. Et eksempel er vurderingen af nitratbelastningen fra landbruget i områder, hvor kortlægningen har givet nye oplysninger om lerlagstykkelse og dermed beskyttelsen af grundvandet.

Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)

Disse områder skal med en rimelig sikkerhedsmargin sikre en tilstrækkelig uforurenet og velbeskyttet vandressource til dækning af det fremtidige behov for grundvand til vandværker og erhvervsvirksomheder med krav om drikkevandskvalitet. OSD har et samlet areal på ca. 146.600 ha, og grundvandsressourcen inden for disse arealer er tidligere opgjort til ca. 37 mio. m³. Der arbejdes på at beregne en recipientmæssig bæredygtig ressource ved hjælp af hydrogeologiske computermodeller. I 2003 foregik ca. 90 % af indvindingen inden for de udpegede områder med særlige drikkevandsinteresser.

De udpegede områder er sammenhængende arealer omkring de store hovedgrundvandsskel, og samtidig er afgrænsningen af områderne sket under hensyntagen til de større vandværkers indvindingsoplande. Generelt er der ikke udpeget områder med en naturlig vandkvalitet, som ikke kan behandles på vandværkerne. Enkelte steder er mindre områder med saltholdigt grundvand dog medtaget som del af et grundvandsdannende opland, der ønskes friholdt for overfladeforurening. Sådanne arealer vil naturligvis ikke være egnede til placering af nye borer. Der er endvidere udpeget områder med naturlig dannet højt fluoridindhold i det sydligste Sjælland og på Møn. Erfaringerne viser, at vand af god kvalitet kan findes her, hvis der laves relevante forundersøgelser inden nye borer etableres.

Principielt er der ikke udpeget OSD grundvandsmæssigt nedstrøms OD og OBD.

Den samlede mængde af forureningskilder er afgørende for placeringen af de særlige drikkevandsområder. Da mange punktkildeforureninger findes i byerne, indgår byer med kystnær placering generelt ikke i de udpegede områder, selv om der i dag foregår grundvandsindvinding her. Hvor byområder ligger centralt placeret i et vigtigt grundvandsdannende område i større afstand fra kysten, er byområderne medtaget.

Der er ved udgangen af 2003 kendskab til 527 lokaliteter med påvist jordforurening, hvoraf ca. 116 er grundvandstruende og ligger inden for OSD. Derudover kendes ca. 4500 lokaliteter, der kan være forurenede, og ca. 1300 af disse lokaliteter ligger i OSD (se også afsnit 7.2).

Ved udgangen af 2003 er der i amtet registreret ca. 250 mindre nedsvivningsanlæg for husspildevand, hvoraf ca. halvdelen ligger inde i OSD, men der findes formentlig betydelig flere.

I henhold til spildevandsbekendtgørelsens (nr. 501 af 21. juni 1999) § 30, stk. 2 kan amtsrådet kun meddele tilladelse til nedsvivning såfremt nedsvivningen ikke vil medføre forurening af grundvandsressourcer, der er anvendelige til vandforsyningsformål. Amtsrådets kompetenceområde handler om større nedsvivningsanlæg for husspildevand (større end 30 PE) og andre typer spildevand, f.eks. fra industrivirk-somheder.

I spildevandsbekendtgørelsens § 28, stk. 2 vurderes selv små nedsvivningsanlæg (mindre end 30 PE) at udgøre en forureningsrisiko, idet der gælder et generelt afstandskrav på mindst 300 m til vandindvindingsanlæg, hvortil der stilles krav om drikkevandskvalitet.

I henhold til ovennævnte bestemmelser i spildevandsbekendtgørelsen, kan amtsrådet derfor generelt ikke meddele nedsvivningstilladelser i OSD, som netop omfatter anvendelige grundvandsressourcer og danner grundlag for den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning.

Områder med drikkevandsinteresser (OD)

Disse områder udgør størstedelen af det resterende areal i amtet, og her ligger ca. 100 mindre almene vandværker, der leverer ca. 10 % af drikkevandet i amtet. Den generelle beskyttelse af grundvandet skal naturligvis opretholdes i områder med drikkevandsinteresser, og der vil også fremover kunne etableres nye borer til vandværker, industri og vanding i disse områder. Der findes dog ingen reserveområder

med væsentlig betydning for den fremtidige regionale vandressourceplanlægning.

Områder med begrænsede drikkevandsinteresser (OBD)

Disse områder udgør en mindre del af amtet, og er karakteriseret ved, at grundvandet som følge af geologiske, vandkvalitetsmæssige eller forureningsmæssige forhold generelt ikke er anvendeligt til almen vandforsyning. Blandt andet er en del byområder medtaget i OBD, hvor tætheden af forureningskilder, som f.eks. gamle industrigrunde, utætte kloakledninger, gamle tankanlæg og almindelig arealbelastning er så stor, at indvinding af drikkevand på længere sigt vil være problematisk.

Langs kystlinjen er der udpeget en 300 m bred zone som OBD. Dog ikke hvor eksisterende vandværksboringer ville ligge i denne zone eller tæt på. Hvor vandværksboringer ligger tæt på kysten, er der udtaget et område af 300 m kystzonen. Det udtagne område svarer til den del af det grundvandsdannende opland, eller alternativt den del af indvindingsoplandet, der ligger i 300 m OBD-kystzonen. For vandværker med en indvinding mindre end 25.000 m³ pr. år er der anvendt et beskyttelsesområde på 300 m, som grundlag for udtagningen. Der findes derfor ikke vandværksboringer til almene vandværker i OBD, men indvinding til enkeltejendomme fra brønde eller borer vil kunne forekomme.

6.13.2 Nitratfølsomme indvindingsområder

Delmål

I de nitratfølsomme indvindingsområder skal udvaskningen af nitrat til grundvandet så vidt muligt begrænses.

Retningslinjer

1. Inden for områder med særlige drikkevandsinteresser er der udpeget nitratfølsomme indvindingsområder som fremgår af kort 6.13.2.1.
2. Ved ansøgning om etablering eller udvidelse af dyrehold i de nitratfølsomme indvindingsområder skal der tages ekstra hensyn til grundvandet ved den konkrete vurdering af projektet.
3. Hvis det vurderes, at et projekt medfører en øget udvaskning af nitrat, skal der tages stilling til, om der er behov for en tilpasning af projektet for at undgå forurening af grundvandet, eller om ansøgningen skal indstilles til VVM (Vurdering af væsentlige Virkninger på Miljøet).

Anbefalinger til landbruget

I de nitratfølsomme indvindingsområder bør udbringning af kvælstof, specielt husdyrgødning, minimeres.

- tykkelsen af lerlagene over grundvandet, idet ler medvirker til reduktion af nitrat,
- grundvandsdannelsen,
- de kemiske forhold i grundvandsmagasinet.

Redegørelse

Det fremgår af Miljøstyrelsens vejledning om zoner, at udpegningen af nitratfølsomme indvindingsområder finder sted i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplunde uden for disse. Ifølge vejledningen har grundvandet forhøjet sårbarhed over for påvirkning fra nitrat, når mindst et af følgende kriterier er opfyldt:

- nitratkoncentrationer over 25 mg/l i en eller flere indvindingsboringer eller i grundvandsmagasinet,
- nitratkoncentrationer over 5 mg/l med stigende tendens over en årrække i en eller flere indvindingsboringer eller i grundvandsmagasinet,
- ringe geologisk beskyttelse over for nitrat.

Den konkrete udpegning af områderne er således baseret på nitratfund i grundvandet samt oplysninger om:

Storstrøms Amt udpegede på den baggrund oprindeligt 11 områder, hvor grundvandet blev vurderet til at have en forhøjet sårbarhed over for forurening med nitrat. I de forløbne 4 år er der lavet detaljerede undersøgelser i nogle af de indsatsområder for grundvandsbeskyttelse (se afsnit 6.13.3), hvor de nitratfølsomme indvindingsområder ligger. Undersøgelserne har givet ny viden, der har gjort det muligt at afgrænse udpegningen af de nitratfølsomme indvindingsområder mere præcist. I flere tilfælde har undersøgelser og erfaringer vist, at grundvandets sårbarhed over for nitrat er mindre end tidligere antaget, eller at grundvandet med stor sandsynlighed dannes i mere afgrænsede områder. De fleste af områderne er dermed blevet mindre. I to tilfælde er vandværker blevet nedlagt, og områderne er derfor slettet.

Den eksisterende viden om de geologiske og hydrologiske forhold i amtet vil i de kommende år

Fakta

Efter en ændring af vandforsyningsloven i 1998 skal amterne udpege nitratfølsomme indvindingsområder og fremlægge dem i regionplanen. Første udpegning blev fremlagt i Regionplan 2001, og til Regionplan 2005 er udpegningen af områder revideret.

Udpegningen følger principperne i Miljøstyrelsens vejledning om zoner (Vejledning nr. 3, august 2000).

Nitratfølsomme indvindingsområder

Kort 6.13.2.1

 Nitratfølsomme indvindingsområder (3)

fortsat blive forbedret i kraft af de videre undersøgelser i indsatsområderne. Hvor undersøgelserne viser særlig stor sårbarhed overfor nitrat, kan området blive udpeget som indsatsområde for nitrat. Se afsnit 6.13.3. De nye oplysninger kan også fremover medføre justeringer af de nitratfølsomme indvindingsområder både med hensyn til størrelse og beliggenhed. Amtet vil derfor løbende inddrage de nyeste oplysninger i sin administrative praksis.

Udpegede nitratfølsomme områder

I det følgende beskrives hvert udpeget område og hvilke kriterier, der ligger til grund for den konkrete udpegning.

Område 1 - Nordvestlolland

Her er udpeget to mindre områder ved Søllested og Stokke-marke, i alt ca. 2,5 km². Et strøg med en smeltevandsdal giver en meget varieret geologi i området. En detaljeret hydrogeologisk kortlægning af Nordlolland udføres i 2004-2005.

Område 2 - Sydlolland

To mindre områder er udpeget ved Herritslev og Nysted vandværker, i alt ca. 2 km². I en boring ved Herritslev er konstateret nitrat over 5 mg/l og stigende tendens. Geologien er meget varierende med ringe lerdække flere steder.

Område 3 - Østlolland

To områder er udpeget ved Radsted og vest for Sundby, i alt ca. 12,5 km². En smeltevandsdal præger geologien, og der er generelt et ringe lerdække over grundvandsmagasinet. I 2 boringer ved Radsted er der fundet nitrat over 5 mg/l med stigende tendens.

Område 4 - Nordøstfalster

Et lille område ved Maglebrænde er udpeget, 0,3 km². I en boring er der konstateret nitrat over 5 mg/l med stigende tendens. Der er dog andre nærliggende boringer uden nitrat. Derfor er kun området lige omkring den nitratholdige boring udpeget.

Område 5 - Møn

To små områder er udpeget ved Borre og Magleby på det østlige Møn, i alt ca. 0,1 km². Ved Borre har en boring et nitratindhold over 25 mg/l. Lige omkring boringen er jordbunden meget sandet. Derfor er dette område udpeget. Ved Magleby har 1 boring et nitratindhold over 5 mg/l med stigende tendens. Boringen indvinder fra et sekundært magasin. Derfor er kun det nærmeste område udpeget. En geologisk kortlægning af Østmøn påbegyndes i 2004-2005.

Område 6 - Fakse

Omkring Fakse by er udpeget et område på ca. 8,5 km². 10 boringer har forhøjet indhold af nitrat, heraf 3 boringer med nitrat over 25 mg/l. Store dele af området er særdeles sårbare på grund

af et ringe lerdække over grundvandsmagasinet kombineret med en meget stor indvinding. Der er udført en geologisk kortlægning af Fakseområdet i 2002-2003. Den har vist, at dele af området omkring byen ikke er så sårbare som først antaget. De er derfor ikke udpeget som nitratfølsomme.

Område 7 - Stevn

Et større område er udpeget på det østlige Stevn, ca. 45 km². 11 boringer har forhøjet indhold af nitrat, heraf 8 boringer med nitrat over 25 mg/l. Området er geologisk meget sårbart på grund af den højtliggende kalk med ringe lerdække. En detaljeret geologisk kortlægning af Stevn er udført i 2001-2003. Udpegningen er tilrettet ud fra resultaterne af disse undersøgelser.

6.13.3 Indsatsområder for grundvandsbeskyttelse

Delmål

Helhedsorienteret beskyttelse af grundvandet, så der også i fremtiden er tilstrækkeligt med rent drikkevand til rådighed.

Retningslinjer

1. Generelle indsatsområder er udpeget inden for OSD. De er inddelt i 22 områder, som fremgår af kort 6.13.3.1 og fordelt på 7 blokke. Blokkene er herefter blevet prioriteret ud fra kriterier, der er nærmere beskrevet i nedenstående tabel.
2. Udarbejdelsen af indsatsplaner sker med vægt på samarbejde med de lokale parter i området (vandværker, kommune, landbruget samt evt. lokal industri og interesseorganisationer).
3. Indvindingsoplade til almene vandværker uden for OSD prioriteres ved akutte forsyningsproblemer.

Fakta

Vandforsyningsloven, miljømålsloven samt indsatsbekendtgørelsen indeholder krav om udpegning af generelle indsatsområder inden for OSD (jf. afsnit 6.13.1) samt udarbejdelse af indsatsplaner til grundvandsbeskyttelse for disse områder på basis af en grundig hydrogeologisk kortlægning.

I forbindelse med udpegningen skal områderne prioriteres, og der skal laves en tidsplan. Hvis det er relevant med foranstaltninger rettet mod den enkelte ejer som led i beskyttelsen af grundvandet, så skal der ligge et udkast, der beskriver dette, senest ét år efter, at kortlægningen er afsluttet.

Den samlede indsatsplan for et generelt indsatsområde skal være helhedsorienteret og koordineret med indsatsen på jordforureningsområdet og andre relevante aktiviteter.

Ifølge vandforsyningsloven og miljømålsloven skal udgifterne til detailkortlægningen og udarbejdelse af indsatsplaner dækkes ved opkrævning af et gebyr hos vandværker og virksomheder med vandindvindingstilladelser. Det skal pointeres, at gennemførelsen af indsatsplanerne ikke dækkes af det gebyr som amterne opkræver.

Efter vandforsyningsloven skal amtsrådet oprette et koordinationsforum (Grundvandsrådet), som bistår med at udarbejde og realisere indsatsplanerne for grundvandsbeskyttelse. Grundvandsrådet er oprettet, og består af repræsentanter for amt, kommuner, vandværker, jordbruget, interesseorganisationer og embedslægeinstitutionen.

Redegørelse

I Storstrøms Amt er OSD inddelt i 22 generelle indsatsområder. Afgrænsningen af de generelle indsatsområder er primært sket ud fra 3 kriterier: Større vandværkes indvindingsoplade, kommunegrænser og at områderne har en overskuelig størrelse.

Ændringer

I Regionplan 2005 er afgrænsningen af indsatsområderne justeret som følge af justeringen af OSD (jf. afsnit 6.13.1), således at udstrækningen af de generelle indsatsområder fortsat er sammenfaldende med OSD.

Enkelte steder er afgrænsningen mellem to nabo-områder ændret, så det enkelte indsatsområde så vidt muligt ikke omfatter mere end én kommune. På Falster er de fire områder Nykøbing, Horreby, Stubbekøbing og Nørre Alslev samlet til ét område (Midt- og Nordfalster), så der nu er 22 generelle indsatsområder mod tidligere 25. Det er bl.a. sket, fordi der på Falster er behov for en samlet afvejning af udnyttelsen af grundvandsressourcerne i området.

Endvidere er prioriteringen af blokkene ændret, så de lolland-

Indsatsområder for grundvandsbeskyttelse

Kort 6.13.3.1

Indsatsområde

ske områder Maribo, Holeby-Ny-
sted, Våbensted og Saksøbing
nu er område nr. 3 mod tidligere
nr. 4. Midt- og Nordfalster er nu
nr. 4. Omprioriteringen skyldes
især, at der på Lolland er et
mere presserende behov for
udpegning af nye kildepladser til
bl.a. Kettinge-Frejlev, Toreby og
Sundby-Toreby Vandværker. In-
denfor gruppe 3 er rækkefølgen
af de enkelte områder samtidig
blevet prioriteret.

Tidsplanen er blevet mere de-
taljeret, hvad angår de områder,
der påbegyndes frem til 2007.
Bemærk i øvrigt, at tabellen nu
beskriver, hvornår indsatsarbej-
det påbegyndes, og hvornår der
ligger et forslag til indsatsplan for
området (mod tidligere afslutning
af detailkortlægning og udkast til
foranstaltninger i forhold til ejere).

Indsatsarbejdet

Arbejdet i det enkelte indsats-
område kan inddeles i fire faser:
indsamling af eksisterende
viden, detailkortlægning (dvs.
geofysiske, kemiske og hydro-
geologiske undersøgelser, der
frembringer ny viden), udarbej-
delse af indsatsplanen samt
implementering af indsatsplanen.
Sideløbende laves der for en del
af indsatsområderne en hydro-
geologisk grundvandsmodel.

Detailkortlægningen samt en
kortlægning af arealanvendelsen
danner basis for en vurdering af
behovet for grundvandsbeskyttel-
se. På basis af kortlægningen og
ved brug af en evt. grundvands-
model skal der udpeges områder
med stor grundvandsdannelse
samt områder, der er sårbare
overfor en eller flere typer forure-
ning. Herefter udarbejdes insat-
splanen i samarbejde med lokale
parter (vandværker, kommune,
landbruget mv.).

I forbindelse med kortlægnin-
gen er det en væsentlig opgave
mere præcist at lokalisere og
afgrænse nitratfølsomme ind-
vindingsområder på grundlag
af indsamlede, detaljerede
oplysninger om bl.a. lerlagenes
egenskaber, grundvandsdan-
nelsen og grundvandstypen.
Afhængig af arealanvendelsen
og nitratbelastningen i disse
områder kan det blive aktuelt at
udpege indsatsområder for nitrat
og udarbejde indsatsplaner for at
reducere nitratbelastningen. Se i
øvrigt afsnit 6.13.2.

Udnyttelsen af MVJ-ordningerne
til grundvandsbeskyttelse samt
udpegningen af skovrejsnings-
områder skal foregå i indsats-
områderne, hvor det er relevant,

og indgår som en naturlig del af
indsatsplanen. Efter endt kort-
lægning i de enkelte områder
kan det blive aktuelt at ændre
indsatsområdet.

Fremtidige ændringer af indsats-
områder og OSD vil fremgå af
indsatsplaner for grundvands-
beskyttelse, der godkendes af
amtsrådet, og har samme offent-
lighedprocedure som regionpla-
nen.

Prioritering

De 22 generelle indsatsområder
(se kort 6.13.3.1) er inddelt i syv
blokke, der herefter er blevet pri-
oriteret ud fra følgende kriterier:

- Begrænset og vanskeligt er-
stattelig ressource i et område
- Dårligt beskyttet grundvand
- Saltvandsproblemer
- Problematisk grundvandskvali-
tet
- Antal af kendte forureningskil-
der
- Beskyttelse af nye kildeplad-
ser
- Store indvindingsinteresser i
området.

De prioriterede blokke samt en
kort baggrund for prioriteringen
er beskrevet nedenfor.

1. prioritet:

Område	Indsatsarbejdet startes	Forslag til indsatsplan	Baggrund for prioritering
Øerne (Bogø, Askø, Femø og Fejø)	1999	2002/2004	Dårligt beskyttet grundvand.
Sydfalster	1999	2003	
Stevns	1999	2005	Saltvandsproblemer.
Fakse	2000	2004	
Nordvestlolland	2002	2006	Begrænset ressource.
Vordingborg	2000	2004	
Suså	2000	2006	

2. prioritet:

Vestmøn	2004	2007	Begrænsede og vanskeligt erstattelige grundvandsressourcer.
Østmøn	2004	2007	Problematiske råvandskvalitet.

3. prioritet:

Maribo	2005	2008	Begrænsede og næsten fuldt udnyttede ressourcer.
Holeby-Nysted	2005	2008	Problematiske råvandskvalitet omkring Maribo mht. arsen.
Våbensted	2006	2009	Nye kildepladser ved bl.a. Maribo, Saksøbing, Stokkemærke og Nysted, som skal beskyttes.
Saksøbing	2006	2009	Behov for nye kildepladser i forbindelse med flytning fra byområder. Stor interesse for vanding.

4. prioritet:

Nord- og Midtfalster	2007	2010	Integreret hydrogeologisk model er opsat for hele Falster. Begrænsede ressourcer og store indvindingsinteresser, specielt omkring Nykøbing. Mange forureningskortlagte grunde. En del aktiviteter er gennemført i det gamle indsatsområde Frisenlund.
----------------------	------	------	--

5. prioritet:

Næstved	2008	2011	Begrænsede ressourcer. Saltvandsproblemer
---------	------	------	--

6. prioritet:

Langebæk Præstø Lundby Fladså	2009 - 2013	2012 - 2016	Nogle steder problematiske råvandskvalitet. Varierende beskyttelse dog overvejende velbeskyttet.
--	-------------	-------------	---

7. prioritet:

Glumsø Holmegård Rønnede	2009 - 2013	2012 - 2016	Overvejende velbeskyttet. Enkelte steder problematiske råvand (ionbyttet). Tilstrækkelig ressource.
--------------------------------	-------------	-------------	---

8. prioritet:

Indvindingsoplade til almene vandværker udenfor OSD			Prioriteres i forbindelse med akut opståede problemer og indbyrdes efter problemomfang.
---	--	--	---

Kommunernes og vandværkernes opgaver

Udover den aktive deltagelse i samarbejdet har kommunerne en række planlægnings- og tilsynsopgaver, hvor der bør tages hensyn til grundvandsbeskyttelsen. Her kan nævnes udarbejdelse og revision af kommuneplan, lokalplaner, vandforsyningsplan og spildevandsplan. Kommunerne har også efter vandforsyningsloven mulighed for at udarbejde egne indsatsplaner og bidrage økonomisk til realisering af disse f.eks. ved betaling af erstatninger i forbindelse med aftaler om arealrestriktioner. Kommunen har tillige ansvar for tilsyn og indgriben overfor aktiviteter, der kan forurene jord og grundvand.

Vandværkerne har til opgave at beskytte, indvinde og kontrollere grundvandet og levere drikkevand med god kvalitet til husholdninger, institutioner og virksomheder. Hvis det bliver nødvendigt at indgå aftaler med lokale lodsejere om, hvordan jorden skal dyrkes, så man undgår nedsivning af nitrat og pesticider til grundvandet i særligt grundvandsdannende og dårligt beskyttede dele af vandværkernes indvindingsområder, vil det også være en opgave for vandværkerne. Betaling af erstatning ved indgåelse af sådanne dyrkningsaftaler kan også være en opgave for vandværkerne.

Det kan anbefales, at kommunerne og vandværkerne indgår et nært samarbejde om gennemførelse og finansiering af den forebyggende grundvandsbeskyttelse.

Som en vigtig del af forebyggelsen oplyser Storstrøms Amt om, hvordan den enkelte selv kan være med til at undgå forurening. Det sker bl.a. gennem udsendelse af pjecer og artikler i lokalblade.

6.13.4 Vandforsyning

Delmål

Det enkelte vandværk skal levere stabilt og tilfredsstillende drikkevand, der som minimum overholder de gældende kvalitetskrav til drikkevand.

Den decentrale vandforsyningsstruktur skal opretholdes og baseres på velfungerende, større eller mindre vandværker med en hensigtsmæssig placering.

Anbefalinger til kommunerne

I hovedparten af de områder, der i dag er uden fælles vandforsyning, bør den fremtidige vandforsyning som hovedregel baseres på fællesanlæg. Vandforsyningen kan dog baseres på enkeltanlæg, hvis vandkvaliteten er tilfredsstillende, eller hvis tilkobling til andet vandværk anses for uforholdsmæssigt omkostningskrævende. Planlægning af vandforsyningsstrukturen er en kommunal opgave.

Ved aktiviteter nær vandværket, som medfører luftbåren forurening, skal det sikres, at aktiviteterne ikke medfører forurening af vandet på vandværket f. eks. gennem vandværkets luftindtag.

Anbefalinger til vandværker

Oppumpning og vandbehandling på det enkelte vandværk justeres efter de lokale hydrogeologiske forhold og grundvandets kemiske sammensætning, og det skal tilstræbes at opnå den bedst mulige drikkevandskvalitet.

Nitrit- og ammoniumproblemer i drikkevandet løses ved ændring og/eller optimering af den vandtekniske behandling på vandværket.

Retningslinjer

1. Vandforsyningen skal baseres på uforurenet grundvand, der efter den simplest mulige og miljømæssigt mest skånsomme behandling udpumpes til forbrugerne.
2. Ved fordelingen af den grundvandsressource, som er til rådighed for indvinding i områder med varierende grundvandskvalitet, bør grundvandsressourcer uden væsentlige kvalitetsproblemer reserveres til drikkevandsforsyning.
3. For at sikre det ferske grundvand mod saltvandsforurening må overudnyttelse af grundvandsressourcen ikke forekomme.
4. Vandbehov, der ikke kræver vand af drikkevandskvalitet, skal i videst muligt omfang dækkes ved indvinding af vand, der er uegnet til drikkevand, f.eks. fra byområder og andre forureningsbelastede lokaliteter.
5. Ved overskridelser af kvalitetskrav til drikkevand for stoffer, som ikke kan fjernes ved normal vandteknisk behandling, skal problemerne søges løst ved etablering af ny boring. Hvis det ikke er muligt, skal kvalitetsproblemet enten løses ved opblanding af drikkevand fra et andet vandværk, eller ved at forsyningen overtages af et andet vandværk. Kun i særlige tilfælde kan der ske avanceret vandbehandling.
6. Ved placering og indretning af vandværker skal der tages de fornødne hensyn til omgivelserne for at undgå gener fra afblæsningsanlæg og skyllevandsudledning.
7. Ved tildeling af indvindingstilladelser kan der stilles særlige krav med hensyn til placering af indvindingen som følge af forureningsforhold og problematisk grundvandskvalitet.
8. Der skal udvises særlig forsigtighed ved placering af boringer i nærheden af de i afsnit 7.3 omtalte forurenede lokaliteter med grundvandstruende forurening. Det anbefales derfor, at boringer ikke placeres nærmere end 500 m grundvandsmæssigt nedstrøms disse lokaliteter.

Nye boringer placeres uden for bymæssig bebyggelse og fortrinsvis i områder med særlige drikkevandsinteresser.

Vandforbruget bør generelt søges minimeret. For erhvervsvirksomhederne kan dette eksempelvis ske ved indførsel af produktionsmetoder, hvor procesvand kan genanvendes.

Redegørelse

I amtet findes ca. 360 vandværker fordelt på store offentlige samt store og små private vandværker. Denne udprægede decentrale vandforsyningsstruktur medfører, at de miljømæssige effekter af indvindingen af grundvandet minimeres mest muligt, hvorfor denne struktur skal bevares.

Drikkevandet i Storstrøms Amt er generelt af en god kvalitet, men der er dog en række vandværker, som ikke kan honorere de vandtekniske krav med en uacceptabel drikkevandskvalitet til følge. Det skyldes, at store dele af grundvandet i Storstrøms Amt fra naturens side er karakteriseret ved høje indhold af en række stoffer, der stiller store krav til at den vandtekniske behandling. Specielt på Møn, Nordfalster og Sydsjælland har grundvandet høje indhold af ammonium, svovlbrinte og metan, som ved en utilstrækkelig behandling vil medføre, at der dannes nitrit i drikkevandet. Ved opgørelse af drikkevandskvaliteten i de sidste fem år viser det sig, at 67 vandværker i Storstrøms Amt i kortere

eller længere perioder har pumpet nitritholdigt drikkevand ud til forbrugerne over den maksimalt tilladelige værdi. Ved optimering og/eller ændring af den vandtekniske behandling kan disse problemer undgås.

Af andre problematiske stoffer kan nævnes fluorid og nikkel, som findes naturligt i forskellige mineraler og bjergarter, og herfra udvaskes til grundvandet. I modsætning til ammonium kan fluorid og nikkel ikke reduceres ved normal vandbehandling, hvorfor etablering af ny boring ofte er den eneste løsning. I nogle tilfælde kan ændring af boringen, så der indvindes fra et dybere niveau, også være en løsning.

For at sikre ensartet og kvalitetsmæssigt acceptabelt drikkevand er det derfor vigtigt, at indvindingen af grundvand og den efterfølgende vandtekniske behandling justeres i forhold til de lokale hydrogeologiske og grundvandskemiske forhold. En reduktion af pumpeydelsen fra en boring og forøgelse af driftstiden har vist sig at kunne løse nogle kvalitetsproblemer, som ellers kunne være meget omkostningskrævende.

7 MILJØBESKYTTELSE

Dette kapitel handler primært om de områder, amtsrådet regulerer efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3: Beskyttelse af jord og grundvand, kapitel 4: Beskyttelse af overfladevand og kapitel 5: Forurenende virksomheder. Amtsrådet er godkendelses- og tilsynsmyndighed for alle større udledere af spildevand og større virksomheder. Amtet behandler ansøgninger om tilladelse til anvendelse af forurenede jord og restprodukter. Amtet fører i henhold til miljøbeskyttelsesloven tilsyn med tilstanden i miljøet, samt fastsætter mål for vandområdernes tilstand i henhold til planloven.

Regionplanens del vedrørende miljøbeskyttelse har ved revisionen undergået mindre ændringer. Efter amtsrådet opfattelse er det vigtigt, at få reduceret spildevandsbelastningen af vandområderne, hvorfor der er indført afsnit om spildevandsrensning i det åbne land og regnbetingede udløb.

Amtsrådets vej-, natur- og miljøpolitik angiver hovedmålsætninger og delmålsætninger, der udmøntes i retningslinjer og anbefalinger for områderne i dette kapitel om miljøbeskyttelse.

Amtsrådets mål er at medvirke til en miljømæssig bæredygtig udvikling, herunder at begrænse miljøbelastningen fra virksomheder ved en forebyggende miljøindsats, samt arbejde for indførelse af renere teknologi og miljøstyring i amtets egne institutioner.

Afsnit 7.1 handler om amtets vandmiljø. Underafsnittene 7.1.1.-7.1.3. omhandler vandløb, søer og kystvande, samt amtsrådet målsætning for vandområderne. Regionplanens fastsættelse af mål for vandområderne

afløses i planperioden af vandplaner, indeholdende miljømål, som vandområdedistrikterne skal udarbejde i henhold til lov om miljømål (vandrammedirektivet).

Afsnit 7.1.1 om vandløb. Vandløbsstrækningernes målsætninger fremgår af Bilag 1. I forhold til Regionplan 2001 er der sket en justering af målsætningen for enkelte vandløbsstrækninger, særligt på Lolland-Falster, men også på Sydsjælland. I Bilag 1 til regionplanen er ændringer af målsætningen for hver enkelt vandløbsstrækning begrundet. Generelt er målsætningerne justeret, hvor der er opnået et bedre kendskab til vandløbsstrækningerne, så målsætningen er bragt i overensstemmelse med de faktiske, fysiske forhold.

Afsnit 7.1.3 om kystvande. Amtsrådets anbefalinger om udarbejdelse af handleplaner for kystområder med manglende målsætningsopfyldelse udgår, da der fremover skal udarbejdes vandplaner som følge af miljømålsloven.

Afsnit 7.2.1 om spildevandsrensning i det åbne land er et nyt afsnit i forhold til Regionplan 2001. Tillæg nr. 4 til Regionplan 1997 om Spildevandsrensning i det åbne land er indarbejdet i afsnittet. Emnet var i Regionplan 2001 behandlet i kap. 5.1.4. Spildevand. Der er hovedsagligt sket redaktionelle ændringer ved at emnet får et selvstændigt kapitel.

Afsnit 7.2.2 om regnbetingede udløb er et nyt afsnit i forhold til Regionplan 2001. Emnet var i Regionplan 2001 behandlet under afsnit 3.7. Spildevandsanlæg. Da retningslinjerne skal sikre vandmiljøet mod effekterne fra de regnbetingede udløb, har emnet fået et selvstændigt afsnit i kapitel 7. Der er således tale

om hovedsagligt redaktionelle ændringer, samt en præcisering af retningslinjerne.

Afsnit 7.2.3 om farlige stoffer i vandmiljøet. Primært redaktionelle ændringer i forhold til afsnit 5.1.5 i Regionplan 2001, hvor retningslinjer for så vidt angår fastsættelse af kvalitetskrav til farlige stoffer er flyttet til regionplanens Bilag 4.

Afsnit 7.3 om jord- og grundvandsforurening handler om amtets indsats med kortlægningen af forurenede grunde samt prioriteringen for oprydning. Underafsnittet 7.3.1 handler om nyttiggørelse af forurenede jord og slagger til bygge- og anlægsprojekter. Afsnittet er nyt i dette kapitel, da det tidligere har været et afsnit under kapitlet "Trafik og tekniske anlæg". Indholdet er ændret, så der nu lægges mere vægt på anvendelse af forurenede jord i forhold til anvendelse af slagger. Amtet har set en kraftig stigning i antallet af sager om genanvendelse af forurenede jord, og har derfor arbejdet meget med regelfortolkninger og administrativ praksis for denne type sager. Slaggeafsnittet er også ændret. Der er ikke længere retningslinjer for anvendelse af slagger. Dette skyldes, at den nye bekendtgørelse for anvendelse af slagger har flere regler for, hvordan slagterne må bruges, og derfor ikke i samme grad fordrer retningslinjer.

Afsnit 7.7 om SMV –er en kort gennemgang af forvaltningens erfaringer med Strategisk Miljø Vurdering for dele af Regionplan 2001. Et mere fyldestgørende notat om amtets erfaringer med SMV kan ses på hjemmesiden www.stam.dk

7.1 Vandmiljø

Delmål

Amtets åbne vandområder - søer, vandløb og kystvande skal rumme et naturligt og alsidigt plante- og dyreliv. Ved iværksættelse af miljøforbedrende foranstaltninger skal der ske en afvejning af de interesser, der knytter sig til vandområderne.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer for kvaliteten og anvendelsen af vandløb, søer og kystvande.

De fastsatte mål (retningslinjer) er bindende for amtsrådets administration af udledningstilladelser, vandløbsregulativer m.v. og for kommunernes spildevandsplanlægning.

Retningslinjer

1. Retningslinjer for vandområderne fremgår af afsnit 7.1.1-7.1.3. Målsætninger og krav til vandområdernes kvalitet fremgår af Bilag 1-4.

Anbefalinger

Ved øget borgerinvolvering skal der skabes en interesse for vandområderne for derigennem at skabe en forståelse for vandmiljøets betydning, således at det opleves som vigtigt at medvirke til at vandkvaliteten forbedres.

Redegørelse

I 1985 blev der efter Miljøministeriets anvisninger for første gang opstillet målsætninger for de åbne vandområder. Amtet vurderer ud fra områdernes fysiske tilstand, hvilken kvalitet det enkelte vandområde realistisk kan opnå. Til målsætningerne hører konkrete krav, som vandområderne skal kunne leve op til, for at målsætningerne er opfyldt.

Alle kystvande og stort set alle vandløb, som amtet har kendskab til, er målsat, mens det kun er 72 ud af amtets knap 10.000 søer over 100 m², der er målsat.

EU's Vandrammedirektiv er vedtaget i september 2000, og er indarbejdet i dansk lovgivning ved vedtagelse af lov om miljømål (nr. 1150 af 17. december 2003). I henhold til lov om miljømål, skal vanddistriktsmyndighederne senest december 2009 udarbejde vandplaner, der skal indeholde bindende miljømål for vandområderne. Vandplanerne vil for så vidt angår administration og målsætning af vandområderne afløse regionplanen. Det skal dog sikres, at der er sammenhæng mellem den fysi-

ske planlægning i regionplanen og vandplanen.

I forbindelse med vandplanen fastlægges nye miljømål for blandt andet vandløb, søer og kystvande. Arbejdet med fastlæggelse af miljømål gennemføres i en særskilt proces, som er beskrevet i vandrammedirektivet, den såkaldte interkalibreringsproces. EU-kommissionen skal afrapportere resultaterne af interkalibreringen og hermed de fremtidige miljømål senest i slutningen af 2006. De endelige miljømål fastsættes af staten i forbindelse med udarbejdelse af lovgivningen, der fastsætter rammerne for vandplanerne. Den lovgivning i form af bekendtgørelse til miljømålsloven forventes i 2007.

I henhold til lov om miljømål skal alt overfladevand senest d. 22. december 2015 have opnået en god tilstand. Ved god tilstand for overfladevand forstås den tilstand, et overfladevandområde har nået, når det både har god økologisk tilstand og god kemisk tilstand.

Amtsrådet fastholder tidsfristen for opfyldelse af vandområdernes målsætning til 2013, som angivet i regionplan 2001. Denne tidsfrist ligger til grund for flere kommunernes spildevandsplanlægning. Tidsfristen for målsætningsopfyldelse i 2013 er medvirkende til, at miljømålene, fastsat i vandplanen opfyldes i 2015, da miljøforbedringerne hermed får passende tid til at opnå deres fulde effekt.

Handleplaner

I henhold til de statslige udmeldinger af krav og ønsker til regionplanens revisioner har amtet skullet udarbejde handleplaner for de vandområder, der ikke opfylder regionplanens målsætninger. Fremover vil der i overensstemmelse med lov om miljømål (vandrammedirektivet), på baggrund af basisanalyser og overvågningsprogrammer for vandområderne, blive udarbejdet vandplaner og indsatsprogrammer for vandområderne i Storstrøms Amt. Disse programmer og planer vil erstatte amtets hid-

tidige arbejde med handleplaner for vandområderne. Det skal bemærkes, at de fremtidige vandplaner og indsatsprogrammer, som skal udarbejdes i medfør af lov om miljømål, er bindende i modsætning til de tidligere handleplaner.

7.1.1 Vandløb

Anbefalinger

Det bør tilstræbes, at der langs vandløb i rimeligt omfang plan-tes skyggegivende vegetation til minimering af grødevæksten i vandløbet og til forøgelse af va-riationen i vandløbet.

Hvis den fysiske tilstand i vandløbene ikke svarer til den fastsatte målsætning, bør tilstanden forbedres ved udlægning af sten under hensyntagen til vandløbets vandføringsevne eller ved en egentlig restaurering jævnfør vandløbsloven.

Redegørelse

Vandløbene i Storstrøms Amt er meget forskellige. De varierer fra små bække til store åer og afvandringskanaler. De naturgivne forhold i amtet er også meget forskellige. På Sydsjælland er landskabet bakket. Det giver de fleste vandløb et godt fald og iltrigt vand, hvis de fysiske forhold er tilfredsstillende. På Lolland og Falster er landskabet mere fladt, og vandløbene har oftest et mindre fald som følge af kraftige reguleringer end på Sydsjælland. Der hvor de fysiske forhold på Lolland og Falster er gode, kan vandløbene imidlertid godt opnå en god kvalitet.

Ved fastsættelsen af målsætninger er der foretaget en afvejning af de forskellige og ofte modstridende interesser, der er i forbindelse med vandløbene. Afgørende for målsætningsfastsættelsen er de livsbetingelser, som de nuværende eller mulige fremtidige fysiske rammer byder vandløbenes dyre- og planteliv.

I forhold til foregående regionplan er målsætningen ændret for et mindre antal vandløbsstrækninger, specielt på Lolland og Falster. De nye målsætninger fremgår af Bilag 1.

Retningslinjer

1. Målsætningerne for de enkelte vandløbsstrækninger fremgår af Bilag 1. Kortet med målsætninger for vandområderne kan ses på amtets hjemmeside, www.stam.dk. Målsætningerne er endvidere indtegnet på kort (1:25.000), som kan rekvireres af interesserede.
2. For ikke målsatte vandløbsstrækninger gælder, at deres tilstand skal svare til vandløbenes baggrundstilstand, og at vandkvaliteten ikke må hindre opfyldelsen af målsætninger for vandløbsstrækninger, der ligger op- eller nedstrøms for de pågældende strækninger.
3. Spildevand, der tillades udledt i vandløb, skal renses tilstrækkeligt til, at det ikke hindrer en opfyldelse af målsætningen af det pågældende vandløb og eventuelle op- og nedstrøms liggende vandløb. Se afsnit 7.2, retningslinje 1.
4. Nye rørlægninger af vandløb tillades normalt ikke.
5. Ved omlægning/renovering af rørlagte strækninger skal muligheden for en åbning undersøges. Flytning af vandløb kan indgå som en mulighed i forbindelse med åbning af en vandløbsstrækning. I forbindelse med åbning af vandløbet bør en eventuel flytning overvejes.
6. Der skal ved vandløbsvedligeholdelsen sikres varierede fysiske forhold i vandløbene i overensstemmelse med de krav, der stilles, for at de enkelte målsætninger kan opfyldes.
7. Grundvandsindvinding må generelt ikke være til hinder for opfyldelsen af vandløbenes målsætning. Se afsnit 6.13, retningslinje 2 vedrørende indvinding af grundvand.
8. Indvinding af overfladevand tillades kun undtagelsesvis, og må ikke være årsag til, at vandløbene ikke kan opfylde deres målsætning. Se afsnit 6.13, retningslinje 3a.
9. Indgreb i vandløbenes fysik, der medfører faunaspærringer, tillades ikke. Samtidig bør eksisterende faunaspærringer søges fjernet.

Amtet har ca. 3500 km målsatte vandløb, hvoraf ca. 25 % opfylder målsætningen. Følgende målsætninger anvendes for vandløb:

Skærpet målsætning	A - særligt naturvidenskabeligt interesseområde
Generelle målsætninger	B1 - gyde- og yngelovpækstområde for laksefisk
	B2 - laksefiskevand
	B3 - karpfiskevand
Lempede målsætninger	C - afledning af vand

Til opfyldelse af de enkelte målsætninger er der i Bilag 1 fastsat konkrete krav.

Storstrøms Amt er det amt i Danmark, der har flest vandløb, som er målsat med en lempet målsætning. Det hænger sammen med, at den kraftige regulering og ringe fald er meget udbredt, specielt på Lolland.

Den helt dominerende faktor, der er bestemmende for, hvilke smådyr der kan leve i vandløbene, er belastningen med organisk stof og deraf følgende iltforbrug i vandløbene. Organisk stof tilføres hovedsageligt via udledning af utilstrækkeligt rensset spildevand. Derudover kan der også komme organisk stof fra ulovlige udledninger fra landbrug.

En anden faktor af betydning for dyrelivets sammensætning i vandløbene er den fysiske variation i bund og vandløbsforløb. Det er derfor vigtigt, at der ud over rensning af spildevand arbejdes på at øge variationen i vandløbenes fysik, dels gennem

en skånsom vedligeholdelse, dels gennem genetablering af en varieret bund bl.a. ved udlægning af grus og sten.

Generelt er de fysiske forhold bedre på Sydsjælland end i den øvrige del af amtet. På Sydsjælland er forholdene dårligst i Stevns og Vordingborg kommuner.

Udpegningen af forureningsfølsomme områder er blevet revideret på baggrund af de nyeste målinger af miljøtilstand i vandløbene (2001- 2002). Sammen med ændring af målsætninger for en del vandløbstrækninger, har det medført, at de anbefalede rensklasser er ændret for nogle områder.

Handleplaner

I forbindelse med kommunale spildevandsplaner medvirker amtet til at prioritere indsatsen ud fra målsætning og belastning, så der opnås den størst mulige effekt for pengene.

I sidste planperiode har amtet, i samarbejde med kommunerne, gennemført en række konkrete restaureringsprojekter. Til gavn for smådyr og fisk er de fysiske forhold forbedret i både amts- og kommunevandløb.

I forbindelse med forbedringer af de fysiske forhold har amtet indført et nyt tiltag, "Adoptér et vandløb". Her deltager interesseorganisationer og lodsejere sammen med en folkeskole og amtet i forbedring af de fysiske forhold ved udlægning af sten og grus, træplantning samt udsætning af fiskeyngel i vandløbet.

Endelig har amtet dels via tilsynet med tilstanden i vandløbene og dels via miljøvagtens aktivitet i samarbejde med kommunerne arbejdet på at mindske antallet af ulovlige udledninger og minimere effekten af konstaterede ulovligheder.

7.1.2 Søer

Anbefalinger

Søer, hvis afløb reguleres af stigningsbord, bør sikres mod pludselige vandspejlsændringer, ved at der både fastlægges en maksimums- og minimumskote inden for hvilke, der reguleres.

Andehold i en størrelsesorden, der ændrer søens tilstand, er ikke lovligt i henhold til § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Andehold tilstræbes kun at foregå i dertil gravede vandhuller uden afløb. Eventuel fodring bør foregå mindst 5 m fra vandkanten for at undgå forurening af søen med foderet. I forbindelse med udsætning af ænder henvises i øvrigt til bekendtgørelse nr. 821 af 18. september 2001 om jagtmåder og jagtredeklarer.

Udsætning af fisk kan kun ske efter tilladelse i.h.t. Fiskeriloven § 63, men der bør generelt ikke udsættes arter af karpfisk i søer.

Redegørelse

I denne regionplan er 72 søer tildelt en kvalitetsmålsætning. Det drejer sig overvejende om søer større end 1 ha, men generelt skal vandkvaliteten i amtets søer søges fastholdt eller forbedret ud fra det hovedprincip, at alle søer er bevaringsværdige. Omkring 30 % af de søer, der har fået tildelt en kvalitetsmålsætning, opfylder denne.

For søer arbejdes der med et tredelt målsætningssystem: Generel målsætning, lempet målsætning og skærpet målsætning. Flertallet af de 72 søer er tildelt generel målsætning. For alle tre målsætninger gælder, at søerne skal have et naturligt og alsidigt plante- og dyreliv, og at de ikke eller kun i ringe grad må påvirkes af spildevandsudledning og anden menneskelig aktivitet (se

Retningslinjer

1. Målsætningerne for de enkelte søer fremgår af Bilag 2. Kortet med målsætninger for vandområderne kan ses på amtets hjemmeside www.stam.dk.
2. For ikke målsatte søer forudsættes det, at de kan overholde den generelle målsætning om et naturligt og alsidigt plante- og dyreliv.
3. Spildevand, der udledes til søer, må ikke være til hinder for, at søernes målsætning kan opfyldes. Se afsnit 7.1.4, retningslinje 2.
4. Indvinding af overfladevand må generelt ikke være til hinder for opfyldelse af søens målsætning. Se afsnit 6.13, retningslinje 3b.
5. Grundvandsindvinding må generelt ikke være til hinder for opfyldelsen af søernes målsætning. Se afsnit 6.13, retningslinje 2b.

i øvrigt Bilag 2 – Målsatte søer i Storstrøms Amt).

Amtet fører regelmæssigt tilsyn med de 72 søer for at konstatere tilstanden og for at vurdere hvilke tiltag, der bør gennemføres, for at målsætningerne kan opfyldes. Den manglende målopfyldelse for en række søer skyldes oftest en for kraftig tilførsel af næringsstoffer, fortrinsvis fosfor. I nogle søer skyldes den manglende målopfyldelse fosforfrigivelse fra søbunden fra tidligere tiders udledninger. En anden årsag kan være en ugunstig fiskesammensætning fremkaldt af dårlig vandkvalitet. Også udsætning af visse fiskearter, f.eks. græskarper, har en dårlig indvirkning på vandkvaliteten. Tilsvarende gælder, hvis vandstanden sænkes, hvorimod en vandstandshævning ofte vil forbedre vandkvaliteten. Endelig kan det nævnes, at den udsætning og fodring af ænder, som er sket i flere søer, har forringet vandkvaliteten på grund af den øgede næringsstofbelastning.

Handleplaner

I forbindelse med kommunernes spildevandsplaner medvirker amtet til at prioritere ud fra målsætning og belastning, så der opnås størst mulig effekt for pengene. Amtet vurderer, hvor det af hensyn til søerne og opfyldelsen af målsætningen vil være hensigtsmæssigt at mindske fosforudledningen. Derudover har amtet i den forløbne periode formuleret handleplaner og konkrete forbedringsprojekter i 33 søer. Samtidig udføres der projekter til forbedring af vandkvaliteten i søer, der er udarbejdet handleplaner for, eksempelvis udsætning af rovfisk og opfiskning af fredfisk.

7.1.3 Kystvande

Anbefalinger

Forureningen med farlige stoffer begrænses videst muligt.

Redegørelse

Kvælstof er afgørende for vandkvaliteten i de åbne kystvande. I forrige planperiode viste amtets undersøgelser, at det er mængden af fosfor, der har betydning for miljøtilstanden i flere af amtets fjorde. Hovedparten af den kvælstofmængde, der tilføres amtets kystvande, skyldes tab fra landbrugsarealer, som søges nedbragt gennem landspolitiske handlingsplaner. Da alle større byer i amtet i dag har biologiske spildevandsanlæg med nærings-saltfjernelse, har amtet derfor få muligheder for selvstændigt at påvirke vandkvaliteten i amtets kystvande. Tilbage er spildevandsudledningen fra spredt bebyggelse og mindre bysamfund i det åbne land. Nærings-saltbidraget herfra har kun ringe betydning for målsætningsopfyldelsen for åbne kystvand i amtet. I nor og lukkede fjorde som Stege Nor og Præstø Fjord kan målsætningen dog muligvis opfyldes, hvis der - udover en øget spildevandsrensning i det åbne land - genskabes tilpas store vådområder, som vil kunne tilba-

Retningslinjer

1. Målsætningerne for de enkelte kystvande fremgår af Bilag 3. Kortet med målsætninger for vandområderne kan ses på amtets hjemmeside www.stam.dk.
2. Spildevand, der udledes til kystvande, må ikke hindre, at målsætningen udenfor spildevandsnærområdet kan opfyldes. Se afsnit 7.2, retningslinje 4 og 5.
3. Materialespredningen fra klappladser må ikke have et sådant omfang, at den truer opfyldelsen af målsætningerne indenfor klappladserne. Se afsnit 5.1, retningslinje 5.
4. Havbrug må ikke påvirke vandmiljøet udenfor havbrugsområdet, således at målsætningen ikke kan opfyldes. Se afsnit 5.4.

geholde fosfor og/eller omsætte kvælstof tilført fra oplandets jordarealer.

Generelt må forbedringer af kystvandenes tilstand afvente realiseringen af regeringens vandmiljøplaner og Vandrammedirektivet.

Selv når reduktionsmålene i disse planer er opfyldt, vil den fulde effekt på amtets kystvande dog først vise sig, når ophobede nærings-salte bl.a. i havbunden er neutraliseret eller med vandskiftet fjernet fra områderne.

For kystvandene i amtet arbejdes med et tredelt målsætnings-system: Generel målsætning,

lempet målsætning og skærpet målsætning. Et krav til opfyldelse af generel målsætning er bl.a. tilstedeværelsen af et alsidigt dyre- og planteliv og en god hygiejnisk vandkvalitet svarende til badevandskvalitet. For områder med lempet målsætning er de miljømæssige krav lempede, mens der for områder med skærpet målsætning vil kunne stilles særlige krav til f.eks. spildevandsudledning af hensyn til særinteresser i områderne.

Vurderingen af, om målsætningerne er opfyldt, bygger for Præstø Fjord, Dybsø Fjord, Karrebæksminde Bugt og Smålandsfarvandet især på amtets målinger fra det Nationale Overvågningsprogram af Vandmiljøet og Naturen (NOVANA 2004), mens øvrige områder overvejende vurderes ud fra amtets regionale "Fjord & Bugt"- tilsyn.

Ved vurderingen af dyre- og plantelivets tilstand er der for "Fjord & Bugt"- tilsynets udvalgte områder introduceret operationelle krav. Det kan eksempelvis være dybdegrænsen for ålegræs eller dækningsgraden af trådalger (se Bilag 3). Kravene er afpasset individuelt efter de respektive områders tilstand og belastning.

7.2 Spildevand

Delmål

Udledning af spildevand skal ske på en sådan måde, at det ikke medfører uacceptable miljøforringelser eller helbredsrisici for mennesker og dyr.

Fakta

Udledningstilladelser gives i henhold til bekendtgørelse om spildevandstilladelser m.v. efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3 og 4 (nr. 501 af 21. juni 1999) og bekendtgørelse om kvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af visse farlige stoffer til vandløb, søer eller havet (nr. 921 af 8. oktober 1996).

Amtet er ligeledes myndighed for vejvand, parkeringspladser over 20 pladser, virksomheder med særskilt udledning samt for ejendomme, der udleder processpildevand.

Bestemmelserne om, hvem der er myndighed (amt eller kommune), er fastlagt i spildevandsbekendtgørelsen (nr. 501 af 21. juni 1999).

Retningslinjer

1. Spildevand, der udledes til vandløb, skal renses så godt, at vandløbets målsætning og målsætningerne for eventuelle vandløb, søer og kystvande, der ligger nedstrøms spildevandsudledningen, kan opfyldes. Ved udledning til vandløb, herunder især af tag- og overfladevand, skal det yderligere sikres, at vandløbets samlede hydrauliske kapacitet ikke overskrides.
2. Søer skal i videst muligt omfang friholdes for spildevand fra spildevandsanlæg.
3. Udledt spildevand må ikke give anledning til uæstetiske forhold i vandområderne.
4. Spildevand, der udledes til kystvande, må ikke påvirke vandkvaliteten uden for de spildevands-nærområder, der er udpeget i regionplanen.
5. Spildevand, der udledes direkte eller indirekte via vandløb til kystvande, skal renses så godt, at badevandskvaliteten i badeområder overholdes.
6. I oplandet til Suså-systemet og Tystrup-Bavelse Søerne skal renseanlæg med en godkendt kapacitet på 30-200 personækvivalenter (PE) overholde en udledningsværdi for fosfor på 1,5 mg/l beregnet som transportkontrol, mens spildevandsanlæg med en større godkendt kapacitet skal overholde en udledningsværdi på 0,3 mg/l beregnet som transportkontrol.
7. I oplandet til Køge Bugt skal renseanlæg med en godkendt kapacitet på over 500 personækvivalenter (PE) overholde en udledningsværdi for kvælstof på 6 mg/l i perioden 1. maj til 31. oktober og på 8 mg/l for hele året, begge beregnet efter DS 2399 transportkontrol. Tilsvarende udledningskrav gælder for renseanlæg med direkte udledning til Køge Bugt.

Anbefalinger

Spildevand fra kommunale og industrielle spildevandsanlæg bør mindst renses biologisk, inden det udledes til vandområderne.

I oplande til søer bør spildevand fra samlede bebyggelser og enkeltliggende ejendomme afskæres, nedsives eller renses for fosfor inden udledning. Vedrørende nedsivning henvises til afsnit 6.13.

Redegørelse

Spildevandsanlæg over 2000 PE skal mindst overholde kravene i

kapitel 8 i bekendtgørelse nr. 501 om spildevandstilladelser m.v., efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3. og 4. De endelige krav fastsættes dog efter en konkret vurdering. Ligeledes fastsættes krav for anlæg under 2.000 PE samt de andre udledningstyper ud fra konkrete vurderinger af vandområdernes robusthed.

De skærpede udledningskrav i forhold til gængse udledningskrav (retningslinjerne 6-7) er aftalt med Vestsjællands og Roskilde Amter for at opfylde målsætningerne i Tystrup-Bavelse Søerne og i Køge Bugt.

I amtet overholder alle store og mange mellemstore, dvs. større end henholdsvis 15.000 og 5000 PE, spildevandsanlæg Vandmiljøplanens renskrav. Det betyder, at en større del af forureningen nu skyldes udledninger fra små mekaniske spildevandsanlæg samt udledninger fra det åbne land. Eksempelvis bidrager små mekaniske anlæg med en kapacitet på over 30 PE med ca. 30 % af det organiske stof, som udledes fra spildevandsanlæg, hvorimod de kun modtager godt 3 % af den spildevandsmængde, der samlet tilføres kommunale spildevandsanlæg.

Det er hovedsageligt det organiske stof i spildevandet, der er årsag til, at vandløbenes målsætninger ikke kan overholdes, mens det er indholdet af fosfor i spildevandet, der påvirker søerne, så de ikke kan opfylde målsætningerne. Da målsætningerne i ca. 75 % af de målsatte vandløbsstrækninger og i ca. 70 % af de målsatte søer endnu ikke er opfyldt, er det af afgørende betydning, at der gøres en indsats for at forbedre spildevandsrensningen på de små anlæg og for enkeltudledere i det åbne land.

7.2.1 Spildevandsrensning i det åbne land

Fakta

Folketinget vedtog i 1997 lov om spildevandsrensning i det åbne land (nr. 325 af 14. maj 1997). Lovens hovedsigte er at sikre en forbedret spildevandsrensning i det åbne land. Loven er en ændringslov til Miljøbeskyttelsesloven og lov om betalingsregler for spildevandsanlæg m.v., og er senere indarbejdet i Miljøbeskyttelsesloven. Ifølge loven skal kommunerne udarbejde spildevandsplaner for områder uden for kloakeringsområder.

Amtet har udpeget de forureningsfølsomme områder i Tillæg nr. 4 til Regionplan 1997. Udpegningen af forureningsfølsomme områder er indarbejdet i senere revisioner af regionplanen. I henhold til bekendtgørelse om spildevandstilladelser m.v. efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3 og 4, § 8 (nr. 501 af 21. juni 1999) skulle kommunerne senest februar 2001 have vedtaget spildevandsplaner for det åbne land. Amtet har ved udpegningen af forureningsfølsomme områder givet forslag til nødvendige rensklasser, der jævnfør spildevandsbekendtgørelsen skal indarbejdes i kommunernes spildevandsplaner.

Retningslinjer

1. Kort over de forureningsfølsomme vandområder, samt foreslåede rensklasser findes på amtets hjemmeside www.stam.dk.
2. Belastningen med spildevand fra ejendomme, der ligger i oplandet til forureningsfølsomme vandområder, skal mindskes, så vandområdernes målsætninger kan opfyldes.

Anbefalinger

Kommunerne bør fremme registreringen af afløbsforholdene på ejendommene i det åbne land, så der kan gennemføres prioriteringer og tilvejebringes grundlag for evt. påbud om forbedret spildevandsrensning.

Ved planlægning og udførelse af en forbedret spildevandsrensning i det åbne land bør kommunerne prioritere:

1. Områder med samlede byggebyggerier frem for enkeltejendomme, der ligger spredt.
2. Ejendomme med udledning til højt målsatte vandområder.
3. Ejendomme med udledning til vandløb, hvor kvaliteten er langt fra målsætningen.

Amtet anbefaler nedsivning som renseløsning i de områder, hvor det er muligt. Se afsnit 6.13.1 om nedsivning.

Kommunerne/borgerne anbefales at vælge renseløsninger i det åbne land, som er robuste, og som ikke skæmmes omgivelserne.

Kommunerne bør medvirke til, at ejendomme i det åbne land, hvor spildevandet kun renses mekanisk, mindst renses spildevandet i mekaniske anlæg, der lever op til de gældende afløbsnormer.

Redegørelse

Spildevandsrensningen på de kommunale anlæg er blevet bedre og bedre. Det betyder, at

en større del af forureningen nu skyldes udledninger af utilstrækkeligt rensede spildevand fra det åbne land.

Spildevandsbelastningen af vandområderne fra ejendomme i det åbne land er mere end dobbelt så stor, end den belastning der kommer fra kommunale renselanlæg. Den samlede spildevandsmængde fra ejendomme i det åbne land udgør mindre end 15 % af den samlede spildevandsmængde, der behandles i kommunale renselanlæg. Trods spildevandsmængderne fra enkeltejendomme er relativt beskedne, er påvirkningen af vandområderne betydelige, da spildevandet oftest kun gennemgår simpel mekanisk rensning, samt udleder til vandområder, typisk vandløb der er følsomme overfor forurening.

Kommunerne udarbejder og vedtager planer for bortskaffelse af spildevand i kommunerne. Spildevandsplanerne må ikke stride imod regionplanens målsætninger for vandmiljøet. Med loven om spildevandsrensning i det åbne land m.v. fra 1997 (nr. 325 af 14. maj 1997), der nu er en del af Miljøbeskyttelsesloven, er der kommet fokus på, at indsatsen skal styrkes for at forbedre rensningen af spildevandet fra de ikke-kloakerede ejendomme i det åbne land. Forbedringen skal ske, for at vandløb og søer kan få den kvalitet, der er fastsat i regionplanen.

Renseklasser

Forureningsfølsomme vandområder er vandløb og søer, hvor amtets målsætninger ikke er opfyldt. Spildevandsudledningen fra den åbne land skal være en væsentlig årsag til, at målsætningerne ikke er opfyldt.

Det er kommunerne, som har myndigheden til at regulere udledningen af spildevand fra det åbne land. Til brug for spildevandsplanlægningen for det åbne land har amtet anført forslag til rensklasser for de enkelte oplande til søer og vandløb. De kan ses på amtets hjemmeside (www.stam.dk - Informationer på kort – Vandmiljø).

Forslagene til rensklasserne justeres på baggrund af amtets registreringer af vandområders faktiske tilstand. Oplandsgrænserne kan justeres på kommunernes foranledning ud fra deres registreringer af afløbsforholdene.

Det er dog ikke kun udledning af spildevand, der har betydning for et vandløbs kvalitet. Kvaliteten afhænger også af de naturgivne fysiske forhold og af, hvordan de vedligeholdes. Kvaliteten kan forbedres ved at indføre en skånsom og miljøvenlig vedligeholdelse og foretage restaurering af vandløbene.

Alternative

spildevandsanlæg

Storstrøms Amt har gennemført fire projekter om alternativ spildevandsrensning. Miljøstyrelsen har støttet disse projekter og flere andre projekter i landet. På den måde er der indsamlet megen viden om og forslag til, hvordan spildevand kan renses i det åbne land. Projektrapporterne kan ses på www.mst.dk - udgivelser - publikationsdatabase - under serien Økologisk byfornyelse og spildevandsrensning.

7.2.2 Regnbetingede udledninger

Fakta

Amtet meddeler tilladelse til udledning af rensat spildevand i henhold til Miljøbeskyttelseslovens (nr. 753 af 25. august 2001) § 28, stk. 1, og fastsætter vilkår i henhold til spildevandsbekendtgørelse (nr. 501 af 21. juni 1999) og ud fra vurdering af vandområdernes robusthed. Tilladelsen til udledning af spildevand fra regnbetingede udledninger er normalt omfattet af udledningstilladelse for renseanlæg med tilhørende opland.

Anbefalinger

Separering af regnvand fra spildevand eller lokal nedsivning af regnvand bør fremmes.

Regnbetingede udledninger etableres med bassiner med tilstrækkeligt volumen til at hindre påvirkning af vandområderne.

Renovering af spildevandsanlæg prioriteres højt, så mængden af uvedkommende vand og dermed den hydrauliske belastning reduceres.

Kyststrækninger med badevandsinteresser friholdes for regnbetingede udledninger fra fælleskloakerede områder.

Redegørelse

Regnbetingede udledninger foranlediges af kraftige regnskyl, som afstrømmer fra parkeringspladser, stier eller lignende befæstede arealer igennem afløbssystemet.

Retningslinjer

1. Regnbetingede udledninger må ikke hindre, at vandområdernes målsætninger kan opfyldes, herunder medføre uæstetiske forhold i udledningsområdet.
2. Regnbetingede udledninger må ikke give anledning til erosion af bund og brinker i vandløb.
3. Før etablering af nye regnbetingede udledninger skal der foretages en beregning af de hydrauliske belastninger og af udledte mængder af organisk stof og næringssalte. Beregningerne skal danne grundlag for valg af eventuelle renseforanstaltninger.
4. Alle væsentlige regnbetingede udledninger fra separate regnvandskloakeringer skal forsynes med renseforanstaltninger, der sikrer, at regnvandet løbende renses for olieprodukter og partikulært materiale, samt tjener som opsamlingskapacitet for spild i tilfælde af uheld.
5. Nye regnbetingede udledninger fra fælleskloakerede områder etableres som minimum med rist og skumbræt, og det skal være muligt at registrere tidspunkt og varighed af aflastningshændelser på regnbetingede afløb af væsentlig størrelse.
6. Bassiner uden membran må ikke etableres tættere end 300 m fra indvindingsanlæg til drikkevand, eller tættere end 150 m fra øvrige indvindingsanlæg.

Regnbetingede udledninger kan ske fra både separate regnvandskloakeringer og fælleskloakeringer. Udledninger fra separate regnvandskloakeringer består udelukkende af regnvand, hvorimod udledninger fra fælleskloakeringer er en blanding af regnvand og spildevand.

Det er dokumenteret, at regnbetingede udledninger har effekter på de modtagende vandområder, hvilket gør det nødvendigt at stille krav, så målsætningerne for vandområderne kan opfyldes. For både separate regnvandskloakeringer og fælleskloakeringer gælder bl.a., at der ved meget kraftigt regnvejr kan forekomme udledninger, der giver for stor hydraulisk belastning af vandområderne. Det kan forårsage erosion

af bund og brinker samt bortskylning af planter og dyr. Af andre effekter kan nævnes uæstetiske forhold i vandløb (toiletpapir, slam osv.), algevækst i søer og hav samt ammoniakforurening, der kan medføre akut fiskedød.

I Storstrøms Amt udgør belastningen fra de regnbetingede udledninger mellem 10-30 % i forhold til den totale mængde spildevand, der udledes til vandområderne fra kloakerede områder.

Amtet udarbejder i planperioden en mere detaljeret beskrivelse af baggrunden for retningslinjerne og anbefalingerne til de regnbetingede udledninger.

7.2.3 Farlige stoffer i vandmiljøet

Delmål

Tilførslen af farlige stoffer til vandmiljøet skal begrænses mest muligt, bl.a. ved at anvende renere teknologi.

Retningslinjer

1. Kvalitetskrav til farlige stoffer, der er fastsat af amtsrådet, fremgår af Bilag 4 til regionplanen. Bilag 4 kan findes på amtets hjemmeside www.stam.dk.

Fakta

Farlige stoffer er miljøfremmede stoffer og andre stoffer, der opfylder et eller flere af følgende kriterier:

- Udviser akut giftighed (toksicitet) ved koncentrationer ≤ 10 mg/l.
- Ikke inden for få dage nedbrydes til harmløse forbindelser.
- Ophobes i dyr og planter.
- Er kræftfremkaldende eller kan ændre arvemateriale.

Danmark har ved internationale konventioner (eksempelvis HELCOM og PARCOM) forpligtet sig til at udfase visse farlige stoffer. Ved en konference i Esbjerg i 1995 blev det vedtaget, at en række konkrete stoffer skulle udfases inden 2020. Der henvises i øvrigt til:

- Bekendtgørelse om kvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af visse farlige stoffer til vandløb, søer eller havet (nr. 921 af 8. oktober 1996).
- Miljøstyrelsens Vejledning nr. 4 fra 2004, om principper for fastsættelse af vandkvalitetskriterier for stoffer i overfladevand.

Anbefalinger

Kommunerne anbefales at lave kildeopsporing for at kortlægge tilførslen af farlige stoffer til de kommunale spildevandsanlæg og for at nedbringe tilførslen ved krav i tilslutningstilladelser.

Industrierne anbefales at kortlægge forekomsten af farlige stoffer i produktionen samt at søge at nedbringe forureningen med disse stoffer gennem spildevand, luftafkast og affald.

Redegørelse

I de senere år er opmærksomheden på farlige stoffer øget, fordi der er eller kan være kort- eller langtidsvirkninger af disse stoffer i miljøet.

Ved fastsættelse af kvalitetskrav skal alle kilder til tilførsel af farlige stoffer til vandmiljøet vurderes. Det gælder både de direkte kilder, f.eks. spildevandsudledninger og de indirekte kilder som atmosfærisk nedfald som følge af luftemission.

Kvalitetskravet knyttes til det konkrete vandområde. Dialog med virksomheder er en vigtig del af processen, når der behandles sager om tilladelse til udledning af spildevand. Industrier bliver som udgangspunkt bedt om at kortlægge forekomsten af farlige stoffer i virksomhedens spildevand. For de stoffer, der ikke i bekendtgørelsen er kvalitetskrav til, danner denne kortlægning grundlag for fastsættelse af kvalitetskrav til det konkrete vandområde og for fastsættelse af udledningsværdier for virksomheden. Hermed bliver de industrier, hvor der ikke forekommer farlige stoffer, eller hvor niveauet af farlige stoffer er så lavt, at der ikke er miljømæssige begrundelser for at fastsætte kvalitetskrav, sorteret fra.

7.3 Jord- og grundvandsforureninger

Delmål

Det skal sikres, at grundvandet ikke forurenes, og at jord- og grundvandsforureninger ikke udgør en trussel mod menneskers sundhed eller miljøet.

Fakta

Efter Lov om forurennet jord fastlægger amtsrådet de arealer, der er forurenede, og kan have skadelig virkning på

1. grundvandet inden for områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD),
2. grundvandet i indvindingsoplande til almene vandværker uden for OSD,
3. mennesker i boliger, børneinstitutioner og på offentlige legepladser.

Efter Lov om vandforsyning skal indsatsen på jordforureningsområdet koordineres med vandressourcekortlægningen og indsatsplanlægningen for grundvandsbeskyttelse. Se afsnit 6.13.1 og 6.13.3.

Retningslinjer

1. Amtet har prioriteret indsatsen for videregående undersøgelser og oprensning af forurenede grunde i følgende rækkefølge:

1. Akutte forureninger. Forureninger, som udgør en akut trussel for mennesker eller miljø. Det kan omfatte alle nedenstående forureningstyper samt akut trussel overfor overfladerecipienter.
2. Grundvandstruende forureninger i indsatsområder. Forureninger, som udgør en risiko for grundvand eller vandværker i vandforsyningslovens indsatsområder, men som ikke er akutte. Indbyrdes prioriteres forureningerne gruppevis i de prioriterede indsatsområder.
3. Grundvandstruende forureninger udenfor indsatsområder. Forureninger, som ligger udenfor vandforsyningslovens indsatsområder, men indenfor indvindingsopland til vandværk, og som ikke er akutte. Indtil videre prioriteres disse forureninger som en samlet gruppe.
4. Indeklimatrussel. Forureninger, som kan dampe gennem jorden og videre op i beboelsesejendomme, men som ikke er akutte.
5. Kontaktrisiko. Forureninger, som udgør en risiko for direkte kontakt til forurennet jord på beboelsesejendomme, men som ikke er akutte.

Principperne for prioritering kan ændres ved den årlige politiske prioritering af indsatsen på jordforureningsområdet.

2. Anvendelse af renere teknologi og energihensyn skal fremmes i forbindelse med oprensning af jord- og grundvandsforureninger.
3. Nyttiggørelsen af oppumpet, forurennet grundvand skal fremmes, f.eks. i forbindelse med afværgeprojekter.

Redegørelse

Ved begyndelsen af 2004 var der i Storstrøms Amt kendskab til 527 lokaliteter med påvist jordforurening, men det forventes, at mere end 3.000 lokaliteter er forurennet i en sådan grad, at de udgør en trussel mod mennesker eller miljøet. De fleste forurenede lokaliteter er gamle lossepladser og industrigrunde, hvor der er spildt eller nedgravet olie- eller kemikalieaffald. Hertil kommer lokaliteter med spild af fyringsolie, udlæg af forurenede slagger eller forurening som følge af nedfald fra røg, støv og udstødning.

Alle de forurenede lokaliteter er siden 2000 blevet noteret i et

landsdækkende matrikelregister, som Kort & Matrikelstyrelsen administrerer. Registret indeholder også lokaliteter, hvor der er foregået aktiviteter, som kan have givet anledning til en forurening, dvs. muligt forurenede grunde.

Amtet forventer, at ca. 5.500 grunde hører ind under den kategori. Arbejdet med at kortlægge og indføre disse grunde i matrikelregistret vil løbe frem til år 2020.

Matrikler i registret er underlagt restriktioner for bygge- og anlægsprojekter, herunder ændringer til boliglignende formål samt bortskaffelse af jord fra ejendommene.

Nogle af de muligt forurenede grunde vil blive undersøgt nærmere, hvis amtet mener, at der kan være en forureningstrussel mod menneskers sundhed eller miljøet, jævnfør målsætning og retningslinjer. Med så mange som muligt forurenede grunde, set i forhold til de afsatte ressourcer til opgaven, forventer amtet, at det vil tage omkring 50 år at få undersøgt alle de prioriterede grunde.

Boligejere, hvis ejendom er forurenede eller under mistanke for forurening, kan under givne forudsætninger få fremskyndet en afklaring af mistanken og eventuelt rykke frem i indsatsrækkefølgen mod en mindre egenbetaling. Jordforureningsloven sætter rammerne for hvilke grunde, der er omfattet af særreglerne.

Hvis der under et bygge- eller jordarbejde konstateres en forurening, skal arbejdet standses indtil amt og kommune i fællesskab har vurderet forureningen, og har godkendt de betingelser, arbejdet kan fortsætte under.

Lokalplanforhold

Forhold om forurenede grunde bør indgå i lokalplanlægningen som faktiske oplysninger, ligesom kommunerne i lokalplanlægningen må tage stilling til, om der på de pågældende arealer kan være forurening fra tidligere aktiviteter. Formålet er at give så fuldstændige oplysninger som muligt om arealer, der planlægges en ændret anvendelse af og derved undgå fordyrende byggestop, fordi der findes forurening på arealerne.

Miljøprioriteret indsats

Af hensyn til de begrænsede økonomiske rammer må de mest truende forureningsproblemer løses først. Prioriteringen er styret af to overordnede hensyn. Det ene hensyn er de sundhedsmæssige konflikter som følge af den aktuelle anvendelse af grunden. Børneinstitutioner og boliger anses som den mest følsomme anvendelse. Oprydninger prioriteres højest på lokaliteter, hvor anvendelsen indebærer akut og ufrivillig sundhedsmæssig risiko, mens der for mere kontrollerede former for forureningspåvirkning i nogen udstrækning kan ydes en sundhedsfaglig rådgivning.

Det andet hensyn er beskyttelsen af anvendelige grundvandsressourcer. I den forbindelse udgør udpegningen af områder med særlige drikkevandsinteresser og indsatsområder grundlaget for prioriteringen af indsatsen. Se afsnit 6.13 Grundvandsbeskyttelse og vandforsyning.

Hvert år udarbejder amtet en indberetning til Miljøstyrelsen. Den beskriver, hvorledes prioriteringen af den samlede indsats er foregået, og angiver aktivitetsplanerne for det følgende budgetår.

7.3.1 Nyttiggørelse af lettere forurenede jord og slagter til bygge- og anlægsarbejder

Delmål

Hvor det er miljø- og sundhedsmæssigt forsvarligt og teknisk muligt skal der i bygge- og anlægsprojekter anvendes lettere forurenede jord og slagter som erstatning for råstoffer.

Det betyder, at det er amtets mål nøje at sikre, at forurenede jord og slagter anvendes på en sådan måde, at det ikke vil udgøre en risiko for forurening af grundvand, vandløb, søer og havet eller udgøre en sundhedsrisiko for mennesker.

Fakta

Der administreres efter:

- Lov om forurenede jord
- Bekendtgørelse om genanvendelse af restprodukter og jord til bygge- og anlægsarbejder
- Miljøbeskyttelseslovens §19
- Vejledningen i Håndtering af forurenede jord på Sjælland
- Bekendtgørelse om kvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af visse farlige stoffer til vandløb, søer eller havet af 8. oktober 1996 nr. 921
- Bekendtgørelse om supplerende regler i medfør af lov om planlægning (Samlebekendtgørelsen) af 2. juni 1999.

Retningslinjer

1. Lettere forurenede jord kan med amtets tilladelse nyttiggøres i bygge- og anlægsprojekter. Det kræver, at amtet har vurderet, at det er forsvarligt i forhold til landskabet og naturen (se afsnit 5.2) og i forhold til miljøet og menneskers sundhed. Det skal ligeledes godtgøres, at jorden anvendes som erstatning for andre materialer, idet der ikke må være tale om bortskaffelse af forurenede jord.

Redegørelse

Man kan søge amtet om tilladelse efter miljøbeskyttelsesloven til at anvende lettere forurenede jord som erstatning for rene materialer i bygge- og anlægsprojekter. Lettere forurenede jord kan f.eks. anvendes i støjvolde, som opfyldning under veje og pladser, til terrænregulering eller til landvinning på søterritoriet. Jorden, der ønskes anvendt, kan f.eks. være overskudsjord fra byggeri, eller det kan være rensede jord fra et jordrenseanlæg.

Efter "Vejledning i håndtering af forurenede jord på Sjælland" inddeles jord i fire klasser efter forureningsgrad. Klasse 1 er jord til fri anvendelse i bygge- og anlægsarbejder i by- og boligområder. Klasse 2 er lettere forurenede jord, der så vidt muligt bør genanvendes. Klasse 3 og 4 er henholdsvis forurenede og kraftigt forurenede jord, der bør renses eller deponeres. Forureningsgraden af jord, der ønskes nyttiggjort, skal dokumenteres, inden anlægsprojektet gennemføres.

Ansøgeren skal også redegøre for, at der er tale om nyttiggørelse af den forurenede jord. Når amtet skal vurdere, om hovedformålet ved et bygge- eller anlægsprojekt med forurenede jord er en reel nyttiggørelse af jorden, eller om der snarere er tale om bortskaffelse af forurenede jord, bruges følgende testspørgsmål:

- Tjener projektet et formål? Er det en støjvold, skal der for eksempel redegøres for, at netop den planlagte højde, bredde og længde er nødvendig for at opnå den ønskede, støjreducerende effekt.
- Er materialet egnet til det pågældende formål?
- Erstatte primære råstoffer?
- Vil projektet blive udført alligevel, selv om der ikke gives tilladelse til at bruge den pågældende jord?
- Sker tilførslen af jorden over en væsentlig længere periode, end hvis der skulle være brugt primære råstoffer? Hvis den gør, indikerer det, at der kan være tale om deponering af affald.

Amtet foretager i hver enkelt sag et konkret skøn, men det gælder for alle projekter, at de skal være velbegrundede. For eksempel skal der redegøres for, at støjvolde rent faktisk har den ønskede støjdæmpende effekt. Amtet accepterer heller ikke, at anlæg er større end nødvendigt, da der så er tale om bortskaffelse af jorden.

Udvaskning af forurenende stoffer

Regnvand, der siver ned gennem forurenede jord, vil udvaske forurenende stoffer fra jorden. Når amtet behandler ansøgninger om nyttiggørelse af lettere forurenede jord, lægger vi vægt på, at det gennemsvivende vand ikke med-

fører en uacceptabel forurening af jord, grundvand, vandløb, søer eller havet.

Udvaskning af forurenende stoffer kan forhindres ved f.eks. at overdække den lettere forurenede jord med en tæt belægning eller ved at lede vandet væk, f.eks. via dræn.

Hvor skal der tages særligt hensyn

Hvis lettere forurenede jord anvendes tæt på et vandløb, en sø eller havet, kan det gennemsi-vende vand forurene vandløbet, søen eller havet. Hvis jorden anvendes tættere på end ca. 25 meter, foretager amtet en særlig vurdering i forhold til vandløbet, søen eller havet. Det er vigtigt, at vand, der siver ud i et vandløb, en sø eller havet, kan overholde kvalitetskravene i bekendtgørelse nr. 921 om kvalitetskrav for vand-områder og krav til udledning af

visse farlige stoffer til vandløb, søer eller havet.

Det er også vigtigt at foretage en grundig vurdering i de områder, hvor grundvandsressourcen er af særlig betydning for den fremtidige drikkevandsforsyning i amtet. Disse "Områder med Særlige Drikkevandsinteresser" er udpeget i afsnit 6.13.1.

En grundig vurdering er også vigtig, hvor grundvandet er sårbart overfor forurening. Hvis lerdækket over grundvandsmagasinet er tyndt eller med mange sprækker, er risikoen for nedsivning af forurenende stoffer stor. Derimod yder et tykt, sammenhængende lerdække en god beskyttelse mod forurening.

Omkring vandværkernes borer, hvor der indvindes vand til drikkevandsforsyning, kan der være udlagt et 300 meters

beskyttelsesområde. Disse beskyttelsesområder er fastsat i vandværkernes indvindingstilladelser. I tilladelserne er der stillet vilkår om, at produkter og materialer, der kan forurene grundvandet, ikke må nedgraves i eller oplægges på jorden inden for sådanne beskyttelsesområder. Anvendelse af lettere forurenede jord er også omfattet af dette forbud, og der kan kun dispenseres fra forbudet i særlige tilfælde.

Amtet vil ligeledes tage hensyn til naturmæssige forhold. Forurenede jord kan som regel ikke anvendes i eller tæt på beskyttede naturtyper som f.eks. søer, diger og moser, hvis anvendelsen vil betyde en ændring i tilstanden af disse naturtyper. Se afsnit 6.5.1 Regionale naturbeskyttelsesområder. Man skal også være opmærksom på, at opførelse af eksempelvis en

støjvold i landzonen som regel kræver landzonetilladelse fra kommunen.

Sundhedsrisiko

Når lettere forurenede jord anvendes i bygge- og anlægsarbejder, er det vigtigt, at jorden ikke udgør en risiko for menneskers sundhed. Lettere forurenede jord fra f.eks. byområder er ofte forurenede med PAH'er, også kaldet tjærestoffer. Flere af disse stoffer er kræftfremkaldende. Derfor er tilladelser til at anvende forurenede jord ofte betinget af, at jorden overdækkes med eksempelvis ren jord, sådan at mennesker ikke kan komme i kontakt med den forurenede jord.

Anvendelse af slagger

Slagger fra forbrænding af kul og affald må efter anmeldelse og vurdering i amtet anvendes til bygge- og anlægsarbejder. Reglerne står i Bekendtgørelse om genanvendelse af restprodukter og jord til bygge- og anlægsarbejder (bekendtgørelse nr. 655 af 27. juni 2000). Slagger, som anvendes til bygge- og anlægsprojekter, skal opfylde visse kvalitetskrav med hensyn til hvor meget tungmetal og salte, der udvaskes fra slaggen. Jo mere der kan vaskes ud af slaggerne, jo mere forurenende er slaggerne, og jo strengere er reglerne for anvendelse. Slaggerne kategoriseres i kategori 1-3, efter hvor meget de forurener.

Slagger fra kulforbrænding er den rest, der er tilbage fra forbrænding af kul i kulfyrede anlæg. Kulslugger har et lavt indhold af tungmetaller og andre forurenende stoffer (som regel kategori 1). Der er derfor ikke så strenge regler for, hvad kulslugger må anvendes til. Man må f.eks. anvende kulslugger til støjvolde, ramper, veje, stier, pladser

og terrænregulering, og der er ikke krav om, at de skal overdækkes med et andet materiale.

Slagger fra affaldsforbrænding er den rest, der er tilbage, når husholdnings- og erhvervsaffald er brændt af på affaldsforbrændingsanlæg. Slaggerne indeholder mange forskellige stoffer, idet husholdnings- og byggeaffald er en blanding af forskellige materialer, eksempelvis metal, plastic, elektriske apparater, trykimpræget træ og batterier. Indholdet af metaller som bly, cadmium og kobber i slaggerne er betydeligt højere i forhold til eksempelvis kulslugger, grus og ren jord. Udvasning af stoffer fra slaggerne kan være en trussel mod grundvand, vandløb og søer. Specielt anses bly, cadmium, kviksølv, kobber, selen, chlorid og sulfat at udgøre en trussel mod grundvand og overfladevand.

Langt de fleste slagger fra affaldsforbrænding er kategori 3 slagger. Slagger i kategori 3 må kun anvendes til veje, stier, ledningsgrave og som fundamenter i bygninger, og der er i alle tilfælde krav om, at slaggerne overdækkes sådan, at mennesker ikke kan komme i kontakt med slaggerne.

I Danmark produceres der årligt ca. 500.000 tons affaldsforbrændingsslugger. I Storstrøms Amt er anvendelsen af slagger i bygge- og anlægsarbejder steget markant gennem de seneste ti år. I 1994 blev der i amtet afsat ca. 30.000 tons affaldsslagge, hvor tallet i dag er ca. 100.000 tons. En stor andel, ca. 2/3, af de anvendte slagger i amtet stammer fra hovedstadsområdet.

I forhold til indbyggertal, afsættes der en meget stor mængde slagger i Storstrøms Amt. Det hænger dels sammen med, at

der i amtet er en stor byggeaktivitet i landbruget, hvor slagger netop med fordel kan anvendes, f.eks. under lader og stalde. En anden afgørende faktor er, at virksomheden AFATEK har to slaggepladser her i amtet. Se afsnit 5.1 Affaldsbehandling og -deponering. AFATEK modtager slagger fra hele Sjælland, inklusiv hovedstadsområdet, på disse pladser for at afsætte dem til bygge- og anlægsarbejder. Virksomheden har naturligvis en interesse i at afsætte slaggerne tæt på deres pladser, så transportafstanden er så kort som mulig.

Kortlægning

Efter reglerne i jordforureningsloven (lov nr. 370 af 2. juni 1999) vil alle arealer, hvor der er anvendt slagger fra affaldsforbrænding eller forurenede jord, blive kortlagt som forurenede. Det vil sige, at amtet registrerer placeringen af affaldsforbrændingsslugger og forurenede jord, og videresender oplysningerne til Kort- og Matrikelstyrelsen. Oplysningerne lægges ind i et landsdækkende register, som der er offentlig adgang til. Det skal bemærkes, at amtet ved sin accept af anvendelsen har vurderet, at den er miljø- og sundhedsmæssig forsvarlig. Arealerne kortlægges for at undgå, at forurenede jord og slagger ved en evt. fremtidig ændring af anvendelsen af arealerne eller ved flytning af jorden/slaggerne til et andet sted kan udgøre en forurenings- eller sundhedsrisiko.

7.4 Renere Teknologi

Delmål

Med udgangspunkt i miljølovgivningen er det amtets mål at medvirke til sikring af en miljømæssig bæredygtig udvikling, herunder at begrænse miljøbelastningen fra amtets virksomheder ved en forebyggende miljøindsats. Det gør vi bl.a. ved at medvirke til indføring af miljøstyring og rene- re teknologi på virksomhederne.

Retningslinjer

1. Gennem miljøgodkendelser, tilsyn, projektarbejde samt arbejdet med Netværk for Grøn erhvervsudvikling skal amtet:
  - fremme renere teknologi/produktion,
  - stimulere virksomhederne til at arbejde systematisk med deres miljøforhold, herunder etablering af miljøstyringssystemer og
  - yde vejledning og service over for amtets brugere.
2. Amtet skal arbejde for indførelse af renere teknologi og miljøstyring i sine egne institutioner, f.eks. gennem amtets projekt for Integreret Miljøledelse, Energiledelse og Indkøb (IMEI).

Redegørelse

Miljøgodkendelse af virksomheder er i miljøbeskyttelsesloven i høj grad baseret på princippet om anvendelse af renere teknologi. Der er således i miljøbeskyttelsesloven krav om, at såvel virksomheder som den godkendende myndighed forholder sig til mulighederne for anvendelse af renere teknologi i forbindelse med miljøgodkendelse af virksomheder. Renere teknologi er et helhedsprincip som bl.a. indebærer, at forureningen i forbindelse med en virksomheds produktion, f.eks. affaldsmængderne, begrænses ved kilden.

Netværk for Grøn Erhvervsudvikling

Amtet etablerede i januar 1998 "Netværk for Grøn Erhvervsudvikling" med det formål at fremme en grøn erhvervsudvikling i amtets virksomheder - herunder også de virksomheder, der har kommunerne som tilsynsmyndighed.

Netværkets målgrupper/medlemmer er regionens virksomheder, miljømyndigheder og erhvervscentre. Aktiviteterne i netværket er bygget op omkring information, uddannelse/kompetenceopbygning samt udvikling/vejledning.

Netværkets aktiviteter inden for uddannelse og kompetenceop-

bygning har bl.a. omfattet:

- Projekter for grupper af virksomheder omkring indførelse af miljøstyring.
- Projekter for virksomheder individuelt, ligeledes om indførelse af miljøstyring.
- Kursus for miljøsagsbehandlere i kommuner og amt angående værktøjer om forebyggende miljøarbejde.
- Kursus for kommunale og amtslige indkøbere om miljørigtige indkøb.

Netværket har siden sin opstart formidlet miljøinformation og uddannelse til erhvervsvirksomheder og miljømyndigheder i regionen. Derudover er der med Netværket blevet skabt et forum, hvorfra viden hentes og formidles, og hvor samarbejde kan opbygges mellem virksomheder og mellem virksomheder og miljømyndigheder.

Storstrøms Amts projekt for Integreret Miljøledelse, Energiledelse og Indkøb (IMEI)

Amtsrådet vedtog i 1997 at igangsætte IMEI-projektet i Storstrøms Amt. IMEI står for et integreret ledelsessystem med fokus på miljø, energi og indkøb. Ledelsessystemet skal indføres gradvist i amtets enheder og forvaltninger.

Fakta

Retningslinjerne har hjemmel/baggrund i Miljøbeskyttelsesloven og Bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed.

IMEI's formål er at udvikle grundlaget for samarbejdet mellem miljøledelse, energiledelse og grønne indkøb i Storstrøms Amt. Det overordnede mål er at reducere ressourceforbruget såvel i den daglige drift som ved indkøb. Det er desuden en systematisk måde at effektivisere, understøtte og dokumentere indsatsen på institutionerne. Det gøres ved at udarbejde et ledelsesværktøj i form af en miljøhåndbog, der bl.a. indeholder politikker, mål, handleplaner, ansvarsfordeling, procedurer m.m. Desuden skal der arbejdes på tværs i amtet med emner som f.eks. grønne indkøb.

IMEI har siden sin opstart medvirket til opbygning af miljøledelsessystemer på 7 af amtets enheder og forvaltningerne. Der er skabt et godt grundlag for det fortsatte arbejde med at implementere systemerne og for at opnå miljøforbedringer.

Det videre arbejde i IMEI-projektet koncentrerer sig om at udvide antallet af institutioner, der opstarter miljøledelse. Der sættes fokus på medarbejderinddragelse, da det er en vigtig forudsætning for et succesfuldt ledelsessystem.

Fremover vil der desuden blive lagt vægt på, at alle amtets enheder og forvaltninger arbejder med forbedringer indenfor miljø, energi og grønne indkøb. Indsatsområderne vil blive fastlagt af projektets styregruppe, evt. understøttet af tværgående arbejdsgrupper.

7.5 Beskyttelse mod støj

Delmål

Det skal sikres, at støjbelastede arealer ikke udlægges til støjfølsom anvendelse.

Fakta

Regionplanen skal indeholde retningslinjer om beliggenhed af virksomhed m.v., hvortil der af hensyn til forebyggelse af forurening må stilles særlige beliggenhedskrav. Bekendtgørelse nr. 428 af 02/06/1999, (med senere ændringer) bekendtgørelse om supplerende regler i medfør af lov om planlægning, som stiller krav om at regionplanen skal indeholde retningslinjer til sikring af at støjbelastede arealer i landzone ikke udlægges til støjfølsom anvendelse. Gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen vedrørende ekstern støj, grænseværdier m.v. for støjende aktiviteter. Større støjende anlæg vil ofte være VVM-pligtige og hermed omfattet af VVM-bekendtgørelsen.

Retningslinjer

1. Arealanvendelsen i landzonen skal fastlægges på en sådan måde, at gener fra støj forebygges bedst muligt. Forebyggelse af støjgener omhandler støj fra veje, jernbaner, flyvepladser, skydebaner, forsvarets arealer, motorsportsbaner og andre støjkilder såsom vindmøller og industrivirksomheder. Retningslinjerne for arealer i byzone og sommerhusområder skal fastsættes i kommuneplanerne for de respektive kommuner.
2. I forbindelse med landzonetilladelser, lokal- eller kommuneplaner må der ikke udlægges arealer til støjfølsom anvendelse (f.eks. rekreative områder, boligområder, plejehjem, vuggestuer og sygehuse) i nærheden af støjende aktiviteter såsom forsvarets anlæg (skydebaner og øvelsespladser), vindmølleparker, virksomheder, trafikårer, flyvepladser, motorbaner og skydebaner, før det er undersøgt om der er miljømæssige gener forbundet hermed.
3. Der er ca. 600 vindmøller i amtet og en del af disse medfører undertiden støjmæssige gener for naboer. Det skal derfor tilstræbes, at nye vindmøller i klynger placeres, således at den nærmeste er mindst 400 m fra nærmeste nabo, og at møllerne ikke står parallelt med en nabos grundareal. Se i øvrigt afsnit 5.8.

Redegørelse

Der er kun få flyvepladser i amtet, som udgør en væsentlig støjmæssig belastning. Følgende flyvepladser anses for væsentlige i forbindelse med udlægning af støjfølsomme arealer:

- Aversi Faldskærmscenter i Suså Kommune
- Koster Vig Flyveplads i Møn Kommune
- Lollands Falsters Airport i Holbø Kommune
- Kongsted/Nymark i Rønnede Kommune
- Rødvig-Stevns i Stevns Kommune

Følgende motorbaner anses for væsentlige i forbindelse med udlægning af støjfølsomme arealer:

- Barmosen Motocross- og gokartbane, v/Vordingborg Motocrossklub og Sydsjællands Automobil Klub i Vordingborg Kommune
- Bjørupbanen, Systofte Motocrossklub i Nykøbing F. Kommune

- Glumsø Speedwaycenter i Suså Kommune
- Køreteknisk Anlæg, Sydsjælland a.m.b.a. i Toksværd, Holmegaard Kommune
- Lågerup Motocrossbane i Nysted Kommune
- Nakskov Motorbane i Nakskov Kommune
- Nisseringen, Næstved Motorklub i Holmegaard Kommune
- Rødby Gokartbane i Rødby Kommune

Øvrige planmæssige forhold (udover støj) vedrørende placering af vindmøller, jf. regionplanens afsnit 5.8.

Der er placeret en del virksomheder i landzonen. De kan udsende støj i et omfang, som kan påvirke udlægning af støjfølsomme arealer. Virksomhedernes miljøforhold, herunder støjpåvirkninger, administreres og kontrolleres enten af den kommunale eller amtslige myndighed efter de retningslinjer, der er udstukket af Miljøstyrelsen.

7.6 VVM-anlæg

Inden realisering af en række større anlæg, der antages at påvirke miljøet, skal der gennemføres en Vurdering af Virkningerne på Miljøet (VVM).

VVM-redegørelser udarbejdes for anlæg og projekter, der er opført i bilag til Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 428 af 2. juni 1999. I bekendtgørelsen kan man se de anlæg og projekter, der skal udarbejdes VVM-redegørelser for (VVM-bilag 1) samt de anlæg, der kan være omfattet af VVM-bekendtgørelsen (VVM-bilag 2). Det fremgår også, hvad en VVM-redegørelse skal indeholde.

Der vil eksempelvis altid kræves VVM-redegørelse for større, regionale anlæg i form af kraftværker, større vindmøller, råstofgrave, vejanlæg, ferieanlæg og butikcentre samt store husdyrproduktioner.

Eksempel på anlæg, som kan være omfattet af VVM-reglerne, er mindre varmeværker, butikcentre, veje, campingpladser, husdyrproduktioner og anlæg til bortskaffelse af affald. En konkret vurdering af projektets størrelse, udformning, placering og potentielle miljøpåvirkning - en såkaldt screening - afgør, om et projekt er omfattet af VVM-reglerne.

Der er en række krav til indholdet af en VVM-redegørelse. Redegørelsen skal belyse samtlige miljømæssige konsekvenser af et anlæg. Alternative udformninger og/eller placeringer skal ligeledes belyses. Der skal beskrives mulige løsningsforslag, som kan reducere anlæggets virkninger på miljøet.

Ansøgeren skal levere alle nødvendige oplysninger om projektet til en miljøvurdering. Amtet skal sikre, at konsekvenser er tilstrækkeligt belyst. På baggrund af VVM-redegørelsen udarbejder amtet et tillæg til regionplanen. Dette tillæg skal sammen med VVM-redegørelsen vedtages af Amdsrådet, inden projektet kan sættes i gang.

Regionplanen indeholder en række foreløbige reservationer til anlæg, der er omfattet af VVM-bestemmelserne. Arealreservationerne skal følges op af regionplantillæg med VVM-redegørelse, inden projekterne kan gennemføres.

Vedtagne VVM-redegørelser

I december 2005 er der følgende VVM-tillæg godkendt af Amdsrådet som tillæg til Regionplan 2001 - 2013:

Tillæg nr. 3 med VVM-redegørelse:
Placeringsmulighed for et fjernvarmeværk i Nakskov baseret på farligt affald som brændsel.

Tillæg nr. 4 med VVM-redegørelse:
Anlæg til rensning af spildevandet fra Nakskov Sukkerfabrik.

Tillæg nr. 5 med VVM-redegørelse:
Udvidelse af svinebesætningen på Valmosegård, Næstved Kommune.

Tillæg nr. 6 med VVM-redegørelse:
Indvinding af kridt ved Stevns, Stevns Kommune.

Tillæg nr. 7 med VVM-redegørelse:
Råstofindvinding af kalk – Faxe Kalkbrud, Faxe Kommune.

Tillæg nr. 9 med VVM-redegørelse:
Råstofindvinding af sand, grus og sten ved Nørre Vedby, Nørre Alslev Kommune.

Tillæg nr. 10 med VVM-redegørelse:
Udvidelse af svineproduktion på Langagervej 6, Møn Kommune.

Tillæg nr. 12 med VVM-redegørelse:
Udvidelse af slagtesvineproduktion på Fredsholm Gods, Rudbjerg Kommune.

Tillæg nr. 13 med VVM-redegørelse:
Udvidelse af svineproduktion på Egeløkke Gods, Møn Kommune.

Tillæg nr. 15 med VVM-redegørelse:
Anlæg af omfartsvej syd om Nakskov, Rudbjerg Kommune.

Retningslinjerne for anlæggene fremgår af de relevante sektorafsnit i Regionplan 2005.

7.7 Strategisk MiljøVurdering - SMV

I forbindelse med vedtagelsen af Regionplan 2001 besluttede Amtsrådet, at der skulle gennemføres en strategisk miljøvurdering af planen. Samtidig udsendte EU-kommissionen et direktiv om vurdering af bestemte planer og programmets indvirkning på miljøet. Vurderingen bliver et krav til alle planer, der vedtages efter 2006. Det blev derfor besluttet at gennemføre et pilotprojekt for strategisk miljøvurdering som en del af processen omkring Regionplan 2005.

Folketinget har efterfølgende vedtaget loven, der fremover vil forpligte amtet til at foretage miljøvurdering af regionplanen samt til at inddrage relevante miljømyndigheder for at få fastlagt omfanget og indholdet af miljøvurderingen. Myndigheder og offentligheden høres om udkast til plan og om en miljørapport.

Lovens formål er at fremme en bæredygtig udvikling ved at sikre, at der foretages miljøvurdering af planer og programmer, hvis gennemførelse kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Miljøvurderingen omfatter vurderingen af planers og programmer sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser samt arkitektonisk og arkæologisk arv og det indbyrdes forhold mellem samtlige disse faktorer.

Miljøvurderingen af en plan eller et program skal gennemføres, før den planlæggende myndigheds endelige godkendelse eller vedtagelse af planen eller pro-

grammet, idet den planlæggende myndighed skal tage hensyn til resultatet af miljøvurderingen.

Den planlæggende myndighed skal som led i miljøvurderingen udarbejde en miljørapport. Miljørapporten kan enten være en selvstændig rapport eller del af redegørelsen for planforslaget. Miljørapporten skal fastlægge, beskrive og vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens eller programets gennemførelse samt rimelige alternativer under hensyn til planen og programmets mål og geografiske anvendelsesområde. Miljørapporten skal tillige indeholde de oplysninger, der er nævnt i direktivets bilag I.

Miljøvurdering af Regionplan 2005

Planloven skal sikre, at den sammenfattende planlægning forener de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen, og medvirker til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Loven tilsigter særlig,

- at der ud fra en planmæssig og samfundsøkonomisk helhedsvurdering sker en hensigtsmæssig udvikling i hele landet og i de enkelte amtskommuner og kommuner,
- at der skabes og bevares værdifulde bebyggelser, bymiljøer og landskaber,
- at de åbne kyster fortsat skal udgøre en væsentlig natur- og landskabsressource,
- at forurening af luft, vand og jord samt støjulemper forebygges, og
- at offentligheden i videst muligt omfang inddrages i planlægningsarbejdet.

Generelt kan man sige, at der ikke er forskel på den overordnede hensigt med planloven og regionplanlægningen og formålet med den nye lov om miljøvurdering af planer. Miljøhensynene har en afgørende betydning i regionplanen. Mange afsnit og retningslinjer går netop ud på at beskytte og sikre naturgrundlaget. Regionplanen peger også på en række muligheder for at placere og realisere konkrete planer og projekter, f.eks. nye byvækstområder, større tekniske anlæg og råstofgrave, hvor effekten i de fleste tilfælde vil være negativ i forhold til de listede miljøhensyn. Formålet med planlægningen er netop at skabe det bedst mulige grundlag for afvejningen af de forskellige interesser, så udviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag.

Arbejdet med miljøvurdering af Regionplan 2005 har været opdelt i 3 faser:

- Opbygning af en fælles forståelse af begrebsapparatet,
- Metodeudvikling og
- Afprøvning af metoden.

Som nævnt ovenfor er det vigtigt, at metoden sikrer, at vurderingen sker i forbindelse med planudarbejdelsen, så resultatet af vurderingen kan få positiv indflydelse på selve planudarbejdelsen. Det har derfor været væsentligt at få inddraget en stor del af de medarbejdere, der arbejder med regionplanrevisionen i SMV-processen. Det er sket på to seminarer, hvor der er orienteret om baggrund og hensigt med vurderingen og præsenteret forskellige modeller for miljøvurdering. Et andet væsentligt emne har været kravet om efterfølgende måling af planens miljøpåvirkning. Det kræver formulering af klare, målbare mål for de udvalgte emner. På baggrund af de afholdte seminarer er der udarbejdet et

modelnotat for miljøvurdering af udvalgte emner i Regionplan 2005.

De første faser i modelnotatet med gennemgang af planens mål og retningslinjer med hensyn til konsistens og klarhed er gennemført for hele planen. Selve miljøvurderingen er alene afprøvet på få udvalgte emner. Der kan derfor ikke uddrages en samlet konklusion omkring regionplanens samlede påvirkning, hvilket ville forudsætte en miljøvurdering af samtlige emneområder der indgår i planen.

Mindretalsudtalelser i forbindelse med amtsrådets endelige vedtagelse af Regionplan 2005 på mødet den 14. december 2005

Socialistisk Folkeparti ønskede protokolleret,

- at SF er imod en fast forbindelse over Femern Bælt, så regionplanforslaget skal tilrettes således, at det fremgår alle relevante steder,
- at SF ønsker – bl.a. set i lyset af strukturreformen – 6 ligestillede egnscentre,
- at der bør arbejdes på, at større svinefabrikker lokaliseres i erhvervsområde.

Dansk Folkeparti ønskede protokolleret,

- at de ikke kan støtte en fast forbindelse over Femern Bælt, og derfor ikke kan tiltræde alle de afsnit, der omhandler en fast forbindelse over Femern Bælt,
- at de ligeledes ikke kan støtte, at amtet/regionen skal have et Bruxelleskontor, og kan derfor ikke støtte afsnittet på side 18.

Det konservative Folkeparti ønskede protokolleret,

- at de ikke er enig i løsningsmodellen vedr. arealer til byudvikling ved Rødvig, idet de ønsker den alternative løsningsmodel, hvorefter areal 20q tages med i den endelige regionplan, hvis der samtidig tilføjes en detaljeret retningslinie, der sikrer grundvandsbeskyttelsen og vandindvindingen, jf. Hvidbogen.

Regionplan 2005-2017

Storstrøms Amt

ISBN NR: 87-91994-10-1